

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE MÜZE YARIŞMA PROJELERİ
UYGULAMALARI: DENİZ MÜZESİ'NİN SERGİLEME
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

**İLYAS GÜLTAŞ
14714006**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi HALE ÖZKASIM**

**EŞ DANIŞMAN
Doç. Dr. NEVRA ERTÜRK**

**İSTANBUL
2019**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE MÜZE YARIŞMA PROJELERİ
UYGULAMALARI: DENİZ MÜZESİ'NİN
SERGİLEME BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İLYAS GÜLTAŞ

14714006

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi HALE ÖZKASIM

EŞ DANIŞMAN

Doç. Dr. NEVRA ERTÜRK

İSTANBUL

2019

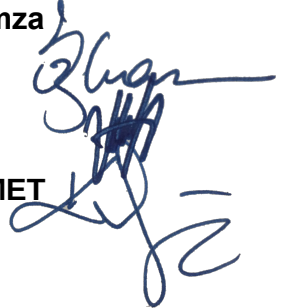
T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE MÜZE YARIŞMA PROJELERİ
UYGULAMALARI: DENİZ MÜZESİ'NİN
SERGİLEME BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İLYAS GÜLTAŞ
14714006

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:
Tezin Savunulduğu Tarih: 25.06.2019
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Hale ÖZKASIM	
Jüri Üyeleri	: Prof. Dr. Ayla AYYILDIZ POTUR	
	Doç. Dr. Kadriye TEZCAN AKMEHMET	

İSTANBUL
HAZİRAN 2019

ÖZ

TÜRKİYE'DE MÜZE YARIŞMA PROJELERİ UYGULAMALARI: DENİZ MÜZESİ'NİN SERGİLEME BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

İlyas Gültaş

Haziran, 2019

Mimarlık disiplini başta olmak üzere pek çok farklı alanın çalışma konusu arasında yer alan mimari proje yarışmaları 2500 yıllık bir geçmişe sahiptir. Özgün, yaratıcı ya da yenilikçi fikirlerin üretilmesini olanaklı kılan, güncel yaklaşımların paylaşılmasına imkan sağlayan, yeni tasarımların sorgulanmasında rol oynayan, katılımcı bir süreçte sahip mimari proje yarışmaları, Türkiye’de son 50 yıldır tartışılan bir yöntemdir. Tezin ana çalışma konusu olan müze mimari proje yarışmaları ise yurt dışındaki örneklerle göre Türkiye’de oldukça az sayıdadır. Bu tezin ana problemi; mimari yarışma projeleri kapsamında gerçekleştirilen müze yarışma projelerinin birçok avantaja sahip olmasına rağmen Türkiye’de müze binalarının yapımında tercih edilen bir yöntem olmamasıdır. Bu çerçevede tezde, mevcut yönetmeliğin müze mimari proje yarışmaları için yeterliliği; Türkiye’de müze mimarisi konusunda çalışan mimar ya da ilgili diğer disiplinlerden uzman sayılarının yeterliliği; Türkiye’de mimari proje yarışma sürecini yürütecek profesyonel kurum/kuruluşlara ihtiyaç olup/olmadığı ile müze mimari proje yarışmalarında hangi ihtiyaçların göz önünde bulundurulup/bulundurulmadığına ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Tez kapsamında gerek yurt dışından gerek yurt içinden örnekler incelenmiş; ana konu olarak da İstanbul Deniz Müzesi yarışma projesi örneği sergileme bağlamında değerlendirilmiştir. Tezde, literatür tarama, örnek olay incelemesi, doküman incelemesi ve kişisel görüşme yöntemleri kullanılmış; konu ile ilgili Türkçe ve yabancı kaynaklar incelenmiştir. Tezin ana problemi ve araştırma soruları kapsamında yapılan değerlendirmeler doğrultusunda, müzeler için yarışmanın en ideal yöntem olduğu; mevcut yönetmeliğin revize edilmesi gerektiği; yarışma şartnamesini hazırlayacak ve süreci yürütecek profesyonel organizasyonlara ve uzmanlara ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Mimari Proje Yarışmaları, Müze Yarışma Projeleri, Müze Sergilemesi, İstanbul Deniz Müzesi.

ABSTRACT

MUSEUM COMPETITION PRACTICES IN TURKEY: EVALUATION OF NAVAL MUSEUM IN THE CONTEXT OF EXHIBITION DESIGN

İlyas Gültaş

June, 2019

Architectural Design Competitions have a history well over 2500 years and they still maintain their importance mainly in the fields of architecture as well as in other creative disciplines. In the context of Turkey, design competitions are at issue for about 50 years and they are being discussed as a method for calling the novel, authentic or innovative ideas forth, sharing the contemporary approaches with a wider audience, discussing design ideas publicly and providing the development processes to be more open and participatory. However, the cases of museum design projects acquired through architectural competitions which frames the focus of this research, are rather seldom in Turkey when compared to the world. The motivation of this research derives from this seldomness of architectural design competitions in Turkey, especially in the field of museum design, even though competition as a method is proved to have many advantages. Within this framework, this thesis investigates the competence of current regulations in relation to the competitions of museum architecture projects; the eligibility of the amount of experts who work in the field of museum architecture or in other related fields; the necessity of corresponding professionals/institutions/organisations who execute the processes of architectural competitions and the requirements which are defined or taken into consideration in these competition processes. In the context of exhibiting, İstanbul Naval Museum competition project is chosen as the case study research, however in the scope of this thesis, a variety of both national and international cases of museum designs had also been referred to. Research method of this thesis include literature review, examination of documentation, case study analyses and personal interviews; and all resource material is compiled both from Turkish and English sources. Following the problematic of this research and benefitting from the resource material, the emerging conclusive ideas of this thesis include that there is a necessity of making revisions on the current regulations, it is requisite to have professional organisations and experts for working through the process of compiling the competition specifications and finally, the competition method is determined to be the ideal for the design of museums.

Keywords: Architectural Design Competitions, Museum Competition Projects, Museum Exhibiting, İstanbul Naval Museum

ÖN SÖZ

Müze yarışma projeleri üzerine tez hazırlama fikri, 2005'te başlayan ve 2015'te tamamlanan İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması sürecinde doğdu. İstanbul Deniz Müzesi için yeni müze binası inşasına karar verildiğinde; mimari proje yarışmalarının, kurumlara farklı seçenekler sunması, alternatif proje ve tasarımların kurgulanması, kuruma prestij kazandırması, güven uyandırması, sürdürülebilir tasarım ve çalışmalar elde etmenin en doğru ve en anlamlı yöntemlerinden biri olarak gördüğümüz için yeni inşa edilecek yeni müze binasının yarışma yoluyla elde edilmesi gerekliliği ifade edildi. Projenin yarışma yöntemiyle elde edilmesine karar verilir verilmez çalışmalara başlandı. O an görüldü ki 1964'te düzenlenen Antalya Arkeoloji Müzesi mimari proje yarışması dışında, Türkiye'deki müze konulu mimari proje yarışmalarına ilişkin süreçlerin incelenebileceği başka bir yarışma yoktu.

Bu tez, İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması özelinde, yarışma öncesi, yarışma süreci ve sonrası; ihtiyaç tespiti, işleyişi, yapısı, karşılaşılan sorunları ve çözüm önerileri ile edindiğimiz deneyimleri aktarmak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmacının, İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması projesinin başlangıcından sonuna kadar her aşamasında bulunması, tüm süreci deneyimlemiş olması; projenin tamamlanmış olması ve halen İstanbul Deniz Müzesi'nde idari görevini sürdürüyor olması, tezin özgünlüğüne katkı sağlamıştır. Bu tez aynı zamanda ilgili konuda müzecilik alanında gerçekleştirilen ilk kapsamlı araştırmadır.

Ülkemizde müzebilimin yüksek öğrenim düzeyinde bir bilim alanı olarak gelişmesinin temelini atan değerli hocam, Emeritus Profesör Sayın Tomur Atagök'e bu vesileyle teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Bu alanda yetiştirdiği değerli akademisyenlerin müzecilik alanında verilen bu kıymetli eğitimi geliştirerek sürdürüyor olması müzecilik mesleğinin gelişimi ve bu alanda hizmet veren tüm müze çalışanlarının eğitimi için son derece önemlidir.

Mimari projenin fikir aşamasından fiziki bir mekana dönüşmesine kadar geçen süreçte İstanbul Deniz Müzesi kapsamındaki deneyimlerin gelecekte yarışma yöntemiyle inşa edilmesini ümit ettiğimiz diğer müzeler için de yol gösterici olması dileğiyle.

İstanbul; Haziran; 2019

İlyas Gültaş

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
2. YARIŞMA PROJELERİ	8
2.1. Yurt Dışındaki Yarışma Projeleri.....	11
2.1.1. Tarihçe	11
2.1.2. Yarışma Şekilleri	13
2.1.3. Yarışmaların İşleyişi ile İlgili Süreç.....	14
2.2. Türkiye'deki Yarışma Projeleri	17
2.2.1. Tarihçe.....	17
2.2.2. Yarışma Şekilleri ve Türleri	23
2.2.3. Yarışmaların İşleyişi ile İlgili Süreç.....	26
2.2.3.1. Yarışma Öncesi Süreç	26
2.2.3.2. Yarışma Süreci.....	29
2.2.3.3. Yarışma Sonrası Süreç	30
3. TÜRKİYE'DE MÜZE BİNALARI	34
3.1. Yeniden İşlevlendirilerek Müzeye Dönüştürülen Tarihi Binalar	35
3.2. Müze Olarak Tasarlanan Binalar	37
3.2.1. Tip Proje Yöntemi	37
3.2.2. İhale Yöntemi	39
3.2.3. Doğrudan İş Verme Yöntemi	40
3.2.4. Yarışma Yöntemi	42
4. MÜZE YARIŞMA PROJELERİ	57
4.1. Yurt Dışındaki Müze Yarışma Projeleri	57
4.1.1. Hiroşima Barış Anıt Müzesi, Japonya	58
4.1.1.1. Proje Hakkında Bilgi	61

4.1.1.2. Yarışmanın İşleyişi İle İlgili Süreç	62
4.1.2. Yeni Akropolis Müzesi, Atina, Yunanistan	63
4.1.2.1. Proje Hakkında Bilgi	64
4.1.2.2. Yarışmanın İşleyişi İle İlgili Süreç	66
4.1.3. Büyük Mısır Müzesi, Kahire, Mısır	68
4.1.3.1. Proje Hakkında Bilgi	70
4.1.3.2. Yarışmanın İşleyişi İle İlgili Süreç	72
4.1.4. Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi, Washington D.C., Amerika Birleşik Devletleri	74
4.1.4.1. Proje Hakkında Bilgi	75
4.1.4.2. Yarışmanın İşleyişi İle İlgili Süreç	76
4.1.5. Denizcilik Müzesi, Helsingor, Danimarka	78
4.1.5.1. Proje Hakkında Bilgi	79
4.1.5.2. Yarışmanın İşleyişi İle İlgili Süreç	80
4.1.6. Guggenheim Müzesi, Helsinki, Finlandiya ..	85
4.1.6.1. Proje Hakkında Bilgi	87
4.1.6.2. Yarışmanın İşleyişi İle İlgili Süreç	88
4.2. Türkiye'deki Müze Yarışma Projeleri.....	96
4.2.1. İstanbul Deniz Müzesi.....	97
4.2.1.1. Proje Hakkında Bilgi	98
4.2.1.2. Yarışma Öncesi Süreç	99
4.2.1.3. Yarışma Süreci	103
4.2.1.4. Yarışma Sonrası Süreç	105
4.2.2. Troya Müzesi, Çanakkale	107
4.2.2.1. Proje Hakkında Bilgi	108
4.2.2.2. Yarışma Öncesi Süreç	110
4.2.2.3. Yarışma Süreci	113
4.2.2.4. Yarışma Sonrası Süreç	114
5. MÜZE YARIŞMA PROJELERİNDE MEKAN VE SERGİLEME İLİŞKİSİ: İSTANBUL DENİZ MÜZESİ ÖRNEĞİ	117
5.1. Müzelerde Sergileme Mekan İlişkisi.....	118
5.2. Müze Yarışma Projelerinde Mekan ve Sergileme Bağlamında Dikkat . Edilmesi Gereken Hususlar	121
5.3. Deniz Müzesi Örneği Kapsamında Mekan ve Sergileme İlişkisinin Değerlendirilmesi.....	128
6. SONUÇ	146

KAYNAKÇA	155
EKLER.....	170
Ek 1.Proje Müelliflerine Sorulan Sorular	170
Ek 2.25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği	171
Ek 3.Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi	200
Ek 4.Kayseri İç Kalesi'nin Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Şartnamesi	210
Ek 5.KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Proje Yarışması	220
Ek 6.Roboski Müzesi ve Anma yeri Mimari Tasarım Yarışması Şartnamesi	227
Ek 7.İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yarışma Şartnamesi	235
Ek 8.Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi	247
 ÖZ GEÇMİŞ	 258

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	Antalya Müzesi Girişi	42
Şekil 2:	Antalya Müzesi Mimari Proje Yarışması Vaziyet Planı	42
Şekil 3:	Antalya Altın Portakal Film Müzesi Projesi.....	43
Şekil 4:	Antalya Altın Portakal Film Müzesi Projesi.....	44
Şekil 5:	Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, Francesco Cellini Insula – Hüseyin Kaptan Atelye 70.....	45
Şekil 6:	Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, Eisenman Mimarlık +Aytaç Mimarlık.....	45
Şekil 7:	Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, Mecanoo Mimarlık + Cafer Bozkurt Mimarlık	48
Şekil 8:	Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi Yarışması 1.lik Ödülü	49
Şekil 9:	KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Proje Yarışması 1.lik Ödülü	51
Şekil 10:	Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Proje Yarışması 1.lik Ödülü.....	52
Şekil 11:	Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Proje Yarışması 1.lik Ödülü	53
Şekil 12:	Roboski Müzesi ve Anma Yeri Proje Yarışması 1.lik Ödülü	54
Şekil 13:	Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, Atom Bombası Kurbanları İçin Oluşturulan Anma Salonu.....	58
Şekil 14:	Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, Sergilenen Bir Çocuk Bisikleti	59
Şekil 15:	Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, Barış Anıtı Parkı.....	59
Şekil 16:	Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Mimari Proje Yarışması,Eskiz Çalışması..	60
Şekil 17:	Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Girişi	61
Şekil 18:	Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, İlk Yıllardan Bir Görüntü	62
Şekil 19:	Yeni Akropolis Müzesi, Girişi Bölümü	63
Şekil 20:	Yeni Akropolis Müzesi, Tarihi Zemin.....	64
Şekil 21:	Yeni Akropolis Müzesi'nin Akropol'den Görünümü.....	66
Şekil 22:	Büyük Mısır Müzesi'nin Maket Fotoğrafı	67
Şekil 23:	Büyük Mısır Müzesi II. Ramses Heykeli Yeni Yerinde, Ian Lee	69
Şekil 24:	Büyük Mısır Müzesi İnşa Faaliyetleri, David Rogers	70
Şekil 25:	Büyük Mısır Müzesi İnşa Faaliyetleri, David Rogers	71
Şekil 26:	Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi	74

Şekil 27: Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi, Sergi Alanından Bir Bölüm.....	75
Şekil 28: Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi, Sergi Alanından Bir Bölüm.....	76
Şekil 29: Danimarka Denizcilik Müzesi Mimari Proje Yarışması	77
Şekil 30: Danimarka Denizcilik Müzesi	77
Şekil 31: Danimarka Deniz Müzesi Kafeterya	84
Şekil 32: Guggenheim Helsinki Müzesi	84
Şekil 33: Guggenheim Helsinki Müzesi	88
Şekil 34: Guggenheim Helsinki Müzesi	90
Şekil 35: Guggenheim Helsinki Müzesi	92
Şekil 36: Guggenheim Helsinki Müzesi	93
Şekil 37: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Eski Binası	96
Şekil 38: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Yeni Binası	98
Şekil 39: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Yeni Binası	100
Şekil 40: Deniz Müzesi İnşaatından Bir Görüntü	102
Şekil 41: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Yeni Binası	103
Şekil 42: Troya Müzesi'nin Dıştan Görüntüsü	107
Şekil 43: Troya Müzesi Giriş Holü	108
Şekil 44: Troya Müzesi	109
Şekil 45: Troya Müzesi	111
Şekil 46: Troya Müzesi	114
Şekil 47: Kalyon Kıçı üzerinde Gemi İsim levhası ve Gemi Arması'nın Konumlanması	132
Şekil 48: Çocuk Oyun Odası Muhabere Sancakları İstasyonu.....	133
Şekil 49: Sergi Salonuna açılan depo.....	134
Şekil 50: Güvenlik Sistemleri.....	135
Şekil 51: Taşıyıcı Kızak.....	135
Şekil 52: 1,5 adım olarak tasarlanan merdivenler.....	136
Şekil 53: Taşıyıcı sergi elemanı ve yere sabitlenmesi	136
Şekil 54: Sökülebilir cam yüzeyler.....	138
Şekil 55: İstanbul Deniz Müzesi Tarihi Kadırğa	140
Şekil 56: Orhanize Zırhlı Fırkateyni'ne ait Gemi Baş Arması	142
Şekil 57: Sergi Planı ve Gezi Güzergahı Panosu.....	143

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AIA	: The American Institute of Architects
GEM	: The Grand Egyptian Museum
ICOM	: International Council of Museums
KİK	: Kamu İhale Kanunu
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KVMGM	: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
MUMOK	: Museum of Modern Art Ludwig Foundation
MRC	: Malcolm Reading Consultants
NMAAHC	: National Museum of African American History and Culture
RIBA	: Royal Institute of British Architects
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimarlar Odası Birliği
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
UIA	: International Union of Architect
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. GİRİŞ

Mimari proje yarışmaları bir yapının gerçekleştirilebilmesi için yapılan tasarımın plan, kesit, görünüş, perspektif vb. çizimlerle kağıt üzerine aktarılması olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2001, 14). Mimari proje yarışmaları, toplumun belirlenen ihtiyaçlarına istinaden, çağın mimarlık, mühendislik ve sanat anlayışına uygun olarak farklı çözümler sunabilme ve yeni fikirler üretilmesine öncülük edebilme amaç ve düşüncesi ile düzenlenmektedir. İlgili yarışmalar, bir ülkenin mimarlık ve yapı kültürünün gelişmesine katkı sağlayan başat unsurlarından biridir. Mimarlık disiplininin kuramsal söylemine ve gelişimine katkıda bulunan mimari proje yarışmalarının, gerek toplum gerekse ihtiyacı belirleyen kurum, mimar ve tasarımcılar adına faydalı bir uygulama etüdü olduğunu ifade etmek mümkündür. Mimari proje yarışmaları, farklılık yaratma güdüsü ve rekabet unsurlarının varlığı ile birlikte, özgür, yenilikçi ve özgün üretim öğeleri ile tasarım olanakları yaratması açısından mimarlık alanı içinde ayrıcalıklı bir yer edinerek, disiplinler arası bir olgu olma özelliğine sahiptir.

Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen literatür taramasına göre, dünyada kabul gören ilk mimari proje yarışması, M.Ö. 448 yılına tarihlenen Atina Akropolisi Savaş Anıtı yarışmasıdır (Kanat, 2014,5). Yurt dışında mimari proje yarışmalarının yaklaşık 2.500 yıllık bir geçmişi vardır. Türkiye’de ise, ulusal nitelikli mimari proje yarışmalarının başlangıcı Cumhuriyet’in ilk yıllarına dayanmaktadır ve yurt dışındaki örneklerle göre sayıca azdır.

Mimari proje yarışmalarının geleceğin mimari yapılarının tasarımında, mimari yapılara işlev, dil, kültür ve anlam kazandırılmasında etkin rol oynayacağı; disiplinlerarası çalışmaların dinamizmini arttıracacağı; öğretici sürecin yaratıcı ve dahi yenilikçi edimler ile destekleyeceği fikri ile, mimari yarışma projeleri araştırma konusu olarak tercih edilmiştir. Söz konusu proje yarışmaları kapsamında müzeler özelinde bir ayırımın mevcut olmadığını ve müzelere yönelik bir sınıflandırmanın yer almadığını belirtmek gerekir.

Bu tezin ana problemi; mimari yarışma projeleri kapsamında gerçekleştirilen müze yarışma projelerinin mimarlık ve müzecilik disiplinleri açısından pek çok yaklaşım ortaya koyması, önemli bir tasarım birikimi sunması ve bu şekilde güncel ortamı

beslemesi, yarışmaların özünde var olan rekabet hissiyle fikirlerin, tasarımların, tecrübelerin, bilgi birikiminin, projelerin ve elbette ilgili disiplinlerin gelişmesine katkı sağlaması gibi birçok avantaja sahip olmasına rağmen Türkiye’de müze binalarının yapımında tercih edilen bir yöntem olmamasıdır. Mimari proje yarışmaları, kurumlara farklı seçenekler sunması, alternatif proje ve tasarımların kurgulanması, kuruma prestij kazandırması, güven uyandırması, yaratıcılığın teşviki, farklı alanlardan uzmanların katılımını sağlaması, disiplinlerarası işbirliğini artırması, mimarlık disiplininin ivme kazanmasına olanak sağlaması ile etkin, doğru, sürdürülebilir tasarım ve çalışmalar elde etmenin en doğru ve en anlamlı yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, mimari proje yarışmalarını görünür kılmak ve teşvik etmek başat önem taşımaktadır.

Bu kapsamda bu çalışmanın araştırma soruları şunlardır:

- 25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği müze mimari proje yarışmaları için yeterli midir?
- Türkiye’de müze mimarisi konusunda çalışan mimar ya da ilgili diğer disiplinlerden uzmanlar mevcut mudur?
- Türkiye’de mimari proje yarışma sürecini yürütecek profesyonel kurum/kuruluşlara ihtiyaç var mıdır?
- Türkiye’de müze mimari proje yarışmaları düzenlenirken kurumsal ihtiyaçlar, koleksiyon, ziyaretçi ve personel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmakta mıdır?

Bu tezde, yukarıda adı geçen ana problem ve araştırma soruları kapsamında, müze yarışma projelerinin Türkiye’deki müze binalarının yapım sürecinde bir avantaj sağlayıp sağlayamayacağı sorgulanmakta; konu uygulanmış bir yarışma projesi olan İstanbul Deniz Müzesi örneği üzerinden irdelenmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de müzecilik alanında düzenlenen mimari proje yarışmalarının mevcut ihtiyaçlara göre, arzu edilen seviyede olmadığını ifade etmek mümkündür. Cumhuriyet’in ilk yıllarında devlet tarafından düzenlenen yarışmalar, sistematik, programlı, çerçevesi belirlenmiş tanımlı yarışmalar değildir. Oysa ki yurt dışında mimari proje yarışmaları hemen hemen her coğrafyada bir laboratuvar olarak addedilmekte, dönemin şartlarına göre kapsamlı içerik ve proje çeşitliliğine sahip olmaları nedeniyle, özellikle gelişmekte olan ülkeler için öncü faaliyetlerin temsilleri

olarak adlandırılmaktadırlar. Türkiye'deki mimari proje yarışmaları, müze özelinde çok sınırlı sayıda gerçekleştirilmiştir. Nitekim 1930-2018 yılları arasında Türkiye'de düzenlenen 745 mimari proje yarışmasından yalnızca dokuzu müze konulu mimari proje yarışmasıdır. Literatürde, müze mimari proje yarışmaları ile ilgili Türkçe kaynağın sınırlı sayıda olması da, konunun müzecilik açısından ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın temel amacı; yurt dışındaki ve Türkiye'deki müze konulu mimari proje yarışmalarına ilişkin süreçleri inceleyerek, mimari proje yarışmaları kapsamında gerçekleştirilen müze yarışma projelerinin Türkiye'de sayıca az olmasının nedenlerinin sorgulanması; mevcut müze binaları için düzenlenen yarışma projelerinin bir avantaj sağlayıp sağlayamadığının incelenmesi ve İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması kapsamında mekan ve sergileme ilişkisinin değerlendirilmesidir.

Müze konulu mimari proje yarışmalarına odaklanılan çalışmada, yarışma öncesi, yarışma süreci ve sonrası örneklerle incelenmekte; mimari proje yarışmalarının ihtiyaç tespiti, işleyişi, yapısı, olası ve/veya karşılaşılan sorunları, farklılıkları uhdesinde barındıran çözüm önerileri ile edilen deneyimler hakkında bilgi verilmekte; genel bir değerlendirme yapılarak, İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması özelinde mekan ve sergileme bağlamında dikkat edilmesi gereken hususlar değerlendirilmektedir.

Tezde, uygulaması tamamlanmış bir müze mimari yarışma projesi olan İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması örnekleminin incelenmesinin nedenleri araştırmacının projenin başlangıcından sonuna kadar her aşamasında, süreç içerisine dahil olması böylece tüm süreci deneyimliyor olması; projenin tamamlanmış olması ve araştırmacının halen İstanbul Deniz Müzesi'nde idari görevini yürütüyor olmasıdır. Araştırmacının tüm süreçlerde yer alması birincil kaynaklara ulaşabilmesini sağlamış, bu durum tezin özgünlüğüne katkı sağlamıştır. İstanbul Deniz Müzesi projesinin tamamlanması ve müzenin de ziyarete açılmış olması, sergileme, koleksiyon, izleyici ve mekan ilişkisinin daha net bir şekilde tarif edilmesine katkı sağlamaktadır. Bu tez ilgili konuda müzecilik alanında gerçekleştirilen ilk kapsamlı araştırmadır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu tez, mimari proje yarışmalarında müze yarışma projeleri ile sınırlı tutulmakta; İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması tezin ana örneğini teşkil

etmektedir. Öte yandan, yarışmaların işleyişi ile ilgili süreçleri kıyaslayabilmek ve ülkeler arasındaki farklılıkları inceleyebilmek amacıyla üç ayrı kıtadan müze yarışma proje örnekleri seçilmiş ve yarışma bilgilerine erişilebilen örnekler tezde incelenmiştir. Yurt içinden ve yurt dışından örnekler ışığında karşılaştırmalı bir durum tespiti yapılmış, böylece Türkiye’de düzenlenecek müze mimari proje yarışmaları için bir ön çalışmanın ortaya konması hedeflenmiştir.

Tezde Türkiye’de yapılan projeler kapsamında; projesi uygulanan, ziyarete açılan veya uygulama süreci devam edip henüz ziyarete açılmamış olan ve Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği’ne göre düzenlenen müze mimari yarışma projeleri incelenmiştir.

Çalışma kapsamında yurt dışından, Barış Anıt Müzesi/Hiroşima, Yeni Akropolis Müzesi/Atina, Büyük Mısır Müzesi/Kahire, Afrika Kökenli Amerikan Tarihi ve Kültürü Müzesi/Washington, Danimarka Deniz Müzesi/Helsingor ve Guggenheim Müzesi/Helsinki olmak üzere altı müze incelenmiştir. Öte yandan, Yahudi Müzesi/Berlin, Quai Branly Museum/Paris, Çin Denizcilik Müzesi/Tianjin, Avustralya Ulusal Müzesi/Canberra, Museum of Modern Art Ludwig Foundation (MUMOK)/Vienna müzelerinin iletişim departmanları ile de iletişime geçilmiştir. yarışma süreçlerine ilişkin bilgi veremeyeceklerini ya da sürece ilişkin bilgileri olmadığını ifade ettikleri için söz konusu müzeler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Türkiye’de şu ana kadar düzenlenen dokuz müze yarışma projesi vardır.. Bunlardan sadece projesi uygulanmış ve ziyarete açık olanlar incelenmiştir. Böylece yarışma projelerinin sadece öncesi ve yarışma süreci değil, aynı zamanda yarışma sonrasındaki süreçler de değerlendirilmiştir. Türkiye’den ise; projesi uygulanmış ve ziyarete açılmış olan İstanbul Deniz Müzesi ile Çanakkale Troya Müzesi olmak üzere iki müze detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sınırlı-davetli¹ bir yarışma projesi olan Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi projesi (2013), her ne kadar diğer iki proje gibi uygulanmış ve 2019 yılında açılacak olsa da, yönetimin müzenin açılışından sonra bilgi paylaşımında bulunma gerekçesi yüzünden yeterli bilgiye ulaşamamış olması nedeni ile araştırma kapsamına alınmamıştır. Keza Antalya Müzesi Projesi de (1964) uygulanmış bir müze projesi olmasına karşın, proje ile ilgili yeterli veriye ulaşamadığı için tez kapsamında incelenememiştir.

¹ Sınırlı-Davetli Yarışmalar, ihtisas ve tecrübeleri göz önünde bulundurularak yarışmayı açan idarece tespit edilecek ve en az üç ekip arasında düzenlenen yarışmalarıdır (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Kılavuzu, 1979). Dünya çapında 20 adet ofis davet edilmiştir.

"Antalya Altın Portakal Film Müzesi" (2002), "KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması" (2012) ile "Roboski Müzesi ve Anma Yeri Mimari Tasarım Yarışması" (2014) uygulanmamış mimari proje yarışması olmaları, "Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması" (2008) bir müze projesi olarak yarışmasının gerçekleştirilmemiş olması ve henüz ziyarete açılmaması sebebiyle sadece jüri üyeleri, yarışma sonuçları ile yarışmalar hakkında özet bilgi verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümü olan giriş bölümünde, konu ile ilgili temel bilgiler aktarılmış; çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi tanımlanarak, konunun genel çerçevesi çizilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, mimari proje yarışmalarının tanımı yapılarak kapsamı irdelenmiş; mimari proje yarışmaları bağlamında yurt dışındaki ve Türkiye'deki mevcut durum incelenmiş; yarışma projelerinin tarihçesi, yarışmaların kapsamı, aşamaları ve işleyişi ile ilgili süreçler hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Türkiye'deki müze binaları ele alınmıştır. Bu ana başlık altında yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülen tarihi binalar ile tip projeler, müze yarışma projeleri, ihale edilen projeler, doğrudan iş verme yöntemi olmak üzere dört alt başlıkla "Müze Olarak Tasarlanmış Binalar" konusu örneklerle incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde müze odaklı mimari proje yarışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Bu bağlamda, yurt dışındaki ve Türkiye'deki müze mimari proje yarışmalarının tarihçesi detaylı bir şekilde açıklanmış, yarışma projelerinin işleyişiyle ilgili süreçler ise örnekler verilerek incelenmiştir. Yurt dışından örnekler coğrafi dağılım dikkate alınarak, Avrupa, ABD ve Asya'dan seçilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünde, müzelerde mekan ve sergileme ilişkisi izleyici faktörü göz önünde bulundurularak ele alınmıştır. Bu çerçevede, çalışmanın esas konusunu oluşturan İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması örnekleminde mekan ve sergileme ilişkisi incelenmiş; mevcut örnek uygulamalar da göz önünde bulundurularak, müze yarışma projelerinde mekan ve sergileme bağlamında dikkat edilmesi gereken hususlar özetlenerek, genel bir değerlendirme yapılmıştır. Proje genel olarak değerlendirildikten sonra sadece sergileme konusuna odaklanılmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, gerçekleştirilen değerlendirmeler ışığında müze yarışma projelerinin önemi; ihtiyaç tespit aşaması, hazırlık ve işleyiş süreçlerinde

dikkat edilmesi gereken hususlar; mekanın sergileme açısından önemi ve sergileme ile oluşması muhtemel etkileri açıklanmıştır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada bilimsel araştırma yöntemi olarak, literatür taraması birincil elden bilgilere erişim adına da örnek olay incelemesi, döküman incelemesi ile kişisel görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Literatür taraması için, konu ile ilgili Türkçe ve yabancı kaynaklar incelenmiştir. Bu çerçevede, Yıldız Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, Bahçeşehir Üniversitesi Kütüphanesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Kütüphanesi, Işık Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Deniz Müzesi İhtisas Kütüphanesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda araştırma yapılmıştır. Başta ULAKBİM ve EBSCO olmak üzere ulusal ve uluslararası veri tabanları ile Mimarlar Odası Arkitekt veritabanı, TMMOB veritabanı, Arkitera Dergisi Arşivi, Mimarlık Dergisi Arşivi ile Arredamenton Dergisi Arşivi taranmış, konuyla ilgili olarak internet kaynaklarından da yararlanılmıştır. Böylece, yurt dışında ve Türkiye'de düzenlenen müze mimari proje yarışmaları tespit edilmiş ve farklı coğrafyalardan bilgilerine ulaşılabilen müze yarışma projeleri seçilmiştir. Konunun tam anlamıyla irdelenebilmesi adına söz konusu müzelerde mimari proje yarışmalarının ne şekilde yürütüldüğü, süreçleri mimari proje yarışmalarındaki hazırlık ve tasarım aşamalarının öncelikleri, başarılı proje kriterleri, müze yarışma projelerinin dinamiği ve süreç yönetiminin sonuçları hakkında proje müellifleri (Bkz. ek ?), proje sorumluları, proje yürütücüleri, müze müdürleri, müze uzmanları, küratörler, müzelerin iletişim bölümü personeli ve danışman jüri üyeleri ile e-posta ve sosyal medya aracılığıyla yazışma ve görüşme yöntemleri kullanılarak çalışmanın konusu detaylı bir biçimde araştırılmıştır.

Çalışma kapsamında; İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması'nın müellifi Mimar Ertuğ Uçar, Çanakkale Troya Müzesi müellifi Mimar Ömer Selçuk Baz, İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Danışman Jüri Üyesi Prof. Tomur Atagök, Çanakkale Troya Müzesi Müdürü Ali Atmaca ve Müze Uzmanı Arkeolog Özgür Çavga, Vehbi Koç Vakfı Kültür-Sanat Danışmanı ve ARTER Kurucu Direktörü Melih Fereli ve Kayseri İç Kale'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Projesi Küratörü Doç. Dr. Nevra Ertürk ile görüşme gerçekleştirilmiş; Barış Anıt Müzesi/ Hiroşima, Yeni Akropolis Müzesi/ Atina, Büyük Mısır Müzesi/ Kahire, Afrika Kökenli Amerikan Tarihi ve Kültürü Müzesi/ Washington, Danimarka Deniz Müzesi/ Helsingor ve Guggenheim Müzesi/ Helsinki, müze yetkilileri ile e-posta yöntemi kullanılarak iletişime geçilmiştir.

Ayrıca ilgili müze projeleri hakkında bilgi almak için internet sitelerinde döküman incelemesi yapılmış şartnamelerden de faydalanılmıştır. Müze mimari proje yarışmalarında sergileme ve mekan konusunu net bir biçimde irdeleyebilmek adına, İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması örneklem olarak seçilmiştir. İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması, Türkiye’de askeri müzeler kapsamında ulusal çapta düzenlenen ilk yarışma projesi olması sebebi ile de ayrıca önem taşımaktadır. Mimari projenin fikir aşamasından fiziki bir mekana dönüşmesine kadar geçen süreçte Deniz Müzesi kapsamındaki deneyimler diğer müzeler için de yol gösterici olacaktır.

2. YARIŞMA PROJELERİ

Bir yapının elde edilmesindeki ilk adım, kuşkusuz ihtiyaç sahibi kurumun (kamu veya özel sektör) ya da kişinin yapı ihtiyacını belirlemesidir. İkinci adım, belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda mimarlar veya tasarımcılar tarafından tasarımın, oluşturulmasıdır. Üçüncü adım ise, ilgili tasarımın elde edilmesinde kullanılacak yöntemin seçilmesidir. Kamu kurumları kullanılacak yöntemin seçimini yaparken yürürlükteki mevzuat gereği "yarışma" ya da "ihale" yöntemlerinden birini tercih etmek zorundadırlar². Özel sektör, mimari proje elde etme yöntemi olarak yukarıda belirtilen yöntemleri kullanılabilmekle beraber, çoğunlukla "doğrudan iş verme"³ yöntemini tercih etmektedir. İlgili yöntemin seçimine projenin büyüklüğü, önemi, niteliği, işlevi, kurumun yapısı vb. birçok faktör etki etmektedir. Bu yöntemler ihtiyaç sahibinin kurumsal kimliğine, ihtiyacın niteliğine, kurumsal yapısına, şehrin ve coğrafi bölgenin dokusuna, toplumsal statüsüne göre de farklılıklar göstermektedir. Tez çalışmasının konusu olan mimari proje yarışmaları birçok kişi ve kurum tarafından farklı şekilde tanımlanmaktadır.

Uluslararası proje yarışmalarında geçerli olan Uluslararası Mimarlar Birliği (International Union of Architect -UIA) yönetmeliğinde proje yarışmaları için yapılan tanım şöyledir: *"birçok tasarım arasından en iyi çözümü bulmayı ve projenin uygulama aşamasında tasarımcının süreçte bulunmasını ön gören bir uygulamadır "* (UIA, 1988, 9).

Türkiye'de kamu idareleri tarafından (devlet eli ile) düzenlenen yarışmalarda uyulması zorunlu olan başlıca yasal düzenleme, "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"dir. İlgili yönetmeliğe göre; mimari proje yarışmaları;

² Bkz. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu
(<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4734.pdf>,[04.04.2017]).

³ Doğrudan iş verme yöntemi, özel sektör tarafından en sık kullanılan yöntemdir. Doğrudan iş verme yönteminde firmanın beklentilerini karşılayacak proje seçilir ve yapılan görüşmeler sonucunda karşılıklı beklentilerin ne olacağını belirleyen sözleşmenin imzalanması ile işe başlanır (Toprak, 2013, 52).

"insanların yaşamını kolaylaştırmak ve çeşitli eylemlerini sürdürebilmeleri için gerekli yapı veya yapı topluluklarının, iç ve dış mekanların estetik ve işlevsel gereksinimlerini teknik ve yönetsel zorunluluklarla bağdaştırarak, bilim, çevre, kültür ve sanat değerlerini geliştiren ve en ekonomik çözümleri içeren tasarım yarışmalarıdır" şeklinde tanımlanmıştır (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004).

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) mimari proje yarışmalarını, *"mimari kaliteyi artıran, nitelikli fiziksel çevrelerin oluşmasına katkı sağlayan, rekabet ortamı yaratan; tartışma ve katılımcılıkla akılcı, uygulanabilir ve ekonomik çözümlerin elde edilmesine aracı olan bir süreç"* olarak tanımlamaktadır (TMMOB Yarışmalar Yönetmeliği, [04.04.2017]). TMMOB ayrıca *"mimarlık mesleğinin tüm uygulama alanlarında, yarışmaların yaygınlaştırılması ve mimarlık hizmetlerini elde etmenin başlıca yollarından biri haline gelmesi temel amaçtır"* ifadesini de kullanmaktadır (TMMOB Yarışmalar Yönetmeliği, [04.04.2017]).

Helene Lipstad "Experimental Tradition: Essays on Competition in Architecture" adlı kitabında mimari tasarım yarışmalarını, *"karşıt fikirlerin ve uzlaşmaz çözümlerin çarpıştığı savaş alanları, sınırları görünmeyen dev tasarım stüdyoları"* olarak tanımlamaktadır (Sayar, 2005, 69). Helene Lipstad'ın yaptığı tanımı her ne kadar kentsel tasarım yarışmalarını çağırıştırıyor olsa da aslında sınırları görünmeyen ifadesi ile mimari proje yarışmalarının özgünlüğüne işaret etmektedir.

Nur Çağlar'a göre,

"mimari proje yarışmaları, çok sayıda mimarın verilen mimarlık işini çözümlemek üzere öneriler geliştirmek için bir araya gelmesidir. Yarışanlar, önerilerini eş zamanlı olarak ve önceden belirlenerek kendilerine bildirilmiş olan istekler ve koşullara uygun bir şekilde hazırlar ve sunarlar" (Çağlar, 2013, 5).

Önceden belirlenen istekler ve sınırları çizilen koşullar ifadesi tekdüze yapıları çağırıştırıyor olsa da, temelde yarışmaların doğası farklı nitelikteki çalışmaların çeşitliliğine engel teşkil etmemektedir.

Mimar Yasemin Sayar'a göre mimari proje yarışmaları,

"ideal bir tasarım süreci, ideal bir seçim ve ideal bir değerlendirme aracı kurgulama yoluyla, süregiden geleneksel mimarlık pratiğine alternatif bir mimarlık ortamı sunmaktadır. Yarışmaların pratikte, en uygun projenin elde edilmesi gibi pragmatik bir amacı olduğu düşünülse de her zaman bundan daha önemli bir işlevi olmuştur. Yarışmalar temelde mimarlara, mekan üretimi üzerine söz söyleme, deney yapma, bunu inşa ederek mimari birikim sağlama, mimarlık kültürünü zenginleştirme, kendini sınama ve yenileme olanağı sağlayan platformlardır. Kısaca yarışmalar, mesleği uygulamanın, iş alma ve iş vermenin bir yöntemi olmanın ötesinde, mimarlığı yaşama ve yaşatma fırsatlarıdır" (Sayar, 2005, 66).

Çalışmanın ana eksenini oluşturan İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması'nın müelliflerinden Mimar Ertuğ Uçar'a göre mimari proje yarışmaları, *"Mimarlık ortamındaki çeşitliliği görünür kılmak, yaratıcı düşünceyi dolaşıma sokmak ve hayata geçirmek açısından ülkemizde ve dünyada çok önemli bir proje elde etme enstrümanıdır"* (Uçar, 28.08.2018).

Kuşkusuz ki her mimari proje yarışması, yarışmaya katılan taraflar adına mesleki pratikler, deneyimler kazanma konusunda paha biçilmez olanaklar sunmaktadır. Birçok alanda en iyiyi, en uygunu, en farklıyı, en estetiği ve en özgünü seçmek amacıyla düzenlenen, mimarların ve meslek örgütlerinin gündeminde önemli bir yer edinen ve buna rağmen sonuçları, yapılış şekli, jüri üyeleri ile tartışılan mimari proje yarışmaları, Mimar Tanalı (2001) tarafından *"Ağır işleyen, pahalı ve de idarenin ihtiyaçlarını tam olarak sağlayamayan yarışmalar iyi bir yöntem midir?"* sorusu ile sorgulanmaktadır (Tanalı, 2001, 9-10). Sürecin uzunluğu, tarafların çeşitliliği, yarışma aşamalarının farklılığı mimari proje yarışmalarının "ağır işliyor" şeklinde yorumlanmasına sebep olsa da, mimari proje yarışmaları farklı, özgün ve verimli proje elde etme yöntemlerinin en etkin olanlarından biridir.

Yarışma projelerinin mimarlara sunduğu imkanlar, mimarlık alanına sağladıkları katkı, ihtiyaç sahibi kuruma ve hatta topluma sağladığı yararlar göz önünde bulundurulduğunda yapı elde etmek için faydalı bir yöntem olduğu düşünülebilir. Nitekim, "Yarışmalar neden yapılır?" sorusuna verilecek yanıtlar yarışmaların sağladığı faydaları anlatır niteliktedir. Bu konuda Ay şunları ifade etmektedir;

- "Yarışmayı açan kuruma ya da kişiye en iyiyi seçme olanağı sunar,
- Demokratik kararları içeren karar verme yöntemleridir,
- Yarışmalar topluma karşı duyulan sorumluluk çerçevesinde kaliteli yapılaşma, planlama ile demokratik bir toplum için çevreyi düzenlemede en iyi yolu sunar,
- Yarışmalar insanın dünyaya bakış açısını değiştirir, bireye daha geniş bir bakış açısı kazandırır " (Ay, 2010, 83).

Çalışmanın kapsamı ve incelenen örnekler göz önünde bulundurulduğunda müzeler ve diğer yapı türleri için yarışmaların, proje elde etmek için en doğru tercihlerden biri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öte yandan "İdareler" tarafından ihtiyaçlar doğru ve tam belirlenir, şartnameler bu ihtiyaçlar doğrultusunda hazırlanır ve projenin uygulama sürecinde farklı disiplinler ekip halinde çalışırlarsa kamu idareleri adına düzenlendiğinde sürdürülebilirlik unsuru göz önüne bulundurulsa yarışmalar proje elde etmek için iyi bir yöntemdir.

2.1. Yurt Dışındaki Yarışma Projeleri

Mimarlık yarışmalarının 2.500 yılı aşkın bir geçmişi mevcuttur. Zaman içerisinde toplumların gelişimine koşut olarak yapı ihtiyaçları da artmıştır. 18. yüzyıl sonlarında yaşanan hızlı ekonomik büyüme karşısında Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İrlanda, Fransa, ve İsveç başta olmak üzere bir çok ülkede yapı gereksinimi ortaya çıkmıştır (130 years of Finnish Architectural Competitions, [29.01.2018]). Nitekim tarihsel süreç içerisinde, toplumsal, ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak yaşanan değişimler ve gelişimler yapı gereksinimlerine olan ihtiyacı göstermektedir.

19. yüzyılda İngiltere’de ve İrlanda’da bu gereksinimlerin karşılanmasına yönelik ulaşım, eğitim, sağlık konularında elli yılda yaklaşık 2500 adet yarışma düzenlenmiştir (Akansel, 2002, 35). Bu dönemde sadece Londra’da açılan yarışma sayısı 362’dir (130 years of Finnish Architectural Competitions, [29.01.2018]). "Almanya’da 1970 yılından 1990 yılına kadar uzanan süreçte yılda düzenlenen yarışma sayısı 300’den 500’e yükselmiştir" (Akansel, 2002, 36). 1970-1990 yılları arasında Türkiye’de düzenlenen mimari proje yarışmaları ise yılda ortalama on adedi geçmemektedir.

"Amerikan Mimarlar Enstitüsü (The American Institute of Architects/AIA) 1961-1972 yılları arasında Amerika’da 115 adet mimari yarışma düzenlediğini açıklamıştır. "Progressive Architecture" dergisinin 1979 yılından beri yayınladığı ve Amerika’da ki yarışmalar üzerinden oluşturduğu listeye göre, 1979 yılında yedi yarışma düzenlenmesine karşın, 1986 yılında 107 yarışma düzenlenmiştir" (Akansel, 2002, 36).

Avrupa ülkelerinde gözlemlenen ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel gelişmeler, dönemin şartlarına koşut olarak, Amerika Birleşik Devletleri’nde de benzer özellikler göstermiş ve bu durum mimari proje yarışmalarına da yansımıştır.

Bu bölümde yurt dışında düzenlenen mimari tasarım yarışmalarının tarihçesine kısaca değinilmekte; yarışma şekilleri ile süreçleri hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca yurt dışında farklı ülkelere farklı odalara ve kurumlara göre yarışmaların işleyiş süreçleri genel hatlarıyla ortaya konmaktadır.

2.1.1. Tarihçe

Yarışma ile elde edilen yapıların oranı genel yapılar ile karşılaştırıldığında daha düşük oranda olsa da, mimari proje yarışmaları mimarlık alanına yön vermeleri ve sağladıkları azımsanamayacak düzeyde katkı sebebiyle oldukça önemli bir yöntem olarak olarak tanımlanmaktadır. "*Tarihte kabul gören ilk tasarım yarışması MÖ. 448 yılında Atina Akropolis’indeki savaş anıtı yarışmasıdır*" (Akansel, 2002, 36). Rönesans Dönemi’ndeki birçok projenin de yarışma yöntemi ile elde edildiği

kaynaklarda belirtilmektedir (130 years of Finnish Architectural Competitions, [29.01.2018]). Örneğin, 1401'de Floransa'da Santa Maria del Fiore Katedrali'nin bronz kapısı için yarışma düzenlenmiş, yarışmayı Lorenzo Ghiberti kazanmıştır (Kanat, 2014, 5). 1481 yılında Floransa Katedrali için Filippo Brunelleschi tarafından tasarlanan kubbe de bir yarışma ürünüdür" (Elmas, 1993, 22). 16. yüzyılın ikinci yarısında İspanya Kralı II. Philip Escorial da (1527-1598) bir manastır yaptırmak amacıyla İtalyan mimar Giacomo Barozzi'ye yarışma düzenletmiştir. Yirmi iki mimarın katıldığı yarışmada Barozzi, her projenin beğendiği özelliklerini seçerek yeni bir proje hazırlamış, proje kral tarafından beğenilmesine rağmen hayata geçirilmemiştir (Kanat, 2014, 6). 1717 yılında Francesco de Sanctis tarafından Kral XV. Louis için Trinite dei Monti Kilisesi'ne Piazza di Spagna'dan (İspanyol Meydanı) ulaşım sağlama ihtiyacı üzerine tasarlanan Roma'daki ünlü İspanyol Merdivenleri de bir yarışma projesidir (Spanish Steps, [29.01.2018]). *"1792 yılında Washington DC.'de Başkan Evi ve Parlamento Binası için mimari proje yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya onsekiz yarışmacı katılmış, bunlardan sekizi Başkanlık Konutu projesi hazırlamış ve yarışmayı James Hoban kazanmıştır"* (Akansel, 2002, 41).

"Tarih boyunca farklı yarışma modelleri denenmiş olsa da en iyiyi elde etmek amacıyla ortaya konan açık yarışma düzenleme fikrinin 18. yüzyılın sonlarında doğduğu görülmektedir" (Pfanztelt, 2013, 35). Günümüz modern açık yarışmalarının temelleri de bu dönemde, Fransız Devrimi sırasında atılmıştır. *"19. yüzyılda Fransa'da bir tür mesleki vergi olan patent ödemesi hayata geçirilmiş, açık yarışmalar için ortaya konmaya çalışılan standart ve kuralların büyük bölümü mimarlığın profesyonel tanımını yapmaya yönelik olmuştur"* (Kanat, 2014, 10). Avrupa'da ülke ekonomilerinin hızla büyümesi, ticari, sanayi ve sosyal alanlarda değişimlerin yaşanması, kültürel hareketlilikle yapı ihtiyaçlarının artması ve ilgili ihtiyaçları karşılamak adına düzenlenen yarışmaların çoğalması, yarışmalar ile ilgili birtakım düzenlemelerin gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. 1839 ve 1872 yıllarında İngiltere'de İngiliz Kraliyet Mimarlar Enstitüsü'nün (Royal Institute of British Architects/RIBA) ve 1842 yılında Hollanda'da Mimarlık Teşvik Derneği'nin (Maatschappij tot Bevordering van de Bouwkunst/BNA) desteğiyle Mimari Proje Yarışmalarına ilişkin düzenlemeler yapılmış ve yönetmelikler çıkartılmıştır. Benzer bir çalışmanın 1867 yılında Almanya'da da yapıldığı görülmektedir (UIA Competition Guide Archived, [29.01.2018]). Bu yıllarda, "Fransa ve İspanya'da da yarışmalara ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır" (Akansel, 2002, 37); ayrıca Avrupa Birliği'nin 1992 yılında kurulması ile birlikte Avrupa Birliği Yarışmalar Yönetmeliği hazırlanmış; Avrupa Birliği'ne üye olan tüm ülkelere, 200.000 € ve üzerindeki kamu yapı

projelerinin yarışma yolu ile elde edilmesi zorunluluğu getirilmiştir (UIA Yönetmeliği, [29.01.2018], md.3).

2.1.2. Yarışma Şekilleri

Yurt dışında açılan yarışmalar her ülkenin kendi yasal mevzuatına göre düzenlenmektedir. Ancak yarışma uluslararası niteliğe haiz bir yarışma ise, UIA'nın belirlediği kurallara uygun bir şekilde oluşturulma zorunluluğu mevcuttur (UIA Yönetmeliği, [29.01.2018], md.1).

UIA tarafından düzenlenen yarışmalar, açık yarışmalar, sınırlı yarışmalar ve özel yarışmalar olmak üzere üç ana kategoride sınıflandırılmaktadır. Bunlar (UIA Yönetmeliği, [29.01.2018], md.1);

Açık yarışmalar; koşul olmaksızın, tüm ülkelerden profesyonel düzeyde mimarlık mesleğini yürüten mimarların katılım sağlayabilecekleri yarışmalardır.

Sınırlı yarışmalar; bu kategorideki yarışmalar üç alt başlık altında değerlendirilmektedir.

- *Bölgesel yarışmalar;* ortak kültürel, ya da tarihsel geçmişe sahip en az iki bölge ya da ülkenin katılımıyla gerçekleştirilmektedir.
- *Davetli yarışmalar;* yarışma sahibinin belli sayıdaki belirli mimarların önerilerini değerlendirmek istediğinde açılmaktadır. Davetli mimarların en az iki veya daha fazla ülkeden katılımın sağlanması koşulu vardır. Yarışmaya katılanlar tasarımlarının değerlendirme dışı olmaları haricinde, ücret almaları koşulu getirilmiştir.
- *Davetli ulusal yarışmalar;* belli koşullar altında yabancı uyruklu katılımcıları yarışmaya davet etmektedir. Yarışmalar isteyen herkese açık olmaktadır, ancak aynı yarışmaya çağrı usulüyle de katılım sağlanabilmektedir. Deneyimli mimarları davet ederek yarışmalara katılımları sağlanmaktadır. Ulusal yarışma sahibinin bazı yabancı mimarların da yarışmaya katılmasını istediği durumlarda ilgili yöntemle yarışma açılmaktadır. Ulusal yarışma kuralları bu yöntem için aynen geçerlidir. Diğer ülkelerden çağrılan mimar sayısı "üçü geçemez"; ilgili mimarlara değerlendirme dışı bırakıldıklarında dahi ücret ödenmesi zorunludur. Yarışmaya ev sahipliği yapan ülke dışından en az bir üyenin jüride bulundurulması da karara bağlanmıştır (UIA Yönetmeliği, [29.01.2018], md.1).

Özel yarışmalar; tasarım sorunsalının özgün yapısından kaynaklanan, profesyonel bir uzmanlık ve deneyime gereksinim duyulan durumlarda ilgili yönetime

başvurulmaktadır. Kentsel planlama ve tasarım problemini içeren geniş kapsamlı yarışmalar, endüstriyel bileşenlerin kullanılması düşünülen yarışmalar ve yüklenicinin katılımını içeren yarışmalar özel yarışma statüsüne alınmaktadır.

Her yarışma formatının (açık, sınırlı, davetli ve iki aşamalı katılımcı) proje üzerinde farklı etkileri olmaktadır. Örneğin; birçok mimarın projelerini sunduğu açık tek aşamalı bir yarışmaya yüzlerce proje katılabilir ve çözümler için geniş bir alan oluşturabilir. Ancak bu durum aynı zamanda jürinin değerlendirme aşamasında işini zorlaştırmaktadır. Sınırlı yarışmada ise, katılımcı sayısını bölge veya yetenek kriterleriyle sınırlarken, hem birçok farklı öneri bir araya getirilmekte hem de jüriye daha fazla kontrol olanağı verilmektedir. Düzenlenen açık ve sınırlı yarışma oranları ülkelerin yarışma stratejilerine göre değişiklik göstermektedir.

2009 yılında bazı Avrupa ülkelerinde düzenlenen yarışmalar incelendiğinde, açık yarışmaların Fransa'da % 4, Almanya'da % 50, İtalya'da % 100, Avusturya'da % 60, İspanya'da % 62 oranında gerçekleştiği görülmüştür. Türkiye'de ise bu oran % 86'dır (Kanat, 2014, 10).

İstatistiki veriler incelendiğinde Fransa'da neredeyse hiç açık yarışma düzenlenmediği, İtalya dışında diğer ülkelerde ise her iki yarışmadan birinin sınırlı yarışma olduğu görülmektedir. Türkiye'de düzenlenen yarışma sayısının azlığı da dikkate alındığında, sınırlı yarışma yönteminin tercih edilmesi durumunda özellikle genç mimarlar sürecin dışında tutunma ihtimalleri yüksektir.

2.1.3. Yarışmaların İşleyişi İle İlgili Süreçler

Mimari proje yarışmalarının işleyişi ile ilgili süreçler, ülkeden ülkeye uygulama, süreç yönetimi, işleyiş ve yasal düzenlemeler açısından farklılıklar göstermektedir. Çalışmanın zaman sınırı nedeni ile her bir ülkenin incelenmesi yerine farklı coğrafyalardan ulaşılabilen örnekler incelenerek bu bölümde konuyla ilgili genel bir bilgi verilmekte, ayrıca çalışmanın dördüncü bölümünde incelenen müze projeleri kapsamında işleyişle ilgili olarak daha detaylı bilgi paylaşılmaktadır.

Yarışmalar, çok farklı bilgiler içeren karmaşık bir süreçtir. Yarışmayı düzenleyen kurumlar süreçle ilgili kapsamlı bilgiye sahip olmayabilmektedir. İlgili süreçte yarışmayı düzenleyen kurum ya da kişiyi bilgilendirmek, üstlendiği yükü hafifletmek için kamu ya da bazı özel kuruluşlar yarışmayı düzenleyen kuruma yardımcı olabilirler. Bu durumda ilk akla gelen kurum, yarışmayı düzenleyen ülkelerin "mimarlar odası" olmakla birlikte, bazı ülkelerde bu sorumluluğu üstlenen başka organizasyonlar ya da kurumlar olabilir.

Örneğin; Avusturya'da özel kurumlar, belli bir ücret karşılığında tüm yarışma sürecini sonuna kadar yönetmektedir. Avusturya Mimarlar Odası, yarışmanın kurallara uygun bir şekilde hazırlanmasını sağlamak için denetim görevi yapmakta, bunun sonucunda da süreç devam ederken karşılaşılabilecek problemlerin önüne geçilmektedir. Finlandiya'da, "Rekabet Kurumu" olarak adlandırılan ve Finlandiya Mimarlar Birliği'nin bir parçası olarak hizmet veren kurum özel bir komiteye sahiptir. Bu komite, tüm ulusal yarışmaları lansmanından önce inceleyip onaylayarak, yarışmalarda bir standart sağlamaktadır (Baykan, 2015, 32). Çalışmanın dördüncü bölümünde incelenmekte olan Helsinki Guggenheim Müzesi Mimari Proje Yarışması'nda Finlandiya'daki sistemden daha detaylı bir şekilde bahsedilmektedir. Almanya'daki yarışma geleneği de benzer bir şekilde yürütülmüştür. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın yeniden inşa edilme ihtiyacı hızlı ekonomik iyileşme ile demokratik reformlar, farklı anlamlar ihtiva eden bir demokrasinin işleyişine ve gelişmesine zemin hazırlamıştır. *"1972 yılında Münih Olimpiyat Oyunları için tasarlanan Freie Otto ve Günther Behnisch Olimpiyat Stadyumları bu süreçte elde edilen yarışma projeleridir"* (Kanat, 2014, 27). Olimpiyat Oyunları adına düzenlenen mimari proje yarışmaları, dönemin başat örneklerini teşkil etmektedir. İlgili projeler, farklı alanlarda düzenlenen proje yarışmalarına da ilham kaynağı olmuşlardır.

Avrupa Konseyi'nin 1992 yılında almış olduğu bir karar doğrultusunda, Almanya'da Serbest Meslek Hizmetleri Şartnamesi (VUF-Spezifikation von Selbständigkeitsdiensten) yürürlüğe girmiştir. İlgili şartnameye göre,

Avrupa Birliği ülkelerinde ikamet eden her mimarın milliyetine ve ikamet yerine bağlı kalmaksızın kamu yatırımlarının gerçekleştirilmesine, teklif vermesine yani işi üstlenmesine olanak tanınmaktadır. Bunun için kullanılan en geçerli yöntem ise mimari proje yarışmalarıdır. 1997-2001 yılları arasında, yılda ortalama 240-300 adet yarışmanın düzenlendiği; bunların %60'ını mimarlık ve yapı yarışmalarının oluşturduğu tespit edilmiştir. Kamu yatırımlarının 2/3'ü, özel yatırımların da yaklaşık 1/3'ü yarışmalar yöntemiyle elde edilmektedir (Akansel, 2002, 37).

Fransa ve İspanya'da da tüm kamu yapılarının yarışma ile elde edilmesine yönelik yasalar hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur. Fransa'da 1986 yılında yapılan değişikliklerle 177 metre kareden daha büyük bütçeli kamu yapılarının -ister mimari ister mühendislik yapısı olsun- yarışma ile elde edilmesi zorunluluğu getirilmiştir (Kanat, 2014, 26).

İlgili Avrupa ülkelerinin mimari proje yarışmalarına yaklaşımları, pek çok ülkeye göre daha sistemli gerçekleşerek, yarışma şartlarının çerçeveleri yasalar ile belirlenmiştir. Örneğin

"Fransız Devrimi'nin 200. Yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Fransa genelinde ve Paris şehri özelinde, mimarlık ve şehircilik alanlarında çok çeşitli yarışmalar düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen "Büyük Projeler", Fransız kamuoyunun ve dünyanın ilgisinin mimarlık üzerinde yoğunlaşmasını sağlarken, yarışmalara 2000'den fazla uluslararası tasarım ekibi katılmış ve yeni Fransız tasarımcılarının da kendilerini ifade etmeleri için önemli bir platform oluşturulmuştur" (Akansel, 2002, 37).

Fransa'da düzenlenen yarışmalar, yalnızca Fransız kamuoyunda değil, dünya kamuoyunda da gündem oluşturmuş ve mimarlık disiplini içerisinde derin araştırmalara konu olarak, mimarlık tarihinin gelişimi sürecinde etkin rol oynamıştır.

İngiltere'deki yarışma süreçleri incelendiğinde, yarışmaların İngiliz Kraliyet Mimarlar Enstitüsü'ne (Royal Institute of British Architects/RIBA) göre;

"Açık yarışmalar [uluslararası, ulusal ya da bölgesel (yerel)], sınırlı yarışmalar ve davetli yarışmalar olarak yürütüldükleri görülmektedir. Projelerin niteliği ve büyüklüğüne bağlı olarak yarışmalar, tek ya da iki aşamalı düzenlenebilmekle beraber, açık yarışmaların genellikle iki aşamalı tercih edildiği görülmektedir".

İngiltere'de yarışma düzenlemek isteyen kurum ya da kuruluşlar, RIBA tarafından hazırlanan yönetmeliğe uygun şekilde hareket etmek durumundadır. RIBA yönetmeliği, yarışmayı düzenleyecek kurum ya da kuruluşa; yarışma ekibinin hazırlanması (yarışma yöneticisi, jüri, mali danışman, teknik ekip, kullanıcı ve ilgili gruplar); yarışmanın temel süreçleri (yarışmacı kimliği, yarışmanın duyurulması, yarışmaya katılma esasları, başvuru v.b.); seçim süreci, ödüller, atama kararları, belgeleme-raporlama gibi konularda rehber niteliğindedir (Zahra, 2009, 25-40). İngiliz Kraliyet Mimarlar Enstitüsü'nün yönetmeliği, mimarlık disiplini içerisinde proje yarışmalarının sistematik bir yapıya dönüştürülmesi gerekliliğini de tavsiye etmekte, diğer ülkelerin de aynı sistemi benimsemeleri konusunda itici güç teşkil etmektedir.

ABD'deki yarışma süreci incelendiğinde ise, 1857 yılında kurulan Amerikan Mimarlar Enstitüsü (American Institute of Architects/ AIA) tarafından 1870'li yılların başlarında Mimari Tasarım Yarışmaları El Kitabı'nın (The Handbook of Architectural Design Competition) hazırlandığı ve yarışmaların el kitabının uygun şekilde düzenlendiği görülmektedir. Amerika'da yarışma düzenlemek isteyen kurum ya da kuruluşlar ile yürütülen yarışmaya ilgi gösteren mimarlar için rehber niteliği taşıyan kitapta; yarışmadaki süreçler, prosedürler, olası yarışma türleri, uygunluk ve seçim kriterleri, jüri kompozisyonu, katılım koşulları, öngörülen sorunlar ve çözüm önerileri, seçim sonuçlarının yayınlanması ve diğer hususlar hakkında bilgiler yer almaktadır.

ABD'de yarışma süreçlerinin, ilgili konuda deneyimli profesyonel danışmanlık şirketleri tarafından yürütüldüğü görülmekte; yarışmalar, kimlerin katılabileceğine bağlı olarak, açık yarışmalar [uluslararası, ulusal ya da bölgesel (yerel)], sınırlı yarışmalar, davetli yarışmalar biçiminde veya yarışmanın karmaşıklığına ölçeğine bağlı olarak tek aşamalı ya da iki aşamalı olarak düzenlenmektedir. ABD'de, Fransa ve Almanya'da olduğu gibi belli bir maliyeti aşan kamu binaları için bir yarışma düzenleme zorunluluğu bulunmamaktadır (The Handbook of Architectural Design Competition, 2010, [05.06.2018]).

"2002-2008 yılları arasında Türkiye'de inşa edilen kamu binası sayısı 25.033 iken, bunun sadece altmış dördü yarışma yöntemi ile elde edilmiştir. Bu durumun başlıca sebebi, yarışmaları destekleyen katılımcı bir devlet politikasının olmamasıdır" (Baykan, 2015, 26).

2.2. Türkiye'deki Yarışma Projeleri

Türkiye'de yarışma yöntemi ile proje elde etmek birçok ülkeye nazaran daha geç olmuştur. Öte yandan, siyasi ve toplumsal gelişmelere koşut olarak hem mimarlık pratiği hem de proje yarışmaları dönemsel değişikliklere uğramıştır. 1930'lu yıllarda başlayan ve II. Dünya Savaşı sonrası yeni kurumsal değişikliklerin hayata geçmesiyle sonuçlanan dönem; 1950'li yıllarda başlayıp 1980'li yıllarda sona eren dönem; 1980'li yıllardan günümüze kadar gelen dönem ülkede ekonomik, toplumsal ve siyasi alanlarda değişim ve dönüşümlerin yaşandığı dönemler olarak ele alınabilir (Aygün, 2004, 33).

Çalışma kapsamında yapılan araştırma sonuçlarına göre, 1930-2018 yılları arasında süreli yayınlarda ve biyografilerde Türkiye'de açılan proje yarışmalarının sayısı 745'tir.⁴ Çalışmanın bu bölümünde, "yarışma" olgusunun Türkiye'de ilk defa telaffuz edilmesinden günümüze kadar gelen süreç detaylı bir şekilde incelenmektedir.

2.2.1. Tarihçe

Türkiye'de düzenlenen mimari proje yarışmaları, yurt dışında düzenlenen yarışma projeleriyle amaç ve yöntem açısından benzerlik gösterse de, yönetim, yürütme ve yaklaşım bakımından farklılıklara sahiptir. Yurt dışında olduğu gibi Türkiye'de de kamunun ve özel sektörün bina ihtiyaçlarının karşılanması, ulusal kimliğin oluşturulması gibi nedenlerle mimari proje yarışmaları düzenlenmektedir. İlgili yarışmalar mimarlık alanındaki gelişmelerin takip edilmesi, yeni teknolojilerin tanınması ve kullanımına olanak sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak mimari proje yarışmalarının nitelik, kapsam ve türüne göre ne şekilde yürütüleceğine ilişkin detaylı ve açıklayıcı bir yönetmeliğin 1952 yılına kadar bulunmayışı mimari proje yarışmalarının sistematik bir düzen dahilinde yürütülmesine engel teşkil etmiş; ayrıca şartnamelerin hazırlanmasında eksikliklere, jürilerin oluşturulması ve karar sürecinde ise yetersizliklere sebep olmuştur. Günümüzde, yarışma sürecindeki bir takım problemler bütüncül bir yaklaşım ile

⁴ Özel sektör tarafından düzenlenen bazı yarışmalara erişilememiştir. Bu sebeple, Türkiye'de açılan proje yarışmalarının sayısı ağırlıklı olarak kamu projeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

    me kavuşturulamamış olsa da önemli gelişmelerin kaydedildiğini ifade etmek mümkündür.

Mustafa Cezar'a göre, Türkiye'de en eski mimari proje yarişması 1867 yılında Tarabya'daki İngiliz Sefarethanesi için düzenlenen yari  madır' (Cezar, 1991, 173). Dönem koşullarının uygun olmamasından dolayı İngiltere'de düzenlenen yari  mada kazanan projenin uygulanıp uygulanmadığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Süha   zkan'a göre ise, 'Türkiye'de en eski mimari proje yarişması, 1916 yılında Çemberlitaş'taki Divan Yolu üzerinde yapılacak olan Türk- Alman Dostluk Yurdu için düzenlenen yari  madır. Yari  maya, Türkiye'den Mimar Vedat Bey ve Mimar Kemalettin Bey jüri   yesi olarak katılmışlardır. Oniki adayın davet edildiği yari  mada birincilik   d  l  n   Alman Mimar German Bestelmeyer'in projesi kazanmış, ancak proje uygulanmamıştır' (  zkan, 1975, 177-210).

Cumhuriyet'in ilanından sonra düzenlenen ilk mimari proje yarişması, Ankara Kent Planı Proje Yarişması'dır. 1927 yılında sınırlı-davetli olarak açılan yari  ma, aynı zamanda yabancı mimarların katıldığı ilk yari  ma olma özelliği de taşımaktadır (Batur, 1984, 1380-1420). Ankara Belediyesi tarafından düzenlenen yari  mayı Alman Mimar ve   ehir Plancısı Herman Jansen kazanmış ancak proje uygulanmamıştır (Goethe Institute, [16.01.2018]).

Yari  ma kavramının telaffuz edilmeye ba  landı  ı Cumhuriyet'in ilk yıllarında, önemli ve prestijli devlet yapılarının çoğu, devlet tarafından dönemin ünlü yabancı uyruklu mimarlarına yaptırılmıştır. Bu dönemde yerli mimarlar yabancı uyruklu mimarların arasında varlıklarını ispat etme, farklılıkları ile öne çıkma, kendilerine i   sahası yaratma ve toplumsal statülerini belirleme u  ra  ı içerisine girmişlerdir. Milli bir mimarinin yabancılar tarafından oluşturulamayacağı yönünde çıkan tartışmalar sonucunda Türk mimarlar kamu yapılarının sipariş usulü doğrudan yabancı uyruklu mimarlara verilmesinin yerine müsabaka yoluna gidilmesini önermişler ve bu durumu dönemin yayın organlarında da sıklıkla dile getirmişlerdir. Nitekim 1933 yılında Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin düzenlediği "Ankara Sergievi Yarişması" ile amaca ulaşılmıştır (Ay, 2010, 91). Söz konusu yari  ma, Türkiye'de mimari proje yari  maları için bir dönüm noktası olmuş; yari  ma   artnamesinde "modern mimari üslupta" olması istenen yapı, ulusal üslubun yerini alan modern anlayışın en başarılı örneklerinden biri olarak kabul edilmiştir (Akansel, 2002, 60). Yari  maya onu yabancı olmak üzere toplam yirmialtı mimar katılmıştır (Anonim, 1933, 131). Mimar   evki Balmumcu yari  mayı kazanmıştır. Balmumcu'nun projelendirdiği Sergi Salonu Binası 1946 yılında Mimar Paul Bonatz tarafından Ankara Devlet Opera ve Bale

Binası'na dönüştürülmüştür (Suda, 1996, 96). Yapı günümüzde de kullanılmaktadır. Bugün Başbakanlık olarak kullanılan, dönemin Gümrük ve İnhisarlar Binası için düzenlenen yarışmayı (1934) ise, Mimar Sedad Hakkı Eldem kazanmıştır. Ankara Belediyeler Bankası tarafından düzenlenen İller Bankası Projesi (1935) ve İstanbul Adliye Binası Projesi (1935) yine bu dönemde düzenlenen diğer önemli yarışmalardır (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.12.2016]).

Dönemin bir başka önemli mimari proje yarışması Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnşaat Komisyonu tarafından 1937 yılında düzenlenen uluslararası davetli TBMM binası (Kamutay) proje yarışmasıdır. Tamamı yabancı uyruklu mimarlardan oluşan jüri ondört proje arasından üç projeye birincilik ödülünü vermiştir (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.12.2016]). Hangi projenin yapılacağı konusundaki karar Atatürk başkanlığındaki Bakanlar Kurulu'na bırakılmıştır. İlgili yarışma aynı zamanda Türkiye'de proje müellifine mesleki denetim sorumluluğu verilen ilk proje olma özelliğini de taşımaktadır. Yarışma ilk etapta Türk mimarlara kapalı olarak düzenlenmiş, ancak alınan tepkiler üzerine iki ay gecikmeli de olsa Türk mimarların da yarışmaya katılmalarına izin verilmiştir (Akansel, 2002, 62).

Aynı dönemde, Cumhuriyet ilkelerinin yaygınlaştırılması ve ulusal eğitimin sağlanması amacıyla kurulan Halkevlerinin yarışma yöntemiyle elde edilmesi nedeniyle, yarışmalar arasında önemli yer bulmuştur (Sivas Halkevi-1938, Kadıköy Halkevi-1938). Erken Cumhuriyet Dönemi, yarışmaların devlet ve diğer kurumlar tarafından öneminin kavrandığı, Türk mimarların da mesleki faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan meşruiyet zemininin oluşturulduğu bir dönem olmuştur. Cumhuriyet'in ilanından 1940'lı yıllara kadar süregelen zaman içerisinde, toplam otuzaltı adet mimari proje yarışmasının düzenlenmiş olması Proje Yarışmaları'na verilen önemin en belirgin göstergesi olarak kabul edilebilir.

1940'lı yıllara gelindiğinde dönemin ilk yarısına damgasını vuran başat olay II. Dünya Savaşı olmuştur. Savaş tüm Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de mimarlığın geleceğini ve ortamını derinden etkilemiş olmasına ve olumsuz koşulların varlığına rağmen Türkiye'de proje yarışmalarının düzenlenmesine devam edilmiştir. 1940-49 yılları arasında toplam kırkdokuz adet mimari proje yarışması düzenlenmiştir (Gencal, 2011,138). Savaş döneminde Adana Belediyesi tarafından düzenlenen Adana Belediyesi Sarayı ve Adalet Sarayı, Basın Yayın ve Umum Müdürlüğü tarafından düzenlenen İstanbul Radyoevi yarışmaları dönemin önemli yarışmalarından bazılarıdır. Ancak, 1940'lı yılların en önemli ve ses getiren yarışması TBMM Anıtkabir Komisyonu tarafından düzenlenen Anıtkabir Uluslararası Proje Yarışması'dır (1941). Emin Onat-Orhan Arda, Arnaldo Foschini ve Juhanes

Kruger tarafından tasarlanan üç proje jüri tarafından birincilikle ödüllendirilmiştir. Yüksek Mimar Emin Onat- Orhan Arda'nın projesinin jürinin önerileri ve eleştirileri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra uygulanmasına karar verilmiştir (Akansel, 2002, 64). Bu proje yarışmasından sonra büyük ölçekli devlet yapılarının yarışma ile elde edilmesi tercih edilen bir yaklaşım olmuştur (Ersin, 2001, 8).

1950'lere kadar mimari proje yarışmalarının nasıl yapılacağını/yürütüleceğini gösteren yönetmeliğin olmaması ve mesleki teşekkül sıfatı ile hizmet veren Türk Yüksek Mimarlar Birliği'nin dernek statüsüne sahip olmasından kaynaklanan sorunlar, yarışmada süreç yönetiminde eksikliklere neden olmuştur. Örneğin; yarışma programı ve yarışma şartnamesi uzman bir ekip tarafından hazırlanamamış; jüri seçimi, jüri seçim kriterleri, jüri kararları ve jüri raporları teknik açıdan tatmin edici olmamış; yarışma süreçleri sistematik bir çerçevede yürütülememiş ve uygulama sürecinde projeler değiştirilmiştir.

1952 yılında Bayındırlık Bakanlığı'nın "Mimarlık ve Şehircilik Yarışmalarına ait Yönetmeliği" yayımlaması, 1954 yılında Mimarlar Odası'nın kurulması, proje yarışmalarının kurumsallaşmasına katkı sağladığı gibi, konuya dair sorunların bir kısmının çözülmesine de imkan tanımıştır (Tekeli, 1994, 25).

Tüm bu gelişmeler ışığında hem mimarlık disiplini gelişmiş hem de yarışma ortamı canlanmıştır. Bayındırlık Bakanlığı'nın çıkardığı yönetmeliğe sahip çıkması ile birlikte "Kamu Yapıları" için düzenlenen mimari proje yarışmalarının sayısında artış gözlenmiş nitekim 1950-1959 yılları arasında yetmiş iki adet proje yarışması gerçekleştirilmiştir (Gencal, 2011, 138).

1961 Anayasası ile meslek grupları daha geniş alanlarda söz sahibi olmaya başlamıştır. Kalkınma planlarının uygulandığı 1960-69'lu yıllarda ise Bayındırlık Bakanlığı'nın mimari proje yarışmalarını, kamunun proje elde etme sürecinde ihalelerin yanında önemli bir yöntem olarak kullandığı görülmektedir (Ay, 2010, 93). Nitekim bu dönemde 152 adet mimari proje yarışması düzenlenmiştir (Gencal, 2011, 138). Söz konusu yarışmalar incelendiğinde, bu dönemde kamu sektörünün ağırlıklı olarak hükümet konakları, bakanlıklar, belediye binaları, hastane ve üniversite kampüsleri ile ilgili yarışmalar düzenlediği görülmektedir.

1970'li yıllarda özellikle sağlık ve yönetim yapıları için "tip proje"⁵ kavramı gündeme gelmiş ve ülkenin farklı bölgelerinde aynı tip projeler hızlı bir biçimde yaşama geçirilmeye başlamıştır (Ay, 2010, 94). 1970-1979 yılları arasında bu kategoride doksandört adet mimari proje yarışması düzenlenmiştir. Bu yarışmaların kırkdokuz

⁵ Tip proje; aynı yapıdan birden fazla inşa etmek için hazırlanan projelere verilen isimdir

adedi Bayındırlık Bakanlığı tarafından açılmıştır (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.12.2016]).

1983 yılında yürürlüğe giren 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda yarışma koşullarında herhangi bir değişiklik yapılmamış ve yarışmalar bir ihale yöntemi olarak sayılmıştır. Bu çerçevede yarışma düzenlemenin tek yolu, Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılması olduğundan yarışmaların sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır (Yakut, 2007, 25).

1984 yılında imar planı yetkilerinin belediyelere devredilmesiyle kentsel planlama ve mimarlık yarışmalarında bir takım değişiklikler gerçekleşmiştir. 1987 yılında Mimarlar Odası TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği'ne "bölgesel yarışma"⁶ kavramını eklemiştir. 1980-1989 yılları arasında Türkiye'de seksenüç mimari proje yarışması düzenlenmiş; yarışmaların üçünün uluslararası, altmışbeşinin ulusal, onbeşinin ise sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Yarışmaların kırkücü Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, onbeşi diğer kamu kuruluşları, yirmidördü belediyeler, onaltısı özel kurum ve vakıflar, ikisi iller bankası, ikisi ise özel bankalar tarafından düzenlenmiştir (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.12.2016]).

İstatistiki veriler incelendiğinde, yarışmaların neredeyse tamamının devlet eliyle düzenlendiği görülmektedir. Söz konusu yarışmalar arasında 1988 yılında Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü tarafından düzenlenen "Mimar Sinan Gezici Müzesi Öğrenci Proje Yarışması"⁷ dışında yürütülen müze yarışma projesi bulunmamaktadır.

1990'lar proje yarışmalarının öneminin farkına varıldığı bir dönem olmuştur. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan yarışmalar yönetmeliği, 1996 yılında Danıştay kararı ile kamu kurumlarının yarışma açmak için kullanacakları zorunlu bir doküman olmuştur. Düzenlenen yarışmalarda katılımcılar tarafından en çok tartışılan ve şikayet edilen konu, jürilerin oluşturulma şekli ve projelerin değerlendirilme aşamasıdır. Yarışmalara katılım sağlayan mimarlar, jürilerin yarışma deneyimi olmayan, meslek pratiği içinde bulunmayan kişilerden oluşması, akademisyenler ise akademik jüri üyelerinin sayısının az olması nedeniyle memnun olmamışlardır (Ay, 2010, 135). 1990-1999 yılları arasında seksenyedi mimari proje

⁶ Bölgesel yarışma; üye sayıları en az ikiyüz kişi olmak koşuluyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği şekilde yapılan mimari proje, peyzaj mimarlığı, şehir planlama ve kentsel tasarım yarışmalarıdır (TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği md.6).

⁷ Ölümünün 400. yılında hem, Mimar Sinan'ı, yapıtlarını ve dönemini hatırlatmak hem de, mimarlıkla ilgili pek çok kavramı, değeri ve yorumu topluma aktarmak amacıyla öğrenciler arasında düzenlenen mimari proje yarışmasıdır (Mimarlık, 1989/01, 54-61).

yarişması düzenlenmiştir. Yarişmaların beşinin uluslararası, altmışyedisinin ulusal, altısının bölgesel ve dokuzunun da sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Yarişmaların yirmiikisi Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı, yirmi    diğer kamu kuruluşları, otuzu belediyeler, on ikisi de özel kurum ve vakıflar tarafından gerçekleştirilmiştir (Yarişmalar Dizini 1930-2004, [28.12.2016]). Bu dönemde müze mimari proje yarişması düzenlenmemiştir.

Bir tür hizmet alımı olarak düşünülen yarişmaların elde ediliş yöntemi, 24.12.2002 tarihli ve 24973 sayılı "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarişmaları Yönetmeliği" isimli yeni bir yönetmeliğe tabi tutulmuştur. 2000'li yıllar yarişmalara mesleki çevrede ilginin daha çok arttığı, öneminin daha çok farkına varıldığı, üzerine birçok tartışmanın geliştiği, üniversitelerde öğrencilerin daha çok teşvik edildiği, dünyadaki gelişmelerin yakından takip edildiği ve ülke çapında yarişma sayısının artış gösterdiği bir dönem olmuştur. Öte yandan, bu dönemde de jürilerin oluşturulma şekli, niteliği, yarişmalardaki tutumları ve aldıkları kararlar tartışılmaya devam etmiştir.

2000-2010 yılları arasında 101 mimari proje yarişması düzenlenmiştir (Gencal, 2011, 138). Yarişmaların onbirinin uluslararası, yetmiş   n n ulusal, dördünün bölgesel ve on   n n de sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2002 yılında düzenlenen "Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarişması", Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından 2005 yılında düzenlenen "İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarişması" ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı tarafından 2008 yılında düzenlenen "Kayseri İ  Kalesinin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarişması" bu dönemde düzenlenmiş müze mimari proje yarişmalarıdır. Çalışmanın 4. bölümünde "İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarişması" hakkında detaylı bilgi verilmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 2011 yılında düzenlenen "Troya Müzesi Mimari Proje Yarişması", İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı tarafından 2011 yılında düzenlenen "Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo-Park Alanı Uluslararası  n Seçmeli Davetli Mimarlardan Proje Temini Hizmet Alımı Yarişması", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından 2012 yılında düzenlenen "KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarişması", Vehbi Koç Vakfı tarafından 2013 yılında düzenlenen Sınırlı-Davetli Uluslararası "Vehbi Koç  ağdaş Sanat Müzesi" ve Roboski Vakfı tarafından 2014

yılında düzenlenen "Roboski Müzesi ve Anma Yeri Mimari Tasarım Yarışması" mimari proje yarışmaları bu dönemde düzenlenmiş "müze" konulu yarışmalardır. Çalışmanın 4. bölümünde "Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması" projesi hakkında detaylı bilgi verilmektedir.

Türkiye'de 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idareler, mimari proje ihtiyaçlarını "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"ne göre gerçekleştirmek zorundadır. Özel sektör kurum ve kuruluşları ise, ilgili yönetmeliğin yanı sıra TMMOB Mimarlar Odası tarafından hazırlanan "Mimarlık Mühendislik Şehircilik ve Kentsel Tasarım Proje Yarışmaları Yönetmeliği" ya da "Türk Serbest Mimarlar Derneği Mimari Proje Yarışmaları Yönetmeliği" ile yarışma açabilmektedir.

Türkiye'de düzenlenecek uluslararası yarışmalara ilişkin kurallar, UIA ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO) tavsiye kararları ve uluslararası kurallar çerçevesinde gerçekleştirilebilmektedir. Bu kapsamda açılan yarışmaların ve şartnamelerinin, UIA tarafından onaylanması da öngörülmektedir.

Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği, idarenin uyması gereken hususlar, jüri seçiminin nasıl ve ne şekilde yapılacağı, yarışmacılara tanınan haklar, jüri üyelerine ödenecek ücretlerin belirlenmesi gibi bilgileri içermektedir. Proje maliyet tespitinde uygulanan usuller ve yarışma projesinin maliyet hesabının nasıl yapılacağı da söz konusu yönetmelikle tespit edilmektedir (Detay bilgi için bkz ek 2).

Türkiye'de mimari proje yarışmaları, yukarıda belirtilen amaçlarla ve düzenlemelerle bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeler çerçevesinde yarışmaları türlerine ve yapılarına göre sınıflandırmak da mümkündür.

2.2.2. Yarışma Şekilleri ve Türleri

Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği'ne göre yarışmalar;

Türlerine göre; Mimarlık Yarışmaları, Mühendislik Proje Yarışmaları, Şehir ve Bölge Planlama Yarışmaları, Peyzaj Mimarlığı Proje Yarışmaları, Kentsel Tasarım Proje

Yarışmaları, Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları, Fikir Yarışmaları ve Ortakçıl Yarışmalar⁸,

Şekillerine göre; Uluslararası Yarışmalar, Ulusal Yarışmalar ve Bölgesel Yarışmalar olarak sınıflandırılmaktadır (Bakanlar Kurulu, [25552 sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004).

TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği'ne göre ise yarışmalar;

Şekillerine göre; katılıma açıklığı bakımından uluslararası, ulusal ve bölgesel yarışmalar, yapılış yöntemi açısından tek aşamalı, iki aşamalı ve ön seçimli yarışmalar,

Türlerine göre; Fikir Yarışmaları, Proje Yarışmaları ve Güzel Sanat Eseri Yarışmaları olarak sınıflandırılmaktadır.

Yukarıda adı geçen yarışma şekilleri şöyle açıklanabilir:

Uluslararası Yarışmalar: Yabancı ülke vatandaşlarının da katılım sağlayabilecekleri yarışmalardır. Yarışma değeri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 8. Maddesi'nde hizmet alımları için belirlenen eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmalar, uluslararası yarışma niteliğinde düzenlenir. Yarışma değeri, anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalar, idarelerce gerekli görüldüğü takdirde uluslararası düzenlenebilmektedir. Bu tür yarışmalar, UIA Uluslararası Yarışma Rehberi şartlarına göre gerçekleştirilmektedir (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004, md.6a).

Ulusal Yarışmalar: Yalnızca Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC vatandaşlarının katılım sağlayabilecekleri yarışmalardır. Bu yarışmalara katılabilmek için Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin, yarışmanın türüyle ilgili oda üyesi olmak, meslekten men cezalı olmamak gibi şartları sağlamak gereklidir (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004)..md.6b).⁹

Bölgesel Yarışmalar: Üye sayıları en az iki yüz kişi olmak koşuluyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği yarışmalarıdır (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004).md.6c).

⁸ Ortakçıl yarışmalar: Birden fazla meslek disiplininin ve/veya sanat dalının birbirine yakın ağırlıkta katkısını gerektirecek türden konularda yapılacak yarışmalardır...(Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004, md.7).

⁹ Ulusal yarışmalara katılma koşullarına ilişkin detaylı bilgi yönetmeliğin 15. Maddesinde sıralanmıştır.(Bakanlar Kurulu, [24973 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2002).

Yukarıda adı geçen yarışma türleri ise şöyle açıklanabilir;

Tek kademeli yarışmalar: Konunun ve ölçeğin niteliğine göre jürinin teklifi ve idarenin onayıyla tek kademeli olarak düzenlenen yarışmalardır. (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004)., md.6b, md.36, md.37).

İki kademeli yarışmalar: Konunun niteliğine göre jürinin teklifi ve idarenin onayıyla iki kademeli olarak düzenlenen yarışmalarıdır. Yarışmanın birinci kademesinde, fikri niteliği öne çıkaracak bir proje olması istenmektedir Birinci kademe sonuçlarına göre seçilmiş olan projeler ikinci kademeye geçebilmektedirler. Yarışmanın her iki kademesi için de, diğer hususlarda serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanmaktadır (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004)., md. 37).

Tek ve iki kademeli yarışmalar arasındaki en büyük fark, yarışmanın sonuçlandırılması için geçen süredir. Bunun nedeni ise, ilk kademeden geçen yarışmacıların jüri raporuna uygun olarak projelerini geliştirmeleri için yarışmacılara ek süre verebilmesidir (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004).md.36-37).

Ön seçimli yarışmalar: Konunun gerektirdiği uzmanlık ve deneyime sahip olanların seçimi olarak tanımlamak mümkündür.

Ön seçimde herhangi bir etüd, proje, çizim, rapor ve benzeri çalışma istenmemektedir. Başvurular jüri tarafından değerlendirilerek, ön seçim şartnamesinde ve ön seçim ilanında belirtilen kriterlere göre en az beş (5) yarışmacı seçilmektedir. Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimden sonra serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanmaktadır (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004), md.36).

Türkiye'de 1930-2018 yılları arasında düzenlenen yarışmalar incelendiğinde kamu sektörünün çoğunlukla ulusal ve tek aşamalı yarışma yöntemi ile proje elde ettiğini ifade etmek mümkündür. Türkiye'de pek tercih edilmemekle birlikte, yarışmaya katılanlara sınırlama getirebilen, iş bitirme becerisi tercihi yapılabilen ön seçimli yarışmaların, müze projeleri gibi özellikli yarışmalar için daha uygun bir yöntem olduğu söylenebilir. İlgili dönem içerisinde Türkiye'de düzenlenen dokuz müze yarışma projesinden yalnızca "Yenikapı Transfer Noktası Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması" ön seçimle düzenlenmiştir.

Türkiye'de çoğunlukla yarışma sürecini kısaltmak amacıyla, 4734 sayılı Kanun kapsamı dışında kalan gerçek ve tüzel kişiler yaptırmak istedikleri işin içeriğine bağlı olarak, konusunda deneyimli mimarların davet edildiği sınırlı- davetli niteliğine haiz

yarışmalar düzenlemekte ve değerlendirme süreci üst yönetim tarafından yürütülmektedir. Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Proje Yarışması, Türkiye'de davet usulü ile düzenlenmiş tek yarışmadır.

Yarışma süreci uzun ve detaylı bir süreçtir. Yarışmanın ilanından önce yarışma şeklinin ve koşullarının belirlenmesiyle birlikte yarışma süreci başlamaktadır. Belirlenen koşullara göre düzenlenecek yarışmanın ilan edilmesiyle birlikte çalışmalar devam etmektedir. Yarışma süreci, yarışma sonrasındaki değerlendirme sürecini de kapsamaktadır.

2.2.3. Yarışmaların İşleyişi ile İlgili Süreçler

Yarışma, birçok farklı bileşenden oluşan, kapsamlı ve titiz bir çalışma gerektiren karmaşık bir süreçtir. Bir yarışmanın amacına ulaşabilmesi, yarışma sürecinde görev ve sorumlulukları bulunan kişi ya da kurumların ilgili sorumlulukları yerine getirmesiyle doğru orantılıdır. İdare ya da işveren yarışmanın amacını ve beklentilerini doğru bir şekilde tanımlamalıdır.

Türkiye'de yarışmaların işleyişi ile ilgili süreçleri daha detaylı açıklayabilmek için, yarışma öncesi süreç, yarışma süreci ve sonrası olmak üzere çalışmanın bu bölümü üç alt başlığa ayrılmaktadır.

2.2.3.1. Yarışma Öncesi Süreç

Yarışmanın en zorlu olan bölümüdür. Yarışmanın amaca ulaşması, sürecin en başından itibaren doğru bir şekilde tanımlanması ile mümkündür. Yarışma öncesi süreç, ihtiyaç duyulan projenin yarışma yoluyla elde edilmesine karar verilmesi ile yarışmanın ilanına kadar olan zaman dilimi olarak ifade edilebilir. Söz konusu işleyiş şöyle özetlenebilir;

- *Yarışma konusuna uygun jürinin seçilmesi,*
- *Yarışma şeklinin, türünün ve konusunun idare tarafından belirlenmesi ve jüri tarafından onaylanması,*
- *Yarışma konusuna ilişkin verilerin ve ihtiyaç programının hazırlanması,*
- *Yarışma süresi ve takviminin belirlenmesi,*
- *Ödüllerin belirlenmesi,*
- *Yarışma giderlerine ve proje hizmetlerine ilişkin ödeneğin bulunması,*
- *Şartname ve eklerinin jüri tarafından kesinleştirilerek imzalanması,*
- *Yarışmanın ilan edilmesi.*

Hazırlık, yarışma ve yarışma sonrası süreçlerde jüri üyelerine büyük sorumluluk düşmektedir. Yarışma şartnamesi oluşturulurken yarışma şeklinin ve hedeflerinin

doğru belirlenmesi, ihtiyaç programının şekillendirilmesi, m²'lerin kontrolü, istenilenlerin doğru saptanması, yarışmalar yönetmeliğine uyumun sağlanması, kitapçığın ve yarışmacıya verilecek belgelerin denetiminin yapılması, ön oturumlara katılımlarda devamlılık ve ciddiyet jüri üyesinin sorumluluğudur (Velioğlu, 2001, 12-13).

Yarışmada yer alan danışman jüri üyeleri idarenin temsilcisi olup, idarenin isteklerini, gereksinimlerini ve kurumun yarışmadan beklentilerini en iyi bilen ve tahlil edebilen kişilerdir. Uzmanlık alanlarına göre jüri üyelerini, idarenin gereksinim ve beklentileri konusunda bilgilendirerek değerlendirmelerine yardımcı olmakla görevlidirler. Yarışmayı düzenleyen kurum kamu kurumu olduğunda kurum içinde çalışan devlet memurları, yarışmayı açan kurum özel sektör olduğunda ise şirket temsilcileri danışman jüri olarak heyette bulunabilirler. İdare tarafından arzu edildiği takdirde kurum dışından konusunda uzman kişiler de danışman jüri üyesi olarak heyette yer alabilir. Danışman üyelerin mimar olma zorunluluğu bulunmamakla beraber, projenin içeriğine uygun olarak ilgili bir disiplinden kişi(ler) danışman olarak atanabilirler. Danışman üyeler karar alınmasında oy kullanamazlar ve uzmanlık konuları dışında görüş bildiremezler (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004, md.23).

Bu çerçevede, jüri üyeleri ile büyük bir uyum içinde çalışmalı ve idarenin beklentilerine uygun, ihtiyaçları karşılayacak kararların alınmasına yardımcı olmalıdırlar. Düzenlenecek olan yarışmanın şekli, türü ve konusu, idarenin jüri üyeleri ile gerçekleştirdiği görüşmelerden ve toplantılardan sonra belirlenir. Projenin konusu, tarihsel ve kültürel açıdan taşıdığı önem ve projenin eşik değeri¹⁰ yarışmanın tek ya da iki aşamalı, ulusal veya uluslararası düzenlenmesinde belirleyici olan faktörlerdir. İhtiyaç programı, yarışmaya konu olan yapı için ihtiyaç duyulan her türlü işin ayrıntılarıyla tanımlandığı belgedir. İhtiyaç programının iyi hazırlanması proje hakkındaki beklentilerinin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Yarışma konusuna ilişkin veriler ise, projenin çizileceği alana ilişkin imar planı, imar durumu, imar bilgileri, zemin raporu, alt yapı raporu, malzeme raporu, fotoğraflar ve konu ile ilgili olarak jürinin verilmesinde fayda gördüğü bilgilerdir (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004). md.11a).

Jürinin gerekli görmesi durumunda, ihtiyaç programı eki olarak yarışmacılara, sorunların çözümüne ilişkin idarenin istek ve düşünceleri ile yarışmacıların ufkunu açabilecek nitelikte makale ve araştırma çalışmaları, uyulması gereken standartlar

¹⁰ 4734 sayılı Kanun kapsamındaki idarelerin yapım işlerinde kullanılan ve her yıl Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen değerdir. 2019 yılı için bu değer 45.452.363 Türk Lirası'dır..

vb. bilgileri içeren bir dosya verilir ...(Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004)..., md.12).

Yarışma öncesindeki süreçte, idarenin karşılaştığı bir takım zorluklar da mevcuttur. Bu zorluklar şöyle özetlenebilir;

Jüri üyelerinin seçimi;

"Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"ne göre asli ve yedek jüri üyelerinin seçiminde, mesleklerinde en az on yıl benzer tasarım konusunun tanzim veya tasdik işlerinde fiilen çalışmış olması ile birlikte (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004). md.19);

- Benzeri tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon kazanmış olması veya projesi satın alınmış olması,
- İlgili ihtisas konusunda seçkin, özgün ve örnek gösterilebilecek bir tasarımın müellifi olması,
- İlgili ihtisas konusunda, bir tasarımın tüm projelerini, uygulama proje ve detaylarını hazırlayarak yetkili mercilere tasdik ettirmiş olması,
- İlgili ihtisas konusunda akademik bir çalışma yaparak, yetkili mercilere kabul ettirmiş ve o konudaki bir araştırmayı yayınlamış olması, şartlarından en az birine sahip bulunması zorunluluğu aranmaktadır

Bölümü özetlemek gerekirse; Türkiye'deki müze mimari proje yarışmalarında jüri üyesi ya da danışman üye olabilme niteliğine sahip, aynı zamanda yukarıda adı geçen özellikleri de taşıyan kişilerin müze yarışma projelerinde jüri üyesi ya da danışman üye olmak yerine yarışmacı olmayı tercih etmeleri jüriye üye temin etmeyi zorlaştıran bir durumdur. Jüri üyeleri, ağırlıklı olarak konut, okul, hastane gibi kamu binaları üzerinde çalıştığından, müze konusunda uzmanlaşmamaktadır. Dolayısıyla müze gibi spesifik bir konuda on yıllık deneyim sahibi olmak mümkün olamamaktadır. Müzecilik/müzebilim konusundaki mevcut uzmanların da mimarlık, planlama, tasarım konusunda eğitimli, bilgi ve deneyimleri yeterli düzeyde değildir.

Yarışma öncesi sürecinin önemli bölümlerinden biri İhtiyaç programının hazırlanmasıdır. Başarılı bir yarışma için koleksiyona uygun, personel ve ziyaretçi ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuş, yapının konumu, iklimsel koşulları ve potansiyel riskleri dikkate alınmış bir ihtiyaç programı gereklidir. Koleksiyonunu oluşturma aşamasında olan bir müzenin mimari proje yarışmasının ihtiyaç programını hazırlamak daha da zordur. Böyle durumlarda benzer koleksiyona sahip

müzelerin ihtiyaç programı örnek alınarak, müze yetkilileri ve personel ile görüşme yapılarak ihtiyaç programı hazırlanmalıdır.

Son olarak, yarışma şeklinin belirlenmesi yarışma sonraki süreçlerini şekillendiren önemli bir husustur. Yarışmaların uluslararası, ulusal, tek kademeli, iki kademeli ya da ön seçimli olup olmamasının seçimi, projenin süresini uzatmakta/kısaltmakta ve bu durum projenin maliyetine de doğrudan etki etmektedir.

Yarışma öncesi süreç, kararların alındığı, tespitlerin yapıldığı ve ihtiyaçların belirlendiği süreç olarak özetlenebilir. Bu aşamadan sonra yarışmanın ilan edilmesiyle birlikte yarışma süreci başlamaktadır.

2.2.3.2. Yarışma Süreci

Yarışma süreci, yarışmanın ilan edilmesi ile başlayıp jüri değerlendirmesi sonuçlarının ilanı, yarışmaya katılan projelerin sergisi ile kolokyuma kadar olan zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç şöyle özetlenebilir (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004, md.15- 39). ;

- Yarışma başvurusu,
- Soru- yanıt çalışmaları,
- Projelerin teslim alınması,
- Değerlendirme,
- Yarışma sonuçlarının ilanı,
- Yarışmaya katılan eserlerin sergilenmesi,
- Kolokyum,
- Projelerin geri verilmesi.

Yarışmaya ilan edilen şartlara uygun herkes katılabilmektedir. Yarışmaya başvuracakların yerine getirmesi gereken şartlar yönetmelikte detaylı bir şekilde açıklanmıştır

Yarışma sürecinin önemli bölümlerinden ilki soru-cevap kısmıdır. Soruların çokluğu ya da azlığı hazırlanan yarışma şartnamesinin iyi hazırlanıp hazırlanmadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Jüri, sorulan sorulara net yanıt vermeli ve yanıtların zamanında yarışmacıya ulaştığından emin olmalıdır. Sürecin bir diğer önemli bölümü yarışmacıların hazırladıkları projeleri şartnamede belirtilen yer ve saatte teslim etmeleridir. Projeyi teslim etmek için son dakikayı tercih eden birçok

yarışmacı çeşitli sebeplerle projelerini zamanında teslim edememekte ve yarışma dışı kalmaktadır (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004, md.15-39).

Kolokyumlar, proje elde etme sürecinin nasıl ve ne şekilde işlediği, yarışmada tespit edilen olumlu ve olumsuz tarafların anlatıldığı ve gelecekteki yarışmalara yol gösterici nitelikte uygulamalardır. Düzenlenen kolokyumlarda genellikle dereceye giremeyen ya da ödül alamayan yarışmacılar tarafından jürinin kararları eleştirilmektedir. Yarışmacılar projelerini hazırlarlarken kendilerince öncelik sırası belirleyip, buna göre projelerini geliştirmektedirler. Ancak belirlenen bu öncelikler her zaman jürinin öncelikleri ile örtüşmeyebilir.

Yarışma süreci, şartnamelerin alındığı, projelerin çizildiği, proje teslimlerinin yapıldığı, kazananın belli olduğu ve kolokyumun düzenlendiği süreç olarak özetlenebilir. Bu aşamanın ardından yarışma sonrası süreç başlamaktadır.

2.2.3.3. Yarışma Sonrası Süreç

Yarışma sonrası süreç; yarışma sonucunun ilan edilmesi ile kolokyum sonrası başlayan ve projenin uygulanmasına kadar olan zaman dilimi olarak tanımlanabilir

Uygulama sürecinde, yarışma jürisi aradan çekilmekte ve yarışmayı düzenleyen idare ile proje sahibi (müellif) baş başa kalmaktadır. Proje yarışmasını kazanan aynı zamanda proje ihalesini de kazanmış olmaktadır. İdare, proje müellifinden yarışmaya göndermiş olduğu avan projeyi, uygulama projesine dönüştürmesini talep etmekte ve bunun için de idare ile müellif arasında uygulama projesine ödenecek ücret belirlenmektedir.

İdare, yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama projelerinin yapılmasını, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle doğrudan temin yolu ile yaptırabilir. Yapılan görüşme sonucunda, anlaşma sağlanamaması halinde, idare uygun gördüğü takdirde ikinciliği kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapmak suretiyle ikinci seçilen tasarımın uygulama projelerini aynı usulle yaptırabilir. Jüriye "İş deneyim belgeleri" istenmiş ve birinci seçilen tasarım veya proje sahibinin belgeleri yetersiz bulunmuşsa, müellif, kendi tarafından teklif edilen ve jüriye onaylanan danışman ya da danışmanlarla çalışmak zorundadır. (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004, md.42).

Türkiye'de 2005-2013 yılları arasında yerel yönetimler tarafından uygulamaya dönük olarak düzenlenen proje yarışmalarının %73'ünde, idare ile proje müellifi arasındaki görüşmelerden sonra idarenin projeyi uygulamaktan vazgeçtiği görülmektedir. Açılan yarışmaların uygulanamamasının sebepleri; idarenin bütçe sıkıntısı, arazinin kuruma ait olmaması, imar değişikliği sorunu, müellif ile anlaşılabilmesi veya yerel

yönetiminin proje politikalarının değişmesi gibi konulardır (Aykutlar, Kutucu, 2014, 28).

Yarışma sonrası süreç, yarışma öncesi ve yarışma sürecine nazaran daha uzun, daha yoğun ve yıpratıcıdır. Sürecin tamamen dışı kapalı olarak sadece idare ile proje müellifi arasında gerçekleşmesi, yarışmanın kolokyumla sonlanması ve jürinin bu sürece (görüşme ya da pazarlık süreci) dahil olmaması nedeniyle sürecin işleyişi kamuoyu tarafından takip edilememekte ve bu durum kamuoyunda bir takım spekülasyonlara neden olmaktadır.

TMMOB ve Bakanlık tarafından hazırlanan yarışmalara ilişkin yönetmelikler incelendiğinde, yarışma açılabilmesi için yarışma şeklinin, türünün, konusunun ve yerinin belirlenmiş, bütçenin ise güvence altına alınmış olması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, yarışma açılabilmesi için gereken kriterlerin zaten önceden yerine getirilmiş olduğu kabul edilirse, yukarıda sıralanan gerekçelerin aslında temel sebepler olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla projelerin uygulanmamasının esas nedeni, yarışma sonucunun idarenin beklentilerine paralel sonuçlanmaması olarak ya da idare ile proje müellifi arasında yaşanan olumsuzluklar olarak özetlenebilir.

Troya Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması müellifi Mimar Ömer Selçuk Baz'ın yarışma süreci ile ilgili olarak görüşleri şöyle özetlenebilir (Baz, 06.10.2017);

- İnşa edilecek her yapının projesinin yarışmayla elde edilmesinin en doğru yöntem olduğunu, ancak yarışmayı düzenleyen kurumların süreç içerisinde kontrolü kaybetmek istemediklerini, ayrıca yapının elde edilme süreci sonrasında idarenin olası bir ihtiyaç talebi karşısında projede yapılacak değişikliklerde müelliflerin izin vermemesi gibi nedenlerle çoğu zaman idarelerin yarışma yönteminden uzak durduklarını,
- Kamu kurumları tarafından açılan mimari proje yarışmalarının temel dayanağı olan yarışmalar yönetmeliğinde revizyona ihtiyaç duyulduğunu, öte yandan Türkiye'de çok az sayıda müzenin yarışma yöntemiyle elde edildiğini ve bu verilerle yönetmeliği değiştirecek bir baskı yaratmanın çok zor olduğunu,
- Müze gibi özellikli yapıların yarışma yöntemi ile elde edilmesinde "ön seçimli yarışma" şeklinin daha uygun olduğunu, böylece idare tarafından yarışma kriterlerini karşılayacak mimarların/ofislerin seçiminin daha kolay yapabileceğini belirtmiştir.

Tezin ikinci bölümünde mimari yarışma projeleri ve projelere ilişkin süreçler detaylı bir biçimde açıklanarak; yurt dışında ve Türkiye’de mimari yarışma projeleri süreçlerinin ne şekilde yürütüldüğüne odaklanılmıştır. Yarışma projelerinin mimari proje elde etmek için en doğru yöntem olduğu; ihtiyaç sahibine, katılımcılara, mesleki gelişime, mimarlık alanına ve topluma sağladığı katkılar ve sunduğu imkanlar ortaya konarak açıklanmıştır. Yarışma projelerinin yurt dışında 2500 yılı aşkın bir tarihi geçmişe sahip olması, günümüz modern açık yarışma projelerinin temellerinin ne şekilde ortaya konduğunun tespiti açısından önemli olduğundan, konu başta Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve İsveç olmak üzere pek çok ülkede gerçekleştirilen örnekler üzerinden incelenmiştir. Yurt dışındaki mimari yarışma projelerinin çoğalmasıyla birlikte yarışmalarla ilgili bir takım düzenlemeler yapılmış ve konuya ilişkin yönetmeliklerin hazırlanmıştır. Tezin bu bölümünde, söz konusu düzenlemeler ışığında yurt dışında açılan yarışmaların düzenlenme şekilleri ve işleyişleri işe ilgili süreçler irdelenmiştir.

Bu bilgiler ışığında, Türkiye’de açılan mimari yarışma projeleri ile yurt dışındaki mimari yarışma projeleri amaç, yöntem, yönetim, yürütme ve yaklaşım açılarından karşılaştırılmış; yarışma olgusunun ilk defa telaffuz edilmesinden günümüze Türkiye’deki yarışma projelerinin tarihi anlatılmıştır. Türkiye’de mimari yarışma projesi ile yapılan önemli örnekler ve bu örnekler üzerinden Türkiye’deki mimari yarışma projesi olgusunun gelişimi ortaya konmuştur. Türkiye’deki yarışma projelerinin süreç yönetimindeki eksiklikler ile bu eksikliklerin giderilmesine yönelik atılan adımlar tartışılmıştır. Yönetmeliğin yayımlanması ve Mimarlar Odası’nın kurulması gibi gelişmeler sayesinde yarışma projelerinin kurumsallaşması ve yarışma projelerinin sayısındaki artış anlatılmıştır. Türkiye’deki mimari proje yarışmaları türlerine ve yapılarına göre sınıflandırılarak yarışmaların işleyişi ile ilgili süreçler detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Jüri üyelerinin seçimi, ihtiyaç programının hazırlanması, yarışma şeklinin belirlenmesini içeren yarışma öncesi süreç; başvuru, soru-cevap çalışmaları, projelerin teslim alınması, değerlendirme, sonuçların ilanı, yarışmaya katılan eserlerin sergilenmesi, kolokyum ve projelerin geri verilmesini kapsayan yarışma süreci ve kolokyum sonrası başlayan ve projenin uygulanmasına kadar olan yarışma sonrası süreç detaylı bir biçimde bu bölümde ortaya konmuştur.

Türkiye’deki yarışma sistemi ile diğer ülkelerin yarışma sistemleri karşılaştırıldığında;

- Türkiye’de Mimarlar Odası tarafından düzenlenen yarışmalara katılımının diğer ülkelere oranla çok daha sınırlı olduğu,

- Türkiye'deki yarışma sisteminde, süreç yönetimini üstlenen bir kurum/organizasyon ya da denetleme mekanizmasının bulunmadığı,
- İstatistiki veriler incelendiğinde yurt dışında genellikle sınır yarışma yönteminin, Türkiye'de ise tek aşamalı açık yarışma yöntemini tercih edildiği
- Proje maliyetine veya proje büyüklüğüne göre kamu binaları için tek aşamalı ya da iki aşamalı yarışma projesi düzenlenme zorunluluğu bulunmadığı görülmektedir.

3. TÜRKİYE'DE MÜZE BİNALARI

Müzelerin sahip olduğu koleksiyonların sergilenmesi için ihtiyaç duyulan mekanlar Türkiye’de iki şekilde planlanmıştır. Birincisi mevcut yapıların (bağış olarak sunulan kamu yapıları ile tahsis edilen binalar) koleksiyonların sergilenmesine uygun şekilde düzenlenmesi ve müze olarak yeniden işlevlendirilmesi, diğeri ise koleksiyona uygun yeni müze binalarının tasarlanmasıdır.

1846-1923 yılları arasında kurulan müzeler incelendiğinde çoğunlukla yeniden işlevlendirilen yapılar olduğu görülmektedir. 1923’te Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte, müzecilik ile ilgili faaliyetlerinin arttığı ve ülkemizin pek çok ilinde çok sayıda müzenin kurulduğu görülmektedir. Söz konusu müzelerin koleksiyon içerikleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak arkeoloji, etnografya, güzel sanatlar ve tarih koleksiyonlarına sahip müzeler oldukları ve esas kuruluş amaçlarının korumak olduğunu ifade etmek mümkündür.

1 Nisan 1924 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Topkapı Sarayı’nın müzeleştirilmesi ve 1927 yılında halka açılması; 1927 yılında Evkaf-ı İslamiye Müzesi’nin (İslam Vakıfları Müzesi) Türk ve İslam Eserleri Müzesi adıyla yeniden düzenlenmesi, 1925 yılında tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması sonucu mevcut eserlerin müzelere taşınması¹¹; 1926 yılında Konya’daki Mevlana Dergahı’nın olduğu gibi muhafaza edilerek, müzeye dönüştürülmesi, günümüzdeki ismi Anadolu Medeniyetleri Müzesi olan Hitit Müzesi’nin 1928 yılında kurulması; 1934 yılında Ayasofya’nın bir anıt müze olarak mevcut şekli ile korunarak, müzeye dönüştürülmesi, Cumhuriyet’in ilk yıllarında gerçekleştirilen müzecilik faaliyetlerinin başında yer almaktadır. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından 1925 yılında yapımına başlanan Ankara Etnografya Müzesi, Cumhuriyet’in ilk inşa edilen müze binası olarak 1930 yılında ziyarete açılmıştır (KVMGM, [5.01.2017]).

1923-1960 yılları arasında çok sayıda müzenin kurulduğu; *“koleksiyon içeriği olarak arkeoloji ve etnografya ağırlıklı olan bu müzelerin büyük bir bölümünün Anadolu’da kurulan depo müzeler olduğu görülmektedir”* (Sade, 2005, 68).

1960’lı yılların ortalarında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan Yüksek Mimar İhsan Kıyıcı tarafından müze binası olarak kullanılmak amacıyla tip projeler

¹¹1925’de tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması ile elde edilen eserler Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne bağlı müzelerin çekirdeğini oluşturmuştur.

izilmiştir. Tip projelerin sayısı yedidir (detaylar için bkz bölüm 3.2.1), (Yıldız, 2001, 66).

1960-1980 yılları arasında inşa edilen müze binası sayısında ise artış yaşanmıştır. Bunun nedeni; *“1961 Anayasası’nın zgrlk ve demokratik bir niteliğe sahip olması; 1971 yılında Kültür Bakanlığı’nın kurularak, müzelerin Milli Eğitim Bakanlığı’ndan Kültür Bakanlığı’na bağlanması ; özellikle 1960’lardan sonra turizmin bir sektör olarak gelişmesi ve turizm amaçlı projelerin artmasıdır”* (Sade, 2005, 68).

Aynı dönemde kazı, bağış ve satın alma yolu ile temin edilen eser sayısının artması nedeniyle, yeni müzelerin kurulması bir ihtiyaç olmuştur. *“İhtiyacın karşılanması amacıyla “Bölge Müzeleri” kurulması planlanmış; nitekim 1963 yılında Konya’da, 1970 yılında Adana’da, 1971 yılında Bursa ve Afyon’da ve 1972 yılında Antalya’da bölge müzeleri kurulmuş, ancak çeşitli nedenlerden dolayı bu müzelerin sayısı istenilen hedefe ulaşmamıştır”* (Uçankuş, 1973, 1006-1007).

1980 yılı ve sonrasında Türkiye’de müze sayısında büyük artış gözlemlenmektedir. Müze sayısındaki artışın en önemli nedeni, 22.01.1984 tarihli ve 18289 sayılı “zel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmeliğin” yürürlüğe girmesi ile özel statüye (mülkiyete) sahip müzelerin kurulmasıdır. Atatürkün kısa veya uzun süreli olarak kullandığı evlerin mevcut şekli korunarak, mzeleştirilmesi ile kurulan “Atatürk Müzeleri” (rneğin; Amasya ilindeki Hazeranlar Konağı, Tokat ilindeki Latifoğlu Konağı vb.) müze evlerin öncüsü olmuştur. Diğer taraftan, özel koleksiyoncu statüsüne sahip, ülkemizin önde gelen sanayicileri ya da koleksiyonu olan bankalar tarafından birçok müze kurulmaya başlanmışır. Sadberk Hanım Müzesi (1980), Rahmi M. Koç Bilim ve Teknoloji Müzesi (1994), Osmanlı Bankası Müzesi (2002), Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi (2002), İstanbul Modern Sanat Müzesi (2004), Suna ve İnan Kırar Vakfı Pera Müzesi (2005), İş Bankası Müzesi (2005), Rezzan Has Haliç Kültürleri Müzesi (2007), Santral İstanbul Enerji Müzesi (2007) zel müze statüsünde kurulmuş müzelere örnek teşkil etmektedirler.

Tezin 4. bölümünde yurt dışında ve Türkiye’de müze olarak tasarlanmış yapılar ve elde ediliş biçimleri detaylı bir şekilde incelenmektedir.

3.1. Yeniden İşlevlendirilerek Mzeyeye Dönüştürülen Binalar

Binalar tarih boyunca özgün ve farklı amaçlar güdülerek kullanılmışlardır. Zamanla binaların işlevleri tarihsel-kültürel, ekonomik, jeostatik ve evre (iklim) faktörleri gibi nedenlerden dolayı değişime uğrayabilmektedir. (Altınoluk, 1998, 9 - 19).

Yeniden işlevlendirilen yapılar incelendiğinde, yeniden işlevlendirmenin iki şekilde yapıldığı görülmektedir. İli mevcut yapının aslı muhafaza edilerek işlevlendirilmesi,

diğeri ise özellikle koleksiyona, personele ve ziyaretçilere uygun şekilde binada (özellikle sergileme ve depolama alanlarında) bir takım değişikliklere gidilmesidir. Ayasofya, Yerebatan Sarnıcı, Yıldız Sarayı aslı muhafaza edilerek işlevlendirilen yapılara, Sanayi Nefise Mektebi Binası (bugünkü adıyla Eski Şark Eserleri Müzesi), Topkapı Sarayı İbrahim Paşa Sarayı (bugünkü Türk ve İslam Eserleri Müzesi), 1834'te Tophane-i Amire Hastanesi olarak inşasına başlanan, Sultan Abdülmecid tarafından 1846'da açılan Kara Harp Okulu binası (bugünkü Harbiye Askeri Müzesi ve Kültür Sitesi Komutanlığı) yeniden işlevlendirilen yapılara örnek teşkil etmektedirler.

1930-1960 yılları arasında, Anadolu'da çok sayıda yapının müze olarak yeniden işlevlendirildiği görülmektedir. Söz konusu tarihi binaların ağırlıklı olarak ibadet yapıları (kilise), konut (konak) ya da eğitim binaları (medrese, okul ve türevleri vb.) olarak inşa edilen yapılar oldukları görülmektedir. Kayseri Huand Hatun Medresesi'nde kurulan Kayseri Müzesi (1930), Samsun 23 Nisan Okulu'nda kurulan Samsun Müzesi (1930), Isparta Halkevi'nde kurulan Isparta Müzesi (1935), Kırşehir Kale Camisi'nde kurulan Kırşehir Müzesi (1936), yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülen örneklerdir (KVMGM, [27.03.2017]).

Haliç kıyısındaki Hasköy Tersanesi ve Lengerhane yapıları (bugünkü adıyla Rahmi Koç Bilim ve Teknoloji Müzesi), 1892 yılında Alexandre Vallaury tarafından tasarlanan Osmanlı Merkez Bankası Binası (bugünkü adıyla Osmanlı Bankası Müzesi), Sabancı ailesine ait Atlı Köşk (bugünkü adıyla Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi), T.C. Denizcilik İşletmeleri 4 Numaralı Kuru Yük antrepo (İstanbul Modern Sanat Müzesi), Azaryan Yalısı (bugünkü Sadberk Hanım Müzesi), Bristol Otel Binası (bugünkü Pera Müzesi), Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası (bugünkü Rezzan Has Haliç Kültürleri Müzesi), Silahtarağa Elektrik Santrali Binası (bugünkü Santral İstanbul Enerji Müzesi) ve Türkiye İş Bankası İstanbul Şubesi Binası (bugünkü İş Bankası Müzesi) yakın dönemde yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülen İstanbul'daki örneklerdir (Binat ve Şık, 2015, 192,216).

1980'lerden itibaren açılmaya başlanan çok sayıda özel müzenin, Türkiye'deki aileler tarafından kurulduğu ve bu yapıların İstanbul'da değerlendirilebilecek çok sayıda tarihi binanın varlığı sebebiyle yeniden işlevlendirme yönteminin tercih edildiği görülmektedir.

3.2. Müze Olarak Tasarlanan Binalar

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk müze olarak tasarlanan bina, Müze-i Hümayun (bugünkü adıyla İstanbul Arkeoloji Müzeleri); *“Cumhuriyet'in ilanından sonra, ülkemizde müze binası olarak tasarlanan ilk müze binası ise, tezin 3. bölümünde de belirtildiği gibi Ankara Etnografya Müzesi'dir”* (1925-1930) (Sade, 2005, 60).

Türkiye'de müze projeleri, Kültür Bakanlığı'nın kurulduğu 1971 yılına kadar, Bayındırlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği yöntemlerle (yarışma, ihale, tip proje, doğrudan iş verme) elde edilmiştir. 1971 yılından sonra, Kültür Bakanlığı'nın uhdesinde yer alan mimarların hazırladığı projeler uygulanmıştır. 1980 yılı ve sonrasında ise, sayıları az da (19 adet) olsa, tasarlanmış müze binaları mevcuttur (Sade, 2005, 132).

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2000 yılında başlatılan çalışmalar kapsamında; Tokat Arkeoloji ve Etnografya Müzesi (2007), Kayseri Arkeoloji Müzesi (2008), Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi (2008), Kırşehir Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi (2010) Hatay Arkeoloji Müzesi (2011), Aydın Arkeoloji Müzesi (2012), Çanakkale Troya Müzesi (2011), Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi (2011), Zonguldak Maden Müzesi (2016), Mersin Arkeoloji Müzesi (2014), Bitlis Ahlat Müzesi (2018) ve Uşak Müzesi (2018) müze olarak tasarlanan binalara örnektir (KVMGM, [27.03.2017]).

Kayseri Arkeoloji Müzesi ve Troya Müzesi yarışma usulü ile, Batman Müzesi ve Arkeoparkı, Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesi doğrudan temin yöntemi ile, İzmir Resim ve Heykel Müzesi, Adana Arkeoloji Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, Mersin Arkeoloji Müzesi, Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi ve Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi ihale usulü ile yapılandırılmış müzelere örnektir.

3.2.1. Tip Proje Yöntemi

1940-1960 yılları arasında, ekonomik yetersizlikler nedeniyle müze yapılarına gerekli yatırımlar yapılamamıştır. 1960 yılı ve sonrasında ise, *“bir yandan yeni müze binaları inşa edilirken, öte yandan eski binalar müze yapılarına dönüştürülmüştür”* (Yıldız, 2001, 60).

1960'lı yılların başlarında Türkiye'de turizmin önemi anlaşılmaya başlanmış ve turizm endüstrisinin geliştirilmesi için raporlar hazırlanmıştır. Hazırlanan raporlarda yapılacak yatırımlara vergi muafiyetinin getirilmesinin yanı sıra, tarihi ve arkeolojik merkezlerin oluşturulması, bu kültürel merkezlere giden yolların yeniden yapılması/onarılması ve konaklama imkanlarının genişletilmesi gibi kararlar da yer almıştır (Kuruluoğlu, [24.11.2018]). Bu dönemde gerçekleştirilen kazılar, ayrıca

“satın alma ve bağış yoluyla da elde edilen eserler koleksiyondaki eser sayısının artmasına neden olmuş, bu durumda yeni müze binası ihtiyacına sebep olmuştur (Yıldız, 2001, 64). Nitekim bu dönemde planlı olmadığı halde "Tip Proje" yöntemi ile elde edilen müzelerin inşasında bu sebeplerin etkili olduğu söylenebilir.

Planlanan kalkınma döneminde inşa edilen tip projeler, müzelerin bağlı bulundukları kurum olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. *“Bakanlık bünyesinde görevlendirilen Yüksek Mimar İhsan Kıyğı tarafından çizilen tip projeler, evvelen plan dahilinde yer almamalarına rağmen, Isparta/Yalvaç (1965), Antalya/Alanya (1967), Erzurum (1968), Gaziantep (1969), Kayseri (1969), Sinop (1970) ve Edirne’de (1971) inşa edilen yeni müze binalarında uygulanmıştır. Kalıp şeklinde (tek örnek) tasarımın ürünü olan tasavvurlar, "tip proje" uygulaması olarak Türk Müzecilik Tarihi’ne geçmiştir” (Sade, 2005, 60).*

Tip proje uygulamaları kısa vadede yeni müze binası ihtiyaçlarını karşılamış olsa da yaklaşık kırk yıl önce inşa edilmiş bu müze binaları, giderek artan ve zenginleşen eser sayısı karşısında sergileme alanları, depolama alanları, ziyarete yönelik diğer hizmet alanları açısından yetersiz kalmıştır. Ayrıca sergileme elemanları, aydınlatma düzeni ve iklimlendirme sistemlerinin yenilenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2000’li yılların başında ilgili müzeleri yenileme çalışmaları başlatılmış ya da yeni müze yapıları inşa edilmiştir (KVMGM161/1,2,3,4, 2014).

Sergileme, depolama ve iklimlendirme sorunları nedeniyle, 1998-2000 yılları arasında Yalvaç Müzesi’nde (Yalvaç Müzesi, [21.11.2018]), 2001-2006 yılları arasında Sinop Arkeoloji Müzesi’nde (Sinop Arkeoloji Müzesi, [21.11.2018]) ve 2010-2013 yılları arasında Alanya Arkeoloji Müzesinde (Alanya Arkeoloji Müzesi, [21.11.2018]) onarım ve teşhir-tanzim çalışmaları yapılmış ve ziyarete açılmıştır.

Ziyaretçi ve eser güvenliği açısından 2016 yılında ziyarete kapanan Erzurum Arkeoloji Müzesi (Geçici süreyle kapalı olan müzeler, KVMGM, [21.11.2018]). Erzurum Valiliği’nin koordinasyonunda, Erzurum Valiliği Yatırım, İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı tarafından projelendirilerek (Erzurum Arkeoloji Müzesi, [21.11.2018]) yeni müze binasının yapımı için ihale düzenlenmiştir (İlan.Gov.Tr, 2018/26739, [21.11.2018]). Müzenin 2019 yılı sonunda ziyarete açılması hedeflenmektedir (Doğu’nun En Büyük Arkeoloji Müzesi Erzurum’da Yapılıyor, [21.11.2018]).

Zeugma antik kentinde gerçekleştirilen kazılar neticesinde çıkarılan yeni mozaikleri sağlıklı koşullarda korumak için yeni müze binasına ihtiyaç duyulmuş ve 2005

yılında eski binaya bitişik olarak Gaziantep'te yeni arkeoloji müzesi binası inşa edilmiştir. Zeugma Mozaik Müzesi 2017 yılında yeniden ziyarete açılmıştır (KVMGM, 2016-2018 Yılları Arasında Yeni-Yenilenen Müzeler/Türebeler/Örenyerleri, [21.11.2018]).

1969 yılından beri mevcut binasında hizmet veren Kayseri Arkeoloji Müzesi'nin depo ve sergileme alanı yetersizliğinden dolayı yenilenme ihtiyacı doğmuş (KVMGM161/4, 11, 2014), bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında 2012 yılında imzalanan protokol (KVMGM161/4, 11, 2014) ile "Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi" projesi yeni arkeoloji müzesi olarak revize edilmiştir (Nevra Ertürk, 16.10.2018)(Bkz.3.2.4).

Yukarıda da açıklandığı üzere Türkiye'de "Tip Proje" olarak inşa edilen tüm müzelerin inşa edildikleri tarihten bir süre sonra yapısal olarak işlevlerini yitirmeye başladıkları, büyümeye ve yenilenmeye ihtiyaç duydukları görülmüştür. Tip projelerin tasarımında aceleci davranılması; farklı iklim özelliklerine sahip farklı coğrafyalarda aynı projenin uygulanmış olması; bölgelerin tarihsel zenginliğinin dikkate alınmaması; en önemlisi de koleksiyon içeriği, personel ve ziyaretçi ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi binaların ömürlerini sınırlandırmıştır.

3.2.2. İhale Yöntemi

İhale yöntemi, genel itibarıyla devlete bağlı kurumlar tarafından kullanılan bir usuldür. Kamu İhale Kurumu'nun hazırlamış olduğu mevzuat doğrultusunda ilan edilen ihaleler teklif alma yöntemi esasına dayanmaktadır. Ekonomik açıdan en uygun yöntemi sunan kişi ya da kuruluş projelendirme işini üstlenmektedir (Kamu İhale Kanunu (4734 S.K.). Resmi Gazete. 24648, Ocak).

En düşük düzeyde fiyat sunma zorunluluğu, işi üstlenen yüklenici açısından, sunacağı hizmetin niteliğini de doğrudan düşürmektedir. Nitekim *"2000'li yıllardan itibaren çoğu sağlık, eğitim, emniyet kurumları ve türevlerinin projelerinin ihale yöntemi ile elde edilmesi, Türkiye'de mimari eserlerde niteliğin düşmesine sebep olmuştur"* (Toprak, 2013, 52).

Türkiye'de ihale yöntemi ile elde edilen müzelerden ilki İzmir Resim ve Heykel Müzesi'dir. Müze'nin ihalesi, 1967 yılında İzmir ili Bayındırlık Müdürlüğü tarafından avan proje olarak ilan edilmiştir. *"Projeleri Prof. Dr. Muhsin Türkmen ve İnal Güral tarafından çizilen müzenin inşaatı, müteahhit tarafından -her türlü kontrollüğün dışında- 1972 yılına kadar yürütülmüştür. İnşaat süresince müellifler tarafından tespit edilen işçilik ve uygulamada mevcut olumsuzlukların ilgililere bildirilmesi*

üzerine proje ilgili mimarların kontrollüğünde uygulanmıştır” (Arkitekt, 1977,53, 92, [28.12.2016]).

İhale yöntemi ile elde edilen müzelerden bir diğeri ise Adana'daki yeni Arkeoloji Müzesi'dir. Müze 1928 yılında kurulmuş, 1935 yılında müzeye Etnografya Salonu eklenmiş, 1950 yılında ise müze bugünkü Etnografya Müzesi binasına taşınmıştır. Kültürpark içerisinde yer alan binaya ek bir bina inşa edilmesi (1966) ile müzenin arkeoloji bölümü de buraya taşınmıştır. Ancak, Kültürpark içindeki müzenin depo ve sergileme alanlarının zamanla ihtiyacı karşılayamaması nedeniyle çağdaş müzecilik anlayışına uygun yeni bir müze binası inşa edilmesi ihtiyacı doğmuştur (KVMGM161/4, 2014, 11).

2013 yılında Adana İl Özel İdaresi İmar ve İnşaat Daire Başkanlığı tarafından "Adana Yeni Arkeoloji Müzesi Projesi İhalesi" düzenlenmiştir. İhaleyi kazanan "Miyar Mimarlık Mühendislik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti." tarafından proje çizilmiştir. Toplam 68.530 m² arazi üzerinde iki etapta tamamlanacak olan yeni müze kompleksinin, 1. etap proje çalışmaları kapsamında Adana'nın yeni Arkeoloji Müzesi 2. etapta ise Kent Müzesi, Sanayi Müzesi, Etnografya Müzesi, Tarım Müzesi ve bunlarla ilişkili sosyal tesisler, konferans salonları, sinema salonu, kütüphane, kafeterya, oyun alanları vb. alanlar yer almaktadır (Kamu İhale Merkezi, [18.02.2018]).

Yukarıda adı geçen iki müze dışında, Aydın Milet Müzesi (2007), Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi (2008), Kaman Kalehöyük Müzesi (2010), Zeugma Mozaik Müzesi ve Konferans Merkezi (2011), Hatay Arkeoloji Müzesi (2011), Van Urartu Müzesi (2012), Aydın Arkeoloji Müzesi (2012), Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi (2012), İznik Arkeoloji Müzesi (2013), Mersin Arkeoloji Müzesi (2014), Anemon Manisa Arkeoloji ve Etnografya Müzesi (2016), Likya Uygarlıklar Müzesi ve Demre Andriake Granarium Tahıl Depoları (2016) ile Ahlat Müzesi (2018) ihale yöntemi ile elde edilmiş müzelere örnek teşkil etmektedir.

2000'li yıllardan itibaren inşa edilen müze binalarının büyük bir kısmı ihale yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Müzeler gibi özellikli yapıların ihale yöntemi ile elde edilmesi şüphesiz ki projelerin istenilen nitelikte olamamasına neden olmaktadır.

3.2.3. Doğrudan İş Verme Yöntemi

Doğrudan iş verme yöntemi, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'nun yürürlükte olmadığı dönemde, devlet kurumları ile özel sektör tarafından kullanılan bir yöntem olarak tanımlanabilir. Özellikle özel sektör tarafından çok sık kullanılan doğrudan iş verme yönteminde; idarenin beklentilerini karşılayabilecek proje seçilmekte ve

taraflar arasında karşılıklı beklentiler sözleşme ile teminat altına alınarak proje gerçekleştirilmektedir.

“Cumhuriyetin ilk yıllarında, devlet yetkilileri simge yapıların inşası için genellikle yabancı mimarları görevlendirmişlerdir” (Akansel, 2002, 61). Devlet eli ile resmi kanallar vasıtasıyla gerçekleştirilen söz konusu görevlendirme, doğrudan iş verme yöntemi olarak kabul edilebilmektedir.

1846 yılından günümüze değin süregelen dönemde, doğrudan iş verme yöntemi ile müze olarak tasarlanan ilk müze yapısının, Fransız kökenli Levanten mimar Alexandre Vallaury tarafından projelendirilen Müze-i Hümayun binası olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ise, Atatürk'ün talimatı ile Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından Cumhuriyet'in ilk milli müzesini kurma çalışmaları başlatılmıştır¹². Giulio Mongeri ve Alexandre Vallaury'nin öğrencisi olan Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı'na davet edilerek kendisinden Ankara İmaret Camisi'nde depo edilmiş eserlere uygun bir müze binası tasarlaması istenmiştir. Koyunoğlu tarafından 1925 yılında yapımına başlanan Ankara Etnografya Müzesi, Cumhuriyet döneminde doğrudan iş verme yöntemine ilk örnektir (KVMGM, [5.01.2017]).

“Milli Eğitim Bakanlığı ilgili dönemde Ankara'da Milli Müze, Milli Kütüphane ve Bilimler Akademisi'nin kurulmasına da karar vermiş ve söz konusu üç kurumun bir arada bulunacağı binanın avan projesini, bakanlığın mimarı olan Prof. Ernst Egli'ye çizdirmiştir” (Sade, 2005, 60).

Proje uygulanmamış olsa da 1930'lu yıllarda ortaya konmuş bir müze tasarımı olarak Egli'nin projesi de yine doğrudan iş verme yöntemine bir başka örnektir.

Günümüzde kamu alanında doğrudan iş verme yöntemi ile elde edilen uygulamalar az da olsa mevcuttur. Batman Müzesi ve Arkeopark Projesi'nin tasarımı için Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında 2011 yılında bir protokol imzalanmıştır. İnşaat çalışmalarına 2012 yılında başlanmış, Batman Müzesi ve Arkeopark 2015 yılında ziyarete açılmıştır (KVMGM 161/1, 2014, 25). Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TOKİ arasında 2011 yılında imzalanan protokol doğrultusunda çalışmalarına başlanılan ve 2012 yılı sonunda temel atma töreni gerçekleşen Afyonkarahisar Yeni Arkeoloji Müzesi'nin çalışmaları ise halen devam etmektedir (KVMGM161/4, 2014, 9).

¹² Müzelerden sorumlu Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü 1971 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet vermiştir (KVMGM, [09.05.2018]).

3.2.4. Yarışma Yöntemi

Türkiye’de müze binalarının tasarım sürecinde, tip proje, doğrudan temin, ihale ya da yarışma yöntemlerinden biri tercih edilmektedir. Kuruma en iyi çözümü sunan projeyi tercih etme seçeneği sağlaması nedeniyle, yarışmaların en doğru seçenek olabileceğini ifade etmek mümkündür.

1930-2018 yılları arasında Türkiye’de sadece dokuz adet müze mimari proje yarışması düzenlenmiştir. Söz konusu müze mimari proje yarışmaları; Antalya Bölge Müzesi (1964), Antalya Altın Portakal Film Müzesi (2002), İstanbul Deniz Müzesi (2005), Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması (2008), Troya Müzesi (2011), Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo-Park Alanı (2011), Kıbrıs Rauf Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi (2012), Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi (2013) ve Roboski Müzesi'dir (2014).

Bu çalışma kapsamında, uygulaması gerçekleştirilen ve ziyarete açılan projeler (İstanbul Deniz Müzesi, Troya Müzesi) detaylı bir biçimde çalışmanın 4. bölümünde incelenmektedir¹³. Uygulama aşamasına geçilmemiş olan diğer projeler ise sırasıyla aşağıda açıklanmaktadır.

Antalya Bölge Müzesi Mimari Proje Yarışması, 1964

Türkiye’de ilk müze mimari proje yarışması 1964 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından Güneybatı Anadolu'nun zengin arkeolojik ve etnografik eserlerini korumak, incelemek ve sergilemek üzere düzenlenen Antalya Bölge Müzesi Mimari Proje Yarışması'dır.

Ulusal, serbest ve tek aşamalı olarak düzenlenen yarışmanın jüri üyeleri; H. Kemali Söylemezoğlu, Doğan Erginbaş, Enver Tokay, Muhlis Türkmen, Yılmaz Sarılı, Teoman Doruk, Avni Kırkağaçlıoğlu, İhsan Kıyıcı, Necip Yetkin ve Orhan Akyürek'tir (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.12.2016]).

Düzenlenen yarışmaya kırk proje katılmıştır. Jüri tarafından gerçekleştirilen değerlendirme sonucunda, Mimar Doğan Tekeli, mimar Sami Sisa ve Mimar Metin Hepgüler'in hazırladığı proje birinci seçmiştir (Anonim, 1964, 28-37).

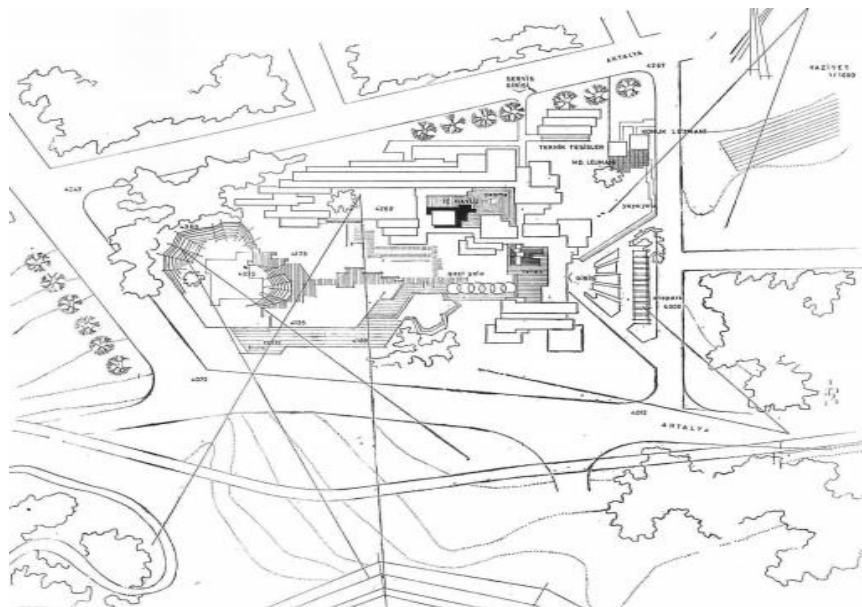
¹³ Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi uygulanmış 2019 yılında ziyarete açılması planlansa da müze idaresi tarafından projeye yönelik bilgi paylaşılmadığı için tezde kapsamlı incelenememiş, bu bölümde ilgili müzeye dair bilgiler özetlenmiştir.

Şekil 1: Antalya Müzesi Girişi

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2015

1967-1971 yılları arasında proje müelliflerinin kontrolü dışında Bayındırlık Bakanlığı tarafından inşa ettirilen yapı 1972 yılında ziyarete açılmıştır. İnşa sırasında tasarımıındaki niteliklerini büyük ölçüde yitiren yapıya, 1980'li yıllarda Kültür Bakanlığı tarafından tadilat yapılmış ve yapının özgün kimliği tamamen ortadan kalkmıştır (Genim, [10.05.2018]).

Şekil 2: Antalya Müzesi Mimari Proje Yarışması Vaziyet Planı

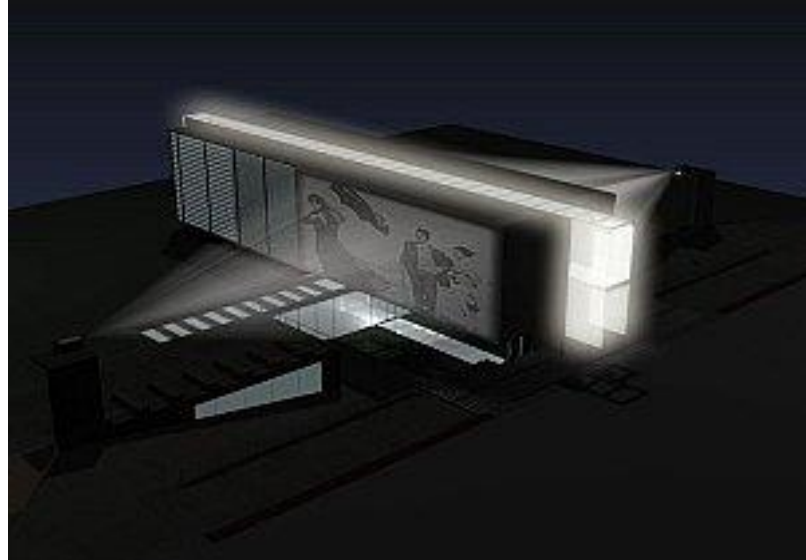
Kaynak : Arkitekt, Antalya Bölge Müzesi Mimari Proje Yarışması Jüri Raporu 1.Ödül,
[20.09.2018].

Bölge müzesi olarak yaklaşık kırk yıl önce planlanmış bu yapı, giderek artan ve zenginleşen eser sayısı karşısında sergileme alanları, depolama alanları, restorasyon ve konservasyon alanları açısından yetersiz kalmıştır. Bunun yanında müzenin sergileme elemanları, aydınlatma düzeni ve iklimlendirmesinin de yenilenmesine ihtiyaç duyulmuştur (Genim, [10.05.2018]).

Bu amaçla dönemin Kültür ve Turizm Bakanı İstemihan Talay tarafından bir çalışma başlatılmıştır. 2000 yılında Antalya Rolöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından tasarlanan ek binaya ilişkin projeler onaylandıktan sonra, 2001 yılında binasının inşasına başlanmıştır. Çalışmaların tamamlanmasını müteakip 2015 yılında müze yeniden ziyarete açılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, [21.11.2018]). Müze halihazırda bu haliyle hizmet vermektedir.

Antalya Altın Portakal Film Müzesi Proje Yarışması, 2002

Türkiye’de 1964 yılından 2000’li yılların başlarına kadar birçok müze inşa edilmiş olmasına karşın inşa edilen müzelerin hiçbiri mimari proje yarışmasıyla gerçekleştirilmemiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2002 yılında ulusal, serbest ve tek aşamalı olarak düzenlenen "Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması", Antalya Bölge Müzesi Mimari Proje Yarışması’ndan sonra müzeler özelinde düzenlenen ikinci mimari proje yarışmasıdır (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.02.2018]).

Şekil 3: Antalya Altın Portakal Film Müzesi Projesi

Kaynak : Arkiv, Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması 1.lık Ödülü, [20.09.2018].

Antalya kent merkezinin hızla gelişen Fuar Alanı ve Kültür Parkı içerisinde yer alması planlanan yapının, kent ile birlikte anılan ve kent tarihinde önemli bir yeri olan Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin geçmişine ışı  tutması ve kültür yaşamının gelişimine katkıda bulunması beklenmektedir. Yarışmanın danışman jüri  yeleri; Dr. Bekir Kumbul (Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı), Prof. Dr. Yüksel Bingöl (Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı), Orhan Atvur (Arkeolog), Hasan  zgen (Belgesel Film Yapımcısı) ve Kenan Işık'tır (Sinema ve Tiyatro Sanatçısı).

Şekil 4: Antalya Altın Portakal Film Müzesi Projesi

Kaynak : Arkiv, Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması 1.lık  d l , [20.09.2018].

Jüri  yeleri ise; Affan Yatman (Mimar, Jüri Başkanı), Doç Dr. Ayşen Savaş (Mimar, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi  ğretim  yesi), Mimar Mücella Uyar, Mimar Erdem Armen ve Mimar Han Tümertekin'dir. Jürinin değ rlendirmesi sonucunda, Mimar Alişan  ırakoğ lu tarafından tasarlanan proje birinci seçilmiştir (Yarışmalar Dizini 1930-2004, [28.02.2018]). Proje henüz uygulanmamış olup, uygulanacağı tarihe dair de net bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması halen yürürlükte olan y netmeliğ  göre düzenlenen ve ihtiyaç programı mevcut ilk yarışma projesi olma özelliğini taşımaktadır. Yarışmanın  artnamesi ve ihtiyaç programı incelendiğinde (Bkz Ek 6), hazırlanan ilk ihtiyaç programı olmasına rağmen detaylı bir biçimde

hazırlanmış, program hazırlanmadan önce benzer müze yapılarının incelendiği kaynak taraması yapıldığı görülmektedir. Sergilenecek koleksiyon hakkında bir bilgiye ulaşılamadığı için ihtiyaç programında belirlenen alanların yeterlilikleri hakkında yorum yapmak mümkün değildir.

Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, 2008

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 2004 yılında, kentin en kilit ulaşım projelerinden biri olan Marmaray-Metro kazı çalışmaları sırasında, 1600 yıllık "Theodosius Limanı" kalıntıları bulunmuş; *ilk Neolitik dönem yerleşimlerine ait* buluntulara rastlanılmıştır. (Kocabaş, [30.07.2018]).

Şekil 5: Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, Francesco Cellini Insula – Hüseyin Kaptan Atelye 70

Kaynak : ArchDaily, Yenikapı Transfer Point and Archaeo-Park Area Proposal, [20.09.2018].

"Dünya tarihi ve kültürel mirası açısından önemli bir yeri olan arkeolojik buluntuların arşivlenip, sergilenemediği, bilimsel çalışmaların sürdürebileceği, destek programlarını da içerecek şekilde bir çekim noktası olarak tasarlanacak, çağdaş bir transfer alanının oluşturulması hedefiyle, "Uluslararası Ön Seçmeli Davetli Mimarlardan Proje Temini Hizmet Alımı" İBB tarafından 2008 yılında gerçekleştirilmiştir" (Yazman, 2011, [30.07.2018]).

İki aşamalı olarak gerçekleştirilen yarışmaya, "Ön Seçim Yeterlilik Koşulları"nı sağlayan tüm ulusal ve uluslararası planlama ve mimarlık bürolarına iştirak hakkı tanınmıştır. İlk aşamada, Ön Seçim Yeterlilik koşullarını sağlayan mimari ekipler davet edilerek, daveti kabul edenlere Tasarım Rehberi (Design Brief) gönderilmiştir. İlk aşamada aşağıdaki kriterlerin dikkate alınacağı açıklanmıştır:

Ekip Yapısı: Tasarım ekibini oluşturan ve farklı disiplinlerden mesleklere sahip kişilerin, grupların veya kuruluşların yapı ve organizasyonunu açıklayan bir

sunumun hazırlanması istenmiştir (ekipte en az bir mimar, şehir plancısı, peyzaj mimarı olmak koşulu ile ekonomist, arkeolog, sanat tarihçi, ulaşım uzmanı vb. uzmanların yer alması) (Yazman, 2011, [30.07.2018]).

Proje Yaklaşımı: Katılımcıların alan hakkındaki ilk izlenimlerini, değişik ölçeklerde konuya yaklaşımlarını ve projeyi ele alış biçimlerini içeren bir raporun sunulması istenmiştir. İlgili rapor içeriğinde alanın ve operasyonun vizyonel çerçevede hangi temel prensipler ile kurgulanıp pozisyonlandırıldığının açıklanması talep edilmiştir (Yazman, 2011, [30.07.2018]).

Ekip Portfolyosu: Geçmişte benzer ölçeklerde vb. bağlamlarda gerçekleştirilen kentsel tasarım çalışmalarından, mimari projelerden veya alan yönetimi stratejilerinden oluşan portfolyo sunumun tedarik edilmesi istenmiştir (Yazman, 2011, [30.07.2018]).

Şekil 6: Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, Eisenman Mimarlık +Aytaç Mimarlık,

Kaynak : Arkitera, Yenikapı Müzesi Kağıt Üzerinde Kaldı,[20.09.2018].

Yedi davetli mimari ekibin katılacağı hizmet alımının seçici kurulunda, Prof. Dr. İhsan Bilgin, Korhan Gümüş, Prof. Dr. Doğan Hasol, Mehmet Konuralp, Massimiliano Fuksas, Rem Koolhaas ve Prof. Dr. Michael Sorkin görev almıştır (Yazman, 2011, [30.07.2018]).

Davetli mimarlardan elde edilecek tasarımların üç aşamalı bir yapıdan oluşması öngörülmüştür. Buna göre;

- Yenikapı Tarihi Yarımadası'nı İstanbul içerisinde konumlandırabilecek bir "üst ölçek kentsel vizyon" çalışmasının hazırlanması istenmiş;

- Sahanın tamamının kamusal alan olarak organizasyonunu (mekân ve program) ve yakın çevresiyle kurduğu ilişkileri açıklayan "kentsel tasarım" çalışmasının hazırlanması,
- Transfer Merkezi ve Kent Arşivi binalarının program zenginlikleri, mekân organizasyonları ve mimari karakterlerini gösteren "mimari avan projesi" çalışmasının oluşturulması talep edilmiştir (Yazman, 2011, [30.07.2018]).

Yarışmanın ilan edilmesinden bir süre sonra seçici kurul değiştirilmiş ve yarışmanın ikinci aşamasına davet edilecek ekip sayısı dokuza çıkarılmıştır (Gümüş, 2015, [31.07.2018]).

Yeni seçici kurul, Prof. Dr. Süha Özkan (Mimar, ODTÜ Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Haluk Pamir (Mimar, ODTÜ Öğretim Üyesi), Mimar Dr. M. Sinan Genim, Mimar Şulan Kolatan, Prof. Dr. Enzo Síviero (Mimar, IUAV Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Michael Sorkin (Mimar, CCNY Öğretim Üyesi), Mimar Odile Decq, Massimiliano Fuksas (Mimar, Ecole Speciale d'Architecture Öğretim Görevlisi) ve Rem Koolhaas'dan (Mimar, Boston Üniversitesi Öğretim Üyesi) oluşmuştur (Kolokyum.com., [31.07.2018]).

Ön Seçim Yeterlilik Koşullarını sağlayarak ikinci aşamaya davet edilen dokuz adet projenin mimarları şu şekildedir; Emre Arolat, Mimarlık: Yenikapı, Tabanlıoğlu Mimarlık, Selgascano (Estudio Cano Lasso + Db Mimarlık), Farrells, Eisenman Mimarlık + Aytaç Mimarlık: "Karelenmiş Arkeoloji", Francesco Cellini Insula - Hüseyin Kaptan Atölye 70, Mvrdv ve About Blank + Arcadis + Msp: "İstanbul Yeni Kapı", Mimarlar ve Han Tümertekin, Hashim Sarkis Studios: "Yenihat" ve Mecanoo Mimarlık + Cafer Bozkurt Mimarlık Ofisi (Yazman, 2012, [31.07.2018]).

Seçici Kurul, ileride müzenin inşa edilmesi durumunda aşağıda adı geçen projelerden birinin uygulanabileceği yönünde karar almıştır (Yazman, 2012, [31.07.2018]).

- Eisenman Mimarlık +Aytaç Mimarlık
- Francesco Cellini Insula – Hüseyin Kaptan, Atölye 70
- Mecanoo Mimarlık + Cafer Bozkurt Mimarlık

Şekil 7: Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo- Park Alanı Proje Yarışması, Mecanoo Mimarlık + Cafer Bozkurt Mimarlık,

Kaynak : Arkitera, Mecanoo Architecten ile Cafer Bozkurt Mimarlık Ortaklığı Finale Kalan 3 Ekipten Biri Oldu,[20.09.2018].

Sürecin nasıl, ne zaman ve ne şekilde ilerleyeceği; seçilen üç projeden hangisinin uygulanacağı ya da nasıl, ne şekilde, ne zaman uygulanacağına ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması, 2008

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı tarafından kent yaşamına yeni dinamikler katmak amacıyla Kayseri İç Kalesi'nin korunarak kültür ve sanat ortamına dönüştürülmesi için mimari proje yarışması düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu hedefle, 17 Ocak 2008 tarihinde “Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği”ne dayanılarak ulusal, serbest katılımlı, iki kademeli mimari proje yarışması düzenlenmiştir (Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi Ulusal Mimarlık Yarışması Şartnamesi, [02.04.2017]). Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi Ulusal Mimarlık Yarışması Şartnamesi Ek 4'tedir.

Yarışma konusu olan İç Kale, birinci grup korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Bu da, yarışmanın her iki kademesinde de, yarışma alanına, uluslararası koruma ilkeleri ve ulusal koruma mevzuatı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve bu kanun doğrultusunda hazırlanan yönetmelik, tüzük, yönerge ve kurul kararlarına uyulması anlamına gelmektedir.

Şekil 8: Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi Yarışması 1.lık Ödülü

Kaynak : Mimarizm, Kayseri İç Kalesi Kapsayıcı Anıt Müzesi

Yarışmayı düzenleyen Kayseri Büyükşehir Belediyesi, yarışma konusu olan bu tarihi dokunun önemine istinaden, yarışmanın birinci kademesinde, önerilen tasarımın uygulanması süreçlerinde mimari restorasyon uzmanı ya da ekibinin olması ve bu uzman ya da ekibin yeterliliklerinin de belgelenmesi zorunluluğunu getirmiştir. Ayrıca yarışmanın ikinci kademesinde jürinin ön göreceği diğer uzmanlık alanlarında danışman hizmeti alınması da zorunlu kılınmıştır (Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi Ulusal Mimarlık Yarışması Şartnamesi, 5, [02.04.2017]).

İç Kale'nin bir anıt değerinin olması ve bu sebeple, farklı mevzuatlara tabi olması, mimari restorasyon uzmanı ya da ekibi ile çalışma zorunluluğu, yarışmayı daha da zorlaştırır hale getirmektedir. Bu ölçekte düzenlenen yarışmanın iyi organize edilmesi, ihtiyaçların hem mekansal hem de, danışmanlık için ihtiyaç duyulacak uzmanlık alanlarının doğru belirlenmesi sürecin doğru bir şekilde yürütülmesi çok büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda yarışmada görev alacak jüri üyelerinin farklı disiplinlerden oluşturulduğu görülmektedir.

Yarışmaya katılmak amacıyla 137 adet şartname, 104 adet yer görme belgesi satın alınmış olup, yetmişbeş adet proje teslim edilmiştir (mimdarp.org., [02.04.2017]). Yarışmanın ilk kademe değerlendirmesi sonucunda altı proje yarışmanın ikinci kademesine geçiş hakkı elde etmiştir (Birinci Kademe Değerlendirme Tutanak Raporları, [02.04.2017]). 17 Ekim 2008 tarihinde açıklanan sonuçlara göre yarışmayı, Müh. Mimar Doğan Zafer Ertürk, Y. Mimar Emel Birer, Mimar Kadir

Uyanık, Y. Mimar Nur Asan Akın, Elektrik Müh. Cemal Koçlusoy, Makina Müh. Sinan Yücesan, İnşaat Müh. Akın Önalp, Y. Mimar Mehmet Şener Küçükdoğu ve Mimar Mustafa Erman Tercan'dan oluşan ekip kazanmıştır¹⁴ (İkinci Kademe Değerlendirme Tutanak Raporları, [02.04.2017]).

Bu süreçte, Türkiye'de "tip proje" olarak inşa edilen ve 1969 yılından beri mevcut binasında hizmet veren Kayseri Arkeoloji Müzesi'nin, depo ve sergileme alanı yetersizliğinden dolayı yenilenme ihtiyacı doğmuş, yeni müzenin inşası için de Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında bir protokol imzalanmıştır (KVMGM,161/4, 2014, 11).

İmzalanan protokol ile Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi Ulusal Mimarlık Yarışması'nın müellifinden hazırladığı projeyi 2010 yılında müze projesi olarak revize etmesi istenmiş ve revize edilen proje Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne teslim edilmiştir. Yeni müzenin inşası amacıyla Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından ihale edilen projenin inşasına 25 Aralık 2012 başlanmıştır. Birebir projeye uygun bir şekilde inşa edilmeyen yapının inşaatı tamamlanmış olup, projenin sergi tasarım aşaması devam etmektedir (Nevra Ertürk, 16.10.2018).

KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Proje Yarışması, 2012

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından 2012 yılında, Kıbrıs Türk Halkı'nın özgürlük mücadelesinin en önemli ve temel taşlarından biri olan, KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Raif Rauf Denktaş'ın defin yerinin bulunduğu alana bir anıt ve müze tasarlanması amacıyla, uluslararası-serbest- tek aşamalı mimari proje yarışması düzenlenmiştir (KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması Şartnamesi, [12.05.2018]).

¹⁴ Yarışmada 1.'lik ödülü olarak 50.000 TL., 2.'lik ödülü olarak 40.000 TL., 3.'lük ödülü olarak 30.000 TL., 3 adet mansiyon ödülü olarak 20.000'er TL. ödül verilmiştir (Şartname, [02.04.2017]).

Şekil 9: KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Proje Yarışması 1.lık Ödülü

Kaynak : Kolokyum.com, 1. Ödül - Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması,[21.09.2018].

Jüri üyeleri, Prof. Dr. Alper Ünlü (Mimar, İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi), Jack Pringle (Mimar, BA (Hons), Dip. Arch, PPRİBA FRSA, Hon AIA), Prof. Dr. Şebnem Hoşkara (Mimar, DAÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı), Azmi Öge (Mimar, KTMMOB Mimarlar Odası Başkanı), Özgün Akcan (İnş. Müh., KTMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı), Ekrem Z. Bodamyalıade'den (Serbest Mimar Jüri Başkanı) ve Yücel Köken (Y. Mimar, Serbest Mimar), danışman jüri üyeleri ise; Süleyman Demirel (T.C. 9. Cumhurbaşkanı), H. Ersan Saner (KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı), Serdar Denktaş (Rauf Raif Denktaş'ın oğlu ve DP Parti Başkanı), Nazmiye Çelebi'den (KKTC İçişleri ve Yerel Yönetimler Bakanlığı Plan Proje Müdürü) oluşmuştur (KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması Şartnamesi, [12.05.2018]). Jüri tarafından gerçekleştirilen değerlendirme sonucunda, Y. Mimar Alişan Çurakoğlu tarafından tasarlanan proje birinci seçilmiştir (Mimarlık, [12.05.2018]). Proje henüz uygulanmamış olup, projenin ne zaman uygulanacağına dair net bir bilgiye ulaşılamamıştır. KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Proje Yarışması Şartnamesi Ek 5'dedir.

Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Proje Yarışması, 2013

Vehbi Koç Vakfı tarafından koleksiyonundaki çağdaş sanat eserlerini sergilemek amacı ile İstanbul'da bir sanat müzesi kurulmasına karar verilmiş ve 2013 yılında

"Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Davetli Yarışması" düzenlenmiştir. Yarışmaya ilişkin şartname ya da ihtiyaç programına ulaşılamamıştır.

Şekil 10: Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Proje Yarışması 1.lık Ödülü

Kaynak : Tasarım Yarışmaları, Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Yarışma Projesi Sonuçları Açıklandı, [21.09.2018].

İstanbul Dolapdere’de inşa edilecek olan çağdaş sanat müzesinin, bir kültür ve eğitim odağı durumuna erişmesi hedeflenmiş ve proje, ilgili hedefe koşut şekilde kurgulanmıştır.

“Müzenin, Vehbi Koç Vakfı Çağdaş Sanat Koleksiyonu’nun yanı sıra, süreli sergilere ve farklı disiplinlerden çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapması ve mevcut olanaklar çerçevesinde, Arter’in süregelen faaliyetlerini bir adım ileriye taşıması hedeflenmektedir. Müze içerisinde, sergi alanlarının yanı sıra bir heykel terası, performans alanları, diyalog merkezleri, konferans/toplantı/etkinlik salonları, kitaplık (kütüphane), konservasyon laboratuvarı, depolar, sanat yayınlarına odaklanan bir kitabeve ve yeme/içme alanları planlanmaktadır. İnşasına 2015 yılının Temmuz ayında başlanılan müzenin, mimari tasarımı İngiliz mimarlık firması Grimshaw tarafından üstlenilmiş, uygulama projesi ise Turgut Alton Mimarlık (TAM) tarafından hazırlanmıştır. Çağdaş Sanat Müzesinin kurucu direktörlüğünü Vehbi Koç Vakfı Kültür Sanat Danışmanı Melih Fereli üstlenmiş olup, küratöryel ekibinin başında ise Emre Baykal bulunmaktadır. Müze binasının inşa çalışmaları devam etmekte olup, 2019 yılında müzenin ziyarete açılması planlanmaktadır” (Melih Fereli, 07.05.2018).

Müze ziyarete açılmadığı için, yarışma projesine dair bilgiler henüz kamuoyu ile paylaşılmadığından ilgili verilere ulaşmak mümkün olamamıştır”

Şekil 11: Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Proje Yarışması 1.lık Ödülü

Kaynak : Tasarım Yarışmaları, Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Yarışma Projesi Sonuçları Açıklandı,[21.09.2018].

Roboski Müzesi ve Anma Yeri Proje Yarışması, 2014

2014 yılında Roboski Müzesi Derneği tarafından kurulacak olan “Roboski Müzesi ve Anma” yeri adına Ulusal-Serbest-İki Aşamalı bir yarışma projesi düzenlenmiştir. Yarışmanın jüri üyeliğini Mimar Aydan Balamir, Mimar Ali Cengizkan, Mimar H. Sinan Omacan, Mimar Zeynep Onur, Mimar M. Ziya Tanalı, Mimar M. Murat Uluğ ve Şehir Plancısı V. Turgay Ateş üstlenmiştir (Roboski Müzesi ve Anma yeri Mimari Tasarım Yarışması Şartnamesi, [12.05.2018]).

Para ödülünün söz konusu olmadığı yarışmaya, ellidört adet başvuru gerçekleştirilmiş, ancak yirmibeş adet proje teslim edilmiş ve değerlendirmeye alınabilmektedir. Yarışmanın ilk aşamasının sonucunda, jüri üyeleri beş projenin ikinci aşamaya geçmesine karar vermiştir (Yarışmayla Yap 2014 Yarışma Raporu, [12.05.2018]). İkinci aşama sonucunda, yarışmayı kazanan Mimar Ozan Öztepe ile Derya Ekim Öztepe tarafından tasarlanan proje henüz uygulanmamıştır (Yaşayan Müze, [28.02.2018]). Roboski Müzesi ve Anma yeri Mimari Tasarım Yarışması Şartnamesi Ek 6'tedir.

Şekil 12: Roboski Müzesi ve Anma Yeri Proje Yarışması 1.lık Ödülü

Kaynak : Arkiv, 1. Ödül, Roboski Müzesi ve Anma Yeri Mimari Tasarım Yarışması Projesi, [21.09.2018].

Çalışma kapsamında incelenen yedi yarışmadan beş adedinin, kamu kuruluşları tarafından ulusal ve tek kademeli (biri iki kademeli) olarak, iki adedinin ise vakıflar tarafından biri iki kademeli diğeri kısıtlı davetli olarak düzenlendiği, projelerin dördünün henüz hayata geçirilmediği, Kayseri Arkeoloji Müzesi Projesi'nin sergi tasarım aşamasının devam ettiği ve Vehbi Koç Çağdaş Sanat müzesi'nin ise 2019 yılında açılması hedeflendiği tespit edilmiştir.

Müze yarışma projelerinin iki tanesinin teknik şartname ve ihtiyaç programına ulaşamamıştır. Ulaşılabilen bilgi ve veriler ışığında şu sorunlar tespit edilmiştir:

- Yarışmaya yasal dayanak teşkil eden "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği" farklı disiplinler adına düzenlenecek yarışmaları da kapsayan ortak bir yarışma yönetmeliğidir. Müze mimarisinin hususiyet arz ediyor olmasına rağmen ayrı bir yönetmeliğin bulunmaması ya da mevcut yönetmelikte işleyişi ve uygulama alanı diğer yapı gruplarına göre farklı olan müzelere özel bir maddenin yer almaması,
- Hazırlanan yarışma şartnamelerinde ihtiyaç programları mevcut olmasına karşın, bazı yarışmalarda müzede sergilenecek koleksiyonun henüz oluşturulmamış olması nedeniyle ihtiyaç programlarının detaylı bir şekilde hazırlanamaması,

- Müzelerin  zellikli binalar olmalarına karşın, yarışma projelerini denetleyen kurum ya da kuruluşlarda gerekli kontrolleri yapacak alanında uzman personelin bulunmaması ya da sayının yetersiz olması,
- Projelerin tasarım çalışmaları sırasında projeyi tasarlayan ekip içerisinde m zeci ya da m zebilimci, küratör, restoratör/konservatör gibi m zecilikle ilgili farklı disiplinleri temsil eden uzmanların yer almaması,
- Tasarlanan projelerde, müzelerin ilgili bölümlerinin ihtiyaç programlarında tanımlandığı gibi değil, mevcut duruma göre tasarımlarının gerçekleştirilmesi.

Sonuç olarak, Türkiye'deki müze binaları incelendiğinde, müze binası elde etme yöntemlerinin tercihinde en önemli kriterlerin finansal kaynaklar olduğu görülmektedir. Mevcut finansal kaynaklar ya da ekonomideki gelişmeler, müze elde etme yöntemlerine yön vermektedir. Nitekim Cumhuriyet'in ilk yıllarında, tarihi binaların yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülmüş olması, ilerleyen yıllarda ise söz konusu yaklaşımın yerini, yeni inşa edilmiş müze binalarının alması bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Müze binaları inşa edilirken, tezin 3. bölümünde de belirtildiği gibi, Tip Proje, Doğrudan Temin, İhale ve Yarışma yöntemlerine başvurulmaktadır. Yöntemlerin tercihinde, müzenin bağlı bulunduğu kurum ya da idarenin yapısının önemli olduğu; kamu kurumlarının ihale veya yarışma yöntemini, özel sektörün ise doğrudan temin ya da sınırlı davetli yarışma yöntemini tercih ettiklerini ifade etmek mümkündür.

4. MÜZE MİMARİ PROJE YARIŞMALARI

Çağdaş müzecilik anlayışıyla birlikte işlevsel ve yönetsel dönüşüme uğrayan müze yapıları varlık gösterdikleri kenti de dönüştürmeye başlamışlardır. Bu çerçevede yeni bir yapı elde edilme sürecinin yürütülmesindeki en etkili yöntemlerden biri mimari proje yarışmalarıdır. Yurt dışında müzeler özelinde düzenlenen mimari proje yarışmaları Türkiye'ye nazaran daha fazla sayıda gerçekleştirilmekte olsa da Türkiye'de özellikle son yıllarda düzenlenen müze yarışma projelerine katılım oranının artış dikkat çekicidir.

Çalışmanın bu bölümünde, hem yurt dışında hem de Türkiye'de gerçekleştirilen ve/veya henüz uygulama aşamasında olan müze yarışma projelerinden örnekler seçilmiş; böylece yurt dışındaki farklı ülkelerde gerçekleşen müze yarışma projelerinde birbirinden farklılık gösteren süreç yönetimi ve uygulamalar incelenerek, dünyadaki müze yarışma projeleri hakkında genel olarak bilgi verilmiştir. Türkiye'den de projesi tamamlanmış, ziyarete açılmış ve yarışma şartnamesi ile ihtiyaç programına ulaşılabilen İstanbul Deniz Müzesi ile Troya Müzesi incelenmiştir.

4.1. Yurt Dışındaki Müze Mimari Proje Yarışmaları

Yurt dışında düzenlenen müze yarışma projelerinin ilki 18. yüzyıla tarihlenmektedir. Türkiye'deki müze yarışma projelerine nazaran oldukça erken bir tarihte gerçekleşen bu projelere ilişkin kaynaklar ve ulaşılabilen bilgiler oldukça sınırlıdır.

Literatürdeki ilk müze mimari proje yarışması 1778 yılında Paris Beaux-Arts Akademisi tarafından düzenlenen yarışmadır. Yarışmanın şekli, tasarım ihtiyacının kapsamı, katılımcı sayısı, yarışma kriterleri vb. bilgilere ulaşmak mümkün olmasa da bu örnek bir ilk olması sebebiyle önemlidir. *“Yarışmada, birincilik ödülüne iki ayrı proje layık görülmüş, Guy de Gisors ve Jacques Delannoy tarafından çizilen projeler birincilik ödülünü paylaşmıştır”* (Sade, 2005, 60). Literatür taraması sonucunda, projelerin uygulama detaylarına ilişkin herhangi bir bilgiye de ulaşılammıştır.

Dünyada uygulaması gerçekleştirilen ilk müze yarışma projesi ise, Hollandalı kent yöneticilerinin sahip oldukları koleksiyonları sergilemesi amacıyla Amsterdam'da kurulan Rijksmuseum için ilk olarak 1863 yılında açılan, ancak yarışmaya başvuran projelerin beğenilmemesi üzerine, 1876 yılında ikinci kez düzenlenen yarışmadır. Yarışma sonucunda, Hollandalı Mimar Pierre Cuypers tarafından tasarlanan proje

birinci seçilmiştir. İnşasına 1876 yılında başlanan ve 1885 yılında ziyarete açılan Rijksmuseum'a ihtiyaçları doğrultusunda ilerleyen yıllarda yeni bölümler eklenmiştir. 8.000'nin üzerinde sanat eserinin sergilendiği ve her yıl bir milyonun üzerinde ziyaretçiyi ağırlayan müzenin sürdürülebilirliği için Hollanda Devleti ve Kraliyet ailesi katkı sunmaktadır. 12.000m²'lik sergi alanı ve kütüphaneye sahip olan Rijksmuseum'un 2012 yılında gerçekleşen yenileme çalışmaları, Hollanda Kraliçesi Beatrix'in gözetimi altında yürütülmüştür (Rijksmuseum, [10.09.2018]).

Çalışmanın devam eden bölümünde, farklı ülkelerden farklı uygulama örneklerini göstermek amacıyla Hiroşima'daki Barış Anıtı Müzesi (1949), Atina'daki Yeni Akropolis Müzesi (2000), Kahire'deki Büyük Mısır Müzesi (2002), Helsingør'daki Denizcilik Müzesi (2007), Washington D.C.'deki Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Müzesi (2008) ile Helsinki'deki Guggenheim Müzesi (2014) yarışma projeleri örnek olarak seçilmiştir.

Çalışma esnasında yukarıda isimleri geçen müzelerle e-posta yoluyla irtibata geçilmiş, yarışma şartnamesi, ihtiyaç programı ve yarışma sürecine ilişkin bilgiler talep edilmiştir. Öte yandan, Barış Anıtı Müzesi (1949) ve Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Müzesi (2008) ihtiyaç programına ulaşamamıştır. Yeni Akropolis Müzesi (2000) yarışmasında ise tasarımın ana unsurları belirlenmiş, ihtiyaç programı düzenlenmemiş, proje alanında mevcut olan ve tasarımı şekillendiren fiziksel unsurlara uygun şekilde çözümlerin üretilmesi yarışmacılara bırakılmıştır.

4.1.1. Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Mimari Proje Yarışması, Hiroşima, Japonya

Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, 6 Ağustos 1945 tarihinde Japonya yerel saati ile 08:15'te, insanlığa karşı kullanılan Enola Gay isimli B29 Superfortress tipi bombardıman uçağından atılan ve "Little Boy" olarak adlandırılan ilk nükleer bombanın etkilerinin ve kurbanlarının hezeyanlarının anımsanması; Japonya'nın kalıcı barış isteğinin bir göstergesi olması nedeniyle ile kurulan bir müzedir (Hiroşima Barış Anıt Müzesi Yarışma Şartnamesi).

Japonya İmparatoru Hirohito Dönemi'nde (1926-1989), Japonya'nın en kalabalık ticaret ve en gelişkin endüstri merkezi olan Hiroşima şehrine düşen Nükleer bomba ile 140.000 kişi yaşamını yitirmiş, 13 km² yüzölçümünü kapsayan alan tahrip olmuş, mevcut şehrin büyük bir bölümü yok olmuştur (The Effects of The Atomic Bombings of Hiroşima and Nagasaki, The United States Strategic Bombing Survey, [10.09.2018]). Barış Anıtı Müzesi'nde, savaşa giden süreç, Hiroşima'nın savaştaki rolü, bombalı saldırı anı ve etkilerine ilişkin bilgiler, patlamada sağ kalanların o gün

ve sonrasında yaşadıklarını yansıtan fotoğraflar, Hiroşima'ya bomba atılma süreci ve nükleer çağı konu alan bölümler yer almaktadır (Hiroşima Pease Memorial Museum Brochure).

Şekil 13: Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, Atom Bombası Kurbanları İçin Oluşturulan Anma Salonu

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2007.

Hiroşima Barış Anıtı Müzesi'nde, nükleer bomba sebebi ile yetmiş yıl süresince Hiroşima'da ot bitmeyeceğini öğrenen halkın çaresizliği sebebi ile yaşama tutunabilmek adına tasarladıkları araçlar da yer almaktadır. Toptan yok oluş söyleminin karşı duruşunun temsili olarak anlamlandırılan Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'nın Amerika Birleşik Devletleri ve Müttefik devletlere karşı aldıkları koşulsuz teslimiyet kararına karşı Japonya'nın gösterdiği direncin de simgesidir (Hiroshima National Peace Memorial Hall for the Atomic Bomb Victims, [10.09.2018]).

Müze, 1996 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kaydedilen Hiroşima Barış Anıtı (Atom Bombası Kubbesi) ile birlikte Hiroşima Barış Anıtı Parkı'nda yer almaktadır (Hiroşima Barış Anıt Müzesi, [12.05.2018]). Müzenin en dramatik bölümlerinden biri olan "Atom bombası kurbanları için Hiroşima Ulusal Barış Anıtı Salonu" nda (Hiroshima National Peace Memorial Hall for the Atomic Bomb Victims) nükleer saldırı sonucunda yaşamlarını yitiren kişilerin isimleri, fotoğrafları ile hayatta kalabilenlerin anıları aktarılmaktadır. Binanın ana salonunda, sembolik anlamları olan nesneler bulunmaktadır. Nükleer bombanın düşmesi hedeflenen Shima Hastahanesi'nin izdüşümünden, Hiroşima kentinin bombalama sonrası görüntüleri panoramik olarak ana salonu çevreleyecek şekilde tasarlanmıştır.

Şekil 14: Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, Sergilenen Bir Çocuk Bisikleti

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2007.

Söz konusu panoramanın tasarımında, yaşamını yitiren 140.000 kişiyi temsilen 140.000 adet fayans kullanılmıştır. Anma salonunun merkezinde bir çeşmenin varlığı dikkat çekmektedir. Nükleer saldırı sonucunda yanarak can veren insanların su ihtiyacına işaret eden söz konusu çeşme ile birlikte müzedeki tüm detaylar, yoktan varoluşu ve yeniden doğuşu simgelemektedir (Hiroshima National Peace Memorial Hall for the Atomic Bomb Victims, [10.09.2018]).

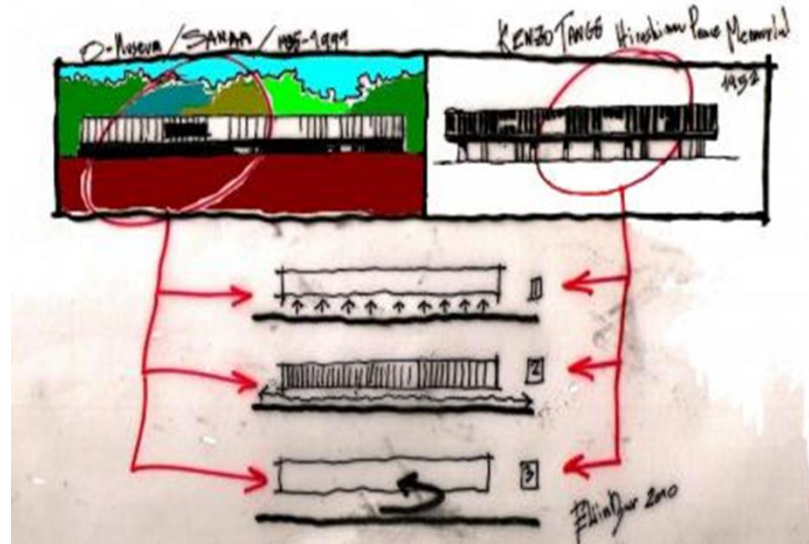
Şekil 15: Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, Barış Anıtı Parkı

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2007.

Hiroşima Barış Anıtı Müzesi'nde, nükleer saldırının güçlü etkisini vurgulamak adına, kişisel eşyalardan sosyal yaşamda kullanılan nesnelere kadar pek çok tarihi, sosyal, kültürel, ekonomik ve etnik değere sahip öge sergilenmektedir. Nükleer saldırı sırasında oluşan radyoaktivite sonrasında beyaz renkli duvar ve yapılara yağan siyah renkli yağmurun izleri; kaçmaya çalışırken saldırıya yakalanan bıçare insanların siyah renge dönüşen silüetleri; hacimleri ve boyutlarıyla saldırı öncesi heybetli oldukları öngörülen demir yapıların eriyen gölgeleri; ilköğretim çağında bu dehşeti yaşayan çocukların, parçalanmış ve eriyen üniformalarıyla okul gereçleri sergilenmektedir (Hiroşima Peace Memorial Museum Brochure).

4.1.1.1. Proje Hakkında Bilgi

Proje ile, Hiroşima'da atom bombasının düştüğü ve yakıp yıktığı yerlerin restorasyonu, söz konusu bölgeleri yeşillendirmesi ve Müze'nin inşası hedeflenmiştir. Kasım 1946'da Hiroşima Başkanı Tsunei Kusunose, bir grup kanaat önderini Hiroşima'nın geleceği ve rekonstrüksiyonu hakkında konuşmak için yuvarlak masa toplantısına davet etmiş; yapılan toplantı sonucunda, Hiroşima şehrinin hızla yeniden yapılanmasına ve yeşillendirilmesine karar verilmiştir. Bu amaçla başlayan çalışmalar neticesinde 1949'da "Hiroşima Barış Anıtı Parkı ve Barış Müzesi Ödüllü Proje Yarışması"nın da içinde yer aldığı "Hiroşima Barış Şehri Yasası" onaylanmıştır (Keskin, [12.05.2018]).

Şekil 16: Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Mimari Proje Yarışması, Eskiz Çalışması

Kaynak : https://www.jalan.net/kankou/spt_34101cc3290030617/, [12.05.2018].

1955 yılında tamamlanan ve toplam 1.615 m² alana sahip kompleks, Japon modern mimarisinin başyapıtı olarak kabul edilmekte, hatta II. Dünya Savaşı sonrasında

Japonya’da mimarının bu yapı ile başladığı söylenmektedir. 2005 yılında Hiroşima Barış Anıtı Müzesi ve Parkı’nın girişine Jean Michel Wilmotte, Clara Halter ve Obayashi Corp. tarafından tasarlanan bir “Barış Kapısı” inşa edilmiş ve kapının üzerinde 49 ayrı dilde “barış” kelimesi yazılmıştır (Keskin, [12.05.2018]).

4.1.1.2. Yarışmanın İşleyişi ile İlgili Süreç

Yarışma, savaştan çok kısa bir süre sonra gerçekleştirilmiştir. 11 Mayıs 1949’da açılan yarışma uluslararası olarak düzenlenmiş ve proje teslim süresi 20 Temmuz 1949 olarak tespit edilmiştir. Jüri, Yapı Bakanlığı Mimarlık Dairesi Başkanı Ito Goro, Parklar-Yeşil Alanlar Birliği Başkanı Oreshita Yoshinobu, Tabiat Bilimi Doktoru Tamura Takeshi, Tokyo Üniversitesi Profesörü Kishida Hideto, Yapı Bakanlığı Yapı Dairesi Başkanı Kitamura Keitaro, Yazar Minami Kunzou, Hiroşima İnşaat Bölümü Başkanı Lida Ichijitsu, Hiroşima Ticaret Odası Başkanı Ito Yutaka ve Hiroşima Şehri Yöneticisi Nitoguri Tsukasa’dan oluşmuştur (Hiroşima Barış Anıt Müzesi Yarışma Şartnamesi).

Şekil 17: Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Girişi

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2007.

Yarışma alanı, Hiroşima şehri merkezindeki Nakajima-cho’ya bağlı 37.500 hektarlık Chuobu Bölgesi olarak belirlenmiştir. Jürinin tespit ettiği ve paydaşlar tarafından da onaylanarak şartnameye dahil edilen kriterler ise şunlardır (Hiroşima Barış Anıt Müzesi Yarışma Şartnamesi) ;

- Projenin temel ilkesi çevreye uygun olmalı,
- Barış anıtı binası ve park tek bir projede yer almalı,
- Projenin kapsamına park yapımı, çiçek yolu dikimi ve bitki ekimi de dâhil edilmeli,

- Barış anıtı binasında, uluslararası toplantıların yapılabileceği bir toplantı odası, atom bombası ve zararlarıyla ilgili kaynak ve arşivlerin bulunduğu bir müze yapılmalı,
- Barış çanının asılacağı yüksek yapıda, 2000 kişinin toplanabileceği bir alan, küçük toplantı salonu, ofis, kütüphane ve büyük bir yemekhane planlanmalıdır.

Şartnamede, yapılacak bina için toplam metrekare ve bütçe için bir sınırlama belirtilmemiştir. Yarışma kapsamında birincilik ödülü alana 70.000 Japon yeni, ikincilik ödülü alana 50.000 Japon yeni, Üçüncülük Ödülü alana 30.000 Japon yeni, ayrıca mansiyon alan beş projeye de ödül olarak 10.000 Japon Yeni verilmesi kararlaştırılmıştır (Hiroşima Barış Anıt Müzesi Yarışma Şartnamesi).

Şekil 18: Hiroşima Barış Anıtı Müzesi, İlk Yıllardan Bir Görüntü

Kaynak : https://www.jalan.net/kankou/spt_34101cc3290030617/, [12.05.2018].

145 projenin katıldığı yarışmada sonuçlar 6 Ağustos 1949 tarihinde açıklanmış; yarışma sonucunda Birincilik Ödülü'nü Kenzo Tange kazanmıştır¹⁵ (Keskin, [12.05.2018]).

4.1.2. Yeni Akropolis Müzesi Mimari Proje Yarışması, Atina, Yunanistan

Yeni Akropolis Müzesi, Atina Akropolü'ndeki kazılar sonucunda elde edilen arkeolojik bulgulara ev sahipliği yapan bir müzedir. Müzede Makriyianni arkeolojik sit

¹⁵ İkincilik Ödülü'nü Toshiro Yamashita, Üçüncülük Ödülü'nü ise Ryuzo Arai kazanmıştır (Keskin, [12.05.2018]).

alanı ile Roma ve erken Bizans dönemine tarihlenen, Atina'da bulunmuş kalıntılar da yer almaktadır (Acropolis Museum, History, [23.07.2018]).

Proje alanında mevcut olan ve tasarımı şekillendiren fiziksel unsurlar, 1997–2002 yıllarında hızlandırılan çalışmalar ile ortaya çıkan arkeolojik kazı alanı ile 1836 tarihinde askeri hastane olarak inşa edilen, 1989'dan itibaren "Akropol Çalışmaları Merkezi" olarak kullanılan Weiler yapısıdır.

Şekil 19: Yeni Akropolis Müzesi, Girişi Bölümü

Kaynak : Gezelim, Görelim, Bilelim,[21.09.2018].

Müze yapısı, arkeolojik bulguların adeta üstünü saran, Weiler yapısına kontrollü bir erişim mesafesi ile yaşanan ve bu yapının batısından Akropol'e doğru uzanan bir anlayışla alana yerleşmektedir. Yeni Akropol müzesi, 14.000 m²'den fazla sergi alanı ile eski müze yapısının on katı büyüklüğünde sergileme alanı imkânı sunmaktadır (Tschumi, 2009, 78).

4.1.2.1. Proje Hakkında Bilgi

Yunanistan'ın başkenti Atina'daki Akropolün yamaçlarında farklı tarihsel dönemlere ait mimari ve arkeolojik buluntular tüm dünyanın ilgisini çekmektedir. Yunan devletinin kuruluşundan hemen sonra, Akropol Müzesi'nin inşasına ilişkin başlayan tartışmalar, 1863 yılında müzenin Parthenon Tapınağı'nın güneydoğusunda inşa edilmesine karar verilmesiyle sonlanmıştı (Öztürk, Yazıcı, 2017, 169). İlk Akropol Müzesi, Parthenon'un yüksekliğini aşmaması koşuluyla 1874 yılında Akropol'de inşa edilmiştir (Ntaflou, [19.11.2018]). Bir taraftan 1885-1890 kazıları sonunda çıkartılan eserler ile sergilenecek kalıntıların giderek artması diğer taraftan müzecilik anlayışında yaşanan gelişmeler yeni bir müze konusunu gündeme getirmiştir. 19. yüzyılın başlarında Akropol'den alınarak İngiltere'ye taşınan eserlerin geri alınması

kararı 1975'te kurulan Akropol Eserlerinin Restorasyonu Komitesi tarafından alınmıştır (Akkurt, 2010, 28). Yunanistan Kültür Bakanlığı yeni müze binasının inşası için 1976 ve 1979 yıllarında ulusal iki yarışma düzenlemiş, ancak her iki yarışma sonucunda da uygun bir proje elde edilmemiştir. 1980'li yılların ikinci yarısında Yunanistan Kültür Bakanlığı yeni bir yarışmanın hazırlıklarına başlamış; geçen iki yarışma hakkında kapsamlı bir rapor hazırlatılmış; müze konusunu incelemek üzere uzmanlardan oluşan bir de komite kurulmuştur (Erim, 1992, 29). 1987 yılında Parthenon'un UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kaydedilmesinden sonra 1989 yılında yeni müze için uluslararası bir yarışma düzenlenmiştir (Öztürk, Yazıcı 2017, 169). İlk aşaması 28 Nisan 1990 tarihinde tamamlanan yarışmada 52 ülkeden 1270 proje kaydının yapıldığı yarışmada 26 ülkeden ikisi Türkiye'den olmak üzere 438 proje teslim edilmiştir. On müellifin ikinci aşamaya davet edildiği yarışma 10 Kasım 1990 tarihinde tamamlanmış ve İtalyan mimarlar Prof. Manfredi Nicoletti ve Lucio Passarelli'nin tasarımları birinci seçilmiştir (Mimarlık 1992/1, 28). Ancak seçilen mimari projenin uygulama zorluğu nedeniyle yarışma iptal edilmiştir (Ntaflou, [19.11.2018]).

Şekil 20: Yeni Akropolis Müzesi, Tarihi Zemin

Kaynak : Gezelim, Görelim, Bilelim,[21.09.2018].

2000 yılında aralarında Bernard Tschumi, Daniel Libeskind ve Arata Isozaki gibi ünlü mimarların yer aldığı dördüncü ve son yarışmada İsviçreli mimar Bernard Tschumi'nin Yunanlı mimar Michalis Photiadis ile hazırladığı proje birinci seçilmiştir (Ntaflou, [19.11.2018]). 2004 yılında başlanan müze binasının inşası 20 Haziran 2009 tarihinde tamamlanarak müze ziyarete açılmıştır (Akkurt, 2010, 29). Müzenin yapımı 130 milyon Euro'ya mal olmuştur (mimdap.org., [26.06.2018]).

4.1.2.2. Yarışmanın İşleyişi ile İlgili Süreç

Yunanistan Kültür Bakanlığı 2000 yılında yeni akropol müzesinin tasarımı için iki aşamalı uluslararası bir mimari proje yarışması düzenlemiştir. Düzenlenecek yarışmanın faaliyetlerini yürütmek amacıyla "Yeni Akropolis Müzesi İnşaatı Organizasyonu Yönetim Kurulu" oluşturulmuştur. Başkan Prof. Dimitrios Pandermalis (Arkeolog, Aristoteles Üniversitesi), Başkan Yardımcısı Prof. Manolis Korres (Mimar, Atina Ulusal Teknik Üniversitesi), Vasilis Handakas (İnşaat Mühendisi, Anastylosis, Müze ve Teknik Çalışmalar Genel Müdürü, Kültür Bakanlığı), Constantinos Alavanos (Avukat, Yunan Radyo Televizyonu ET'ye Bakanlıkça atanmış Danışman), Barbara Belezini (Topografi Mühendisi, Avrupa Birliği Programları ve Çalışmaları Yönetimi Özel Sekreteri, Bayındırlık Bakanlığı), Prof. Angelos Delivorias (Arkeolog, Atina Üniversitesi; Benaki Müzesi Müdürü), Maria Patelarou (Mimar, Bakanlık Danışmanı, Bayındırlık Bakanlığı), Prof. Constantinos Sirmakezis (İnşaat Müh., Atina Ulusal Teknik Üniversitesi) ve Evi Touloupa'dan (Arkeolog, Akropolis Ephorate Onursal Başkanı) oluşan yönetim kurulu, yarışma ile ilgili tüm faaliyetleri yürütmüş ve denetlemiştir (The New Acropolis Museum The International Competition, 2002, 7).

Onüç üyeden oluşan jüri üyeleri Yeni Akropolis Müzesi İnşaatı Organizasyonu Yönetim Kurulu tarafından seçilmiştir. Jüri, Prof. Dimitrios Pandermalis (Aristoteles Üniversitesi; Yeni Akropolis Müzesi İnşaatı Organizasyonu Başkanı, Değerlendirme Komitesi), Mimar Santiago Calatrava, Dr. Alkestis Choremi (Müdür, İlk Arkeolojik Ephorate, Akropolis), Mimar Nikos Fintikakis (Yunan Teknik Odası Temsilcisi), Müh. Prof. Karl Gertis (Stuttgart Üniversitesi, Fraunhofer Enstitüsü Yapı Fiziği Müdürü), Panayiotis Georgakopoulos (Yunan Mimarlar Birliği Başkanı), Arkeolog Prof. Wolf-Dieter Heilmeyer (Berlin Üniversitesi; Berlin Müzesi Eski Eserler Müdürü), Mimar Nondas Katsalidis (Avustralya), Arkeolog Prof. Anastasios Kotsiopoulos (Aristoteles Üniversitesi), Mimar Prof. Paolo Marconi (Roma La Sapienza Üniversitesi), İnşaat Müh. Prof. Georgios Penelis (Aristoteles Üniversitesi), Mimar Prof. Dennis Sharp (Londra) ve Ersi Philippopoulou'dan (Mimar, Hukukçu, Yönetim Birimi Müdürü, Avrupa Birliği Üçüncü Fon Programı, Kültür Bakanlığı) oluşmuştur (The New Acropolis Museum The International Competition, 2002, 9).

Şartname oluşturulmadan önce 1976, 1979 yıllarında yapılan yarışmaların şartnameleri ile müze binasının yer alacağı alan incelenmiş ve buna göre tasarımın ana unsurları belirlenerek yarışma şartnamesi hazırlanmıştır.

Şekil 21: Yeni Akropolis Müzesi'nin Akropol'den Görünümü

Kaynak : Gezelim, Görelim, Bilelim,[21.09.2018].

Yapılan incelemeye göre hazırlanan şartnamede belirtilen tasarımla ilgili unsurlar şöyledir;

- İnşa edilecek müze binasının altındaki 2200 m²'lik arkeolojik alanın müze konseptinin içine dahil edilerek, alanın da bir sergileme alanına dönüştürülmesi ile ilgili bir yaklaşım geliştirilmesi,
- Müzede sergilenecek eserler için Akropolis'teki mevcut çevresel koşullara ve doğal ışığa mümkün olan en yakın yapay bir ortamın oluşturulması,
- Müzenin mimarisiyle Akropolis Kayalığı, Weiler Binası ve Akropolis Metro İstasyonu'nun ön cephesinin bir denge içinde olması,
- Gelecek ziyaretçilerin Parthenon heykellerini, Parthenon'u ve Akropolis'i aynı anda görebilecekleri bir tasarıma sahip olması (Papadimitriou, 04.07.2018).

Yarışmanın ilk etabına katılanların arasından oniki mimar ikinci aşamaya davet edilmiştir. Eylül 2001'de sonuçlanan, yarışmada üç ödül ve yedi mansiyon verilmiştir. Birincilik ödülünü, Mimar Bernand Tschumi, Bernard Tschumi Architects Ar.Sy. Architectural Cooperation Ltd.; İnşaat Mühendisleri; A.D.K Aronis-Drettas-Karlaftis, Conculing Engineers S.A. Engineering-Geostatics, Consulting Engineers; Makine Mühendisleri: Mmb Design Group S.A. almıştır.¹⁶(mimdap.org., [26.06.2018]).

¹⁶ İkincilik ödülünü, Mimar Daniel Libeskind, Potiropoulos-L. Potiropoulou & Associates, İnşaat Mühendisleri; K. Milonas – K. Kargakos & Associates, Makina mühendisleri; El.Te.Me. Ltd.; üçüncülük ödülünü, Mimar Meletitiki Alexandros N. Tombazis Design Office Ltd., İnşaat Mühendisleri; Etesm G. Theodosiou – X. Telionis S.A., I. Milonas – S. Tzivanakis & Partners, Makina mühendisleri; I.D.K. – Technical And Development Projects Consultants Ltd., P. – I. Zannis & Associates Ltd. almıştır (mimdap.org., [26.06.2018]).

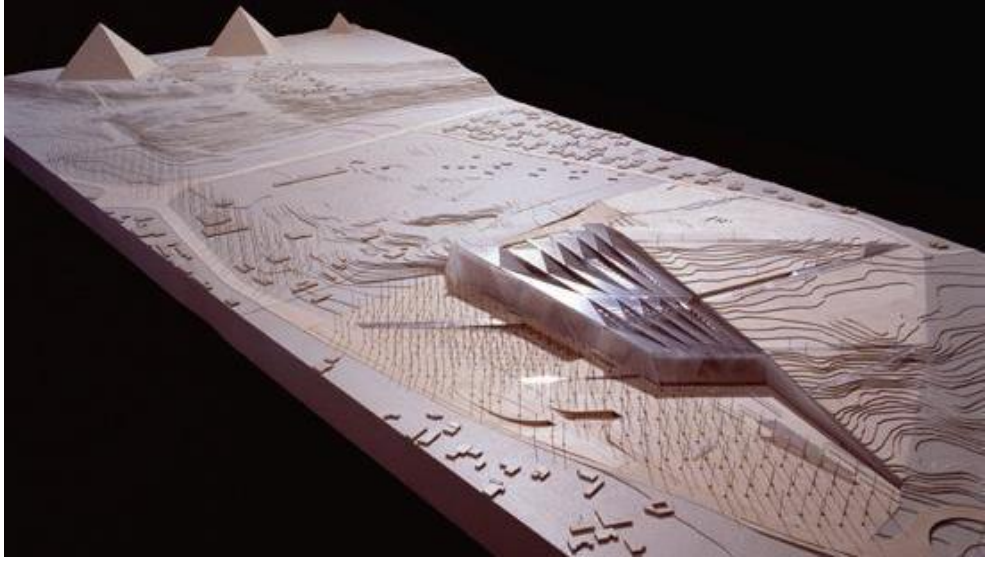
Proje, uluslararası toplumun Parthenon heykellerinin bir arada sergilenmesiyle ilgili beklentilerin ve çağdaş mimari tasarım gerekliliklerini oldukça sade ve kararlı bir biçimde buluşturmuştur. Bina, temel, gövde ve projenin baz aldığı Parthenon Mermerlerinin sergilenmesi için yapılan Parthenon anıtıyla aynı şekil, boyut ve yönde olan dikdörtgen biçimindeki şeffaf bir salonun olduğu tepe kısmından oluşmaktadır. Bu yüzden, bu çözüm ziyaretçileri geleneksel müzeciliğin temeli olan kapalı alandan kurtararak şeffaf bir alana çıkarmaktadır (The New Acropolis Museum The International Competition, 2002, 11)

4.1.3. Büyük Mısır Müzesi Mimari Proje Yarışması, Kahire, Mısır

Giza Müzesi olarak da bilinen Büyük Mısır Müzesi (The Grand Egyptian Museum-GEM), antik Mısır eserlerinin sergilenmesi için planlanmış bir müzedir. Dünyanın en büyük arkeoloji müzesi olarak nitelendirilen müze henüz yapım aşamasındadır. Müze, Giza piramitlerinden yaklaşık iki kilometre uzaklıktaki 50 hektarlık alanda (120 dönüm) yer almaktadır. Mısır Kültür Bakanlığı, binanın tasarımının bir mimari proje yarışması ile yapılmasını kararlaştırmıştır (The Egyptian Museum, Overview, [09.04.2017]).

Giza Piramitlerinin yakınında inşa edilen yeni müzenin, yaklaşık 3.500'ü Kral Tutnamon'a ait 100.000'den fazla esere ev sahipliği yapması planlanmaktadır (gem.gov.eg, [09.04.2017]). 5000 civarında eser, Kahire'deki Mısır Müzesi'nden, Luksor, Minya, Sohag, Assiut, Beni Suef, Fayoum, Delta ve İskenderiye'deki depo ve müzelerden getirilecektir (Keyes, [09.04.2017]; Ragab, Abdel Hamid, [09.04.2017]).

Kahire'deki Mısır Müzesi 1902'de açılmış olup, 15.000 m²'lik teşhir alanına sahip ve günlük ortalama 500 kişinin ziyaret ettiği bir müze olmuştur. Kurulduğu dönemde koleksiyonunda 35.000 eser bulunan müzedeki eser sayısının zaman içerisinde artması, eser sayısının depolarda muhafaza edilen eserler hariç 140.000'e ulaşması ve müzenin yıllık ziyaretçi sayısının da 2.500.000 olması sebebiyle Mısır hükümeti yeni bir müze yapmaya karar vermiştir (The Egyptian Museum, Overview, [09.04.2017]).

Şekil 22: Büyük Mısır Müzesi'nin Maket Fotoğrafı

Kaynak : Arkitera, Büyük Mısır Müzesi Yarışması,[21.09.2018].

Büyük Mısır Müzesi ile;

- Müze faaliyetlerinde en yeni teknolojileri uygulayarak Mısır'ın ulusal ve uluslararası alandaki imajının artırılması,
- Öğrenme mekanı olarak, müzede sunulan hizmet ve etkinliklerinin kalitesinin ve toplumun yaşam kalitesinin artırılması,
- Müzede çağdaş müzecilik uygulamaları çerçevesinde eğitim etkinlikleri düzenlenerek toplumun kültürel miras farkındalığının artmasının sağlanması,
- Dış kaynak ve yönetim tarafından imzalanan sözleşmeler yoluyla iş dünyasının müze etkinliklerine katılımının artırılması,
- Mevcut Kahire Müzesi ve Mısır'ın dört bir yanındaki arkeolojik alanların depolarından toplanacak 100.000'den fazla eser için sergileme, koruma ve kapsamlı bir dokümantasyon çalışmasının yapılması,
- Büyük boyutlu taşınmaz eserler için açık sergileme mekanları planlanması,
- Mısır araştırmaları için bir referans merkezi yapılması hedeflenmektedir (The Egyptian Museum, Impact of GEM on Development in Egypt, [09.04.2017]).

Şekil 23: Büyük Mısır Müzesi II. Ramses Heykeli, Ian Lee

Kaynak : CNN style, Grand Egyptian Museum,[21.09.2018].

4.1.3.1. Proje Hakkında Bilgi

Büyük Mısır Müzesi yarışmaya başvuran proje sayısı, kapladığı alan ve inşa maliyeti açısından dünyanın en büyük müze projelerinden biridir. Müzenin tasarımı için 7 Ocak 2002 tarihinde Mısır Kültür Bakanlığı tarafından uluslararası bir mimari proje yarışması açılmıştır. UNESCO'nun himayesinde ve UIA'nın gözetiminde gerçekleşen yarışma 2 Haziran 2003 tarihinde sona ermiştir. Yerel gazete ve dergilerin dışında, bilinen uluslararası mimari dergilerde ve UIA'ya üye 160 ülkede duyurulan yarışmaya, 82 ülkeden 1557 proje katılmıştır (International Union of Architect, Competition, [9.04.2017]).

Bu rakam, Helsinki'deki Guggenheim Müzesi yarışma projesinden sonra tarihteki en büyük ikinci proje yarışmasıdır (Guggenheim Helsinki Design Competition, News, 2015, [2.11.2016]).

Büyük Mısır Müzesi, sanal gerçeklik de dahil olmak üzere en son teknolojiyi içerecek şekilde tasarlanmaktadır. Müzenin, diğer yerel ve uluslararası müzelerle doğrudan temasının teşvik edilmesi için, gerek müzeler arası gerekse uluslararası bir iletişim merkezi olarak planlanması hedeflenmiştir. Sergileme alanlarının yanında, bir çocuk müzesi, konferans merkezi, eğitim merkezi ve atölyeler de yer alacaktır. (The Grand Egyptian Museum, Project Funding,[9.04.2017]).

Şekil 24: Büyük Mısır Müzesi İnşa Faliyetleri, David Rogers

Kaynak : Global Construction Review, Grand Egyptian Museum,[21.09.2018].

Müzenin dünyadaki en büyük koruma laboratuvarlarına sahip olması planlanmakta; laboratuvarlar eserlerin konservasyonu ve restorasyonu çalışmaları için son teknoloji ürünü ekipmanlarla donatılmaktadır. Ayrıca müzenin bulunduğu bölgeyi korumak için ziyaretçiler araçlarını müzenin dışında park edecek, piramitlere ulaşım ise elektrikli arabalarla sağlanacaktır. Böylece trafik emisyonlarının zararlı etkilerine karşı piramitlerin korunması da sağlanacaktır (Uffalen, 2011). Projenin hayata geçmesi için gerekli yatırım finansmanının 550 milyon \$ olması öngörülmektedir. Bu çerçevede,

- 100 milyon \$: Projenin I. ve II. etapları olan, Müzeler ve Arkeoloji ile İlgili Projeler Fonu'ndan alınacak Eski Eserler Kurulu (The Supreme Council of Antiquities-SCA) finansmanı ile ülkenin kendi fonu tarafından karşılanacaktır (The Grand Egyptian Museum, Project Funding, [9.04.2017]),
- 300 milyon \$: Bina inşaatı, sergi ve iç mekan tasarımı, peyzaj ve kentsel tasarımı (International and Communication Technologies-, ICT) bileşeninin büyük bir bölümünü kapsayan III. etap, Japon Uluslararası İşbirliği Bankası'ndan sağlanan kredi ile finanse edilecektir (thejapantimes news, [10.04.2017]),
- 150 milyon \$: Fonun korunma kampanyası, müzenin açılışını takiben bir yıl boyunca eserlerin korunması, koleksiyonların mevcut müzeden nakli, mobilya, Kapasite Geliştirme Programları ile müze binası operasyonlarının

finanse edilmesi için planlanmıştır (The Grand Egyptian Museum, Project Funding, [9.04.2017]).

Şekil 25: Büyük Mısır Müzesi İnşa Faaliyetleri, David Rogers

Kaynak : Global Construction Review, Grand Egyptian Museum,[21.09.2018].

Ancak, Eski Kültür Bakanı Mohamed İbrahim 10 Ocak 2012'de yapmış olduğu basın toplantısında ekonomik kriz nedeniyle müze maliyetinin 700 milyon \$'a yükseldiğini (Khalid Hasan,[12.04.2017]), Proje Genel Müdürü Tarek Sayed Wafik'in 28 Temmuz 2016 tarihli röportajında ise, artan malzeme maliyetleri nedeniyle proje maliyetinin 1 milyar \$ geçtiği ifade edilmiştir (Ragab, Abdul Hamid, [9.04.2017]).

İki aşamalı yapılan yarışmada, ilk aşamayı geçen yarışmacının her birine 10.000 \$ ödeme yapılmıştır. Yarışmayı kazanan 250.000 \$, ikinciye 150.000 \$, üçüncüye 100.000 \$, yüksek onur mansiyonu kazanan üç projenin her birine 40.000 \$ ve mansiyon kazanan dört projenin her birine 20.000 \$ ödül olarak verilmiştir (The Grand Egyptian Museum, Design Competition, [9.04.2017]).

4.1.3.2. Yarışmanın İşleyişi ile İlgili Süreç

Yarışma jürisi onbir üyeden oluşmaktadır. Üyeler, Mısır Arap Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından seçilmiştir.

Jüri, UIA'yı temsil eden mimar Jong Soung Kimm (Kore Cumhuriyeti, Jüri Başkanı), Mimar Gala Abada (Mısır), Mimar Gae Aulenti (İtalya), Müzeolog Françoise Cachin (Fransa), Mimar Peter Cook (İngiltere), Mısır bilimci Sergio Donadoni (İtalya), Mısır Uzmanı Gaballah Ali Gaballah (Mısır), Mimar Salah Zeky Said (Mısır), Mimar Anna

Maria Zahariade (Romanya), Milletvekili Fayza Haikal (Mısır), Milletvekili Arne Eggebercht'den (Almanya, sadece birinci etap) oluşmaktadır (International Union of Architect, Competition, [9.04.2017]).

Şartname oluşturulmadan önce müze binasının yer alacağı alan incelenmiş ve bu alanın fiziksel koşulları tespit edilerek, müze binasının ne şekilde inşa edilmesi gerektiği belirlenmiştir. Aynı zamanda müzenin tahmini yıllık ziyaretçi sayısı belirlenmiş ve binanın işlevsel ihtiyaçları buna göre planlanmıştır. Toplam inşaat alanı 470.974 m² olup, ana müze ve konferans merkezi binası 133.282 m², ek binalar 34.014 m², peyzaj alanı 303.678 m²'dir. Yapılan inceleme ve öngörülere göre (The Grand Egyptian Museum, Overview, [9.04.2017]);

- Müzenin ticari faaliyetleri yoluyla yılda ekonomik olarak 840 milyon \$ getir getirmesi,
- Müze kadrosunda 500 kişiye, hizmet sektöründe (güvenlik, temizlik, bakım vb.) yaklaşık 1.500 kişiye istihdam olanağı yaratılması,
- İnşaat döneminde (inşaat, ulaştırma, sigorta, hizmetler, imalat vb.) 5.800 kişiye iş imkanı sağlanması (The Grand Egyptian Museum, Overview, [9.04.2017]),
- Müzeyi yılda beş milyon kişinin ziyaret etmesi, bu sayının 2020 yılında sekiz milyona ulaşması; müze çevresindeki otel, turistik tesis vb. turizm sektörüne bağlı alanlarda 60.000 kişilik istihdam olanağı sağlaması öngörülmektedir (The Grand Egyptian Museum, Investment, [9.04.2017]).

Yarışma iki aşamalı olarak gerçekleşmiştir. Yarışmanın birinci aşamasına, asgari mimarlık diplomasına sahip bir kişi ya da vatandaşı olduğu ülkede veya halen ikamet ettiği ülkede mimar olarak uygulama hakkına sahip kişiler katılabilmiştir. İlk aşamada proje, genelde tasarım temasına yaklaşımı özetleyen ve tasvir eden ön kavramsal bir öneriden oluşmuştur. Jüri, 7 Mayıs-17 Ağustos 2002 tarihleri arasında icra edilen birinci aşamada teslim edilen projeleri değerlendirmek üzere toplanarak, yarışmanın ikinci etabına geçecek projeleri seçmiştir. 17 Aralık 2002- 17 Mart 2003 tarihleri arasında icra edilen ikinci aşamada yarışmacılardan yerinde inşa edilecek ve ihtiyaçlara cevap verebilecek bir ön tasarım istenmiştir. Jüri, teslim edilen yirmi projeyi değerlendirmek üzere biraraya gelmiş ve seçimini yapmıştır (The Grand Egyptian Museum, Design Competition, [9.04.2017]).

7 Ocak 2002'de başlayan Büyük Mısır Müzesi Tasarım Yarışması 7 Haziran 2003 tarihinde sonuçlanmıştır. Mısır Arap Cumhuriyeti Kültür Bakanı Faruk Hüsni, 9 Haziran 2003 tarihinde Kahire Müzesi'nde düzenlediği basın toplantısında yarışma

sonuçlarını açıklamıştır. Yoğun bir jüri çalışması yapıldığı belirtilen yarışmada, üç ödül ve yedi mansiyon verilmiştir (The Grand Egyptian Museum, Winning Design, [9.04.2017]).

Birincilik ödülünü, Roisin Heneghan ve Shih Fu Peng (Henghan.peng.Architects-İrlanda),Yardımcılar; Edel Tobin, Alicia Gomis-Perez, Arup, Buro Happold, Barentenbach l'chtlabor Gmbh (İrlanda); almıştır (The Grand Egyptian Museum, Winning Design, [9.04.2017]).¹⁷

Kültür Bakanlığı, 10 Haziran-10 Temmuz 2003 tarihleri arasında, Giza Al Remayah meydanında tüm projelerin teşhir edildiği bir sergi açmıştır. Ayrıca ikinci aşamaya seçilen yirmi proje kataloglanarak yayınlanmıştır (International Union of Architect, Competition, [9.04.2017]).

GEM Genel Müdürü Tarek Tawfik'in 26 Mart 2018 tarihinde müzenin açılışı ve inşaat hakkında Daily News Egypt'e verdiği röportajda, inşaatın % 70'nin tamamlandığını ve açılışın 2018 yılının ikinci yarısında olabileceğini, kesin açılış tarihi için Eski Eserler ve Turizm Bakanlığı, kabine yetkilileri ve Cumhurbaşkanlığı olmak üzere tüm ilgili kurumlarla koordinasyon halinde olduklarını ifade etmiştir (dailynewsegypt.com, [20.06.2018]).

4.1.4. Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi Mimari Proje Yarışması, Washington D.C., A.B.D

Smithsonian Enstitüsü'ne bağlı olan Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi (NMAAHC) Aralık 2003'te NMAH bünyesinde kurulmuştur. Freelon Grubu, Adjaye Associates ve David Brody tarafından ortaklaşa tasarlanan müze binası, görsel ve sahne sanatları, din, medeni haklar, kölelik ve ayrımcılık gibi konulara ilişkin 37.000 nesneye ev sahipliği yapmaktadır. Müze, konumu ve tasarımı ile Afrikalı Amerikan deneyiminin geçmişini, bugününü ve geleceğini somut olarak ve bir yandan da sembolik olarak temsil etmektedir (National Museum of African American History & Culture, [19.07.2018]).

¹⁷ikincilik ödülünü, Wolf D. Prix, Helmut Swiczinsky, Coop Himmelblau (Avusturya); üçüncülük ödülünü Renato Rizzi, Massaimo Scolari, Kuno Mayr (İtalya); Mansiyonlar; Manuel Rocha de Aires Mateus (Portekiz), Ruben Verdi (İtalya), Michael Zimmermann, Engel und Zimmermann (Almanya), Hector Vigliecca Gani, Luciene Quel (Brezilya),Fernando Pardo Calvo, Bernardo Garcia Tapia (İspanya), Nuno Filipe Morais Monterio (Portekiz) ve Martin Roubik'e (Çek Cumhuriyeti) almıştır (The Grand Egyptian Museum, Winning Design, [9.04.2017]).

Şekil 26: Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi, Açılış Töreni, 24.09.2016

Kaynak : NMAAHC, National Museum of African American History and Culture Reaches Milestone: 1 Million Visitors,[22.09.2018].

4.1.4.1. Proje Hakkında Bilgi

Afrika kökenli Amerikalıların tarihine ve kültürüne adanmış bir ulusal müze kavramının tarihi, 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanmaktadır. Afrikalı-Amerikalıların sanat ve bilim dallarındaki başarıları ile ilgili olarak müze inşa etme fikri ile ilgili olarak komite kurulmuştur (Yahr, [19.07.2018]). Ancak A.B.D. Kongresi, projeyi onaylamamış ve Afrika kökenli Amerikalıların tarih ve kültür müzesi önerileri 1970'li yılların başlarına kadar destek görmemiştir (Wilkins, [19.07.2018]). Uzun yıllar süren mücadeleler neticesinde müzenin kurulmasına izin veren yasa 19 Kasım 2003 tarihinde Kongre'de kabul edilmiştir (Public Law, [19.07.2018]).

Müze, yalnızca Afrika kökenli Amerikalıların yaşamı, tarihi ve kültürünün belgelenmesine adanmış dünyadaki tek ulusal müzedir. Müze, 24 Eylül 2016'da Smithsonian Enstitüsü'nün 19. müzesi olarak dönemin ABD Başkanı Barack Obama'nın katıldığı törenle ziyarete açılmıştır (National Museum of African American History & Culture, About Museum [19.07.2018]).

Şekil 27: Ulusal Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Müzesi, Sergi Alanından Bir Bölüm

Kaynak : NMAAHC, National Museum of African American History and Culture Exhibits Emancipation Proclamation and 13th Amendment,[22.09.2018].

4.1.4.2. Yarışmanın İşleyişi ile İlgili Süreç

Smithsonian Enstitüsü, 10 Temmuz 2008 tarihinde Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi'nin tasarımı için açılacak yarışmaya katılmak isteyenlere kendi deneyim ve yeterliliklerini anlatan bilgileri sunmaları için on haftalık süre tanımıştır (Trescott, [20.07.2018]). Yapılan çok sayıda başvuru arasından Baltimore'daki Maryland Amerikan Tarihi ve Kültürü Reginald F. Lewis Müzesi, Boston'daki Çağdaş Sanat Enstitüsü, New York'taki Performans Sanatları Merkezi, Oslo'daki Nobel Barış Merkezi ve New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ndeki 11 Eylül Ulusal Anıtı ve Müzesi'nin mimarlarının da yer aldığı 22 mimar/mimarlık ofisi yeterlilik onayı almıştır (Trescott, [22.07.2018]). Ocak 2009'da yarışma ilan edilmiş ve altı mimar/mimarlık ofisi finale kalmıştır (World Architecture News, [23.07.2018]). Bunlar (Trescott, [22.07.2018]);

- Devroux , Purnell ve Pei Cobb Serbest & Ortaklar
- KlingStubbins ile Diller Scofidio, Renfro
- Freelon Adjaye Bond / SmithGroup
- Foster ve Ortakları / URS Corporation
- Moody Nolan, Antoine Predock ile birlikte
- Moshe Safdie ve Associates, Sulton Campbell Britt & Associates'dir.

Jüri onbir üyeden oluşmuştur. Üyeler; Smithsonian Yönetim Kurulu tarafından seçilmiştir. Afrika kökenli Amerikan Tarihi Müzesi Müdürü Lonnie G. Bunch (Jüri başkanı), Smithsonian'ın Planlama ve Proje Yönetimi Ofisi Müdürü Sheryl Kolasinski, Smithsonian Regent ve Charles E. Smith Management'ın Başkanı Robert Kogod, Massachusetts Institute of Technology (MIT) Mimarlık Dekanı Adela Naude Santos, Afro-Amerikan Müze Konseyi Eş başkanı Richard D. Parsons, ABD Demokrat Parti Senatörü ve Fannie Mae (ABD Federal Ulusal İpotek Derneği) Eski Başkanı James A. Johnson, İş adamı-siyasetçi ve Fannie Mae Eski Başkanı Franklin D. Raines. Smithsonian tarafından yarışmaya davet edilen her mimari ekibe 50.000 dolarlık ödeme yapmıştır. 6 Nisan'da yapılan bir basın toplantısı ile Freelon Group / Adjaye Associates / Davis Brody Bond tarafından sunulan tasarımın yarışmayı kazandığı ilan edilmiştir. Yarışmayı kazanan tasarımcı ekibe uygulama projesinin çizilmesi için yaklaşık üç yıllık bir zaman verilmiştir. ABD'de yürürlükteki federal yasaya göre, hazırlanan proje Ulusal Sermaye Planlama Komisyonu, ABD Güzel Sanatlar Komisyonu ve DC Tarihi Koruma Komisyonu'nun onayından geçmek zorundadır. Bu proje de böyle bir onay sürecinden geçmiş ve bu süreçte bir takım revizyonlar yapılmıştır (Trescott, [24.07.2018]).

Şekil 28: Ulusal Afrika Kökenli Amerikan Tarihi ve Kültürü Müzesi, Sergi Alanından Bir Bölüm

Kaynak : NMAAHC, Larger space for African art at NCMA will let you find 'divinity', [22.09.2018].

Müze binasının inşaatına 2012 yılında başlanmıştır. 2015 yılında ziyarete açılması planlanmış ve proje maliyetinin 500 milyon \$ olması öngörülmüştür. Projenin bir

yarısı ABD Kongresi tarafından diğer yarısı ise toplanan bağışlarla finanse edilmiştir (Kennedy, [24.07.2018]).

Müze açılışı öngörülemeyen nedenlerden ötürü bir yıl gecikmiş ve 24 Eylül 2016 tarihinde müze ziyarete açılmıştır. Müzeyi açıldığı tarihten sonraki beş ay içerisinde bir milyonu aşkın kişi ziyaret etmiştir (Shrita Hernandez, [22.09.2018]).

4.1.5. Denizcilik Müzesi Mimari Proje Yarışması, Helsingør, Danimarka

Danimarka Denizcilik Müzesi, 1915 yılında Danimarka'nın denizcilik tarihi kadar eskiye dayanan Helsingør'daki Kronborg Kalesi'nde kurulmuştur. 1420 yılında Baltık ve Kuzey denizleri arasında geçiş yapan gemilerden geçiş ücreti toplama noktası olarak 1574 yılında inşa edilen kale, UNESCO Dünya Mirası listesi'nde yer almaktadır. Shakespeare'in Hamlet oyunun da konu edilen Kronborg Kalesi aynı zamanda Danimarka'nın en çok turist çeken bölgesidir (Lomholt, [06.09.2018]).

Şekil 29: Danimarka Denizcilik Müzesi Mimari Proje Yarışması

Kaynak : Artitektuel, Danimarka Denizcilik Müzesi, [23.09.2018].

15. yüzyıldan günümüze değin geçen süre içerisinde Danimarka'daki deniz ticaretinin ve deniz nakliyatının tarihçesinin anlatıldığı müzede, döneme ilişkin gemi modelleri, resimler, fotoğraflar, Çin ve Hindistan ile Napolyon Savaşları ilgili eserler, 16. yüzyıldan beri kullanılan seyir aletleri (navigasyon), Danimarka cankurtaran servisi, fenerler, gemi inşası ve denizci yaşamına ilişkin eserler sergilenmektedir. Danimarka'nın önemli müzelerinden biri olan müzede ayrıca, 1880 yılından beri Danimarka Bahriyesi'nde görev yapan tüm gemilerin fotoğraflarını yer aldığı 33.000

adetlik fotoğraf koleksiyonu ile 20.000 adet kitabı bulunan ihtisas kütüphanesi de bulunmaktadır (Maritime Museum of Denmark, [07.09.2018]).

4.1.5.1. Proje Hakkında Bilgi

Danimarka Denizcilik Müzesi özel müze statüsündedir ancak devlet yardımı aldığı için bir kamu kurumu gibi yönetilmektedir. Kurulduğu tarihten 2013 yılına kadar Helsingør şehrinde bulunan ve Hamlet'in Kalesi olarak da bilinen meşhur Kronberg Kalesi'nde hizmet vermiştir. Kronberg Kalesi'nin geniş çaplı bir restorasyona girmesi ihtiyacı müzenin yeniden konumlandırılmasına neden olmuştur. Danimarka Kültür Bakanlığı Kronberg Kalesi'nin restorasyonundan sonra müzenin yeniden burada hizmet vermesini öngörmediğinden Deniz Müzesi için kale duvarlarının dışında daimi bir yer bulunmasını istemiştir (Krenier, 45, [07.09.2018]).

Danimarka deniz gücü olarak köklü bir tarihe sahiptir. Danimarka Kültür Bakanlığı, Eski Helsingør Tersanesi'nde bulunan 1 numaralı kuru havuzun yeni Denizcilik Müzesi olarak kullanılabileceğini, böylece tarihi bir denizcilik tesisinin de korunmasının sağlanacağı vurgulanmıştır. 2004 yılında kuru havuzda bir müze tasarlanması için düzenlenecek mimari proje yarışmasını finanse etmek amacıyla Danimarka'nın dört önde gelen deniz nakliye şirketi 200.000€ katkı sağlamıştır (Bravo, [07.09.2018]).

Şekil 30: Danimarka Denizcilik Müzesi

Kaynak : Artitektuel, Danimarka Deniz Müzesi, [23.09.2018].

Danimarka Denizcilik Müzesi özel bir müze olmasına karşın, devlet yardımı almasından dolayı yürürlükteki mevzuat gereği, projenin Danimarka Kültür Bakanlığı tarafından desteklenebilmesi için projenin yarışma yolu ile yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle sınırlı davetli mimari proje yarışması düzenlenmiştir (Krenier, 46, [07.09.2018]). Projenin yaklaşık maliyetinin 17,5 milyon Euro/130 milyon Danimarka Kronu (DKK) olması öngörülmüştür (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 14).

Yarışma 7 Mart 2007 tarihinde yapılan duyuru ile başlamış ve projelerin teslim tarihi olan 14 Haziran 2007 de sona ermiştir. Yarışma sonuçları 10 Ağustos 2007 tarihinde duyurulmuştur (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 27). Yarışma davetini otuz sekiz adet mimarlık kuruluşu kabul etmiş, ancak sadece beş adet mimarlık kuruluşunun belirtilen kriterlere uygun olduğu görülmüştür (Krenier, 46, [07.09.2018]).

Yarışma kriterlerine uygun beş adet yarışmacıya 150.000 DKK/ 20.000€ ödül olarak verilmiştir. Yarışmayı kazanan mimarlık kuruluşuna ayrıca tasarım sözleşmesi için 200.000 DKK/ 27.000 € ödeme yapılmıştır (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 28).

Danimarka Denizcilik Müzesi'nin yeni müze binası yatırım fonları ile finanse edilmiştir. Müze, yeni binanın inşaatı için ek fon sağlamayı öngörmemiştir. Bu nedenle, yarışmacılar tarafından önerilen projelerin mevcut çerçeve içerisinde (17,5 milyon Euro/130 milyon) gerçekleştirilebilmesini mümkün kılması değerlendirme kriterlerinden biri olmuştur (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 14).

Yarışma, Danimarka'nın önde gelen onbir kurum ve kuruluşu (A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Arbejdsmarkedets Feriefond, Augustinus Fonden, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Dampskibsselskabs Orient's Fond, Den Danske Maritime Fond, JL-Fondet, Oticon Fonden, TK Foundation, TORM's Understøttelsesfond and ØK's Almennyttige Fond) tarafından finansal destek görmüştür (Design Building, [10.09.2018]).

4.1.5.2. Yarışmanın İşleyişi ile İlgili Süreç

Danimarka Denizcilik Müzesi Mimari Proje Yarışması, geniş bir koleksiyona sahip bir müzeyi, 4500 m²'lik bir kuru havuza sığdırmayı gerektiren tek aşamalı, davetli tasarım yarışmasıdır. Yeni müze binasının inşaatı için karar verilen kuru havuz, denizcilik sektöründe kullanılan eski bir yapı olduğu için gerek denizcilik tarihi gerekse mimarlık tarihi açısından önemlidir. Bu nedenle müze yöneticileri, kuru

havuzun müzeye dönüştürülmesi projesinin mimari, mühendislik ve müzecilik disiplinleri açısından zor bir proje olduğunun bilinci ile hareket etmişlerdir.

Düzenlenen yarışmanın organize edilmesi ve sürecin yönetilmesinde müzeye yardımcı olması amacıyla, proje yönetimi, mühendislik, iç mimari ve tasarım ile inşaat disiplinlerinde Danimarka'nın önde gelen danışmanlık firmaları olan Alectia¹⁸, Ramboll¹⁹, Kossmann.Dejong²⁰ ve E. Pihl&Son'dan²¹ danışmanlık hizmetleri alınmıştır (Krenier, 47, [07.09.2018]).

Yeni müze projesine ilişkin olarak yaptırılan araştırma sonucuna göre elde edilen veriler şöyle özetlenebilir (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007);

- Müzeyi yıllık ortalama ziyaret eden kişi sayısının 40.000'den 100.000'e yükselmesi,
- Projenin ekonomik olarak önemli bir getiri sağlaması,
- Yeni müzenin düzenlenecek uluslararası/ulusal seviyedeki konferansların ve diğer kültürel etkinliklerin merkezi olması,
- Bünyesindeki kafe, restoran, kültür alanları ile bölgenin çekim merkezi olması öngörülmüştür.

Jüri, Yönetim Kurulu Başkanı (Jüri Başkanı) Niels Bagge, Danimarka Armatörler Birliği Direktörü Peter Bjerregaard; Ulusal Müze Müdürü Carsten U. Larsen ve Danimarka Mimarlar Odası tarafından görevlendirilen iki mimardan oluşmuştur (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 27).

Şartname oluşturulmadan önce müze binasının yer alacağı alan incelenmiş ve bu alanın fiziksel koşulları tespit edilerek müze binasının ne şekilde inşa edilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, müzenin öngörülen tahmini yıllık ziyaretçi sayısına göre binanın işlevsel ihtiyaçları da belirlenmiştir. Şartname hazırlanmadan önce konuya ilişkin uzman kişi/kuruluşlara çeşitli raporlar hazırlanmıştır. Hazırlatılan rapor başlıkları şöyledir (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007);

¹⁸ Alectia, 1912 yılında kurulmuş Danimarka Virum merkezli dünya çapında bir yönetim danışmanlık firmasıdır. Şirketin Danimarka dışında İngiltere'de de ofisi bulunmaktadır (Archello, Overwiev, [24.09.2018]).

¹⁹ Ramboll, 1945 yılında kurulmuş Danimarka Kopenhag merkezli dünya çapında yapı, ulaşım, planlama ve kentsel tasarım, su, çevre ve sağlık, enerji ve yönetim danışmanlığı alanlarında hizmet veren bir danışmanlık firmasıdır. 35 ülkede 300 adet ofisi bulunmaktadır (Ramboll, Who are we, , [24.09.2018]).

²⁰ Kossmann.Dejong, Hollanda Amsterdam merkezli uluslararası bir danışmanlık şirkettir. Projenin iç tasarım danışmanlığını yapmıştır (Kossmann.Dejong, Bureau, [24.09.2018]).

²¹ E.Pihl&Son, Amsterdam merkezli tarihi ve büyük yapıların restorasyon ve renovasyon alanlarında hizmet veren bir kurumdur (Pihl, [24.09.2018]).

- Projeye ilişkin teknik açıklama ve gereksinimler,
- Yerel ölçekte plan teklifleri,
- Yeni Denizcilik Müzesi'nin analizi ve sonuçları (Mart 2006, Kulturhavn Kronborg),
- İnşaat bütçesine ilişkin rapor ve inşaat için zaman çizelgesi,
- Genel ihale programı,
- Yarışma alanına ilişkin genel harita,
- Yarışma alanı ve çevre peyzajının üç boyutlu olarak görselleştirilmesi.

Yapılan çalışmalar neticesinde, jüri tarafından belirlenen ve paydaşlar tarafından da onaylanan yarışma kriterlerinin bazıları şöyledir (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 17);

Mimari kriterler

- Yeni müze binasının işlevsel olması,
- Yaratıcı ve yenilikçi bir tasarıma sahip olması,
- Binanın ziyaretçileri çekebilecek bir çekim merkezi olarak planlanması,
- Tarihi dokunun tamamlayıcı bir parçası niteliğinde olması,
- Tarihi limana ve Kronborg Kalesi'ne uyum sağlayacak nitelikte inşa edilmesi, binanın zemin seviyesinden yukarıya taşmayacak şekilde tasarlanması,
- Kronborg Kalesi'nin görünümünü bozmayacak bir biçimde binanın planlanması,
- Personel için ofis alanlarının planlanması ve ofis alanlarına hizmet edecek ortak bir mutfağın tasarlanması,
- Yaz mevsiminde ziyaretçi sayının 2,5 kat arttığı düşünülerek yeterli sayıda tuvaletin planlanması, tuvaletlerde soğuk ve sıcak su imkanı bulunması,
- Yeterli sayıda vestiyer ve dinlenme alanının planlanması,
- Kafeterya ve restoran mekanları (25-30 kişilik) ile diğer hizmet birimlerinin (bilet satış, hediyelik eşya dükkanı) tasarlanması ve birimlerin birbirinden bağımsız olarak kullanılabilmesi,
- Teknik sistemlerle ilgili kontrol odalarının planlanması ve söz konusu odaların birbirlerine yakın ancak birbirinden ayrı olarak kontrol edilmelerinin sağlanması.
- Tasarımın müzenin ziyaretçisi ile iletişim kurabilecek bir yapıda olmasının sağlanması,

Müzecilik kriterleri

- Sergileme alanının en az 2.500 m² olması ve tasarımda izleyici katılımının ön planda tutulması,
- Sergileme, koruma, iletişim, eğitim gibi temel işlevlere de alan sağlayacak bir hacim ve görsel estetik yapıya sahip olması,
- Gelişmiş denizcilik ülkelerindeki deniz müzeleri ile kıyaslanabilir nitelikte olması,
- Müzede gerçekleştirilebilecek çeşitli etkinlikler için çok amaçlı olarak kullanılacak 50-60 kişilik salonların (oditoryum, 3D filmleri izleme ve konferans salonu) tasarlanması,
- Okul-Müze işbirliği kapsamında müzeyi ziyarete gelecek okul grupları için 30 kişilik Okul Salonu (eğitim ve gerektiğinde çocukların öğle yemeklerini yiyebilecek şekilde planlanacak) ve bu salonla ilişkili çocuklar için tuvalet tasarlanması,
- Sekiz kişilik ve birbiriyle de birleştirilebilir iki adet toplantı salonunun planlanması,
- Her biri 100'er m² olacak şekilde sergi atölyesi ve depo alanının tasarlanması; odaların hem birbirine hem de sergileme alanına yakın olmasına özen gösterilmesi,
- Kapı boyutlarının büyük nesnelerin geçişine olanak sağlayacak bir büyüklükte olması,
- Müzeye inceleme ya da bağış amacıyla getirilen eserlerle ilgili işlemler yapılmadan önce eserlerin muhafaza edileceği 25 m²'lik alanın planlanması,
- Uluslararası çapta düzenlenen sergiler için uygun bir platform olarak tasarlanması,
- Ziyaretçi/personel ve eserler için ayrı ayrı asansörlerin planlanması,
- Dezavantajlı gruplar için her türlü erişilebilirlik gereksinimlerinin karşılanması,
- Okul- Müze ilişkisini güçlendirmek amacıyla, okul öncesi eğitim çağından orta öğretime geçen yaş gruplarını müzeye çekebilecek faaliyetlere odaklanması,
- Denizcilik sektörünün tanıtımına yönelik olarak simülörlerin tasarlanması.

Hizmet birimlerine ilişkin kriterler

- Kolay kullanım, temizlik ve bakım göz önünde bulundurularak binanın tasarlanması.

Bütün bu maddelere ek olarak,

- İnşaat maliyetinin 17,5 milyon €/130 milyon Danimarka Kronu (DKK) aşmaması,
- Bu büyüklükteki bir havuzun müzeye dönüştürülmesine ilişkin bir başka örnek dünyada bulunmadığından, bu ünik yapının mimarisinde ve inşası sırasında bu bilinçle projeye gereken önemin verilmesi,
- Kitle iletişimini, etkileşimi sağlamak ve teşvik etmek amacıyla dijital teknolojinin tasarıma entegre edilmesi,
- Girişler için köprü sistemi kurulması,
- Soğutma, ısıtma ve aydınlatma için en uygun sistemlerin tercih edilmesi,
- Işık ve ses kirliliğinin önlenmesi,
- Yenilenebilir enerjiler ve alternatif enerji biçimlerinin kullanılması.

Jüri değerlendirme kriterleri

- Yarışma programına ilişkin mimari, estetik, fonksiyonel ve teknik değerlendirme,
- İnşaat bütçesine göre ekonomik değerlendirme,
- Görevden sorumlu olan kişilerin iş bitirme deneyimleri,
- Projenin işletme ve bakım koşulları.

Danimarka kanunları ve yönergelerine uygun ve yukarıda belirtilen değerlendirme kriterlerine göre 7 Mart 2007 tarihinde yarışmanın ilanı yapılmıştır. Yarışmanın resmi dili olarak "Danca" kullanılmıştır. Yarışmacılar, 30 Nisan 2007 tarihine kadar yarışma ile ilgili soru sorabilmiş ve projeler 14 Haziran 2007 tarihine kadar teslim edilebilmiştir.

10 Nisan 2007 tarihinde Kronborg Kalesi'nde bulunan Deniz Müzesi'nin yönetim binasında bir toplantı organize edilmiş, yarışma süreçleri hakkında bilgi verilmiş, yarışma alanı birlikte gezilerek genel bir açıklama yapılmıştır (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 17).

Davet kriterlerine uygun olan beş mimarlık ofisi yarışmaya davet edilmiştir. Bunlar; C.F.Moller Tegnesteue, Schmidt, Hammer & Lassen, BIG (Bjarke Ingels Group), Dorte Mandrup Architects, Keith Williams'tır (Maritime Museum of Denmark Design Competition, 2007, 23).

Yarışmanın sonuçları 10 Ağustos 2007 tarihinde açıklanmış; Yarışmayı proje lideri Mimar David Zahle önderliğindeki Danimarka'nın önde gelen mimarlık firmalarından olan BIG (Bjarke Ingels Group) kazanmıştır. Yarışmayı kazanan proje uygulanmış ve müze 5 Ekim 2013 tarihinde yeniden ziyarete açılmıştır (Mimnaporg, [26.09.2018]).

Şekil 31: Danimarka Deniz Müzesi Kafeterya

Kaynak : Mimdaporg, Danimarka Deniz Müzesi, [26.09.2018].

4.1.6. Guggenheim Müzesi, Helsinki, Finlandiya

Helsinki Şehri, Solomon R. Guggenheim Vakfı ile birlikte Helsinki'de Guggenheim Müzesi kurma fikriyle 2011 yılında bir proje başlatmıştır. Solomon R. Guggenheim Vakfı, uluslararası bir sanat müzesi ağı sağlayan ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Müzenin amacı; toplumun çağdaş sanatı anlamlı bir biçimde yaşama fırsatı sağlamasının yanı sıra, sanat, mimarlık ve görsel kültüre yönelik kamusal bilinirliği ve takdiri arttırmaktır (The Solomon R. Guggenheim Foundation, History, [2.11.2016]).

Şekil 32: Guggenheim Helsinki Müzesi

Kaynak : Winner, Guggenheim Müzesi, [29.09.2018].

Sergiler, eğitim programları, araştırma faaliyetleri ve yayınlarla özellikle modern ve çağdaş sanatı ziyaretçileriyle paylaşmak amacıyla 1937 yılında kurulan Solomon R. Guggenheim Vakfı Müze Müdürü Thomas Krens'in tanımıyla uydu müze²² çalışmalarına 1970'te başlamıştır (The Solomon R. Guggenheim Foundation, History, [2.11.2016]).

20. yüzyılda bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerle doğru orantılı olarak oluşan yeni sosyal ve ekonomik yapıların neden olduğu küreselleşme süreci kültür ve sanat alanlarını da etkilemiştir. Bu dönemdeki sanayileşme ve kapitalizmle birlikte kitle kültürü ve kültür endüstrisi ortaya çıkmış, kültür ve sanat sermaye aracı olarak görülmeye başlanmıştır. Bu durum müzelerin yapılarında da bir takım değişikliklere neden olmuş; küresel müze kavramı ortaya çıkmıştır (Budan, 2008, 10). Bazı müzeler, yeni ekonomik sistem ve toplumsal düzende varlıklarını sürdürebilmek ve ekonomik gelir sağlayabilmek için çalışmalar başlatmış, bu müzelerden en önemlisi sanatla ticareti birleştiren ve sanatı geniş kitlelere buluşturarak fayda sağlamayı amaçlayan Guggenheim Müzesi'dir (Schubert, 2000, 111-112).

1988'de Solomon R. Guggenheim Müzesi Müdürlüğü'ne getirilen Thomas Krens, yeni radikal politikalar belirlemiş ve Guggenheim'in küresel boyutta genişlemesi fikrini benimsemiştir. Küreselleşme kavramı şirket uygulamalarında sıradan bir kavram olsa da bu durum kültür kurumları için devrim niteliğindedir ve daha önce hiç bir kültürel kurumda uygulanmamıştır (Schubert, 2000, 111-112). Vakıf, Guggenheim'ı dünya çapında bir sanat kurumu haline getirme hedefini gerçekleştirmek için kültürel stratejiler kapsamında hareket etmiş; yerel yönetimlerle özel girişimin bir araya geldiği kamu-özel sektör ortaklıkları kurarak, Bilbao, Venedik, Berlin²³, Las Vegas²⁴, Abu Dhabi²⁵ gibi ülkelerde uydu müzeler açmıştır (Artun, 2012a, 264-265). Nitekim bu ortaklığa ilişkin en önemli projelerden biri 1997'de açılışı yapılan Bilbao Guggenheim Müzesi'dir (Artun, 2012b,153-154).

²² Ana müze ile bir şehir ya da kurum arasında bir bedel karşılığında müzenin bir şubesini daha açmaya dayanan iş ortaklığı (Gayret,[12.05.2018]).

²³ Solomon R. Guggenheim Vakfı, Deutsche Bank ile birlikte Berlin'de Richard Gluckman tarafından tasarlanan Deutsche Guggenheim 1997'de açılmış ve 2013'te kapanmıştır (The Solomon R. Guggenheim Foundation, History, [24.02.2018]).

²⁴ Las Vegas Guggenheim Hermitage Müzesi Solomon R. Guggenheim Vakfı tarafından işletilen bir müzedir. Las Vegas Strip üzerindeki The Venetian Resort Hotel Casino da bulunmaktadır. Mimar Rem Koolhaas tarafından 1980 yılında tasarlanmıştır (Baraz, 2010, 194). 2001'de açılan ve "Mücevher Kutusu" olarak bilinen müze, 2008'de kapanmıştır (Guggeheim Hermitage Museum, [24.02.2018]).

²⁵ Mimar Frank Gehry tarafından tasarlanan Guggenheim Abu Dhabi tamamlandığında, Solomon R. Guggenheim Vakfı'nın en büyük uydu müzesi olacaktır.

Kentsel yenilenme, kentin imgesinin güçlendirilmesi ve kent merkezine yeniden hayat verebilmesi çabaları kapsamında yapılan çalışmaların prestij değeri en yüksek projeleri sanat müzeleridir. Guggenheim da ekonomik canlanma stratejilerine katkı sağlayan bir kültür projesi olarak 1997'de Bilbao'dan başlayarak büyük bir müze ağı kurma yolunda ilerleme kaydetmektedir. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda Solomon R. Guggenheim Vakfı, Helsinki Şehri yetkilileri ile birlikte Helsinki'de bir Guggenheim Müzesi kurma fikriyle 2011 yılında projeyi başlatmıştır (The Solomon R. Guggenheim Foundation, History, [2.11.2016]).

4.1.6.1. Proje Hakkında Bilgi

Guggenheim Vakfı, uzun zamandır müzeler zincirine Helsinki'de açılacak beşinci müzeyi ekleyerek, tüm Guggenheim müzelerindeki deneyimlerini, bu müzede birleştirmeyi amaçlamıştır. Vakıf, Guggenheim'in mimari, tasarım ve kentsel yaşam ile olan ilişkileri özelinde ilk kez bir yarışma vasıtasıyla müze tasarımı arayışına girmiştir. Bu proje ile, hem 21. yüzyılın örnek bir müzesinin kurulması hem de Helsinki'nin uluslararası alanda kabul edilmiş bir sembolü olacak tasarımın bulunması hedeflenmiştir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 7, [2.11.2016]).

Bir yıl boyunca süren yarışma sürecini, Londra merkezli uluslararası tasarım yarışmalarının deneyimli şirketi Malcolm Reading Consultants (MRC) yürütmüştür. Bu şirket aynı zamanda Victoria ve Albert Müzesi, Glasgow Sanat Okulu, Şanghay Expo'daki İngiltere Pavyonu ve Moskova'daki Rusya Devlet Yabancı Edebiyat Kütüphanesi için yapılan mimari yarışmaları da yönetmiş olan tecrübeli bir şirkettir (Malcolm Reading Consultants, About Us, [24.02.2018]). Guggenheim Helsinki yarışması süresince bu şirket, Guggenheim Vakfı, Helsinki Şehri, Finlandiya Eyaleti ve Fin Mimarlık Derneği'nin (SAFA) yetkilileri ile birlikte, diğer paydaşlarla irtibat kurulması ve yarışma sürecinin etkin ve adil bir şekilde yönetilmesi görevlerini üstlenmiştir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 10).

Yarışmaya olabildiğince geniş bir katılım sağlamak ve dünyanın her yerinden mimarları ya da mimarlık şirketlerini teşvik etmek için iki aşamalı uluslararası bir yarışma öngörülmüştür (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 10).

Projeye göre müze yatırımının ilk 20 yıllık finansmanı için 155.4 milyon Euro gerekmektedir. Bu finansman dağılımı şu şekilde öngörülmüştür: Müzenin inşası için tahmini maliyet 130 milyon Euro, lisanslama ücreti 18.4 milyon Euro, kredi faiz giderleri 7 milyon Euro'dur (Proposal for the Establishment of a Guggenheim Helsinki Museum, [2.11.2016]).

Yarışma 4 Haziran 2014'te yapılan duyuru ile başlamış ve kazananın duyurulduğu 23 Haziran 2015 tarihinde sona ermiştir. Yarışmaya yetmiş yedi ülkeden 1715 proje başvurmuştur. Bu sayı, bir yarışma projesi için çok yüksek bir rakamdır. Finlandiya, Fransa, İtalya, Japonya, Birleşik Krallık ve ABD yarışmaya en çok proje gönderen ülkeler olmuştur. Yarışmayı kazanan 100.000 €, diğer beş yarışmacının her birine 55.000 € ödül olarak verilmiştir (Guggenheim Helsinki Design Competition, News, 2015, [2.11.2016]).

Guggenheim Vakfı, Finlandiya Mimarlar Birliği, Helsinki Şehri ve Finlandiya Eyaleti işbirliği ile düzenlenen yarışma, Guggenheim Helsinki Destek Vakfı, İsveç Kültür Vakfı, Guggenheim Helsinki Derneği, Louise ve Göran Ehrnrooth Vakfı, BMW Group ve anonim kalmayı isteyen özel kişiler tarafından desteklenmiştir (Proposal for the Establishment of a Guggenheim Helsinki Museum, Memorandum by the Steering Committee regarding the Guggenheim Helsinki Project, [25.02.2018]).

4.1.6.2. Yarışmanın İşleyişi ile İlgili Süreç

Projenin uygulanması, finansmanı ile ilgili şartları ve koşulları incelemek üzere bir komite kurulmuştur. Komite tarafından, A.B.D.'nin dünya çapında bir yönetim danışmanlığı firması olan Boston Consulting Group'a (BCG)²⁶ müzenin ziyaretçi sayısı, getiri beklentileri, istihdam olanakları, ekonomik durumu ve vergi geliri hakkında bir araştırma yaptırılmıştır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 10).

Yapılan araştırma sonucuna göre elde edilmiş veriler şöyle özetlenebilir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, [2.11.2016]);

- Müzeyi yıllık ortalama 550.000 kişinin ziyaret edeceği,
- Projenin yılda ekonomik olarak 41 milyon Euro'luk bir getiri sağlayacağı,
- Doğrudan 100'den fazla iş imkanı, dolaylı olarak 3 milyon Euro net kaynak yaratacağı,
- Ülkede en az 340-380 kişiye ve inşaat döneminde ise, 800-1.000 kişi için kısa süreli ek istihdam yaratacağı öngörülmüştür.

Jüri onbir üyeden oluşmuştur. Üyeler, Solomon R. Guggenheim Vakfı, Finlandiya Eyaleti, Helsinki Şehri ve Finlandiya Mimarlar Birliği (SAFA) tarafından seçilmiş

²⁶ Boston Consulting Group, 48 ülkede 88 bürosuyla A.B.D.'nin dünya çapında bir yönetim danışmanlığı firmasıdır. Firma, Fortune 500'ün üçte ikisinden fazlasını içeren ve dünyanın dört bir yanındaki özel, kamu ve kar amacı gütmeyen sektörlerde müşterilere tavsiyelerde bulunan üç büyük strateji danışmanlık firmalarından biridir (Malcolm Reading Consultants, About Us, [24.02.2018]).

olup, jüri, Mark Wigley'in (Kurul Başkanı) yanı sıra, Mikko Aho (Helsinki Şehri Şehir Planlama ve Mimar Müdürü), Jeanne Gang (Studio Gang Architects'in Kurucusu ve Müdürü), Juan Herreros (Esther Herreros'un Kurucusu ve Müdürü), Mimar Anssi Lassila (OOPEAA Periferik Mimarlık Kurucusu), Erkki Leppävuori (Finlandiya VTT Teknik Araştırma Merkezi Başkanı ve CEO), Prof. Rainer Mahlamäki, (Lahdelma & Mahlamäki Architects Kurucusu), Helena Säteri (Finlandiya Çevre Bakanlığı Genel Müdürü), Nancy Spector (Finlandiya Çevre Bakanlığı Müdür Yardımcısı), Jennifer Stockman ve David Stockman (Solomon R. Guggenheim Vakfı Baş Küratörleri), Yoshiharu Tsukamoto (Atölye Bow-Wow Kurucusu), ve Ritva Viljanen'den (Helsinki Belediye Başkan Yardımcısı) oluşmuştur. Yarışmanın her iki aşamasında aynı jüri üyeleri görev almış, Richard Armstrong²⁷ jüri görüşmelerine fahri üye olarak katılmış ancak oy kullanmamıştır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, [2.11.2016]).

Şekil 33: Guggenheim Helsinki Müzesi

Kaynak : Winner, Guggenheim Müzesi, [29.09.2018].

Yarışmada jüriye destek olmak amacıyla bir ekip oluşturulmuştur. Ekipte yer alan kişilerin görev dağılımları şu şekilde sıralanmaktadır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, [2.11.2016]):

- Planlama, kentsel tasarım, trafik ve ulaşım,
- Maliyet analizi,
- Süreç yönetimi,

²⁷ Solomon R. Guggenheim Vakfı'nın direktörü ve New York'taki Solomon R. Guggenheim Müzesi Müdürü'dür. (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 4).

- Yapısal mühendislik, makine mühendisliği, elektrik mühendisliği ve sürdürülebilirlik,
- Solomon R. Guggenheim Vakfı Ekibi- Teknik, Küratoryal, Sergi Tasarımı, Sanat Sirkülasyonu ve Tesisler / Genel uygulamalar.

Şartname oluşturulmadan önce müze binasının yer alacağı arazi incelenmiş ve arazinin fiziksel koşulları tespit edilerek, müze binasının ne şekilde inşa edilmesi gerektiği belirlenmiştir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, müzenin belirlenen tahmini yıllık ziyaretçi sayısına göre, binanın işlevsel ihtiyaçları tespit edilmiştir. Yapılan inceleme ve varsayımlara göre (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, [2.11.2016]):

- Müzenin toplam inşa alanının 18.520 m² olması,
- Müze inşa alanının brüt 12.100m² olması,
- Binanın deniz kenarında inşa edileceği göz önünde bulundurularak, yapının tasarımının ve kullanılacak malzemelerin zorlu iklim koşullarına uygun seçilmesi,
- Ziyaretçi sayılarının yaz aylarında çok yüksek rakamlara ulaşacağı öngörülmektedir.

Yapılan ön araştırmalar çerçevesinde, jürinin belirlediği ve paydaşlar tarafından da onaylanarak şartnameye dahil edilen kriterler aşağıda sıralanmaktadır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, [2.11.2016]):

Mimarlık kriterleri

- Finlandiya geleneklerine uygun, buraya özgü etik ve ekolojik değerleri vurgulayacak bir şekilde inşa edilmesi,
- Yaratıcı ve yenilikçi bir tasarıma sahip olması,
- Tarihi kent merkezinin kıyı şeridinin tamamlayıcı bir parçası niteliğinde olması,
- Tarihi kent merkezine, limana ve kentin vatandaşlara sunduğu sosyal ve kültürel merkezlere uyum sağlayacak nitelikte inşa edilmesi,
- Binanın, İskandinav ideallerine atıfta bulunacak bir biçimde tasarlanması.

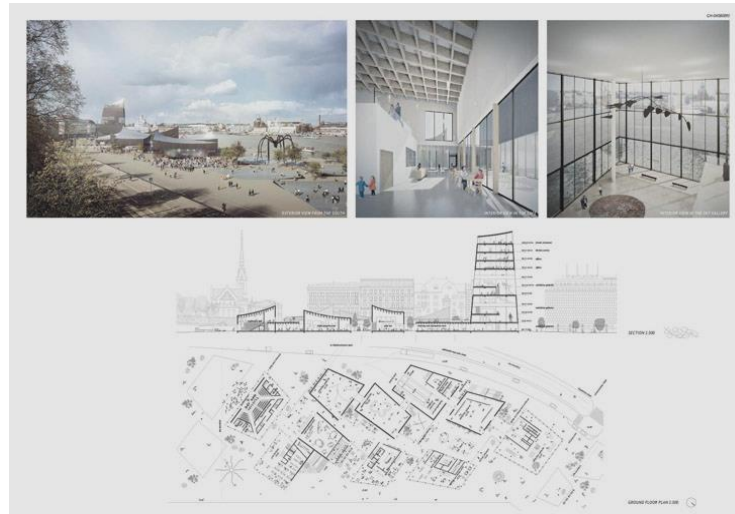
Ayrıca,

- İskandinav kültürüne özgü Finlandiya ahşabının yenilikçi bir biçimde tasarıma dahil edilmesi,
- Yapının mimarisinde ve inşası sırasında çevre bilincine önem verilmesi,

- Kitle iletişimi etkileşimini sağlamak ve teşvik etmek amacıyla dijital teknolojinin tasarıma entegre edilmesi,
- Müze binasının yüksekliği yanındaki binalarla uyum içinde olması,
- Soğutma, ısıtma ve aydınlatma için en uygun sistemlerin tercih edilmesi,
- Işık ve ses kirliliğinin önlenmesi,
- Yenilenebilir enerjiler ve alternatif enerji biçimlerinin kullanılması,
- İnşaat alanının toprak koşullarına bağlı olarak binada bodrum katın inşa edilmemesi.

Müzecilik kriterleri

- Sergileme alanının en az 4000 m² olması ve tasarımda izleyici katılımının ön planda tutulması,
- Tasarımda müzenin ziyaretçi ile sanat arasında sosyal etkileşimi ve izleyici deneyimini nasıl destekleyebileceği düşünülerek hareket edilmesi; ziyaretçilerle sanat arasındaki diyalogun geliştirilmesine odaklanılması,
- Müzenin, uluslararası çapta düzenlenecek sergiler için uygun bir platform görevi görmesidir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 16).

Şekil 34: Guggenheim Helsinki Müzesi

Kaynak : Winner, Guggenheim Müzesi, [29.09.2018].

Hizmet birimlerine ilişkin kriterler

- Müze binasının kolay kullanım, temizlik ve bakım göz önünde bulundurularak tasarlanması,
- Personel için tasarlanacak ofislerde, müdür ve birim amirleri için ayrı odaların düşünülmesi, diğer personel için açık ofis alanlarının tasarlanması. Bu

kapsamda; ortak kullanım amaçlı konferans salonları, dosyaların muhafaza edileceği bir arşiv ve içinde küçük bir çalışma alanı ve personelin fotokopi odası, dinlenme odası vb. ihtiyaç duyabileceği alanların göz önünde bulundurulması,

- Yeme/içme mekanları ve diğer hizmet birimlerinin, yaz aylarında geç saatlere kadar açık kalabileceklerinin düşünülerek zemin katta (belki de koy manzaralı ve ekstra açık alan kapasiteli) tasarlanmaları,
- Zemin katta açık oturma yerleriyle birlikte tasarlanacak kafeteryanın 120 kişilik kapasiteye sahip olması,
- Müze bünyesinde uluslararası mutfak sunan elli beş kişi kapasiteli büyük bir restoranın planlanması,
- Müzede sosyal dinamiği teşvik etmek için daha küçük yiyecek ve içecek alanlarının müzenin diğer kamusal alanlarında yer alması,
- Personelin çalıştığı ofis alanlarına hizmet edecek ortak bir mutfağın planlanması,
- Hediyeelik eşya mağazası için ayrı bir giriş- çıkışın olması,
- Tuvaletlerin ve vestiyer hizmetlerinin, öngörülen ziyaretçi sayılarına ve dezavantajlı grupların erişimine uygun olarak tasarlanması,
- Hem çocukların hem de yetişkinlerin kullanabileceği en az otuz kişi kapasiteli, medya kullanımını destekleyen esnek bir alanın tasarlanması,
- Kontrol odası, simültane çeviri kabini ve soyunma odalarının da bulunacağı 275 kişi kapasiteli bir konferans salonunun planlanması,
- Sanatsal ve kültürel etkinlikler ile organizasyonların düzenlenebileceği, doğal ışığa sahip olabilecek, ancak istendiğinde yapay aydınlatmanın da devreye sokulabileceği, geniş ve esnek çok amaçlı bir salonun tasarlanmasıdır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 23,55).

Sergi alanlarına ilişkin kriterler;

- Sergi salonlarının birleştirilebilir ya da bölünebilir bir şekilde planlanması,
- Sergi salonlarının her türlü yeni medya çalışmasının işlerliğini destekleyecek nitelikte bilişim ve teknoloji altyapısına sahip olması,
- Duvarların, ağır tabloların da asılabileceği düşünülerek yapılması,
- Akustik olarak izole edilebilen salonların tasarlanması,
- Sergi salonlarının doğrudan güneş ışığını almaması,

- Sergileme alanlarında 22 °C / ± 2.5 °C sıcaklık ve % 50 bağıl nem oranının ± 5 olarak ve önleyici koruma gereksinimlerine uygun bir şekilde planlanmasıdır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 57).

Şekil 35: Guggenheim Helsinki Müzesi

Kaynak : Winner, Guggenheim Müzesi, [29.09.2018].

Yarışma, Finlandiya kanunları ve Avrupa Birliği (AB) yönergelerine uygun bir şekilde yürütülmüş ve Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde (OJEU) 4 Haziran 2014 tarihinde ilan edilmiştir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 71).

Yarışma iki aşamalı olarak gerçekleşmiştir. İlk aşamada proje, ana hatlarıyla şehir manzarasını, mimariyi, kullanışlılığı, sürdürülebilirliği ve fizibiliteyi kapsamıştır. İkinci aşamaya geçen yarışmacılardan, birinci aşamadaki tasarımlarını genişletmeleri ve bir ana plan modeli üretmeleri istenmiştir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 71).

Yarışmanın birinci aşamasına, asgari mimarlık diplomasına sahip bir kişi ya da vatandaşı olduğu ülkede ya da halen ikamet ettiği ülkede mimar olarak uygulama hakkına sahip kişiler katılabiliştir. İkinci aşamada, tasarım ekibinde Finlandiya inşaat standartlarına aşina ve benzer ölçekte bir bina projesinin uygulanmasında deneyim sahibi bir mimar ile tasarımı tamamlamak için gereken diğer danışmanların olma şartları aranmıştır (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, [2.11.2016]).

Yarışmacılar, 15.08.2014'e kadar yarışma ile ilgili soru sorabilmişlerdir. Projelerin 10.09.2014 tarihine kadar teslimi istenmiştir. Jüri, önce projeleri uzaktan elektronik ortamda değerlendirmiş, daha sonra 30 Ekim-3 Kasım 2014 tarihleri arasında

Helsinki'de bir araya gelerek, finale kalan altı projeyi belirlemişlerdir. Söz konusu altı proje 02.12.2014 tarihinde ilan edilmiş; ikinci aşama projeleri Mart 2014'te teslim edilmiştir. Finale kalan altı proje Kunsthalle Helsinki'de 25 Nisan-16 Mayıs 2016 tarihleri arasında düzenlenen bir sergi ile kamuoyuyla paylaşılmıştır. Ücretsiz ziyaret edilebilen sergiyi, 6.000'den fazla kişi gezmiş ve on kamuya açık program sunulmuştur. Sergiyi ziyaret eden 1.800 kişiye finale kalan projeler arasından tercihlerini paylaşmaları istenmiştir. Jüri dışında yapılan bu gayri resmi ankette "Art in the City" projesi en fazla oyu olan proje olmuştur (Guggenheim Helsinki, [26.02.2018]).

Şekil 36: Guggenheim Helsinki Müzesi

Kaynak : Winner, Guggenheim Müzesi, [29.09.2018].

4 Haziran 2014'ten sonra, "Guggenheim Helsinki Tasarım Yarışması", Finlandiya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde iki düzineden fazla konferans, panel, atölye çalışması ve sempozyuma konu olmuştur (Guggenheim Helsinki, [26.02.2018]). 4 Haziran 2014'te başlayan Guggenheim Helsinki Tasarım Yarışması 23 Haziran 2015'te sonuçlanmıştır. Yarışmayı 2011'de Paris'te kurulmuş bir firma olan Moreau Kusunoki Architectes (Nicolas Moreau ve Hiroko Kusunoki), "Art in the City" isimli proje ile kazanmıştır (Guggenheim Helsinki, [26.02.2018]).

1 Temmuz 2015'te New York Solomon R. Guggenheim Müzesi'nde, Hiroko Kusunoki ve Nicolas Moreau'nun başarılarını kutlamak için bir etkinlik düzenlenmiş ve projenin tanıtımı yapılmış; ardından Architectural Record'un editörü Cathleen McGuigan tarafından yönetilen bir panel düzenlenmiştir. Panelistler arasında Moreau, Kusunoki, Ari Wiseman, Solomon R. Guggenheim Vakfı Genel Müdür

Yardımcısı ve Troy Conrad Therrien, Küratör, Mimarlık ve Dijital Girişimler, Solomon R. Guggenheim Müzesi yer almıştır (Curbed,2015, [2.11.2016]).

Helsinki belediye meclisinin projeyi oylamak üzere yaptığı toplantı sonunda, elli   e karşı otuz iki oyla projenin uygulanmaması yönünde karar alınmıştır (The Art Newspaper, 2016, [3.12.2016]).

şehir Konseyi  yeleri toplantının ardından, "projenin oldukça pahalı olduğunu, Finlandiya vergi mükellefleri için aşırı masraflı ve yetersiz özel finansman" olması sebebiyle kabul etmediklerini belirten bir açıklama yayınlamışlardır (The Guardian, 2016, [3.12.2016]).

Konu hakkında New York Times'a konuşan Guggenheim Müzesi müdürü Richard Armstrong konseyin kararını "küreselleşmeye tepki" olarak değerlendirmiş ve özel finansman arayışlarına devam edeceklerini, ancak pek fazla umutlu olmadıklarını söylemiştir. Armstrong, "Helsinki kent konseyinin Helsinki Guggenheim Müzesi'ne kaynak ayırmayı reddederek projeye fiilen son noktayı koymasından üzüntü duyduklarını" da ifade etmiştir (Siegal, 2016, [3.12.2016]).

Bu bölümü özetlemek gerekirse;

Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Mimari Proje Yarışması'nın (1949) en önemli özelliği, II. Dünya Savaşı sonrasında Japonya'da mimarinin bu yapı ile başladığının kabul edilmesidir. Bu yapının bir yarışma projesi ile elde edilmiş olması yapının önemini daha da arttırmaktadır.

Yeni Akropolis Müzesi Mimari Proje Yarışması'nda (2000), ihtiyaç programı düzenlenmemiş, belirlenen ana tasarım unsurlarına ve tasarımı şekillendiren mevcut fiziksel unsurlara uygun    mlerin üretilmesi yarışmacılara bırakılmıştır.

Büyük Mısır Müzesi Mimari Proje Yarışması (2002), Helsinki'deki Guggenheim Müzesi Mimari Proje Yarışması'ndan sonra tarihteki en büyük ikinci proje yarışması olması, yarışmanın UNESCO himayesinde ve UIA gözetiminde gerçekleşmesi ayrıca dünyanın en büyük arkeoloji müzesi olması bu projeyi önemini arttıran hususlardır.

Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi, Afrika kökenli Amerikalıların yaşamı, tarihi ve kültürünün belgelenmesine adanmış dünyadaki tek ulusal müzedir. Davetli usulü ile gerçekleştirilen yarışmada birinciliği kazanan ekibe uygulama projesini çizmesi için üç yıllık süre tanınması ve tasarlanan projenin ABD Ulusal Sermaye Planlama Komisyonu, ABD Güzel Sanatlar Komisyonu ile DC Tarihi Koruma Komisyonu'nun onayından geçmesi projeyi  ne çıkaran unsurlardır.

Danimarka Deniz Müzesi Mimari Proje yarışması, yarışma şartnamesinde jüri değerlendirme kriterlerinin net bir şekilde açıklanmış olması; yarışma sürecinin dışında mühendislik, inşaat ve iç tasarım konularında da deneyimli ve profesyonel kurumlardan danışmanlık hizmeti alınması; ihtiyaç programının çok detaylı bir biçimde sunulması özellikleri ile süreç yönetimi açısından başarı ile yönetilmiştir.

Guggenheim Müzesi Yarışma Projesi uygulanmamış bir yarışma projesi olmasına rağmen, müze mimari yarışma projeleri için örnek alınabilecek yönleri bulunmaktadır. Bunlar şöyle özetlenebilir;

- Bir müze kurmadan önce yapılması gerekli olan fizibilite çalışmalarının yapılması,
- Yarışma sürecinin bu konuda deneyimli bir profesyonel aracı kurum tarafından yönetilmesi,
- Yarışmaya halkın da katılabileceği imkanlar yaratılması, yarışma sonuçları açıklanmadan önce finale kalan projelerin sergilenmiş olması, sergileme esnasında ziyaretçilere beğendikleri projeyi ifade edebilme imkanı sunulması (Halk tarafından yapılan oylama yarışma sonucunu etkilememiştir. Ancak jürinin seçtiği proje ile halkın seçtiği projenin aynı olması organizasyon komitesini sevindirmiştir),
- İhtiyaç programının çok detaylı bir biçimde tespit edilmesi,

Değerlendirme sürecinde deneyimli jüri üyelerinin yanı sıra proje ile ilgili tüm alanlardan (planlama, kentsel tasarım, trafik ve ulaşım, maliyet analizi, süreç yönetimi, yapısal mühendislik, makine mühendisliği, elektrik mühendisliği ve sürdürülebilirlik, teknik, küratoryel çalışmalar, sergi tasarımı, ve tesisler / genel işlemler) temsilcilerin bulunması da ayrıca proje yönetim sürecine katkı sağlayan önemli bir faktördür.

4.2. Türkiye'deki Müze Mimari Proje Yarışmaları

Türkiye'de müze mimari proje yarışmaları, benzer şekilde mimari proje yarışmalarında olduğu gibi yurt dışındaki ülkelere oranla daha geç bir tarihte gerçekleşmiştir. Açılan müze mimari yarışma projelerinin sayısına bakıldığında, konunun Türkiye'de özellikle son yıllarda gündemde olduğu; ancak mevcut işleyişte yasal, yönetsel ve uygulama açısından bazı eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu bölümde, çalışmanın 3. bölümünde de ifade edildiği gibi, Türkiye'de düzenlenen müze mimari proje yarışmalarından projesi uygulanan ve ziyarete açılan müzeler detaylı bir biçimde incelenmiştir.

4.2.1. Deniz Müzesi, İstanbul

Deniz Müzesi, Türkiye'nin denizcilik alanındaki köklü ve büyük müzelerden biri olup, içerdiği koleksiyon çeşitliliği açısından dünyanın sayılı müzelerinden biridir. Kuruluşundan bu yana Türk Deniz Tarihi'ne ilişkin bilgi, belge ve eserleri muhafaza ederek ve yeni nesillere aktarılmasını sağlayarak müze önemli bir görevi yerine getirmektedir.

Müzenin koleksiyonu geniş bir yelpazede çok çeşitli kültürel varlığını bir arada barındırmaktadır. 20.000 adetten fazla esere sahip olan müze, aynı zamanda dünyanın en zengin tarihi kayık koleksiyonlarından birine de ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 37: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Eski Binası

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2005.

Tarihi kayıklar koleksiyonu 1971 yılında “Tarihî Kayıklar Galerisi” adıyla ziyarete açılmıştır. Galerinin hangar olarak kullanılmak üzere tasarlanmış olması nedeniyle eserler hem farklı risk faktörleri hem de sergilemeyle ilgili çeşitli problemlerle karşı karşıya kalmıştır.

Bu olumsuzlukları giderebilmek amacıyla, mevcut alanda yeni bir müze binasının inşa edilmesine karar verilmiş ve 2005 yılında Ulusal Serbest Katılımlı ve Tek Aşamalı Mimari Proje Yarışması düzenlenmiştir.

4.2.1.1. Proje Hakkında Bilgi

Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması, Türkiye’de askeri müzeler özelinde düzenlenen ilk ulusal serbest katılımlı ve tek aşamalı mimari proje yarışması olması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca müze, konumu, koleksiyonu ve tarihi açısından da gerek Beşiktaş bölgesi ve İstanbul kenti gerekse müzecilik tarihindeki yeri nedeniyle de önemlidir. Deniz Müzesi’nin yeni binası, Beşiktaş’ın sembolü haline gelmiş Tekel Tütün Deposu’nun hemen yanı başında bulunan Nuri Demir Tayyare Etüd Atölyesi’nin (daha sonraki uçak fabrikası) eski yerinde inşa etmiştir (Meydan, 2014, 829).

Türkiye’deki müze mimari proje yarışması sayısının azlığı dikkate alındığında, projenin uygulama aşamaları, süreci, ve tüm aşamalarda karşılaşılan güçlükler ile edinilen deneyimler projeyi daha da önemli kılmaktadır.

Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması’nın amacı; müzenin sahip olduğu denizcilik kültürüne ilişkin eserler için hem fiziksel koşullar hem de algılama koşulları açısından optimum sergileme imkanı sunmak, çağdaş ve uygulanabilir çözümler ortaya koymak olarak belirlenmiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005).

“Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği” kapsamında serbest ulusal ve tek kademeli olarak açılan yarışma 21 Mayıs 2005 tarihinde ilan edilmiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005).

Yarışmaya 163 başvuru yapılmış ancak elli iki proje teslim edilmiştir. İki proje, raportörlerin hazırladığı rapor doğrultusunda şartname hükümlerini yerine getirmediği gerekçesiyle değerlendirmeye alınmamıştır. Yarışma sonucu 19 Ağustos 2005 tarihinde duyurulmuştur. Yarışmayı, Mimar Mehmet Kütükçüoğlu, Mimar Ertuğ Uçar ve Mimar Hande Köksal ekibinden oluşan "Teğet Mimarlık" kazanmıştır. Uygulama projesi “Teğet Mimarlık” tarafından yapılmıştır (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yayınlanmamış Yarışma Dosyası, 2005).

Yarışmaya katılanlara 1.'lik ödülü olarak 25.000 TL., 2.'lik ödülü olarak 20.000 TL., 3.'lük ödülü olarak 15.000 TL. ve 5 adet mansiyon ödülü olarak 10.000'er TL. verilmiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005).

Şekil 38: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Yeni Binası

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2015.

Müzenin inşası için tahmini maliyetin 15 milyon TL. olacağı öngörülmüştür. Yarışmada dağıtılacak ödüller ile projenin uygulanması ve proje uygulama kontrolörlüğü için gerekli finansman Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ile İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında 26 Nisan 2005 tarihinde imzalanan "Kasımpaşa Takas Protokolü" kapsamında gerçekleştirilmiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yayınlanmamış Yarışma Dosyası, 2005). İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi Ek 7'dadır.

4.2.1.2. Yarışma Öncesi Süreç

Yarışmada görev yapacak asil, yedek ve danışman jüri üyeleri ile raportörler idare tarafından seçilmiştir. Jüri beş asil üye, beş danışman üye, üç yedek üye ve iki raportörden oluşmuştur. Bir asil ve bir yedek jüri üyesi, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi tarafından isimleri bildirilen iki asil ve iki yedek üye arasından idare tarafından seçilmiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yayınlanmamış Yarışma Dosyası, 2005).

Asil jüri üyeleri; Y. Mimar Prof. Mete Ünal (Jüri Başkanı), Mimar Prof. Dr. Afife Batur, Y. Mimar Prof. Dr. Mine İnceoğlu, İnşaat Müh. Prof. Dr. İhsan Mungan, Mimar Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Kahvecioğlu; Yedek Jüri Üyeleri, İnşaat Müh. Prof. Dr. Kaya Özgen, Mimar Yrd. Doç. Dr. Yıldız Salman, Mimar Yrd. Doç. Dr. Oğuz Özer; Danışman Jüri Üyeleri, Müzeolog Prof. Tomur Atagök, Dz. Kd. Albay Y. Bülent Aksaray, İnşaat Müh. Yarbay Aydın Soğukpınar, Y. Mimar Ayla Ayyıldız Potur, Mimar Yasemin Tüfekçi Uğur; Raportörler, Y. Mimar Esin Dokuyucu, İnş. Müh. Metin Kaplan'dır (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005).

Jüri, 8- 26 Nisan 2005 tarihleri arasında altı kez toplanmış ve yarışma projesiyle ilgili olarak şu konular görüşülmüştür;

- Jüri başkanının seçimi,
- Müze binasının yer alacağı alanın incelenmesi,
- Müze binasının yer alacağı alanın imar durumunun incelenmesi,
- Fiziksel koşulların tespiti,
- Tasarım kriterlerinin belirlenmesi,
- Yarışma takviminin oluşturulması,
- Şartname maddelerinin hazırlanması.

Ayrıca İstanbul 3 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nda görevli Doç. Dr. Can Binan'a proje hakkında bilgi verilmiş, kendisinin de görüş ve önerileri alınmıştır. Jürinin belirlediği ve paydaşlar tarafından da onaylanarak şartnameye dahil edilen kriterler aşağıda sunulmaktadır (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yayınlanmamış Yarışma Dosyası, 2005).

Mimari Kriterler (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005);

- Saltanat Kayıkları ve Tarihi Kadirga'nın zarar görmemesinin ana tasarım kriteri olması,
- Saltanat Kayıkları ve Tarihi Kadirga'nın uygulama öncesinde ve uygulama sürecinde alandan uzaklaştırılmaması, uygulama sürecinde nasıl korunacağı ve uygulama sonrasında nasıl sergileneceği konularına ilişkin yöntemlerin geliştirilmesi,
- Saltanat Kayıkları ve Tarihi Kadirga'nın inşaat aşamasında nasıl korunacağını ve yeni yerlerine nasıl taşınacağını belirtilmesi. (Bu çerçevede jüri, inşaat aşamasında mevcut sergileme binasının aynen korunmasını, inşaatın birinci etabı bittikten sonra kayıkların yeni binanın içine kaydırılarak güvenliklerinin sağlanmasını, sonra mevcut binanın yıkılmasını ve inşaatın diğer etaplara geçilmesini önermiştir),
- İhlamur Deresi ve zeminin yapısal durumunun göz önünde bulundurulması,
- Müzenin konumlandığı alanın Boğaz silüetinin devamı olduğunun dikkate alınması,
- Tasarımda dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması,
- Gerek müzenin koleksiyonu gerekse arazinin askeri alan niteliği nedeniyle güvenlik kontrolü konusunun dikkate alınması,

- Yarışmacıların 3 nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararlarına uyum sağlaması esas alınacaktır.

Müzecilik Kriterleri (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005);

- Sergileme alanının en az 7000 m² olması ve tasarımda izleyici katılımının ön planda tutulması,
- Açık sergileme alanının en az 1000 m² olması,
- Tasarımda müzenin sosyal etkileşimi nasıl desteklediği düşünülerek hareket edilmesi ve buna uygun alanların planlanması,
- Ulusal ve uluslararası ölçekte düzenlenecek sergiler için müzede uygun bir platformun oluşturulması,
- Müzedeki alanların, iklim koşulları, aydınlatma ve güvenlik konuları göz önünde bulundurularak A ve B olarak bölgelendirilmesi; A bölgesinin sergileme alanları ve depoları; B bölgesinin ise, konferans salonu, sanat galerisi, sinevizyon odası, çocuk odaları, atölyeler, hizmet alanları, ofis alanları ve er/erbaş yaşam mahallerini kapsaması,
- A bölgesinde sıcaklığın 18°C (±2°C), bağıl nemin % 50 (±5), kontrollü aydınlatmanın ise 50 lux olması,

Şekil 39: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Yeni Binası

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

- Tasarım esnasında koleksiyondaki eserlere zarar vermeyecek malzemelerin kullanılmasına dikkat edilmesi,

- Mekan düzenlemesine yönelik olarak, sergi alanlarının gezilebilirliğinin, koleksiyonların görülebilirliğinin temel kriter olarak değerlendirilmesi,
- Mekanlarda gerek gruplar gerekse dezavantajlı ziyaretçilerin dolaşabileceği nitelikte geniş alanların bırakılması.

Hizmet Birimlerine İlişkin Kriterler (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005);

- Personel için ofisler, paylaşımlı toplantı odalarına, soyunma odalarına ve açık ofis alanlarına ihtiyaç duyulacağının göz önünde bulundurulması,
- Elli kişilik kapasiteye sahip, yarısı açık bir kafeterya alanının tasarlanması,
- Personelin çalıştığı ofis alanlarına hizmet verecek ortak bir mutfağın da düşünülmesi,
- Hediyelik eşya dükkanı için bir alan tasarlanması ve dükkanın ayrı bir giriş-çıkışının olması,
- Tuvaletler ve vestiyer hizmetlerinin, öngörülen ziyaretçi sayılarına ve dezavantajlı ziyaretçilerin erişimine uygun olarak tasarlanması,
- Hem çocukların hem de yetişkinlerin faydalanabileceği en az 50 kişi kapasiteli, medya kullanımını destekleyen esnek bir alanın (sinevizyon odası gibi) planlanması,
- Konferansların sempozyumların düzenlenebileceği, 200 kişi kapasiteli, kontrol odası, simültane çeviri kabini ve soyunma odalarının da bulunacağı bir konferans salonunun tasarlanması,
- Sanatsal ve kültürel etkinlikler ile organizasyonların düzenlenebileceği, doğal ışığa sahip, ancak istendiğinde yapay aydınlatmanın da devreye sokulabileceği, geniş ve esnek çok amaçlı salon ya da salonların planlanması,

Güvenlik Birim ve Sistemlerine İlişkin Kriterler (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005);

- A bölgesinin nöbetçilerin yanı sıra CCTV sistemi ile; B bölgesinin ise, sadece nöbetçiler tarafından kontrol edilecek ve acil çıkış kapıları olacak şekilde tasarlanması,
- Yangın alarm sistemi ile söndürme sisteminin birlikte düşünülmesi; Kuru Tip Otomatik Yağmurlama (Dry Pipe Automatic Sprinkler) yangın söndürme sistemlerin tercih edilmesi,
- Deprem riskini azaltmak için depreme dayanıklı sismik izolasyonlu sistemler kullanılmasına ve gerekli diğer önlemlerin alınmasına dikkat edilmesi,

- Bakım, işletim ve acil müdahale nedeniyle tasarlanacak sistemlerin kolay müdahale edilebilir nitelikte olmasının sağlanması,

İstanbul Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması müelliflerinden Mimar Ertuğ Uçar, yarışma öncesi süreçle ilgili olarak tasarım öncelikleri konusundaki görüşlerini şöyle ifade etmektedir;

"Mimari tasarım aşamasında hem hiçbir şey öncelikli değil hem de herşey önceliklidir. Koleksiyon, ziyaretçi, şehirle ilişki, sirkülasyon, binanın malzemesi, kurgusu vb. konular öncelikli olarak düşünülmesi gereken konulardır. Ancak Deniz Müzesi özelinde en öne çıkan kriterler şunlardır:

- Boğaz'da nasıl bir müze binası olmalı? Örneğin; Deniz Müzesi örneğinde cephenin parçalanması, denize açılan kapılar kurulması önemliydi.
- Koleksiyonu hem sirkülasyona uygun hem de kronolojik bir düzen içinde ve sıra dışı ebatlarına uygun olarak sergilemek önemliydi,
- Ziyaretçi müzeyi gezerken, 'gezmediğim bir yer kaldı mı endişesini taşımadan' tek bir döngüyü izleyerek başladığı noktada ziyaretini tamamlamalıydı" (Uçar, 28.08.2018).

4.2.1.3. Yarışma Süreci

21 Mayıs 2005 tarihinde başlayan yarışmaya teslim edilen elli iki projeden şartname hükümlerine uygun elli proje değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yarışmacılar, 23 Haziran 2005 tarihine kadar sorularını yarışma raportörlüğüne iletebilmişler; yanıtlar ise, soranın kimliği belirtilmeksizin yarışma şartnamesi olarak kaydını yaptıran tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilmiştir.

Şekil 40: Deniz Müzesi İnşaatından Bir Görüntü

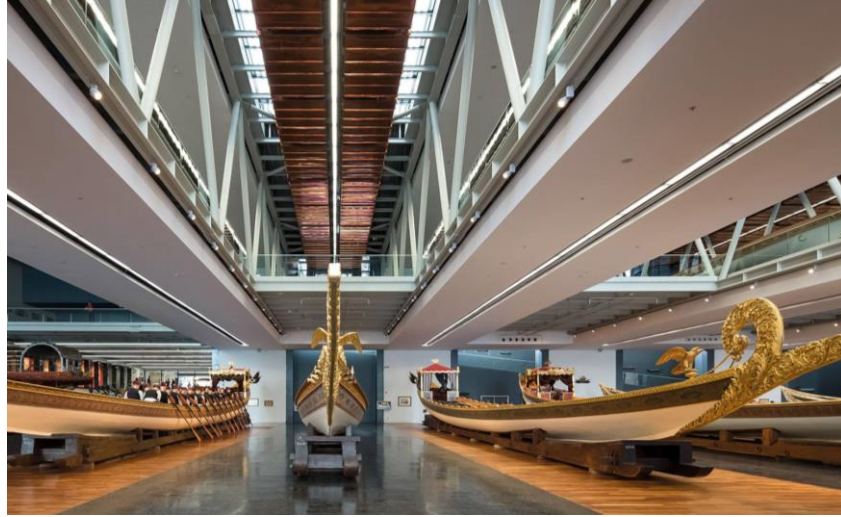
Kaynak : Deniz Müzesi Arşivi, 2012.

Projeler, son teslim tarihi olan 09 Ağustos 2005 günü akşamına kadar teslim alınmıştır. Jüri, değerlendirme çalışmalarına başlamak üzere 12 Ağustos 2005 tarihinde toplanmış ve üç gün süren değerlendirme süreci neticesinde ödül alan

projeleri belirlemiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005 -Jüri Raporu-[04.04.2017]).

Birincilik ödülünü, Proje Müellifleri, Y. Mimar Mehmet V. Kütükçüoğlu, Y. Mimar Ertuğ Uçar, Mimar Hande Köksal; Yardımcıları, Stajyer Mehmet A. Kiremitçi, Stajyer Mert Üçer, Stajyer Yıldız Aslandoğan, Stajyer Esatcan Coşkun; Uzmanlar-Danışmanları, İnşaat Y. Müh. Hakan Çatalkaya, Makina Y. Müh. Mehmet Okutan, Makina Y. Müh. Celal Okutan, Elektrik Müh. Hayri Aydın'dan oluşan ekip almıştır.²⁸

Yarışma sonucu 19 Ağustos 2005 tarihinde resmi gazete ve tirajı yüksek iki gazetede yayımlanmış, ödül töreni ise 22 Ağustos 2005 tarihinde düzenlenmiştir. Yarışma kolokyumu 23 Ağustos 2005 tarihinde yarışmaya katılan projelerin sergilendiği Deniz Müzesi Sanat Galerisi'nde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 41: Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi Yeni Binası

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

Değerlendirmeye tabi tutulan elli proje 19-29 Ağustos 2005 tarihleri arasında Deniz Müzesi Komutanlığı Sanat Galerisi'nde sergilenmiştir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005 -Jüri Raporu-[04.04.2017]). Yarışmada beş mansiyon ödülü de verilmiştir²⁹.

²⁸ İkincilik ödülünü, Proje Müellifleri, Mimar Cem İlhan, Mimar Tülin Hadi; Yardımcıları; Mimar Arcan Aksakaloğlu, Şefika Güner; Uzmanlar-Danışmanları; İnşaat Müh. Yusuf Tımbır, Makina Müh. Ayşegül Yıldız, Elektrik Müh. Metin Sıcaş'den oluşan ekip; Üçüncülük ödülünü ise, Proje Müellifleri, Mimar Dilek Topuz Derman, Mimar Fırat Gülmez, Mimar Cihan Sinan Bostancı; Yardımcıları; Mimar Onur Canvarol; Uzmanlar- Danışmanları; İnşaat Müh. Niyazi Parlar, Makina Müh. Cafer Aktürk, Elektrik Müh. Hayri Aydın'dan oluşan ekip almıştır.

²⁹ Birinci Mansiyonu, Proje Müellifleri; Dr. Y. Mimar Deniz Aslan, Mimar Elif Çelik, Mimar Barış Yüksel, Mimar Ceren Hancıoğlu; Yardımcıları; Murat Çetin, Caner Ölçüşanlar, Ekin H.,

4.2.1.4. Yarışma Sonrası Süreç

Çalışmanın 2. bölümünde de açıklandığı gibi, diğer süreçlere göre daha uzun, yoğun ve yıpratıcı olan; yarışma sonrası süreç, tamamen dışa kapalı olarak yürütülmekte, işleyiş kamuoyu tarafından takip edilememektedir. Bu çerçevede, Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması müelliflerinden Mimar Ertuğ Uçar, yarışma sonrası süreçlere ilişkin deneyimlerini şöyle ifade etmektedir;

Yarışma bittikten sonra herkes gidiyor, proje müellifi kurumla baş başa kalıyor. Ağır bürokrasilerle ve mevzuatlarla dolu, farklı kurumsal alışkanlıkların olduğu bir süreç başlıyor. Bu aşamada ortada ne Mimarlar Odası ne de jüri üyeleri oluyor. Süreç, işe yeni başlamış genç bir ofis için elbette daha da zorlu geçiyor çünkü bu tip ilişkilerin nasıl yönetileceği, mimarın görev, sorumluluk ya da haklarının ne olduğu okullarda öğretilmiyor (Anık, [20.06.2018]).

Deniz Müzesi'nde yaşadığımız süreç, sanıyorum hep yaşanmakta... yarışma sonrası süreçle ilgili en ciddi sorun proje kapsamının ve bedelinin belirlenmesinde ...Müellif olarak, proje kapsamının sadece mimari, statik, elektrik ve mekanik olmadığını, sağlıklı ve gerçekçi bir proje elde edebilmek için yangın, zemin iyileştirme, akustik, aydınlatma, insan ve araç trafiği, yönlendirme, altyapı, sahne sistemleri, mutfak, Şekil-işitsel sistemler, cephe, havuz vs gibi konularda proje ve danışmanlık hizmeti alınması gerektiğini İdare'ye anlatmaya çalışırsınız. Ancak bu hizmetlerin ülkedeki hiç bir yönetmelikte tanımı ve bedeli yoktur. Müellifler genelde bu hizmetleri ya kendi bütçelerinden karşılarlar, ya da projelerin bu kısımları eksik kalır. Bu durumda ihale dökümantasyonu eksik olur ve ihale bedeli eksik çıkar. Bir problem de inşaa sürecidir. Kamu binalarının yarışma projeleri Kamu İhale Yönetmeliği çerçevesinde inşaa edilir. İyi firmalar bu ihalelere pek girmez...Kamu müteahhitleri kamu reflekslerini iyi bilir. İşlerini eksik ve yanlış bitirseler de geçici ve kesin kabulle işi teslim edeceklerini bilirler. Türkiye'de kamu müteahhitlerinin notlanması sistemi yoktur. Türkiye'de yarışma projelerinin başarısını olumsuz yönde etkileyen en önemli faktör, inşaatların Kamu İhale Kanunu sistemleriyle yaptırılmasıdır (Ertuğ Uçar, 28.08.2018).

İstanbul Deniz Müzesi Mimari Projesi, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ile İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında imzalanan "Takas Protokolü" kapsamında sağlanan finansman ile hayata geçirilen bir projedir. Müzede sergilenecek koleksiyonda bulunan eserlerin boyutları, inşaa alanının sınırlı ve genişlemeye müsait olmayan bir lokasyonda bulunması, projeyi zorlaştıran etkenlerdir. Mimari proje yarışması konusunda, gerek Türkiye'de gerekse Deniz Kuvvetleri Komutanlığı

Zeynep Ergun; Uzmanlar-Danışmanları; İnşaat Y. Müh. Hakan Çatalkaya, Elektrik Müh. Hüseyin Gülsoy, Makina Müh. Süleyman Akım'dan oluşan ekip;; İkinci Mansiyonu, Proje Müellifleri; Mimar N. Cüneyt Akbulut;Uzmanlar- Danışmanları; İnşaat Y. Müh. Yüksel Konkan, Eln./ Elk. Müh. Kemal Aykaç, Makina Müh. Gökçen Bayhan'dan oluşan ekip; Üçüncü Mansiyonu ise, Proje Müellifleri; Y. Mimar Zeki Şerifoğlu; Danışmanı; Prof. Dr. Y. Mimar İlhan Altan; Yardımcıları; Mimar Kağan Kılıç, Mimar Rahmi Gümrükçü, Mimar Cengiz Ayyıldız, Birsan Bozkurt, Belma Şerifoğlu; Uzmanlar- Danışmanları; İnşaat Müh. Fatih Rüştü Bekar, Makina Müh. Yusuf Aldırmaz, Elektrik Müh. Hasan Sevindir'den oluşan ekip, Dördüncü Mansiyonu, Proje Müellifleri; Mimar Recep Üstün, Mimar Berna Üstün; Yardımcıları; Mimar İlker Kökçü, Serhat Ateşoğlu, Abdülrezzak Irmak, Z. Özgün Karadeniz, Evrim Elevli, Zolbo BATERZEVZEG, Cengiz Çalık, Derya Şahbaz; Uzmanlar- Danışmanları; İnşaat Müh. Prof. Dr. Hasan Gönen, Elektrik Müh. İbrahim Çetin, Makina Müh. Yrd. Doç. Dr. Ramazan Uğurlubilek'ten oluşan ekip ve Beşinci Mansiyonu ise, Proje Müellifleri; Y. Mimar Semra Aydınli, Y. Mimar Özlem Berber, T. Mimar Esra Kahveci, Y. Mimar Müge Belek, Mimar Nil Aynalı; Yardımcıları; Mimar Öznur Berber, Mimar F. Yazicioğlu; Uzmanlar-Danışmanları; İnşaat Y. Müh. Oğuz Cem Çelik, Y. Mimar M. Cem Altun, Prof. Dr. Ahmet Arısoy, Y. Mimar Frederico Fialho'dan oluşan ekip almıştır (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 2005 -Jüri Raporu-[04.04.2017]).

bünyesinde tecrübeli ve konusunda uzman personel sayısının yetersizliği bir başka olumsuz etkidir. Yarışma şartnamesine ilişkin olarak jüri üyelerine yardımcı olabilmek ve danışmanlık görevini en iyi şekilde yapabilmek amacıyla, ihtiyaç programının hazırlanmasında görev alacak personel, Portekiz, İngiltere, Hollanda ve Fransa'da, benzer koleksiyona sahip deniz müzelerinde ve diğer müzelerde incelemelerde bulunmuş ve müze yetkilileri ile toplantılar gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu inceleme gezilerinin, ihtiyaç programının doğru bir şekilde hazırlanmasında etkili olduğunu söylenebilir.

Mimar Ertuğ Uçar'ın yukarıda ifade ettiği zorluklara rağmen uzun yıllar sonra kamuda gerçekleştirilen bir mimari proje yarışması olarak İstanbul Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması, tüm süreçleri ile başarıyla uygulanmış bir projedir. Yarışma projesinin başarılı yönleri şöyle sıralanabilir;

- İdare tarafından yeni müze binasının yarışma ile yapılmasına karar verilmesinden itibaren konuyla ilgili yoğun bir araştırma yapılması ve bu vesileyle ihtiyaçların doğru tespit edilmesi, ihtiyaç programının doğru hazırlanması,
- Sergilenecek koleksiyonun belli olması nedeniyle, sergilenmesi planlanan eser listesinin eserlerin ölçüleri ile birlikte verilmiş olması (yarışma öncesi yapılmış küratöryel bir çalışma olarak da kabul edilebilir),
- Arazinin mülkiyet sorununun bulunmaması ve yarışma için ihtiyaç duyulan finansal kaynağın (yarışmacılara verilecek ödül, jüri ücretleri, proje çizimi için müellife verilecek meblağ, kontrolörlük ücreti dahil) ayrılmış olması,
- Projenin mesleki uygulama sorumluluğunun proje müellifine verilmiş olmasıdır.

Kamu kurumları tarafından düzenlenen yarışmalar bu konuda düzenlenmiş kanun ve yönetmelikler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu kapsamda müellif tarafından çizilen uygulama projeleri bir seri onay makamından geçmekte ve onaylanan projeler üzerinden yapının inşası için ihaleye çıkılmaktadır. Bu süreçten sonra uygulama projesinde değişiklik yapma imkanı bulunmamaktadır. Çünkü bu süreçte yapılacak değişiklik ihale sürecini etkilemektedir. Projenin uygulama sürecinde yani yapının inşa aşamasında müellif tarafından yaşanan zorlukların, müelliflerin bu süreç hakkındaki bilgi eksikliklerinden kaynakladığı düşünülmektedir.

Mimar Ertuğ Uçar projenin başarısına yönelik düşüncelerini şöyle ifade etmektedir;

"Biz projemizi uygulama aşamasındaki sorunlar dışında başarılı buluyoruz. Küratöryel bir hazırlık yaptıktan sonra yarışmaya çıkılmasını önemli buluyorum. Öte yandan, inşaat esnasında da, bilgilendirme panoları, yönlendirme levhaları, konularında mimari

ve mühendislik ekipleriyle paralel çalışacak müze bünyesinden veya bağımsız bir ekip de olmalı" (Uçar, 28.08.2018).

Bir proje yarışmasında yarışmacıdan beklenen; ihtiyaç duyulan mekanın işlevsel amacı, kullanım ve işletme özellikleri, çözüm aranan teknik ve işlevsel sorunlar, kullanım/hizmet birimlerinin alanları, hacim ve özellikleri, koleksiyonun niteliği, koleksiyonun korunmasına, güvenliğine ve sergilenmesine yönelik özel ve/veya uyulması zorunlu hususlara dair net bir çözüm bulmasıdır. Müze yarışma projeleri idareler tarafından ihtiyaçların doğru ve tam belirlenmesi, şartnamelerin bu ihtiyaçlar doğrultusunda hazırlanması, projenin uygulama sürecinde müzecilerin ve mimarların ekip halinde birlikte çalışmasıyla faydalı olabilen proje elde etme yöntemlerindendir. Bu çerçevede, İstanbul Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması başarılı bir yarışma ve amacına uygun olarak tamamlanmış bir mimari proje olarak değerlendirilebilir.

4.2.2. Troya Müzesi, Çanakkale

Çanakkale, Merkez ilçesi Tevfikiye Köyü yakınlarında bulunan Troya antik kenti, Homeros'un Ml.Ö. 8. yüzyıla ait ünlü İlyada ve Odysseia destanına konu olan önemli bir yerleşim yeri olarak kabul edilmektedir. Troya'da ilk olarak 1863 ve 1865 yıllarında İngiliz arkeolog Frank Calvert (1828-1908) tarafından; 1871'de ise, Alman arkeolog Henrich Schliemann (1822-1890) tarafından ilk izinli (ferman) kazıya başlanmış ve bu çalışmalar aralıklarla 1890'a kadar sürmüştür. Aralıklarla devam eden kazı çalışmaları 1988'den 2005 yılına kadar Tübingen Üniversitesi öğretim üyesi Alman Prof. Dr. Manfred O. Korfmann (1942-2005) tarafından gerçekleştirilmiş; 2005-2012 yılları arasında Tübingen Üniversitesi adına Avusturyalı kimyager- arkeolog Prof. Dr. Ernst Pernicka başkanlığında kazı çalışmaları sürdürülmüştür. 2013 yılından bu yana gerçekleştirilen kazılara ise Prof. Dr. Rüstem Aslan başkanlık yapmaktadır (Troya Kazısı, [18.11.2018]).

Troya ören yeri ilk olarak 1968 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun kararıyla koruma altına alınmış, Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.05.1995–2414 No'lu ek kararı ile I. Derece Arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmiştir (Özkan, 2007, 1). 1996 yılında "Tarihî Millî Park" ilan edilmiş ve 1998 yılında ise UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kaydedilmiştir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 9, [02.04.2017]). Müze inşası için tahsis edilen arazi Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulu tarafından 23 Mart 2009 tarihinde "III. Derece Arkeolojik Sit Alanı" ilan edilmiştir. Koruma Kurulu'nun 25 Ocak 2010 tarihli kararı ile tahsis edilen arazide yer alan "Troya Su Kanalı Alanı" ve "Troya Nekropol Uzantısı Alanı" dışında kalan bölüme inşaat izni verilmiştir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 17, [02.04.2017]).

Şekil 42: Troya Müzesi'nin Dıştan Görüntüsü

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

4.2.2.1. Proje Hakkında Bilgi

5000 yıllık bir geçmişi olan Troya arkeolojik alanından çıkarılan eserlerin yanı sıra Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde (troyamüzesi, [06.02.2019]) bulunan eserler ile 1988–2010 yılları arasındaki kazılardan çıkan 2808 adet eserin de korunmasına ve sergilenmesine yönelik olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Çanakkale'nin Tevfikiye Köyü'nde yeni bir müze inşa edilmesi kararı alınmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından proje öncesi yaptırılan araştırmada, Troya'yı yılda ortalama 600.000 kişinin ziyaret ettiği; yerli ve yabancı ziyaretçilerin bu büyüklükteki bir alanı iki saat gibi kısa bir süre zarfında gezdikleri tespit edilmiştir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 9, [02.04.2017]).

Troya'nın tarihsel, arkeolojik ve kültürel değerleri göz önünde bulundurulduğunda, yerli ve yabancı ziyaretçi sayısını artıracak, daha kapsamlı hizmet verecek, ziyaretçinin daha uzun süre müzede vakit geçirmesini sağlayacak, ayrıca Çanakkale'nin sosyal ve ekonomik alanda değerlerini arttırarak, Çanakkale ve bölgeyi çekim noktası haline getirecek bir yapıya ihtiyaç duyulmuştur. Bu çerçevede Troya Müzesi, bütün bu ihtiyaçları karşılayacak bir merkez olarak düşünülmüştür.

Şekil 43: Troya Müzesi Giriş Holü

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

Sergileme alanları tasarlanırken dikkat edilecek hususlar olarak, Troya efsanesinin belkemiğini oluşturan Troya Savaşı ve kahramanlarının, Troya hazinelerinin ve Troya efsanesinin söylencenin izlerini taşıyan güncel kazı bulgularının ve kazı tekniklerinin ziyaretçilerle paylaşılmasının önemli olduğu Şartname’de belirtilmiştir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 15, [02.04.2017]). Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi ve ihtiyaç programı Ek 8’dedir.

Yeni müze binasına ilişkin yukarıda ifade edilen hedefler paralelinde müze binasının bir yarışma yöntemi ile elde edilmesinin daha doğru olacağı öngörülmüştür. Bu hedefle, 24 Ocak 2011 tarihinde “Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği”ne dayanılarak, ulusal, serbest katılımlı, tek aşamalı mimari proje yarışması açılmıştır (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 9, [02.04.2017]).

Yarışmaya katılmak amacıyla 280 adet şartname, 241 adet yer görme belgesi satın alınmış, 132 adet proje teslim edilmiştir. Yarışma sonucu 31 Mayıs 2011 tarihinde duyurulmuştur. Yarışmayı, Mimar Ömer Selçuk Baz, Şehir Planlamacısı Okan Bal, İnşaat Mühendisi Cenk Kurtel, Makine Mühendisi Mehmet Yılmaz ve Elektrik Mühendisi Berrin Yavuz’dan oluşan "Yalın Mimarlık" kazanmıştır (Yazman, [02.04.2017]).

Şekil 44: Troya Müzesi

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

Yarışmaya katılanlara 1.'lik ödülü olarak 60.000 TL., 2.'lik ödülü olarak 45.000 TL., 3.'lük ödülü olarak 30.000 TL., 3 adet mansiyon ödülü olarak 15.000'er TL. ve satın alma ödülü olarak 3 adet 10.000 TL. verilmiştir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 57, [02.04.2017]).

4.2.2.2. Yarışma Öncesi Süreç

Troya Müzesi'nin inşası için tahsis edilen arazi, tescilli bir arkeolojik sit alanı ve dünya miras alanı olması nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığı mevzuatına, tarihi milli park içerisinde kalması nedeniyle de Çevre ve Orman Bakanlığı mevzuatına tabidir. Alanda yapılacak her türlü fiziki uygulama, Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun iznine bağlıdır. Tahsis edilen 104.000 m²'lik alan üzerinde, açık, yarı açık ve kapalı alanlardan oluşan bir müzenin yapılması öngörülmüştür (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 9, [02.04.2017]).

Bölgenin 1. derece ve 3. derece arkeolojik sit alanı olması, farklı kurumların sorumluluk ve yasal mevzuatına tabi bulunması yarışmayı daha da zorlaştırmıştır. Bu nedenle, yarışmanın iyi organize edilmesi, ihtiyaçların doğru belirlenmesi ve sürecin doğru bir şekilde yürütülmesi çok büyük önem arz etmektedir.

Yarışmada görev alacak asil, yedek ve danışman jüri üyeleri ile raportörlerin seçimi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılmıştır.

Jüri yedi asil üye, dört danışman üye, dört yedek üye ve üç raportörden oluşmuştur. Asil jüri üyeleri; Y. Müh. Mimar Cengiz Bektaş (Jüri Başkanı), Cafer Bozkurt

(Y. Müh. Mimar, İstanbul 4 numaralı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyesi), Mimar Han Tümertekin, Mimar Emine Fatma Öğün, Doç. Dr. Ayşen Savaş (Mimar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi), Mimar Murat Tabanlıoğlu, Prof. Dr. Ali İhsan Ünay İnşaat Müh., (Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi); yedek jüri üyeleri ise; Prof. Dr. Afife Batur (Y. Müh. Mimar, İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi), Doç. Dr. Mehmet Halis Günel (İnşaat Müh., ODTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi), Erdal Civelek (Mimar, Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Üyesi), Mimar Dr. Hasan Fırat Diker'dir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 28-29, [02.04.2017]).

Danışman jüri üyeleri ise; Osman Murat Süslü (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü), Troya Kazıları Başkanı Prof. Dr. Ernst Pernicka (Almanya Tübingen Üniversitesi), Doç. Dr. Rüstem Aslan (Arkeolog, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi) ile Doç. Dr. Baykan Günay'dır (Şehir Plancısı, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü) (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 27, [02.04.2017]). Raportörler ise; Nimet Elmas (Y. Mimar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü), Sibel Yıldırım Esen (Y. Mimar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü) ve Burcu Ayözcan Atalar'dır (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü) (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 30, [02.04.2017]).

Jüri, şartnamenin hazırlık safhasında müzenin inşa edileceği alanda 14 Ocak 2011 tarihinde yerden ve havadan helikopterle incelemelerde bulunmuştur.

Jüriye yapılan bilgilendirme toplantısı ve jüri tarafından yapılan incelemeler sonrasında şartname ihtiyaç programına ilişkin konular görüşülmüştür (Merdim, [04.04.2017]).

Jüri tarafından belirlenen ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Müzeler Genel müdürlüğü tarafından da onaylanarak yarışmada uygulanan şartnameye ilişkin önemli olduğu değerlendirilen bazı kriterler aşağıda sunulmaktadır (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 1-77, [02.04.2017]).

Mimari Kriterler (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 1-77, [02.04.2017]);

- Yeni müze binasının, Troya'nın tarihsel, arkeolojik ve kültürel değerlerini sergileyecek şekilde tasarlanması,
- Ziyaretçilerin müzede geçirecekleri süreyi arttırmak amacıyla etkileşimli sergileme yöntemlerinin kullanılması; müze dükkanı, kafeterya vb. diğer hizmet alanlarının da ayrıca planlanması,

- Yer altı suları konusunun göz önünde bulundurulması,
- Yarışma alanı, arkeolojik sit ve dünya miras alanı olması nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığı mevzuatına; tarihi milli park içerisinde kalması nedeniyle de Çevre ve Orman Bakanlığı mevzuatına uygun; ayrıca Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Kararları'na uyumlu hareket edilmesi.

Şekil 45: Troya Müzesi

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

Müzecilik Kriterleri (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 1-77, [02.04.2017]);

- Sergileme alanının en az 3000 m² olması; bu alanın 2000 m²'sinin kalıcı sergi, 500 m²'sinin süreli sergi, 500 m²'sinin ise dolaşım alanı olacak şekilde tasarlanması,
- Depo olarak kullanılacak alanın 2500 m² olarak planlanması,
- Tasarlanacak araştırma ve eğitim merkezlerinin 1000 m² olması,
- Konferans ve seminer alanları için 500 m² lik bir alan ayrılması,
- Genel tasarım ilkelerinin arsa ve çevre verileri ile ilişkilerinin, aynı şekilde açık alanların düzenlenmesine ilişkin kararların da net bir şekilde belirtilmesi,
- Müzenin her bölümünün ilgiyle ziyaret edilmesini sağlamak amacıyla oluşturulacak gezi akslarının krokilerle gösterilmesi; giriş-çıkış noktaları arasındaki kesintisiz gezi akslarının (açık alanlar da buna dâhil) açıklamalı çizimlerle anlatılması,

- Sergileme alanlarının rahat gezilebilirliğinin koleksiyonların görülebilirliği temel kriter olarak göz önünde bulundurulması.
- Sergileme ilkelerine ait bilgilerin, mimari tasarım kararları ile ilişkilendirilerek açıklanması.

Hizmet Birimlerine İlişkin Kriterler (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 1-77, [02.04.2017]);

- Personel için ofislerin tasarlanması; ayrıca 1000 m²'lik alanda personel için dinlenme, paylaşımlı toplantı odaları, soyunma odaları ve açık ofis alanlarının planlanması,
- Kafeterya ve hediyelik eşya dükkanları için 750 m²'lik bir alanın ayrılması,
- Tuvaletler ve vestiyer hizmetlerinin, öngörülen ziyaretçi sayılarına ve dezavantajlı ziyaretçilerin erişimine uygun olarak tasarlanması.

Güvenlik Birim ve Sistemlerine İlişkin Kriterler (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi, 1-77, [02.04.2017]);

- Yangın ihbar sistemi ile önlemlerin birlikte düşünülmesi,
- Koleksiyon özellikleri göz önünde bulundurularak, uluslararası standartlara ve çağdaş müzecilik ilkelerine uygun iklimlendirme ve aydınlatma sistemlerinin planlanması,
- Güvenlik sistemi önerilerinin gerekçeli raporlarla birlikte sunulması,
- Teknik alanlar ve servis alanları için 750m² lik bir alanın ayrılması,
- Mimarlık, inşaat, elektrik ve makine ile ilgili uygulamalara yönelik uzmanlar tarafından hazırlanacak gerekçeli rapor ile bu sistemlere ait yaklaşık maliyet raporunun birlikte sunulmasıdır.

Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması müelliflerinden Mimar Ömer Selçuk Baz, yarışma öncesi süreçle ilgili olarak; yarışma şartnamesindeki ihtiyaç programını yetersiz bulduğunu,sergilenecek eserlerin tam olarak belli olmadığını ve bu nedenle küratöryal çalışmalarda zorlandıklarını ifade etmiştir (Baz, 06.10.2017).

4.2.2.3. Yarışma Süreci

Yarışma 24 Ocak 2011 tarihinde ilan edilmiş ve şartname hükümlerine uygun 132 proje değerlendirmeye tabi tutulmuştur (Yazman,[02.04.2017]). Yarışma ve şartname ile ilgili soru sormak isteyen yarışmacılar, sorularını en geç 07 Şubat 2011 tarihine kadar sorabilmiştir. Jüri tarafından verilen yanıtlar yarışma dokümanı niteliğinde kabul edilmiş ve yanıtlar 11 Şubat 2011 tarihinde katılan tüm yarışmacılara elektronik posta ile iletilmiştir (Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması

Şartnamesi, 45, [02.04.2017]). Jüri, değerlendirme çalışmalarını yapmak üzere 27-30 Mayıs 2011 tarihleri arasında toplanmıştır. Buna göre (Yazman,[02.04.2017]);

Birincilik ödülünü, Mimar Ömer Selçuk Baz (Ekip Başkanı), Şehir Plancısı Okan Bal, İnşaat Müh. Cenk Kurtel, Makina Müh. Mehmet Yılmaz, Elektrik Müh. Berrin Yavuz; Danışman; Deniz Ünsal (Müzebilimci, İstanbul Bilgi Üniversitesi); Yardımcıları; Mimar Ozan Elter, Mimar Ece Özdür, Mimar Melek Kılınç, Şehir Plancısı Sezi Zaman, Mimar Ege Battal, Mimar Elçin Kara'dan oluşan ekip almıştır³⁰.

Yarışma sonucu, 31 Mayıs 2011 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü web sayfasında ve ilgili meslek odalarının yayın organları tarafından duyurulmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Troya Müzesi Serbest Katılımlı, Tek Aşamalı, Ulusal Mimari Proje Yarışması"nın sergisi 31 Mayıs-6 Haziran 2011 tarihleri arasında Ankara Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenmiş; kolokyum, serginin son günü olan 6 Haziran 2011 tarihinde aynı yerde yapılmıştır (Yazman,[02.04.2017]).

4.2.2.4. Yarışma Sonrası Süreç

Yarışma sonrası süreçte, Troya Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması müellifi Mimar Ömer Selçuk Baz da tıpkı diğer proje müelliflerinin karşılaştığı sorunlara benzer sorunlar yaşadığını ifade etmektedir. Mimar Ömer Selçuk Baz ile yapılan görüşmede, yarışma süreciyle ilgili görüşleri şöyle özetlenebilir (Baz, 06.10.2017);

- Tasarım sürecinde en önemli unsurun koleksiyon olduğunu; koleksiyonun belirsizliği nedeniyle küratöryel çalışmalarda, çok zorlandıklarını ve bu konuda idare ile defalarca yazışmak zorunda kaldıklarını,
- Mesleki kontrolörlüğün önemli bir konu olduğunu, öte yandan Türkiye'de bu konunun daha da önemli olduğu, müteahhitlerin karşılan zorluklar karşısında işi olması gerektiği gibi değil, kolayına geldikleri gibi yaptıklarını; bu nedenle her aşamada kontrolün elden bırakılmaması gerektiğini, Troya Müzesi Projesi'nde mesleki kontrolörlüğün idare tarafından kendilerine verildiğini ve bu sebeple bu konuda herhangi bir zorluk çekmediklerini,

³⁰ İkincilik ödülünü, Yüksek Mimar, Şehir Plancısı Ercan Ağırbaş'dan oluşan ekip; üçüncülük ödülünü ise, Mimar Kutlu İnanç Bal (Ekip Başkanı), Mimar Hakan Evkaya, Mimar Cengiz Gündemir; Yardımcıları; Mehmet Çıkrık, İnşaat Müh. Mehmet Yılmaz, Ahmet Zahit Elmas, Makina Müh. İbrahim Kekevi, Elektrik Müh. Şemsettin Derya'dan oluşan ekip almıştır.

Şekil 46: Troya Müzesi

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2018.

- Uygulama projelerinin çizimi için kendilerine verilen sürenin çok az olduğunu, yarışma kültürü gelişmiş ülkelerde bu sürenin çok daha uzun tutulduğunu, projede en zorlandıkları bölümün bu bölüm olduğunu,
- Küratöryel çalışmanın işin yarısını kapsadığını, Troya Müzesi'nde sergilenecek küçük eser sayısının çok fazla olduğunu, bu nedenle proje süresi olarak kendilerine tanınan 10 aylık sürenin 7 aylık kısmını küratöryel çalışma için ayırmak zorunda kaldıklarını,
- Bir müze yarışmasının başarısı için küratöryel çalışmanın çok önemli olduğunu, böyle bir yarışmada sürecin başından sonuna kadar müzecilik disiplininin uzman ve deneyimli bir kişi ya da ekiple çalışmanın önemini vurgulamıştır (Ömer Selçuk Baz, 06.10.2017).

2014 yılında başlayan Troya Müzesi'nin inşası 2018 yılında tamamlanmış ve müze 10 Ekim 2018 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Bu bölümü özetlemek gerekirse;

- Her iki müze için düzenlenen yarışmanın "Ulusal Serbest Katılımlı ve Tek Aşamalı" olduğu,
- Her iki müzenin inşasında mesleki kontrolörlüğünün idare tarafından müelliflere verildiği, Türkiye'de müteahhitlerin karşılan zorluklar karşısında işi projede olması gerektiği gibi değil, kolayına geldikleri gibi yaptıkları; bu

nedenle projenin her aşamasında kontrolün yapılabilmesi için bu konunun çok önemli olduğu,

- İstanbul Deniz Müzesi'nde sergilenecek eserlerin boyutlarının büyük, Troya Müzesi'nde ise sergilenecek eserlerin küçük olması, paydaşların projenin en başından itibaren eş güdümlü çalışmaması nedeniyle müelliflerin küratoryal çalışmalarda zorlandıkları,
- İdarelerin, ihtiyaç programlarını detaylı bir biçimde hazırladıkları,
- Başarılı yarışmalar ve amacına uygun tamamlanmış projeler olarak değerlendirilebilir.

5. MÜZE YARIŞMA PROJELERİNDE MEKÂN VE SERGİLEME İLİŞKİSİ: İSTANBUL DENİZ MÜZESİ ÖRNEĞİ

Müzecilik, müzelerin tarihini, toplumdaki rolünü, işlevlerini, faaliyetlerini, organizasyonunu, toplumla iletişimini, mimarisini, tipolojisini ve görevlerini inceleyen bir çalışma alanıdır (ICOFOM, 2010, 54). Bu çalışma alanının kapsamı düşünüldüğünde, müzelerin toplumun hizmetinde disiplinlerarası çalışmaya imkan veren bir kurum olduğu ortaya çıkmaktadır. Müzeciliğin bu disiplinlerarası niteliği, müzelerin çok yönlü ve özel bir alan olmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede, doğru bir müze binası ve sergileme alanı tasarlamak için süreç yönetiminin en başından itibaren farklı disiplinlerin bir arada çalışması gerekir.

Yeni müzecilik anlayışıyla birlikte müzelerdeki planlamalar ve müze deneyimi nesne merkezli uygulamalardan izleyici merkezli uygulamalara doğru eğilim göstermiştir (Batakoja, 2015, 469). Müzelerin çekirdeği olan koleksiyon, sadece sergi planlaması ve tasarımında değil, aynı zamanda müze-toplum ilişkisi bağlamında da önemli bir role sahiptir.

Bu çalışmanın konusu olan müze yarışma projeleri, müze binasının tasarımından sergileme-mekan ilişkisine kadar birçok alanda müzelerin kurgulanması, planlanması ve tasarımında, daha özgür ve özgün üretim olanakları sunmaktadır. Yarışma projeleri alternatifleri artırdığından ve iyi bir tasarım elde etme imkanı sunduğundan, sergileme-mekan ilişkisinin planlanması açısından da süreç yönetimine katkı sağlamaktadır. Müze yarışma projelerinin sağladığı avantajlar doğru ve etkin kullanıldığı takdirde, mekan-izleyici, nesne-izleyici ve nesne-nesne ilişkileri ideal ölçüde sağlanabilmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde müzelerde mekan ve sergileme ilişkisi bağlamında yarışma projelerinin sağladığı imkanlar ya da faydalar açıklanmakta; bu kapsamda müze yarışma projelerinde dikkat edilmesi gereken hususlar tespit edilmekte ve uygulanmış bir müze yarışma projesi olan İstanbul Deniz Müzesi örneği çerçevesinde mekan ve sergileme ilişkisi değerlendirilmektedir.

5.1. Müzelerde Mekan ve Sergileme İlişkisi

Müze binalarının tasarımı, mimari anlamda diğer kamu binalarından farklı bir bilgi ve deneyim gerektirmektedir. Müze binaları sadece koleksiyonların korunduğu yerler değil, aynı zamanda koleksiyonların toplumla paylaşıldığı, ziyaretçiye ve personele yönelik hizmet alanlarının da mevcut olduğu mekanlardır. Bir müze binasında ayrıca olası risklere (deprem, yangın, su baskını vb.) karşı güvenlik ve önleyici koruma tedbirlerinin alınmış olması; iklimlendirme, aydınlatma gibi konuların sadece insan konforu açısından değil, eser konforu açısından da detaylı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Mekansal konfor, izleyici açısından önemli olduğu kadar müzelerin “koruma işlevi” bağlamında koleksiyonlar için de hayati önem taşımaktadır. Sergileme ve depolama mekanlarının koleksiyonun korunması için elverişli fiziksel ve çevresel koşulları sağlaması gerekmektedir. Eserlerdeki muhtemel bozulmaların önlenmesi veya yavaşlatılması, depoların ve sergileme mekanlarının doğru bir şekilde tasarlanmasıyla elde edilebilmektedir (Dean, 1994, 67). Koleksiyonların korunması ve güvenliği için mekansal planlamalarda göz önünde bulundurulması gereken başlıca hususlar şunlardır:

- Müzelerde eserlerin nem oranındaki değişimlerine karşı korunması, özellikle organik malzemeli koleksiyon nesnelerinin uygun bir nem oranında muhafaza edilmesi ve bunun için mekanların iklim denetimine olanak sağlayacak bir şekilde tasarlanması (Dean, 1994, 69),
- Depolarda ve sergi salonlarında iklimsel denetimle ilgili planlama yapılarak sıcaklığın ayarlanması ve buna imkan verecek şekilde mekansal özelliklerin de tasarlanması (Dean, 1994, 77-78),
- ICOM'un kabul ettiği sınır değerleri aşmayacak şekilde eserlerin malzemelerine göre aydınlık düzeylerinin ayarlanması ve mekanların tasarlanması (Dean, 1994, 77-78),
- Giriş bölümü ile sergi salonlarını holler yardımıyla ayırarak, müzedeki cam ve kapıların yalıtımlı olmasının sağlanması ve böylece hava kirliliğine karşı önlem alınması (Uğuryol, 2012, 97-112),
- Deprem gibi fiziksel kuvvete karşı, depolama ve sergileme alanlarında nesnelerin birbirine temas etmeden muhafaza edilebileceği alanlar yaratılması ve ilgili önlemlerin alınması (Uğuryol, 2012, 97-112),

- Müze binasında deprem, sel, yangın, hırsızlık ya da vandalizme karşı gerekli önleyici koruma tedbirlerinin alınması (Harras, Drent, Hekman, 2015, 9),
- Bina tesisatının yaratabileceği riskler göz önünde bulundurularak elektrik tesisatının, yangın/duman uyarı sistemlerinin, iklimlendirme sistemlerinin ya da bina yalıtımının doğru planlanması (Rob den Rooijen, Willem Hekman, Michael John, 2015, 74).

Müzelerin tasarımı ve planlamasında, sadece koleksiyonlara yönelik önlemlerin değil, aynı zamanda ziyaretçi ve personelle ilgili güvenlik tedbirlerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren giderek önem kazanan toplum merkezli yeni müzecilik anlayışıyla birlikte müzeler, toplumdaki rollerini gerçekleştirmek için sunduğu hizmet ve faaliyetlerde müze-toplum ilişkisini ön planda tutmaya başlamıştır. Sergileme, eğitim, halkla ilişkiler, tanıtım, pazarlama gibi farklı çalışma alanlarını içine alan müzelerin iletişim işlevi gittikçe önem kazanmaya başlamış, toplumla kurulmaya çalışılan ilişkide söz konusu çalışma alanlarından faydalanılmıştır (Hooper-Greenhill, 1994, 134). Dolayısıyla toplumun yararına hizmet veren müzelerin sadece koleksiyonları koruması ve sergilemesi değil, aynı zamanda iletişim faaliyetlerini destekleyecek mekanlara da sahip olması gerekmektedir.

Müze koleksiyonlarının anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde sunulmasını sağlayan sergiler müze-toplum ilişkisindeki önemli araçlardan biridir. Farklı sergileme yöntemleri, etkileşimli medya araçları kullanmaya imkân sağlayan sergilerle müzelerdeki bilgi aktarımı çok yönlü olarak gerçekleştirilebilmektedir (Hooper-Greenhill, 1995, 6). Bilgiyi ya da konuyu aktarmak için koleksiyon en temel kaynak olsa da koleksiyondaki öğelerin sergileme yöntemleri, aktarılan bilgilerin bir bütün halinde, anlamlı ve etkin bir biçimde ziyaretçiye aktarılmasında önem taşımaktadır. Sergilenen nesnenin ve sergileme yönteminin mekan ile olan yakın ilişkisi de izleyici-nesne arasındaki ilişkinin doğru ve etkin bir şekilde kurulabilmesini sağlamaktadır (Kandemir, Uçar, 2015, 24). Dolayısıyla müzenin mimarisi ile sergileme alanları, izleyici ile kurulan iletişimde oldukça önemlidir.

Müzelerin mimari yapısı izleyici deneyiminin çerçevesini oluşturur. İzleyicilerin mekanla ve o mekanda sergilenen eserlerle bağ kurabilmesi, izleyici-nesne etkileşiminin sağlanabilmesi, doğru yorumlama yapabilmesi için müzelerde mekan tasarımının doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir (Aykut, 2017, 220). Nitekim tasarım da en temel tanımlamasıyla bir iletişim aracıdır.

Sergi tasarımı, “mekânsal planlama, grafik tasarım, dijital medya ya da etkileşimli uygulamaların tasarımı, aydınlatma, akustik” gibi birçok faktörü bünyesinde barındıran çok yönlü bir süreçtir (Liu, 2013, 8). Müzelerde sergi tasarımı, koleksiyonun en doğru şekilde, anlamlı ve bilimsel bir bütün halinde sergilenerek, izleyiciye eğitsel açıdan katkıda bulunmak, izleyiciyi müzeye çekmek ve ilgisini sürekli kılmak amacıyla da gerçekleştirilmektedir. Sergilemeye ilişkin her türlü uygulamanın, sergi mekanının mimari özelliklerine uygun ve mimari ile bütünleşmiş olmasına da dikkat edilmelidir (Madran, 2012, 286).

Sürekli ve süreli sergilerin tasarımlarındaki kriterler mekana göre değişiklik gösterse de ortak olan husus, sergide verilmek istenen mesajın algılanmasına olanak sağlayacak ve izleyiciyle iletişim kurabilecek mekan tasarımının gerekliliğidir. Müze mekanlarının tasarımında teorik ve pratik açıdan en önemli konu, izleyici üzerinde belirli bir etki yaratabilmek, istenen mesajı net bir şekilde ifade edebilmek veya deneyim sunabilmek için koleksiyon ile mekan arasındaki bütünlüğün sağlanmasıdır (Tzortzi, 2007, 1).

Tasarım sürecinde insan da koleksiyon kadar önemli bir faktör olduğundan, öncelikli olarak hedef kitle tespit edilmelidir. Hedef kitlenin yaş, fiziksel, psikolojik, kültürel vb. özelliklerine göre mekânsal planlama ve içerik planlaması yapılmalıdır. Dean’e göre, izleyici araştırması yapılarak, eğitim seviyeleri, kişisel tercihleri ve beğenileri, ekonomik düzeyleri gibi konularda birbirleriyle benzerlik gösteren gruplar tespit edilerek, sergi tasarım sürecinde söz konusu özellikler dikkate alınmalıdır (Dean, 1996, 20).

Sergi tasarımında izleyicinin ilgisini çekmek ve onları yönlendirmek için “tonlama”; algı için “renk”; yüzeyin algısını arttırmak için “doku”; nesneler arasındaki ilişkiyi doğru kurabilmek için “denge”; iki ve üç boyutlu anlatım öğeleri arasında uyum sağlamak için “çizgi”; mekânsal ya da fiziksel elemanların bir bütün olarak algılanması için “şekil” gibi öğeler önemlidir (Dean, 1996, 32). İnsan faktörü göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen tasarım süreci, izleyicilerin algısına, beğenisine ve konforuna da olumlu etki yapmaktadır. Algı konforu ile mekânsal konforun birbirleriyle olan ilişkisi dikkate alınırsa, izleyicilerin sunumdan keyif almaları sağlanmış olur.

Özetle, koleksiyonların korunması ve güvenliği sergi tasarımının öncelikli hususlarından olsa da insan faktörü de tasarım sürecini etkilemektedir. İzleyici ihtiyaçları, izleyici güvenliği, algı konforu ya da diğer konfor değerleri sergi tasarımının etkileyen etkenler arasında yer almaktadır. Söz konusu hususlar doğrudan mekanla

da ilişkili olduğu için sergi tasarımında mekanın iyi bir şekilde analiz edilmesi ve planlanması gerekmektedir.

Sergi tasarımının ve üretiminin farklı disiplinlerden uzmanların ortak çalışmalarıyla gerçekleştirilmesi, farklı yaklaşımların ortaya konması açısından önemlidir. Sergi tasarım süreci; küratöryel çalışma; konservasyon uygulamaları; içerik oluşturma; vitrinler, bilgi panoları, görsel-işitsel malzemeler ile etkileşimli uygulamaların tasarımı ve planlanması; sergi kurulumu; izleyici araştırmaları; eğitim faaliyetleri; halkla ilişkiler pazarlama çalışmaları; bütçe planlamaları sponsorluk faaliyetleri ile medya iletişimi gibi pek çok alanı kapsamaktadır. Doğru bir sergileme için en genel anlamıyla izleyici, içerik, iletişim ve kurulum konularındaki uzmanların bu süreci ortaklaşa yürütmeleri ve doğru bir şekilde yönetmeleri önem taşımaktadır (Lord, 2001, 2-3).

Koleksiyon dikkate alınarak inşa edilmiş bir müze binası nesne ile mekan arasındaki ilişkinin, dolayısıyla nesne ile izleyici arasındaki ilişkinin de daha etkin olarak kurulmasına yardımcı olmaktadır (Sirefman, 1999, 304). Müze yarışma projeleri bu bağlamda farklı alternatifler sunması açısından önemlidir. Koleksiyona ve hedef kitleye yönelik ihtiyaçlar doğru belirlendiğinde, mekanın verimli kullanılmasına, mekanın dönüşüme açık olmasına, mekan-sergileme ilişkisinde uyumun ve dengenin sağlanmasına, koleksiyonların korunmasına ve en önemlisi de bilginin izleyiciye doğru aktarılmasına yönelik adımlar atılmış olacaktır. Bu çerçevede, müze mimari projelerinde sürecin en başından uygulamanın son aşamasına kadar idarecilerin, mimarların, koleksiyonu tanıyan koleksiyon yöneticilerinin ya da küratörlerin, koruma uzmanlarının, müzecilik alanında eğitim almış, deneyimli uzmanların ve ihtiyaç duyulan diğer disiplinlerden uzmanların birlikte çalışmaları ve birlikte çözüm üretmeleri gerekmektedir.

5.2. Müze Yarışma Projelerinde Mekan ve Sergileme Bağlamında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Müzeler sürekliliği olan kurumlar olduğundan, müze özelinde gerçekleştirilecek tüm projeler, yapılanmalar, programlar, hizmetler vb. çalışmalar uzun vadeli düşünülmeli ve planlanmalıdır. Nitekim müze mimari proje yarışmalarında da bu ilkeler doğrultusunda hareket edilmeli ve müze yarışma projeleri yöneticilerin ve uzmanların önceden belirlediği ihtiyaçlara ve koşullara uygun olarak hazırlanmalıdır.

Müze yarışma projelerinde yarışmayı düzenleyen kuruma düşen en önemli görev koleksiyon, personel, izleyici ihtiyaçlarına göre ihtiyaç programının doğru bir şekilde hazırlanması ve ilgili kriterlerin ihtiyaç programında net bir şekilde ifade edilmesidir.

Müzelerde sergileme ve mekan bağlamında da ihtiyaç programına göre planlama yapılması, tasarım sürecinin de bu çerçevede şekillenmesi gerekmektedir.

Müzeler izleyicilerin ilgisini canlı tutarak aktif bir müze deneyimi sağlamak amacıyla ve ihtiyaçları doğrultusunda sergi mekanlarında değişiklik yapmayı tercih etmektedir. “Mevcut sürekli sergi yerine yeni bir serginin açılmasının nedenleri, ihtiyaçtan kaynaklanan değişimler, müze stratejilerine bağlı olan değişimler ya da gelişmeye bağlı değişimlerden kaynaklanabilir” (Madran, 2002, 74). Öte yandan, finansal kaynak sorunu ya da personelin yeterli sayıda olmaması gibi nedenlerden dolayı sürekli sergiler genellikle, 20-30 yıl gibi uzun bir süre aynı kalmaktadır. Diğer taraftan, önleyici koruma ilkeleri doğrultusunda eserlerin dinlendirilme gerekliliği, sergileme malzemelerinde meydana gelebilecek bozulmalar, tesisatların ya da diğer yapı öğelerinin zaman içinde yıpranması gibi nedenlerle bu süre kısalabilmektedir (Karpati, Vasarhelyi, [03.12.2018]).

İhtiyaçtan Kaynaklanan Değişimler;

İhtiyaçtan kaynaklanan değişimler şöyle sıralanabilir;

- Fiziksel koşulların yetersizliği

Edinimlerle birlikte koleksiyon sayısında görülen niceliksel artış, bazen müzelerin mekânsal olarak sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Mevcut mekansal ihtiyaçların yetersizliği nedeniyle depolama ya da sergileme alanlarında yeniden planlama yapılmasına ihtiyaç duyulabilir (Dean, 1994, 67).

- Sergileme elemanlarının yenilenme ihtiyacı

Müzeler, koleksiyonlarını ziyaretçilere sunmak ve koleksiyon hikayelerini anlatmak için bazen basit, bazen de karmaşık sergileme elemanları ile birçok farklı sergileme tekniği kullanmaktadır. Sergilenen nesneleri fiziksel ve çevresel koşullara karşı korumak üzere tercih edilen vitrinler ile diğer sergileme elemanları, dijital uygulamalar, etkileşimli sistemler, aydınlatma elemanları, iklimlendirme sistemleri ya da güvenlik sistemlerinin zamanla yıpranması ya da işlevlerini yerine getirememesi gibi nedenlerden ötürü sergilemede değişiklik yapılmasına ihtiyaç duyulabilir (Ambrose ve Paine, 2006, 67-81).

- Koleksiyondaki eser sayısı

Her müzenin yazılı bir koleksiyon yönetim politikası olmalıdır. Bu yazılı politikada, müzelerin toplama ilkeleri belirlenmiştir. Koleksiyonlar gelişmeye açıktır; satın alma, bağış, devir gibi farklı yöntemlerle gerçekleşen edinimler neticesinde koleksiyonda nitelik açısından bir çeşitlenme olacağı gibi, nicelik açısından da bir artış meydana

gelir. Öte yandan zaman içerisinde koleksiyon yönetimi politikasına uymayan nesnelerin başka bir müzeye devri ya da başka bir sebeple elden çıkarılması neticesinde eser sayısında azalma da olabilir (Ambrose, Paine, 2006, 136). Koleksiyondaki bu niteliksel ve niceliksel değişiklikler, sergilemede de değişiklikler yapılmasını gerektirebilir.

- Koleksiyonla ilgili araştırmalar

Koleksiyona ilişkin araştırmaların müzeler için hayati bir rolü vardır. Koleksiyonların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesiyle koleksiyonların gelecekte araştırma amacıyla kullanılabilir olmasını da sağlayacaktır. İlgili uzmanlar tarafından yapılan koleksiyon araştırmaları neticesinde koleksiyona kayıtlı nesne ya da nesne grubu hakkında elde edilen yeni bir bilgi ya da koleksiyona yeni dahil olan nesnelerle birlikte ortaya çıkan yeni veriler, sergilemede değişiklik yapılmasını ya da serginin yeniden tasarımı gerektirebilir (Madran, 2002, 74-75).

Müze Stratejisine Bağlı Değişimler;

Müzeler, misyon ve vizyonları çerçevesinde hazırlanan sergi takvimi, hedefleri ve stratejileri doğrultusunda sergilerini belirli aralıklarla değiştirebilir (Madran, 2002, 75). Müze stratejisine bağlı değişimler şöyle sıralabilir;

- Müzenin bir buluşma merkezi olması

Müzenin koleksiyonlarına ve faaliyet alanlarına duyulan ilginin artması sonucu her yıl müze sayısında artış görülmektedir. Müzeler, bulundukları yerler için sosyal ve kültürel fayda sağlamaktadır. Müze-toplum ilişkisi bağlamında müzeler, hizmet ettiği toplum kesiminin genel kültür seviyesini yükseltmek ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir takım stratejiler geliştirmek durumundadır (Madran, 2002, 75). Bunlar şöyle özetlenebilir (Ambrose ve Paine, 2006, 67-81);

- Topluluğun kültürel ve doğal mirasının korunmasına katkıda bulunmak,
- Kültürel odaklanma ve toplum için paylaşılan “hafıza” yeri olarak hizmet etmek,
- Eğitim kurumları ile etkileşime geçmek ve her yaştan öğrencilere öğrenme fırsatı sunmak,
- Erişilebilir kültürel mekanlar sağlamak (sergi alanları, toplantı odaları, konferans salonları vb.),
- Erişilebilir kültürel faaliyetler düzenlemek,
- Gönüllü programları ve eğitim programları aracılığıyla topluma katılım için fırsatlar sunmak,

- Diğer kültür kurumlarıyla ortak çalışmalar, ortak programlar ve projeler geliştirmek belirli aralıklarla değiştirilen ve farklı temaları işleyen sergiler vasıtasıyla ziyaretçinin müzeyi birden fazla kez ziyaret etmesi sağlamak.

- Müzenin bir eğitim merkezi olması

"Müzelerin üç temel işlevi olduğu kabul edilmektedir. Koleksiyonlarında doğal ve kültürel pek çok nesneyi bulundurmaları nedeniyle müzeler, kuruldukları ilk yıllardan bu yana kütüphane ve laboratuvarların yanında bir öğrenme ortamı olarak kullanılmışlardır; ancak müzelerde okullara yönelik etkinlikler 20. yüzyılda, yeni eğitim ve müzecilik anlayışları doğrultusunda sistemleşmiş ve yaygınlaşmıştır" (Akmehmet, 2012, 195). Müzeler günümüzde örgün öğrenmenin okul dışı bir parçası ve aynı zamanda yaygın öğrenmenin önemli bir bileşenidir.

Uzmanlar, insanların özellikle çocukların nasıl geliştiği ve nasıl öğrendikleri hakkında çok sayıda araştırma yapmış ve bir dizi teoriler geliştirmiştir. Müzeler bu çalışmaların bazılarını, hem sergilerin tasarımında hem de eğitim programlarının yapımında kullanmışlardır. Öğrenme sadece gerçeklerle ilgili değildir, aynı zamanda deneyimleri ve duyguları da içerir. Öğrenme yapılan bir şeydir ve herkes bunu farklı şekillerde yapar (Ambrose, Paine, 2006, 46).

Sergilerde kullanılan etkileşimli araçlar, ziyaretçileri deneyimlemeye ve katılım göstermeye teşvik etmekte; aktif bir müze deneyimi sunmaktadır. Yeni teknolojilerle değişen bu tür uygulamalar bağlamında kısa ve uzun vadede sergilerde değişiklikler yapılmasını gerektirebilir (Madran, 2002, 75).

Özellikle 2000'li yıllardan sonra pek çok müze, izleyicilerin önemli bir kısmını oluşturan okul gruplarının ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik mekanlar düzenlemeye, teknolojik olanakları kullanarak sergilemelerini görsel - işitsel araçlarla desteklemeye, internetin sağladığı olanaklarla müzede araştırmanın yanında uzaktan öğrenme sağlayan programlar sunmaya; müzeleri öğretmen ve öğrenciler için ilgi çekici kılmaya başlamışlardır (Akmehmet, 2012, 196).

- Müzenin koruma ve güvenlik öncelikleri

Koruma, müze ve koleksiyonları yönetmenin sadece bir yönüdür, ancak birçok yönden en önemlisidir. Müzenin koleksiyonlarına karşı sorumlulukları her şeyden önemli olmalıdır. Bu nedenle koruma politikaları oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Koruma planı, uygun koleksiyon bakımı standartlarını belirtmeli, hem önleyici hem de iyileştirici koruma çalışmaları için öncelikler belirlenmelidir. Örneğin bir koruma planında (Ambrose, Paine, 2006, 163):

- Depolarda ve sergileme alanlarındaki çevresel koşulları izleme prosedürleri,
- Yangın, savaş, deprem, sel vb. durumlar için acil durum prosedürleri,
- Müze binasının yapısal durumu,
- Bağıl nem, sıcaklık, zararlı aktivitesi ve kirlilik izleme prosedürleri,
- Sergileme yaklaşımları ve sergilemede kullanılan malzemeler için prosedürler vb. konular yer almalıdır.

Müzeler koruma planları gereği sergiledikleri nesneleri belirli bir süre sergilendikten sonra depoya alıp dinlendirmeli, yerlerine de depolardaki diğer nesneleri sergilemeli, nesneler depolama ve sergileme açısından belirli bir rotasyona tabi tutulmalıdır (Madran, 2002, 75).

Gelişmeye Bağlı Değişimler;

Günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler müzelerin birçok hizmet alanında kullanılan araçları etkilemektedir. Teknoloji, sergilerde izleyicilere yönelik olarak öğrenme, deneyimleme, bilgilenme gibi farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Bu teknolojilerden bazıları video-wall, projeksiyon, sinevizyon, barkovizyon, holovizyon, kiosk cihazları, simülasyon cihazları, sergileme robotları, hareketli mankenler, holografik araçlardır (Dean, 1994, 134-135).

Teknolojik gelişmelere paralel olarak sergileme sistemlerinde ve aydınlatma elemanlarında da değişim yaşanmaktadır. Bu nedenle, sergi mekanlarını yeniden planlamak veya yenilemek isteyen müzelerin öncelikle mevcut kaynaklarına göre ihtiyaç programlarını belirlemeleri ve bu doğrultuda bir fizibilite çalışması yapması gerekmektedir (Macdonald, 2016, 275). Sergilenecek nesnelerin sergileme ortamında ihtiyaç duydukları fiziksel koşullar belirlendikten sonra mekanın özellikleri değerlendirilmeli ve ona göre bir sergileme tasarımı yapılmalıdır. Çünkü serginin gerçekleştirileceği mekanın özellikleri, sergi tasarım süreci için en temel verilerin elde edilmesini sağlayan kriterlerdir. Bu bağlamda mekanın;

- Hacmi, ölçüleri, duvarları, kapıları, pencereleri, bölmeleri,
- Tavan yerleşimi, taban döşemeleri, duvarların özellikleri,
- Doğal ışık, nem gibi fiziksel koşulları,
- İklimlendirme, tesisat, güvenlik gibi teknik donanımı,

Diğer mekanlarla ilişkisi, giriş-çıkışı, erişim kolaylığı gibi çevresel konumu değerlendirilmeli, mekanın yeterlilikleri tespit edildikten sonra tasarım süreci başlamalıdır (Dean, 1994, 39-52).

Bu süreçte sergilemenin mekanla ilişkisinin kurulacağı öncelikli nokta yerleşim düzenidir. Sergi alanının nasıl gezileceği de tasarımın ilk aşamasıdır. Tasarımda ziyaretçi sirkülasyon planlaması yapılırken dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde sıralanabilir (Deniz, 2008, 38);

- Müzenin mimarisine,
- Koleksiyonun niteliğine,
- Ziyaretçiye verilmek istenilen mesaja uygunluk.

Sergilemede üç temel ziyaretçi güzergahından bahsedilebilir. Bunlar (Madran, 2012, 285-286):

Zorunlu Yön; tasarımın tanımlı bir mekan içerisinde olduğu durumdur. Sergi mekana göre tasarlandığı durumlarda tercih edilen sergi güzergahı yöntemidir. Hareket olanakları açısından kısıtlıdır. Sergi mekana bağımlı durumdadır, ancak serginin mekanla bütünleşmesi estetik ve teknik açılardan tasarımın olumlu yanlarıdır.

Serbest Yön; geniş mekanların kullanılması söz konusu olduğunda tercih edilen sergi güzergahı yöntemidir.

Tanımlı Yön; tematik ve kronolojik sağlanması amaçlanan tasarımlarda tercih edilen sergi güzergahı yöntemidir. Belirli bir doğrultuda ilerlemeyi öngörse de ziyaret akışını empoze etmez.

Yarışma projesiyle bina/sergileme mekanı elde edecek müze idareleri öncelikle koleksiyonlarına göre ve izleyicilere sunmak istedikleri sergileme konseptine göre sergileme mekanlarını tasarlamalı ve önceden belirledikleri ziyaretçi güzergahlarına göre ihtiyaçlarını belirlemelidir. Bu şekilde mimari proje yarışması sonunda ihtiyacı karşılar nitelikte bir mekan elde etme imkanı söz konusu olabilmektedir.

Müze yapısında işlevin yanı sıra çevresel unsurların insan kullanımına uygunluğu da önemlidir. Mekan, insanların fiziksel özellikleriyle birlikte değerlendirilerek tasarıma uygulanmalıdır. Grafik uygulamaları, sergileme elemanları ve mekânsal düzenlemeler ergonomik uyum içinde olmalıdır. Bu bağlamda (Madran, 2012, 294);

- Nesnenin formunun ve renginin doğru anlaşılmasının, doğru ve net gösterilmesinin sağlanmasına,
- Pano, etiket gibi bilgi metinleri içeren malzemelerin ortalama göz seviyesinde yerleştirilmesine,

- Renk, ışık, görsel kontrastlarının algılanmasına ve sergileme elemanları ile sergilenen nesneler arasında zıtlık oluşturulmasına,
- Fiziksel hareketliliğe imkan tanınmasına dikkat edilmelidir.

Mimari proje yarışmalarında da genel mimari tasarım ile sergileme tasarımının bütünleşik olduğu gözardı edilmemelidir. Müze idaresi ihtiyaç programını hem koleksiyonuna hem de insan faktörüne göre belirlemelidir. Bu çerçevede, yarışma şartnamesinde “insanların kullanımına ve konforuna uygun mekansal düzenlemeler yapılması” hususunun özellikle belirtilmesi sergileme-mekan ilişkisinin daha doğru bir şekilde kurulmasını sağlayacaktır.

Bununla birlikte göz ardı edilmemesi gereken mekanla ilgili bir takım güvenlik tedbirleri de söz konusudur. İzleyicilerin sergiyi gezerken algı odakları nesneler olduğu için, fiziksel çevrenin onlara zarar vermeyecek ölçüde tasarlanmış olması da önem taşımaktadır. Buna göre (A Practical Guide for Exhibition, [24.02.2019]);

- Vitrin, kaide, platform gibi sergileme elemanlarının sivri köşeli ve çıkıntılı olmamasına,
- Mekanda basamak ya da kot farklı bulunmamasına; bunların zorunlu olarak kullanılması gerektiği durumlarda, uyarı, ışık, renk gibi dikkat çekici unsurlarla fark edilir kılınmalarına,
- Sergileme elemanlarının ve vitrin dışında sergilenen nesnelerin sabitlenmesine,
- Zemin ve duvar arasında renk ve ton farkı yaratılarak düzlem algısının kaybedilmemesine,
- Dolaşım alanlarının aydınlatmasının kolay algılanabilir olmasına dikkat edilmelidir.

Müze mimari proje yarışmalarında da yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda bir tasarım yapılması gerekliliği özellikle vurgulanmalıdır. Bu bağlamda, yarışma projesiyle elde edilen binalarda bu kıstasları uygulamak mevcut binalara nazaran daha kolay olacağından şartnamede mutlaka bu hususlara dikkat çekilmelidir.

Müze yarışma projelerinde sergilemeye yönelik olarak yukarıda adı geçen kriterlere ek olarak, mimari kıstaslar, inşaat kıstasları, tesisat kıstasları da belirtilmelidir çünkü; söz konusu kıstaslar da sergileme mekanlarının tasarımını büyük ölçüde etkilemektedir. Bu alanlara dair talepler müze idaresi tarafından şartnamede net bir şekilde belirtilmeli, ihtiyaç durumunda yarışmacılardan bu konularda açıklama raporları da talep edilmelidir. Bu şekilde yarışmacılar, idare tarafından belirlenen kriterler konusunda doğru bir şekilde yönlendirilmiş olacaklardır.

Mimari açıklama raporunda dikkat edilmesi gereken hususlar ise şöyle sıralanabilir (Ankara Mimarlar Odası, [28.09.2018]);

- "Ana tasarım ölçütlerinin belirtilmesi,
- Genel tasarım ilkelerinin arsa ve çevre verileri ile ilişkilerinin belirtilmesi,
- Açık alanların düzenlenmesi,
- Müzenin her bölümünün ilgi ile gezilmesini sağlamak için oluşturulacak yönelim aksları, giriş-çıkış noktaları arasındaki kesintisiz gezi akslarının ortaya konması,
- Sergileme ilkelerinin mimari tasarım kararları ile ilişkilendirilmesidir".

İnşaat açıklama raporunda dikkat edilmesi gereken hususlar (Ankara Mimarlar Odası, [28.09.2018]);

- "Yapının taşıyıcı sisteminin tipinin, özelliklerinin ve seçilme nedenlerinin belirtilmesi,
- Taban kotunun ve yapının temel sisteminin belirlenmesi,
- Yer altı suyuна karşı alınacak önlemlerin tespit edilmesidir".

Tesisat açıklama raporunda dikkat edilmesi gereken hususlar ise şunlardır (Ankara Mimarlar Odası, [28.09.2018]);

- "Koleksiyonu oluşturan nesnelerin özellikleri doğrultusunda uluslararası standartlara ve çağdaş müzeciliğe uygun iklimlendirme sistemlerinin belirlenmesi,
- Nesnelere ilişkin aydınlatma koşullarının belirlenmesi,
- Güvenlik sistemlerinin tasarlanması,
- Yangın ihbar ve söndürme sistemlerinin belirlenmesi,
- İklimlendirme sisteminin özelliklerinin ve seçim nedenlerinin belirlenmesi,
- Altyapı, sıhhi tesisat, atık su tesisatı, elektrik tesisatı çözümlerinin belirlenmesidir".

Çağdaş müzecilik anlayışı ile birlikte, ziyaretçi odaklı uygulamalar ve aktif müze deneyimi müzelerde benimsenmeye başlamıştır. Dolayısıyla müzenin iletişim işlevleri arasında "sergileme" işlevi ön plana çıkmış ve müze koleksiyonlarının toplumla paylaşımı ve sunum yöntemlerinde güncel yaklaşımlar benimsenmeye başlanmıştır. Sergilemenin doğru ve etkin bir şekilde yapılması mekansal özelliklerle doğrudan bağlantılıdır. Bu ilişkinin doğru bir şekilde kurulabilmesi için mekanda fiziksel/mimari özellikler, gezi güzergahı, sergileme elemanlarının yerleştirilme düzeni gibi bir takım hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu kriterler yeniden tasarlanarak dönüştürülen mevcut binalardan ziyade müze yarışma projelerindeki

sergileme mekanlarının planlanmasında daha uygulanabilir olduğundan, adı geçen hususların yarışma projelerinde yarışma projelerinde belirtilmesi faydalı olacaktır.

5.3. İstanbul Deniz Müzesi Örneği Kapsamında Mekan ve Sergileme İlişkisinin Değerlendirilmesi

1897 yılında, Tersane-i Amire'de (bugünkü Haliç Tersanesi, Camialtı Tersanesi ve Taşkızak Tersanesi'nin bulunduğu alan) kurulan müze, kendisine tahsis edilmiş bir müze binası olmaması sebebiyle sürekli yer değiştirmek zorunda kalmıştır. II. Dünya Savaşı nedeniyle koleksiyonu Anadolu'nun değişik yerlerine transfer edilen İstanbul Deniz Müzesi, savaş sonrası 27 Eylül 1948 tarihinde Dolmabahçe Camii'nde yeniden ziyarete açılmış, kısa sayılabilecek bir süre sonunda müze tekrar taşınmak zorunda kalmış ve 1961 yılında bugünkü yerleşkesine Beşiktaş'a taşınmıştır.

Tarihsel süreç içerisinde koleksiyondaki eser sayısının artması, müzenin ihtiyaçlarının değişmesi, yeni müzecilik anlayışına ek olarak hizmet alanlarına duyulan ihtiyaç ve özellikle de tarihi kayıkların daha sağlıklı koşullarda sergilenmesi amacıyla yeni bir müze binasına ihtiyaç duyulmuş ve bu amaçla ulusal mimari proje yarışması düzenlemiştir. Tezin bu bölümünde değişim kıstasları göz önünde bulundurularak İstanbul Deniz Müzesi Yarışma Projesi mekan ve sergileme ilişkisi bağlamında değerlendirilmektedir.

İhtiyaçtan Kaynaklanan Değişimler

İstanbul Deniz Müzesi'nin geçirdiği değişimlerin büyük bir kısmı ihtiyaçtan kaynaklı değişimlerdir. Söz konusu değişimler şöyle açıklanabilir;

- Fiziksel koşullar

Mekânsal kısıtlamalardan dolayı koruma, sergileme ve güvenlik açısından gerekli düzenlemelerin yapılması ve çok amaçlı sergi alanlarının oluşturulması bir müzenin en temel ihtiyaçlarıdır. Mekânın yeterli büyüklüğe sahip olmaması nedeniyle Tarihi Kayıklar uygun koşullarda sergilenememiştir. Bu durum mekânın sergi alanından ziyade bir depo görünümünde olmasına yol açmış ve eserlerin algılanmasında sıkıntı yaratmıştır. Ayrıca 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan Gölcük depreminde Saltanat Kayıkları'ndan bir tanesi hasar görmüştür. Bu olumsuzlukları gidermek amacıyla inşa edilen yeni müze binası ile öncesinde 2.000 m² sergileme alanına sahip olan İstanbul Deniz Müzesi binası 15.000 m² sergileme alanına ulaşmıştır.

Yarışma projesi ile elde edilen Tarihi Kayıklar Galerisi'nde, tarihi kayıklar ile 19. yüzyıla tarihlenen yelkenli gemilerde kullanılan ahşap ağırlıklı nesnelerin sergilendiği görülmektedir. Sergilenen kayıklardan yirmisinin boyu 10 metreyi, sekizinin boyu ise 20 metreyi aşmaktadır. Bunların arasında en değerli olan yaklaşık 40 metre boyundaki Tarihi Kadirga'dır. Yarışma sonrasında uygulanan projede, koleksiyonu meydana getiren toplam otuz dört kayık birbirlerine paralel olarak, pruvaları (baş tarafları) ise İstanbul Boğazı'na dik gelecek şekilde sergilenmektedir. İstanbul Boğazı'ndan müzeye doğru bakıldığında, binadan dışarı kızakların uzandığı büyük bir kayikhane izlenimi gözlemlenmekte; müzeden boğaza bakıldığında ise bir rıhtım algısı oluşmaktadır. Galerinin 14 metrelik yüksekliğini bölen bir asma kat bulunmaktadır. Bu asma kat sayesinde aşağıda sergilenen kayıkların içlerinin görülmesi hedeflenmiştir. Koleksiyonla müze binasının bir bütün içinde birbirleriyle etkileşim halinde tasarlandığını söylemek mümkündür. Burası hem bütün kayıkların bir arada algılanabildiği tek bir mekan hem de her kayık için ayrı nişlerin bulunduğu yan yana gelmiş mekanlar topluluğu şeklinde algılanabilmektedir.

Yeni müze binası ile fiziksel koşulların olumsuzlukları giderilmiş, yeni sergileme ve depolama alanları kazanılmış, sergileme ekipmanları, aydınlatma, iklimlendirme ve güvenlik sistemleri işlevlerini yerine getirebilecek seviyeye ulaşmıştır.

- Koleksiyondaki eser sayısındaki artış

Deniz Müzesi uzun yıllar Türkiye'nin ve Türk Deniz Kuvvetleri'nin denizcilik alanındaki tek müzesi olmuştur. Bu nedenle üç tarafı denizlerle çevrili ve 1000 yıllık bir deniz harp tarihi olan bir ülkenin tek deniz müzesi olarak koleksiyon gelişmeye çok açıktır. Bunun doğal sonucu olarak da İstanbul Deniz Müzesi'nin koleksiyonundaki eser sayısı sürekli olarak artmıştır. 1961 yılında Beşiktaş yerleşkesine taşındığı tarihten yeni müze binasının yapılmasına karar verildiği 2005 yılına kadar 7981 kalem 11996 adet eser müze koleksiyonuna dahil edilmiştir (Deniz Müzesi Envanter Ana Defteri).

İstanbul Deniz Müzesi koleksiyonunun en önemli özelliği envanterde yer alan nesnelerin boyutlarının büyük olmasıdır. Bu nedenle gerek sergileme gerekse de depolama açısından büyük mekanlara ihtiyaç duyulmuştur. Örneğin; sergilenen tarihi kayıklardan yirmisinin boyu 10 metreyi, sekizinin boyu 20 metreyi, bir tanesinin boyu ise 40 metreyi aşmaktadır. Tarihi kayıkların bu boyutları mekanın fiziki ve karakteristik özelliklerini etkileyen en önemli unsur olmuştur. Sergilemenin iki önemli ögesinden birincisi eser ,diğeri ise sergileme malzemeleridir. Tarihi kayıkların

boyutları nedeniyle sergileme mekanı aynı zamanda sergileme malzemesi rolünü üstlenmiştir. Bu iki öge arasındaki ilişkide nesneler her zaman ön planda olmalı, sergileme malzemeleri nesnelerin önüne geçmemelidir. Bundan hareketle mekanın tasarımı Tarihi Kayıkları ön plana çıkaracak şekilde geniş sergileme alanları düşünülmüş, kayıklar arasında geniş alanlar bırakılmış, böylece ziyaretçilerin daha geniş bir perspektif ve açıdan kayıkları algılamaları hedeflenmiştir. Müzeye gelen ziyaretçilerin neyi öğrenmek istedikleri, nelere ilgi duyacakları ve nasıl bir ortamda keyifli vakit geçirmek isteyecekleri öngörülmeye çalışılmış ve mekan- sergi kurgusu bu doğrultuda yapılmıştır.

- Koleksiyona dair araştırmalar

Zaman içerisinde müze uzmanlarının ve müzede çeşitli eserler üzerinde incelemeler yapan araştırmacıların buldukları yeni bilgiler bu eserlerin korunmasına yönelik değişiklikler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Örneğin; 1999 yılından bu yana Deniz Müzesi'ndeki "Tarihi Kadirga" üzerinde araştırmalarını sürdüren Prof. Cemal Pulak³¹, adı geçen kadirganın dünyanın yaşayan en eski gemisi olduğunu ifade etmesi kadirganın önemini daha da arttırmıştır. İstanbul Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması'nda bu husus dikkate alınmış ve "Tarihi Kadirga" tasarımın odak noktası olmuştur. Öte yandan, müze uzmanlarının yaptığı araştırmalar ışığında dönemin en büyük kalyonu olan "Mahmudiye Kalyonu"na ait nesneler tespit edilmiştir. Deniz Müzesi tarafından dikkatlice gerçekleştirilen edinim politikası sayesinde, koleksiyonunda bulunan 400'ü aşkın tam ve yarım gemi modellerinin Türk Deniz Harp Tarihi'nde görev yapmış tüm gemi tiplerinin örneklerini içerdiği tespit edilmiştir. Deniz Müzesi, gemi modeli koleksiyonu ile dünya deniz müzeleri arasında çok önemli bir yere sahiptir.

Sergilemede, hem kronolojik hem de tematik bir sergileme düzeni benimsenmiştir. Kayıklar tematik olarak gruplanırken kendi içlerinde belirli bir kronolojiyi de takip etmektedir. Kronolojik sergileme, izleyen açısından daha kolay takip edilse de bir süre sonra tek düze gelmeye başlayabilir. Tematik sergilemede ise, konuyla ilişkili farklı padişahlara ait Saltanat Kayıkları bir arada sergilenerek izleyicinin kendine sorular sorması ve onları ilişkilendirmesi sonucunda aktif bir öğrenme gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

³¹ ABD Texas A&M Üniversitesi Deniz Arkeolojisi Enstitüsü Öğretim üyesidir. Denizcilik Arkeoloji Enstitüsü'nün (INA-Institute of Nautical Archaeology) başkan yardımcısıdır. 1982 yılından bu yana INA'nın Türkiye'deki sualtı araştırmalarını yönetmektedir (<http://nautarch.tamu.edu/academic/FACULTY/pulak.shtml>).

Müze Stratejisine Bağlı Değişim

İstanbul Deniz Müzesi yeni binası ile sadece koleksiyon sayısının artması nedeniyle yaşanan fiziksel koşulların yetersizliği sorunu çözülmemiş, misyonu ve vizyonu çerçevesinde hedeflerine ulaşmak için gerekli olan yeni mekanlara da sahip olunmuştur.

- Müzenin bir buluşma merkezi olması

Müzeler, tiyatrolar, kütüphaneler veya konser salonları gibi diğer kültürel tesislerle birlikte, bir yerin ya da bölgenin kültürel altyapısına önemli bir katkıda bulunurlar. İstanbul Deniz Müzesi konumu itibarıyla İstanbul'un merkezi bir semti olan Beşiktaş'ta, Asya ile Avrupa yakaları arasında yoğun işleyen deniz trafiğinin hemen başladığı noktada yer almaktadır. Beşiktaş'ın önemli bir arter, kent içinde önemli bir toplanma ve sirkülasyon alanı olması; öte yandan, bölgede Milli Saraylar Resim Müzesi, Milli Saraylar Saray Koleksiyonları Müzesi, Dolmabahçe Sarayı, Beşiktaş JK Müzesi ve Atatürk Evi gibi müzeler bulunsa da İstanbul Deniz Müzesi farklı koleksiyonu sayesinde deniz kültürünün ve mirasının korunmasını sağlamakta, toplumsal odaklanma ve öğrenme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, yeni müze binası katkısı, süreli sergi alanları, toplantı odaları, konferans salonu ve konser alanı ile erişilebilir kültürel alanlar sağlanmakta, kitap festivalleri, çocuk bienalleri vb. etkinlikler düzenlenmekte, diğer kültür kuruluşları ile ortak programlar (müzecilik sempozyumu vb.) yürütülmektedir.

Yeni mekanlarıyla stratejisini de değiştiren İstanbul Deniz Müzesi gerçekleştirdiği tüm bu etkinlikler ile izleyicinin sürekliliğini hedeflemiştir. 2018 yılındaki ziyaretçi sayısının bir önceki yıla göre %50 oranında artmış olması, İstanbul Deniz Müzesi'nin Beşiktaş semtinde bir buluşma merkezi olma hedefine ulaştığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

- Müzenin bir eğitim merkezi olması

İnsanların müzelerle etkileşimi incelendiğinde, sosyal ilişkide bulunma, yeni tecrübeleri deneme, aktif katılım, bulunduğu ortamda rahat hissetme, boş zamanları değerlendirme gibi nedenlerle müzeleri ziyaret ettikleri görülmektedir (Öztekin, 2014, 73). İnsanların müzeye gelme nedenlerinden biri de öğrenme olanakları için sunmuş olduğu atmosferdir. Müzeler, koleksiyonları ve erişilebilirlik olanakları değişkenlik gösterse de, önemli öğrenme merkezlerdir. Öğrenme üzerine yapılan araştırmalar, insanların farklı tür zekaları ve farklı öğrenme yöntemleri olduğunu göstermektedir

(Ambrose, Paine, 2006, 48). Müzelerin sergileme tasarımı bu çalışmalardan yararlanılmaktadır.

İstanbul Deniz Müzesi'nde sergi tasarımı bu hususlara dikkat edilmiştir. Sadece görsel malzemeler değil, diğer duyular da dikkate alınarak bir sergileme düzeni kurgulanmıştır. Örneğin; 19. yüzyılda Osmanlı Donanması'nda hizmet veren gemilere ait "Gemi İsim Levhaları", "Gemi Baş Armaları" ve "Gemi Kıç Armaları" sergilenmekte, imal edilen bir kalyon kıç replikası üzerinde söz konusu nesnelerin nasıl ve ne şekilde konumlandığı gösterilmektedir (Bkz. Şekil 47).

Şekil 47: Kalyon Kıçı üzerinde Gemi İsim levhası ve Gemi Arması'nın Konumlanması

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Ayrıca, çocuklara yönelik olarak "Çocuk Oyun Odası" tasarlanmış, burada çocukların temel denizcilik terimlerini öğrenmesi hedeflenmiştir (Bkz.Şekil 48). Sergilenen nesnelere ziyaretçi tarafından verilen ilk tepki, bakma, dokunma, hissetme ve dinleme yollarından biri ile olmaktadır. Ancak bu duyuların tümünün gerçekleşmesi pek de mümkün olmayan ve çok da arzulanmayan bir durumdur. Sergi tasarımı ziyaretçi ile sergilenen nesne arasında çok duyulu iletişim kurulabilme olanağı sağlanmalıdır.

Şekil 48: Çocuk Oyun Odası Muhabere Sancakları İstasyonu

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

- Müzenin koruma ve güvenlik öncelikleri

Müzelerin başlıca sorumluluğu, koleksiyonların korunması ve gelecek kuşaklara sağlıklı koşullarda aktarılmasıdır. İstanbul Deniz Müzesi yönetiminin de bu sorumluluktan hareketle yeni müze binası için düzenlenen mimari proje yarışmasının şartnamesinde koleksiyonun korunmasına yönelik hususları detaylı bir şekilde belirttiği görülmektedir. Koleksiyonda bulunan bütün eserlerin sergilenemeyeceği ve sergilenen eserlerin periyodik olarak değiştirilmesi gerekliliği için depo alanları buna göre planlanmıştır. Edinimlerin depoya girmeden önce dinlendirildiği ve kontrolünün yapıldığı bir "karantina odası" da depo alanında tasarlanmıştır. Yeni müze binasında depo alanları sergileme mekanlarının hemen yanında planlanmıştır (Bkz. Şekil 49).

Şekil 49: Sergi Salonuna açılan depo

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Sergileme ve depolama alanlarında uygun bağıl nem ve sıcaklık değerlerinin ayarlanabildiği iklimlendirme sisteminin; olası bir yangına karşı yangın ihbar sisteminin ve yangın söndürme sisteminin; sel ihtimaline karşı da tahliye tulumba sistemlerinin (yedeği de dahil olmak üzere) tasarlanıp uygulandığı görülmektedir.

Ayrıca yeni müze binasında güvenliğe yönelik olarak koleksiyonların muhafaza edildiği depoların, müzenin erişimi kontrollü iç bölümlerinde konumlandırıldığı, lazer ve infrared güdümlü güvenlik sistemlerinin, CCTV sistemlerinin, kapı ve cam açıldı dedektör sistemlerinin tasarlanıp uygulandığı da görülmektedir. Yeni müze binasının 2.500 metrekaresi cam alan olarak tasarlanmıştır. İstanbul Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması'nda, müze binası şehirle iç içe olmak üzere kurgulanmış, bu nedenle müze binası çevresinde fiziki güvenliği sağlayacak bir tasarım düşünülmemiştir. Boğaz tarafındaki cephede ise fiziksel güvenlik görevini tasarlanan havuz üstlenmiştir. Söz konusu cam alanların çokluğu nedeniyle güvenlik özellikli cam türü tercih edilmiş, ayrıca camlar morötesi (UV) ve kızılötesi (IR) ışınımına karşı üretilen cam filmleriyle kaplanmıştır.

Şekil 50: Güvenlik Sistemleri

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Sergilenen koleksiyonların güvenliği müzeler için her zaman öncelikli konu olmuştur. Öte yandan önemli ve öncelikli olan diğer bir konu da müzeyi ziyarete gelen kişilerin güvenliği ile mekansal ve algısal konforlarının sağlanmasıdır. Müzelerde, ziyaretçi mekana ve mekandaki sergilemeye odaklandığı için, ilgili bağlamın ve fiziksel çerçevelerine zarar ve kazaya sebebiyet vermeyecek şekilde tasarlanması çok önemlidir. Tasarım aşamasında teknik ve estetik konularında taviz verilebilse de güvenlik konularında mümkün olduğunca taviz verilmemelidir. Buna göre;

- Sergilenen nesnelerin büyük boyutları nedeniyle vitrin, kaide gibi sergileme elemanları kullanılmamış bunun yerine Tarihi Kayıkları emniyetli bir şekilde taşıyacak kızaklar kullanılmıştır (Bkz. Şekil 51).

Şekil 51: Taşıyıcı Kızak

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

- Müzeye giriş alanı ile sergileme mekanı arasındaki kot farkı nedeniyle sergileme mekanında basamak sistemli ve engelli erişimi için rampalı bir çözüm üretilmiştir. Tasarımda kullanılan 1,5 adım stili basamak ziyaretçilerin alışık olmadıkları bir durum olduğu için dikkat çekmek amacıyla sarı-siyah şeritler yapıştırılmıştır (Bkz. Şekil 52),

Şekil 52: 1,5 adım olarak tasarlanan merdivenler

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

- Mekan içinde sergilenen tüm eserler doğal ya da insan kaynaklı afetlerden doğabilecek riskler göz önünde bulundurularak sabitlenmiştir (Şekil 53),
- Sergileme elemanları kendilerini taşıyabilecek şekilde tasarlanmış ve duruma göre yere ya da duvara sabitlenmiştir.

Şekil 53: Taşıyıcı sergi elemanı ve yere sabitlenmesi

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Gelişmeye Bağlı Değişimler

Teknolojideki gelişmelerle birlikte projeksiyon, sinevizyon, barkovizyon, kiosk vb. cihazları müzelerde yaygın biçimde kullanılmaya başlanmış, izleyiciye öğrenme, deneyimleme, bilgilenme imkanları sunulmuştur. İstanbul Deniz Müzesi sergilemesinde de sinevizyon ve kiosk sistemlerinin kullanıldığı görülmektedir. İstanbul Deniz Müzesi Mimari Proje Yarışması neticesinde inşa edilecek yeni yapıda sergilenecek nesnelerin boyutları yarışma şartnamesinde net bir şekilde belirtildiğinden sergilenecek nesnelerin mekan ihtiyacı müellif tarafından net bir şekilde tasarlanmıştır.

Serginin kurgulanması aşamasında dikkat edilen en önemli hususlardan bir tanesi hitap etmesi amaçlanan hedef kitlesidir. Müze ziyaretçilerini en genel anlamıyla üç tip grupta değerlendirmek mümkündür. Birinci tip grup müzeye tesadüfen gelmiş ve çok ilgili olmayan, ikinci tip grup ilgili, sergiyi bilinçli ve dikkatli gezen ve üçüncü tip grup ise sergiyi yakından izleyen, inceleyen, detaylı bilgi ve nesnelerle doğrudan ilgilenen uzman ziyaretçi grubudur (Madran, 2012, 288). İstanbul Deniz Müzesi konumu itibarı ile çok merkezi bir noktada olması sebebiyle yukarıda belirtilen üç tip ziyaretçi grubu tarafından da ziyaret edilmektedir. Bu nedenle her üç müze ziyaretçi

tipi de hedef kitle olarak belirlenmiş ve sergileme tasarımı bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Buna göre sergileme alanlarını incelediğinde;

Müze girişinde geniş bir fuaye alanı izleyiciyi karşılamaktadır. Aynı zamanda süreli sergi alanı olarak da tasarlanan fuaye bölümü, işlevlerin kesiştiği bir mekandır. Danışma, kafeterya, çocuk oyun alanı ve hediyelik eşya dükkanı bu bölümde yer almaktadır. Cadde tarafındaki giriş meydanının devamı olarak kurgulanan fuayeden Boğaza uzanan doğrusal aks, Tarihi Kayıklar Galerisi'ne inilen geniş bir seyir rampası ile Tarihi Kadirga'yı birleştirmektedir. Teatral bir deneyim sunan bu merdivenli alan aynı zamanda müzenin en önemli mekanı olan Tarihi Kayıklar Galerisi'nin girişidir. Boğaza açılan bir rıhtım-çekek binasını anımsatan Tarihi Kayıklar Galerisi, iki farklı tipte mekan yapısını aynı bünyede barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Burası hem bütün kayıkların bir arada algılanabildiği tek bir mekan hem de her kayak için ayrı nişlerin bulunduğu yan yana gelmiş mekanlardır.

Fuaye alanını geçtikten sonra Tarihi Kayıkların sergilendiği mekana girilmektedir. Girişte izleyiciyi geniş, yüksek ve aydınlık seviyesi fazla bir alan karşılamaktadır. Tasarımda sergilenecek nesnelerin boyutları dikkate alınarak tavan yükseklikleri, kapı boyutları ve pencere boyutlarının belirlendiği söylenebilir. Buna paralel olarak depoların kapı boyutları ile asansör boyutları eserlerin boyutlarına göre planlanmıştır.

Şekil 54: Sökülebilir cam yüzeyler

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Sergilenen Tarihi Kayıkların ön tarafındaki cam aksamı taşıyan metal doğramalar Tarihi Kayıkların başka bir yerde geçici olarak sergilenebilme ihtimaline karşı Tarihi Kayığın çıkabileceği boyutta ve sökülebilir şekilde tasarlanmıştır (Şekil 54).³²

Mekan duvar ve tavanlarında gri ve beyaz renklerin hakim olduğu görülmektedir. Mekanda sergilenen nesnelerin kalem işi ve oyma-kabartma süslemelerini ön plana çıkartmak amacıyla bu renkler tercih edilmiştir. Taban sergilenen nesnelere paralel olarak iki şerit halinde terazu (Petrol türevi sert kauçuk malzeme) ve ceviz parke ile döşendiği görülmektedir. Fonda kullanılan gri ve beyaz renkler ile zemine uygulanan terazu ve ceviz döşemelerin uyum içinde olduklarını söylemek mümkündür. Sergilenen nesnelerin boyutu nedeniyle sergileme elemanı olarak vitrin tasarımı yapılmamıştır. Günümüz müzecilik anlayışında dikkat edilmesi gerekli temel prensiplerden biri de, eserlerin özelliklerini, yapısını ve taşıdığı dekoratif öğeleri niteliklerine bağlı kalarak korumak ve ona göre sergilemektir. Bu nedenle, eserlerin bozulmasına yol açan nedenleri ve bozulma etkilerini belirlemek, uygun ve etkili koruma yöntemlerini, saklama koşullarını belirleyip uygunluğunun sağlanması gerekmektedir. Güneş radyasyonunun nesneler üzerinde çok fazla olumsuz etkileri bulunmaktadır. Güneşin etkileri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Arpacioğlu, Diri, Özgüner, 2000, 48-56) ;

- Malzemelerin bozulma mekanizması enerjiye ihtiyaç duyar ve müze binalarında ışık en büyük enerji kaynaklarından birisidir,
- Müzelerde kullanılan yapma ve doğal aydınlatma sistemleri oksidasyonda bir katalizör vazifesi görür ve bozulmayı hızlandırır,
- Plastik sanat eserlerinin boyalarının solmasına neden olur,
- Organik nesnelerin aşınma ve çürümesine sebep olur,
- Sergilenen nesnelerin üzerinde sıcaklık artışına neden olabilir,
- Ortamın nemi sabit tutulsa bile kurumaya neden olabilir

Öte yandan havada bulunan çok büyük bir bölümü UVA tipi olan mor ötesi (UV) radyasyon, ahşap, kağıt, kumaş, plastik türleri, boya türleri gibi organik malzeme yüzeyleri üzerinde molekül bağlarını parçalayarak belirgin derecede renk kaybı, kırılma ve degradasyon (ayrışma) meydana getirmekte ve geri döndürüsü

³² 225 demirbaş numaralı Abdülaziz Devri'ne Saltanat Kayığı Lizbon/Portekiz'de düzenlenen 98 EXPO fuarına gönderilmiştir. Tarihi Kayık sergilendiği alandan duvarların yıkılması sonucu çıkarılabilmektedir.

olmayan etkiler bırakmaktadır. Ancak mekânda sergilenen objenin görünebilmesi, detayların anlaşılabilmesi için belli düzeylerde aydınlatma gerektiğini de unutmamak gerekir. Bu sağlanmadığı takdirde görsel konfor olumsuz yönde etkilenecek, ayrıca ziyaretçilerin görüş miktarı azalacağından güvensiz bir ortam oluşacaktır.

Özetle; mekan tasarımında tasarımcının, sergilenecek nesnelerin üzerine düşecek güneş ışığına bağlı enerji parametrelerinin miktarını bilmesi ya da uzman bir kişi veya kuruluşa hesaplatması ve tasarımı ona göre yapması temel gerekliliktir. Ayrıca tasarımcının güneş enerjisinin sergilenecek nesneler üzerindeki olumsuz etkilerini de bilmesi gerekmektedir.

İstanbul Deniz Müzesi yeni binasının Tarihi Kadırga ve saltanat kayıklarının sergilenmesi planlanan sergi holleri mekânsal doğrultusunun güneş hattı yönlenmesi güneydoğu şeklide tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Yani, gün doğumundan batımına kadar güneş ışınları direkt olarak mekâna girebilmektedir. Tarihi Kayıkları için Boğaz'la tekrar buluşma fikrinden yola çıkılarak yapılan tasarımda denize bakan cephelerde güneş kontrol sistemi bulunmayan büyük boyutlu cam yüzeylerin tasarlandığı görülmektedir. Tasarımda güneş ışığının tüm bu olumsuzluklarına çözüm üretebilmek amacıyla müellif tarafından teknik özellikli özel üretim cam önerilmiş ancak cam maliyetinin çok yüksek olması sebebiyle uygulanamamıştır. Müze inşaatı tamamlanıp ziyarete açıldıktan sonra, eserlerin güneş ışığının zararlı ışınlarından korumak amacıyla İstanbul Deniz Müzesi idaresi tarafından pencerelere nano teknoloji ürünü metal içermeyen UV ışınlarını %99 ve Kızılötesi ışınları %97 oranında filtre eden 3M Prestige cam filmleri uygulanmıştır. Uygulama sonrası yapılan ölçümlerde değerlerin kabul edilebilir seviyede olduğu görülmüştür. Bu uygulama ile eserler için uygun olan değerlere ulaşılmış ise de cam yüzeylerden gelen güçlü ışık nedeniyle genel aydınlık dağılımının düzgün olmadığı, sergilenen Tarihi Kadırganın tüm özelliklerinin rahat algılanamadığı (Şekil 55) görülmüş, dolayısıyla ziyaretçiler için arzu edilen konfora ulaşıldığını söylemek olanaklı olamamıştır. Bu durum müze için ayrıca ek bir mali yük getirmiştir.

Tarihi kayıklar Galerisi'nde, boyutları 3-40 m. arasında değişen 36 adet kayak, gemi baş ve kıç arması, gemi tam ve yarım modelleri, gemi baş figürleri ile az miktarda taş baskı ve suluboya tablo sergilenmektedir. Eserlerin büyük bir kısmı ışığa orta duyarlı ve çok küçük bir kısmı da ışığa duyarlıdır. Eserlerin büyük bir kısmı doğal ahşap rengindedir.

Şekil 55: İstanbul Deniz Müzesi Tarihi Kadirga

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Kayıkların yan yüzeylerinde şeritler halinde resmedilmiş kalem işleri bulunmaktadır. Mekanda sergilenen ahşap nesnelerin çokluğu nedeniyle ışığa karşı orta duyarlı sınıfta değerlendirilmiş ve aydınlık düzeyi en fazla 200 lux olacak şekilde tasarımı gerçekleştirilmiştir. Aydınlatmada sergilenen nesneler dikkate alınarak renksel görünümü sıcak ve nötr beyaz lambalar, nesnelerin üç boyutsal değerlerinin daha net görülebilmesi amacıyla yumuşak ve açık gölge tercih edilmiştir. Mekan aydınlatmasında GE HALOGEN AR111-75W tip halojen lambalar kullanılmıştır. Aydınlatmada kullanılan halojen lambaların eş değer led lambalarla değiştirilmesi durumda hatırı sayılır oranda enerji tasarrufu sağlanabilecektir.

ANSI/IESNA RP-30-96 Müze ve Sanat Galerileri Aydınlatma Standardı dünyada yaygın olarak kullanılan müze mekânları için aydınlatma gerekliliklerini ortaya koyan standarttır. Türkiye'de bu türden mekânlar için aydınlatma şartlarını düzenleyen herhangi bir yazılı doküman bulunmamaktadır. İstanbul Deniz Müzesi'nde sergileme mekanlarının aydınlatma tasarımını ANSI/IESNA RP-30-96 standartlarında göre değerlendirdiğimizde başarılı bir tasarımın yapıldığını söylemek mümkündür. Tasarım aşamasında müellifin, daha önce müze aydınlatması (Sabancı Müzesi ve Arkeoloji Müzesi) yapmış bir kuruluş ile çalışmış olmasının başarıda etkisi olduğu söylenebilir (İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yayınlanmamış Yarışma Dosyası, 2005).

Sergilenen nesnelerin fiziksel çevre ile uyumlu ve doğru biçimde korunması önemlidir ve uluslararası standartlara göre gereklidir. Bu nedenle müze yapıları yalnızca estetik kaygılar ile yapılmamalı, öncül gören belli kurallara dayanan ve müzenin koleksiyonu koruma işlevini önceleyen tasarımlarla yapılmalıdır. Bu

nedenle, müze gibi önemli işlevsel projelerde, onaylanan uygulama projesinin mümkün olduğunca çok boyutlu düşünülmüş, uzman görüş ile tasarımın erken aşamalarında sorunların çözülmüş olması, maddi kayıpların minimize edilmesinin yanı sıra yapının sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından da olumlu niteliksel sonuçları beraberinde getirebilecektir. Amaç sadece bir sergi mekânı oluşturmak değil, o mekânda sergilenecek nesneleri de en iyi biçimde koruma olmak zorundadır. Tasarım aşamasında yeterince düşünülmeyen bu kapsamdaki konular için, yapım ve kullanım aşamasında üretilen çözümler yetersiz olabilmekte ya da arzu edilmeyen maddi, kültürel kayıplara neden olabilmektedir.

Müze mekanlarının iklimlendirmesi amacıyla yapılan tasarımda iki farklı bölge oluşturulduğu görülmektedir. Birinci bölgede, ofis, yaşam alanları, konferans salonu, kafeterya, fuaye alanı ve hediyelik eşya reyonu; ikinci bölgede ise, sürekli ve süreli sergi alanları, restorasyon/ konservasyon atölyeleri ile depo alanları klimatize edilmektedir. İklimlendirme sisteminin bu şekilde tasarlanması sayesinde farklı bölgelerde farklı nem ve sıcaklık oranları uygulanabilmektedir. İklimlendirme sistemi otomatik olarak ayarlanabilmektedir. Amerikan Isıtma, Soğutma ve İklimlendirme Mühendisleri Cemiyeti (American Society of Heating, Refrigerating And A-C Engineers Fnd.- ASHRAE) tarafından 2003 yılında güncellenen "Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler" için ısı ve nem değerleri sisteme girilmiştir. Çeşitli yerlere yerleştirilen data loggerlardan gelen veriler yardımıyla sistem devreye girmekte ya da çıkabilmektedir. Sistem nem alma ve nem verme özelliğine sahip olduğu gibi dışa açılan havalandırma kanallarından istenilen oranda taze hava alınarak sisteme aktarılabilir. Bir ucu Boğaz'ın kıyısında, diğer ucu İstanbul'un en işlek caddesi olan Dolmabahçe Caddesi arasında konumlanmış olan İstanbul Deniz Müzesi koleksiyonunda bulunan eserleri gerektiği gibi koruyabilmek için gelişmiş ve teknolojik özelliklere haiz bir iklimlendirme sistemi ile donatılmıştır. Tasarım aşamasında tercih edilen iklimlendirme sisteminin teknik özelliklerine bakıldığında sergileme tasarımı ve uygulamasına uyumlu olduğu görülmektedir.

Güvenlik açısından belirlenen ihtiyaçların çoğunun uygulanması sağlanmıştır. İdare tarafından kuru tip yangın söndürme sistemleri önerilmiş, ancak sergileme mekanının büyüklüğü ve bölümlü olmayışı nedeniyle mimari yapının kuru sisteme uygun olmadığı anlaşılmıştır (Çetin, Cavar, 2016, 64). Mekan tasarımında güvenliğe yönelik tüm unsurların olmasına dikkat edilmiştir. Acil giriş- çıkış kapılarını engellemeyecek bir tasarım gerçekleştirilmiştir.

Ziyaretçilerin sol tarafa yönelerek müzeyi gezmeleri planlanmış; ziyaretçinin ilgi ve algısını aktif tutmak için mekanın en uzak duvarına salonun öbür ucundan görünecek şekilde Saltanat Kayıklarından çok farklı, çok renkli ve büyük bir nesne sergilenmesine karar verilmiştir (Bkz. Şekil 56).

Şekil 56: Orhaniye Zırhlı Fırkateyni'ne ait Gemi Baş Arması

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Mekanın büyüklüğü göz önüne alınarak ziyaretçi konforu düşünülmüş ve belirlenen noktalara sergileme planı ve gezi güzergahını gösterir panolar tasarlanarak yerleştirilmiştir (Bkz. Şekil 57).

Şekil 57: Sergileme Planı ve Gezi Güzergahı Panosu

Kaynak : İlyas Gültaş Arşivi, 2019.

Yetişkin insan algısının dikkatini toplama süresi referans alınarak gezi güzergahı üzerine oturma grupları konulmak suretiyle dinlenme alanları oluşturulmuş, böylece müze ziyaretinin sürdürülebilir olması hedeflenmiştir. Kayıklar tematik olarak gruplanırken kendi içlerinde belirli bir kronolojiyi de takip etmektedir. İzleyici gezi güzergahını, mekanın genişliğinden dolayı serbest yön şekliyle gezebileceği gibi tanımlı yönlendirme şekli ile de gezebilmektedir. İzleyiciler Kayıklar Galerisi'ni ziyaret ettikten sonra geniş bir rampayla üst kata çıkmakta, o katı dolaştıktan sonra karşılarına çıkan köprüden geçip tescilli binaya geçmektedir. Sergi için hazırlanan bilgi panoları ile etiket bilgilerinin tasarımında insan unsuru dikkate alınmıştır. Ancak hedef kitle olarak tüm müze ziyaretçi tipleri belirlenmişse de çocuk ziyaretçiler için uygun (fiziksel ve içerik olarak) bilgi panosu ve etiket bilgilerinin tasarlanmadığı görülmektedir.

Tarihi Kayıklar Galerisi'nde kayıkların yanı sıra sergilenecek nesnelerin neler olduğu proje öncesinde belirlenmiştir. Bu nesnelerin arasında gemi armaları, gemi baş figürleri gibi büyük boyutlu ve ağır nesneler de bulunmaktadır. Uygulama öncesinde eserlerin yerleşimine karar verilmiş ve buna göre ağır nesnelerin sergileneceği yerlerde duvarlara çelik kuşaklar yerleştirilmiştir. Ancak sadece önceden belirlenen yerlere bu kuşakların konması sonrası için sorun teşkil etmiştir. Çünkü zaman içinde değiştirilecek sergi temalarıyla birlikte eserlerin de yerleri değişebilmektedir. Bu kapsamda daha sonra yapılacak herhangi bir değişikliğin ön görülmediği söylenebilir. Belirli bir tema dahilinde sergileme yapıldığında ve eserlerin yerlerinin değiştirilmesi planlandığında duvarların büyük çoğunluğu alçıpan olduğundan bu eserlerin sergilenmesinde sorun yaşanmaktadır (Çetin, Cavar, 2016, 63).

Deniz Müzesi'nin tarihi kayıklar koleksiyonunun yanı sıra plastik sanat eserleri, silahlar, gemicilik malzemeleri, seyir malzemeleri, tekstil, nümizmatik ile tam ve yarım gemi modellerinden oluşan zengin bir koleksiyonu da vardır. Bu koleksiyonların büyük bölümü Tescilli Bina'da sergilenmektedir. Yarışma projesiyle tasarlanan Tarihi Kayıklar Galerisi, mevcut Tescilli Bina ile bir bütün oluşturacağından, izleyicilerin algısını bozmadan, sergileme düzenini koruyacak bir şekilde birbirine bağlanmıştır. Müzeyi ziyarete gelen izleyici kayikhane turunu tamamladıktan sonra köprüyle tescilli binanın birinci katına geçmekte ve ziyaretini başladığı noktada, yeni binanın giriş fuayesinde noktalamaktadır. Bu anlamda yeni yapı ile mevcut Tescilli Bina arasındaki geçişle ilgili kriter büyük ölçüde yerine getirilmiştir.

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere müze mimari projeleri özel çözümler gerektiren farklı bir alandır. Başta sergileme alanları olmak üzere, tüm hizmet birimlerinin hem koleksiyonları korumak hem de izleyicilere kaliteli bir müze deneyimi sunmak amacıyla planlanması çok yönlü düşünülmesi gereken zor bir süreçtir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için mimari yarışma projeleri düzenlemek iyi bir çözüm olarak düşünülebilir. Yarışma projesi ile yeni bir tasarım elde etmek idareye bu anlamda pek çok alternatif sunması açısından faydalıdır. Nitekim Deniz Müzesi mimari yarışma projesinde de idarenin belirlediği kriterlere uygun uygulamalar ve farklı alternatifler söz konusu olmuştur. Ancak tasarım ve uygulama süreci farklı süreçler olmakla birlikte, her zaman planlanan tasarımın uygulanması mümkün olamamaktadır. Bu durum da bir takım sorunları beraberinde getirmektedir. Burada önemli olan gereken çözümlerin ivedilikle bulunması ve uygulanmasıdır. Ayrıca yarışma projelerinde ihtiyaçların tam ve doğru bir şekilde belirlenmesi ve uygulama sürecinde müzecilerin ve mimarların ekip halinde çalışması da sorunların önüne geçmek için atılacak önemli adımlardandır.

6. SONUÇ

Toplum merkezli müzecilik anlayışını benimseyen çağdaş müzeler, koruma, araştırma ve iletişim işlevlerinin yanı sıra, mimarileriyle de 21. yüzyılda ön plana çıkmaktadır. Müzeler tasarlanırken, temel işlevlerin gerçekleşeceği hacimler kadar, yapıların sürdürülebilirliği de önemlidir. Günümüzde müze binaları ve mekanlarının, koleksiyon, personel ve ziyaretçi için en doğru ve en kullanışlı çözümler sunması beklenmektedir.

Yurt dışında ve Türkiye’de müze binası olarak ya yeni bir yapı tasarlanmakta ya da mevcut yapıların yeniden işlevlendirilmesi tercih edilmektedir. Yurt dışında yeni tasarlanan müze binaları için ihtiyaç duyulan mimari projeler, ağırlıklı olarak yarışma yöntemi ile temin edilirken, Türkiye’de müze mimari projeleri için tip proje, doğrudan temin, ihale ya da yarışma yöntemlerinden biri tercih edilmektedir. Müze mimari proje yarışmaları, ihtiyaçların doğru ve tam tespit edildiği bir ihtiyaç programı ve bu doğrultuda hazırlanan şartname ile gerçekleşmektedir. Yarışmalar, kuruma en iyi çözümü sunan projeyi seçebilme imkanı sağlaması nedeniyle müzeler için en doğru mimari proje elde etme yöntemi olarak kabul edilebilirler.

Yarışmalar, fikirlerin, tasarımların, tecrübelerin, bilgi birikiminin, projelerin ve ilgili disiplinlerin gelişmesine katkı sağlamak gibi pek çok avantaja sahiptir. Bu çerçevede müze yarışma projeleri de, farklı yaklaşımlar ortaya koymakta; daha katılımcı ve kapsayıcı bir süreç içermekte; önemli bir tasarım birikimi paylaşmakta; yarışmayı açan kuruma ya da kişiye en ideali seçme olanağı sunmaktadır (Ay, 2010, 83). Bütün bu olumlu özelliklerine rağmen Türkiye’de az sayıda müze mimari yarışma projesi gerçekleşmiştir. Bu kapsamda tezin ana problemi; Türkiye’deki müze binaları için ihtiyaç duyulan mimari projelerin elde edilmesinde yarışmanın bir yöntem olarak tercih edilmemesidir. Ana problem çerçevesinde tezin araştırma soruları ise şunlardır:

- 25552 sayılı “Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği” müze mimari proje yarışmaları için yeterli midir?

- Türkiye'de mimari proje yarışma sürecini yürütecek profesyonel kurum/kuruluşlara ihtiyaç var mıdır?
- Türkiye'de müze mimarisi konusunda çalışan mimarlar ya da ilgili diğer disiplinlerden uzmanlar mevcut mudur?
- Türkiye'de müze mimari proje yarışmaları düzenlenirken kurumsal ihtiyaçlar, koleksiyon, personel ve ziyaretçi ihtiyaçları göz önünde bulundurulmakta mıdır?

Mimari proje yarışmalarının temel dayanağı olan "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"nin kısmen yeterli olduğu, ancak müze gibi özellikli yapıların bu yönetmelikle yapılması için revizyona ve eklere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Bu yönetmeliğe göre Türkiye'de yarışmalar, tek kademeli, iki kademeli ve ön seçimli olmak üzere üç şekilde düzenlenebilmektedir (Bakanlar Kurulu, [25552 sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004), md.6b, md.36, md. 37). Troya Müzesi Mimari Projesi'nin müellifi Mimar Ömer Selçuk Baz, müze gibi özellikli yapıların yarışma yöntemi ile elde edilmesinde "ön seçimli yarışma" şeklinin daha uygun olduğunu düşündüğünü, böylece idare tarafından yarışma kriterlerini karşılayacak mimarların/ofislerin seçiminin daha kolay yapılabileceğini ifade etmiştir (Baz, 06.10.2017). Ön seçimli yarışmaların, uluslararası ölçütler ve seçim kriterleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirildiğinde, bu yöntemin en ideal proje elde etme yöntemi olduğu söylenebilir.

Yurt dışındaki müze mimari proje yarışmalarından "Yeni Akropolis Müzesi", "Büyük Mısır Müzesi" ile "Guggenheim Müzesi Mimari Proje Yarışmaları"nın uluslararası ve iki kademeli; "Ulusal Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Müzesi" ile "Danimarka Denizcilik Müzesi Mimarlık Proje Yarışmaları"nın ise ön seçimli yapıldığı belirlenmiştir. Türkiye'de gerçekleştirilen dokuz müze mimari proje yarışmasından yalnızca "Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeo-Park Alanı Proje Yarışması" ön seçimli olarak gerçekleştirilmiştir. "Vehbi Koç Çağdaş Sanat Müzesi Mimari Proje Yarışması" davetli usulü, "Roboski Müzesi ve Anma Yeri Proje Yarışması" iki kademeli, diğer müze mimari proje yarışmaları ise tek kademeli olarak düzenlenmiştir.

"Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"ne göre Türkiye'de düzenlenen yarışmalarda görev alan jüri üyelerinin, mesleklerinde en az on (10) yıl benzer tasarım konusunun tanzim veya tasdik işlerinde fiilen çalışmış olması ile birlikte; benzeri tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon kazanmış veya projesi satın

alınmış; ilgili ihtisas konusunda seçkin, özgün ve örnek gösterilebilecek bir tasarımın müellifi olması; ilgili ihtisas konusunda, bir tasarımın tüm projelerini, uygulama proje ve detaylarını hazırlayarak yetkili mercilere tasdik ettirmiş; ilgili ihtisas konusunda akademik bir çalışma yaparak, yetkili mercilere kabul ettirmiş ve o konudaki bir araştırmayı yayınlamış olması şartlarından en az birine sahip olması aranmaktadır (Bakanlar Kurulu, [25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik...], 2004), md.19). Türkiye'de düzenlenen müze mimari proje yarışmalarının azlığı ve müze konusunda uzmanlaşmış kişilerin sayısındaki sınırlılık düşünüldüğünde, ilgili özelliklere sahip jüri üyesi bulmak oldukça zordur. Türkiye'de düzenlenen 745 mimari proje yarışmasından yalnızca dokuzunun müze mimari proje yarışması olduğu göz önünde bulundurulduğunda;

- Tasarlanmış müze yapılarının az sayıda olması nedeniyle, müze mimarisi konusunda deneyimli, jüri üyeliği yapabilecek nitelikte kişi sayısının sınırlı olması,
- Türkiye'de müze, opera, tiyatro vb. özellikli yapıların yarışma yöntemi ile elde edilmesinde "ön seçimli yarışma" şeklinin daha uygun ve idare tarafından yarışma kriterlerini karşılayacak mimarların/ofislerin seçiminin daha kolay olmasına rağmen, tek aşamalı yarışmaların tercih edilmesi,

yarışma yöntemi ile elde edilen projelerin niteliğini ve süreç yönetimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Müze mimari proje yarışmaları çok farklı bilgileri içeren karmaşık bir sürece sahiptir. Bu nedenle, bu karmaşık süreci en başından sonuna kadar yürütecek ve denetleyecek profesyonel bir kuruluşa ya da ekibe ihtiyaç vardır. Yurt dışında incelenen müze mimari proje yarışmalarından "Yeni Akropolis Müzesi Mimari Proje Yarışması"nda, düzenlenecek yarışmanın faaliyetlerini yürütmek amacıyla farklı disiplinlerden oluşan "Yeni Akropolis Müzesi İnşaatı Organizasyonu Yönetim Kurulu" oluşturulmuş, bu Kurul yarışmayla ilgili tüm faaliyetleri yürütmüş ve denetlemiştir (The New Acropolis Museum The International Competition, 2002, 7). "Büyük Mısır Müzesi Mimari Proje Yarışması", UNESCO'nun himayesinde ve UIA'nın gözetiminde gerçekleştirilmiş (International Union of Architect, Competition, [9.04.2017]); "Afrika Kökenli Amerikalıların Tarihi ve Kültürü Ulusal Müzesi Mimari Proje Yarışması" ise, Ulusal Sermaye Planlama Komisyonu, A.B.D. Güzel Sanatlar Komisyonu ve Washington D.C. Tarihi Koruma Komisyonu'nun onayından geçmiştir (Trescott, [24.07.2018]). "Danimarka Denizcilik Müzesi Mimari Proje Yarışması"nda,

yarışmanın organize edilmesi ve süreç yönetiminde müzeye yardımcı olması amacıyla, proje yönetimi, mühendislik, iç mimari ve tasarım ile inşaat disiplinlerinde Danimarka'nın önde gelen firmalarından danışmanlık hizmeti alınmıştır (Krenier, 47, [07.09.2018]). “Guggenheim Müzesi Mimari Proje Yarışması”nda ise yarışma sürecini, Londra merkezli, uluslararası tasarım yarışmalarının deneyimli şirketi “Malcolm Reading Consultants” yürütmüş, Fin Mimarlık Derneği'nin yetkilileri ise yarışma sürecinin etkin ve adil bir şekilde yönetilmesi görevlerini üstlenmiştir (Guggenheim Helsinki Design Competition, 2014, 10).

Türkiye'de düzenlenen müze mimari proje yarışmaları incelendiğinde, yarışma sürecini yürütecek profesyonel bir organizasyonun, kurumun ya da ekibin bulunmadığı, kontrol makamı olarak görevlendirilen kişi ya da kişiler olmakla birlikte, bu kişilerin de müze mimarisi ya da müzecilik konularında herhangi bir bilgi birikimine sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Türkiye’de yalnızca dokuz müze mimari proje yarışmasının gerçekleştirilmiş olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yarışma sürecini koordine edecek ve yürütecek “Malcolm Reading Consultants” vb. şirketlerin faaliyet göstermesinin pek de mümkün olamayacağı öngörülmektedir.

Müze, opera, tiyatro vb. özellikli kamu yapılarının elde edilmesinde yarışma yöntemi yasalarla zorunlu hale getirilirse, yarışma sayısı artacak ve buna paralel olarak yarışma sürecini yürütecek profesyonel organizasyonlar da faaliyet göstermeye başlayacaktır. Özellikli yapıların yarışma yöntemi ile elde edilmesinin yasa ile zorunlu hale getirilmesi durumunda sınırlı sayıda olan müze mimarisi konusunda deneyimli mimar ve ilgili disiplinlerden uzmanların sayısı da artacaktır. Düzenlenen müze mimari proje yarışma sayısı arttıkça,

- sadece mimarlar değil, kurumlarda görev yapan idareciler ve müze uzmanları da deneyim kazanacak, birlikte çalışma disiplini ve dil birliği arzu edilen düzeye ulaşabilecek,
- mimarların tasarım yapma kaygısına karşılık, koleksiyon, personel ve ziyaretçi ihtiyaçlarını göz ardı etmesinin önüne geçilebilecek,
- yarışmayı düzenleyen kurum, ihtiyaç programı ya da şartname hazırlama konularında deneyim kazanılacak ya da bunları hazırlayacak deneyimli müzecilerin de sayılarının artmasına katkı sağlanacaktır.

Bir proje yarışmasında, mimardan beklenen; öncelikle ihtiyaç duyulan mekanın işlevsel amacı, kullanım ve işletme özellikleri, çözüm aranan teknik ve işlevsel

sorunlar, kullanım/hizmet birimlerinin alanları, hacim ve özellikleri, koleksiyonun korunmasına, güvenliğine ve sergilenmesine yönelik özel ve/veya uyulması zorunlu hususlara net bir çözüm bulmasıdır.

Uygulanmış ve ziyarete açılmış bir müze mimari proje yarışması olan İstanbul Deniz Müzesi örneği değerlendirildiğinde proje müellifinin genel olarak ilgili hususlara çözüm bulduğu söylenebilir. Öte yandan, İstanbul Deniz Müzesi Projesi uygulama aşaması tamamlandıktan sonra binanın malzeme seçiminde sürdürülebilirlik açısından idareyi zorlayabilecek tercihler yapıldığı görülmüştür. Müzenin dış yüzeyinde kullanılan ve Hindistan'dan getirilen mermer; Fransa'dan getirilen ve dış mekanda kullanılan krem renkli ahşap materyal ile iç mekanda duvarda kullanılan krem renkli ahşap dokulu materyaller yurt dışı kaynaklı malzemelerdir. Daha iyi görünen, daha yeterli koruma sağlayabilen ve koleksiyonu daha çok ortaya çıkarabilmek amacıyla tercih edilen bu malzemelerin zamanla çeşitli nedenlerden dolayı deforme olması nedeniyle mukavemetlerinde ve sürekliliğinde sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Ayrıca binanın deniz kenarında olmasına rağmen tercih edilen çatı kaplamasının martılar nedeniyle sıkça delindiği, bu nedenle malzemenin sürekliliğinde sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Guggenheim Müzesi/Helsinki Yarışma Şartnamesi'nde, "Finlandiya ahşabının tasarımda kullanılması" ve "binanın deniz kenarında inşa edileceği göz önünde bulundurularak, yapının tasarımının ve kullanılacak malzemelerin zorlu iklim koşullarına uygun seçilmesi" yarışmacılardan istenmiştir. Tasarım aşamasında, malzeme seçiminde daha iyi görünen, koleksiyonu daha iyi ortaya çıkaran özelliklerin yanı sıra malzemenin sürdürülebilirliği de göz önüne alınmalıdır. Guggenheim Müzesi/Helsinki Yarışma Şartnamesi, malzemeye ilişkin kriterler göz önüne alındığında; yarışma şartnamesinin konunun uzmanı kişiler tarafından ne kadar teferruatlı hazırlanması gerektiği; konum, iklimsel koşullar ya da yerel malzeme kullanımı gibi kriterlerin ne derece önemli olduğuna iyi bir örnektir.

İstanbul Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisi'nde, kayıkların yanı sıra sergilenecek eserlerin listesi, boyutları ile birlikte proje öncesinde belirlenmiş ve proje müellifiyle bu bilgiler paylaşılmıştır. Uygulama aşamasında, eserlerin sergileneceği yerlerde duvarlara çelik kuşaklar yerleştirilmiştir. Ancak önceden belirlenen yerlere bu kuşakların konması zaman içerisinde sergi temasının değişimi ile birlikte eserlerin değiştirilmesi konusunda sorunlara neden olmaktadır (Çetin, Cavarar, 2016, 63). Uygulama sürecinde proje müellifinin, koleksiyonu tanıyan küratör, koleksiyon yöneticisi ya da müze uzmanı ile birlikte çalışması, serginin değişebileceği öngörülerek alternatif çözümler bulunması müelliften beklenmelidir.

Tasarım aşamasında Tarihi Kayıklar Galerisi'nin denize bakan cephesinin tasarımında büyük boyutlu pencerelerin kullanılması, morötesi (UV) ve kızılötesi (IR) gibi zararlı ışınımın engellenmesinde problem yaratmıştır. Bu zararlı ışınımın engellenmesi için önerilen müze camları maliyeti nedeniyle tercih edilememiş, bunun yerine pencerelere cam filmleri takılmıştır. Bu uygulama ile eserler için uygun olan değerlere ulaşılmış ise de, aydınlık düzeyi açısından arzu edilen konfor değeri elde edilememiştir.

Müzede sergilenen eserlerin büyük çoğunluğunun organik malzeme olması nedeniyle yangın söndürme sisteminin kuru tip yangın söndürme sistemi olması gerekmektedir. Öte yandan, sergileme mekanının büyüklüğü ve bölümlü olmayışı nedeniyle kuru tip yangın söndürme sisteme uygun olmamış, bu yüzden de su ile çalışan yangın söndürme sistemi kullanılmıştır (Çetin, Cavarar, 2016, 64). Bu süreçte müelliften beklenen sergi mekanını büyüklüğüne uygun yangın söndürme sistemi tasarlamak yerine, öncelikli olarak koleksiyona uygun yangın söndürme sistemine göre mekan tasarımı yapmaktır.

Ziyaretçiye açık hizmet alanlarından biri olan tuvaletlerin işleyişinde de sorunlar yaşanmaktadır (Çetin, Cavarar, 2016, 63). Ziyaretçi sirkülasyonun en yoğun olduğu giriş katında ve sergileme güzergahı üzerinde tuvalet bulunmayışı, tuvaletlerin sadece konferans salonu, kiralanabilen bir sanat galerisi ve fuaye alanının bulunduğu üst katta yer alması ziyaretçiler için, özellikle de müzeyi yoğun bir şekilde ziyaret eden okul grupları için problem oluşturmaktadır.

Bir proje yarışmasında, sergileme mekanının tasarımına yönelik olarak beklenen; öncelikle ihtiyaç duyulan, mekanın fiziki yapısının tespiti, anlatılmak istenen konunun ya da verilmek istenen mesajın belirlenmesi, hedef kitlenin belirlenmesi, koleksiyonun korunmasına, güvenliğine ve sergilenmesine yönelik özel ve/veya uyulması zorunlu hususlara net bir çözüm bulmasıdır. Uygulanmış ve ziyarete açılmış bir müze mimari proje yarışması olan İstanbul Deniz Müzesi örneği sergi tasarımı açısından değerlendirildiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Envanterinde yer alan nesnelerin boyutlarının büyük olması nedeniyle, sergileme alanları büyük mekanlar şeklinde tasarlanmıştır. Tarihi kayıkların boyutları mekanın fiziki ve karakteristik özelliklerini etkileyen en önemli unsur olmuştur. Tarihi kayıkların boyutları nedeniyle sergileme mekanı aynı zamanda sergileme malzemesi rolünü üstlenmiştir. Bu iki öge arasındaki ilişki dengeli bir tasarımla sağlanmış, eserlerin ön planda olmasına, sergileme malzemelerinin nesnelerin önüne

geçmemesine dikkat edilmiştir. Mekanın tasarımında Tarihi Kayıkları ön plana çıkaracak şekilde geniş sergileme alanları düşünülmüş, kayıklar arasında geniş alanlar bırakılmış, böylece ziyaretçilerin daha geniş bir perspektiften kayıkları algılamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Sergileme tasarımının odak merkezi olan Tarihi Kadirga'nın mekan içindeki yerleşiminin diğer Saltanat Kayıkları ile uyumlu olması gözetilmiştir. Sergilemede, hem kronolojik hem de tematik bir sergileme düzeni benimsenmiş; kayıklar tematik olarak gruplanırken, kendi içlerinde belirli bir kronoloji de takip etmiştir. Sergi tasarımında, izleyicinin kendine sorular sorması ve onları ilişkilendirmesi sonucunda aktif bir öğrenme gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Tarihi Kayıklar Koleksiyonu'nu meydana getiren otuz dört kayık birbirlerine paralel, pruvaları (baş tarafları) ise İstanbul Boğazı'na dik gelecek şekilde yerleştirilmiştir. İstanbul Boğazı'ndan müzeye doğru bakıldığında, binadan dışarı kızakların uzandığı büyük bir kayıkhaneye; sergileme alanından boğaza bakıldığında ise bir rıhtım algısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Koleksiyonla mekanın bir bütün içinde birbirleriyle etkileşim halinde başarılı bir şekilde tasarlandığını söylemek mümkündür. Müzelerin birer öğrenme merkezi olduğundan hareketle, sergi tasarımında öğrenme yöntemleri üzerinde yapılan bilimsel araştırmalardan yararlanılmış ve sergilemede sadece görsel algı değil, diğer duymalar da dikkate alınarak bir sergileme düzeni kurgulanmaya çalışılmıştır. İzleyicinin sergilenen nesnelere olan ilgisini arttırma ve daha fazla bilgi verme için kullanılan bilgi panosu ve etiketlerin çok önemli bir iletişim aracı olduğundan yola çıkılarak, tasarımda kullanılan sergi grafikleri izleyicinin ilgisini çekecek ve mekan ile bağlantı kurmasını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Yeni müze binası ile fiziksel koşulların olumsuzlukları giderilmiş, yeni sergileme ve depolama alanları kazanılmış, sergileme ekipmanları, aydınlatma, iklimlendirme ve güvenlik sistemleri işlevlerini yerine getirebilecek seviyeye ulaştırılmıştır. Sergilemede eserlerin yerleşimleri, hedeflenen kitleye uygun gerçekleştirilmiş, yönlendirmeler ile gezi alanları izleyiciyi yormayacak şekilde, sergiden en çok fayda sağlayacak biçimde tasarlanmıştır.

2000'li yılların başından bu yana Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından, aralarında Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi, Hatay Yeni Arkeoloji Müzesi gibi değerli koleksiyonlara sahip müzelerin de bulunduğu çok sayıda yeni müze binasının inşa edildiği ya da restore edildiği bilinmektedir. Müze yapıları, koleksiyonları, personel ve ziyaretçi ihtiyaçları ile özellikli yapılar olmasına rağmen, yarışma yöntemi ile elde edilen ilk projenin

Antalya Müzesi Projesi (1964) olması, kırk yedi yıl sonra Bakanlık bünyesinde Troya Müzesi'nin, Askeri müzeler içinde de İstanbul Deniz Müzesi'nin yarışma yöntemi ile elde edilmesi dikkat çekmektedir.

Türkiye'de çok sayıda yeni müze binası inşa edilmiş ancak bunların çok büyük bir bölümü ihale yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Söz konusu müze binalarının neden yarışma yöntemi ile elde edilmediği ayrıca araştırılması gereken bir konudur. Öte yandan, mimari proje yarışmaları konusunda yapılmış çok fazla araştırma olmadığı gibi, yapılan araştırmaların çok büyük bir kısmının da müzebilimciler tarafından değil, ağırlıklı olarak mimarlar tarafından ele alındığı görülmektedir. Müzecilik alanında bir tez çalışması kapsamında ilk defa ele alınan müze mimari yarışma projeleri konusu ile, Türkiye'de düzenlenecek müze mimari yarışma projeleri için süreç yönetimi, şartname ve ihtiyaçların belirlenmesi konularında rehber niteliğinde bir çalışma ortaya koyması amaçlanmıştır.

Mimari proje yarışmalarının süreç yönetimi, prosedürleri ile kazanımları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Yurt dışında ve Türkiye'deki müze mimari proje yarışmaları incelendiğinde ve daha detaylı olarak İstanbul Deniz Müzesi örneği değerlendirildiğinde, Türkiye'de düzenlenecek yarışmalarda sürecin daha sağlıklı işlemesi için dikkat edilmesi gereken hususlar şöyle sıralanabilir:

- Müze, opera, tiyatro vb. özellikli yapıların yarışmalarında yasal dayanak olarak kullanmak amacıyla yeni bir yönetmelik hazırlanması ya da mevcut olan "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği"nin ihtiyaca cevap verecek şekilde revize edilmesi,
- Yarışma sürecini yönetecek bağımsız ve profesyonel bir yapının oluşturulması,
- Şartnamelerin ve ihtiyaç programlarının konunun uzmanları tarafından hazırlanması,
- Mimarların, sürecin başından itibaren (tasarım sürecinin başlangıcı) farklı disiplinlerden uzmanlarla (makine mühendisi, elektrik mühendisi, yapı fiziği uzmanı, küratör, koleksiyon yöneticisi, eğitim uzmanı, iletişim uzmanı, sergi tasarımcısı, grafiker vb.) birlikte çalışması,
- Yarışma hangi kurum tarafından düzenlenirse düzenlensin jüri tarafından seçilen projenin Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın nezaretinde oluşturulacak bir komisyon tarafından onaylanması,

- Yarışma sürecinin sonrasında da, mühendislik, inşaat ve sergileme tasarımı konularında deneyimli ve profesyonel kurumlardan danışmanlık hizmeti alınması,
- Tasarımda kullanılacak malzeme seçilirken sürdürülebilirlik konusunun dikkate alınması,
- Tasarlanacak binanın işlevsel ve kolay kullanımlı olması, temizlik ve bakım faktörlerinin göz önünde bulundurulması,
- Maliyet analizinin doğru yapılması ve belirlenen bütçenin aşılmamasının bir seçim kriteri olması,
- Türkiye'de müze, opera, tiyatro vb. özellikli yapıların elde edilmesinde yarışma yöntemi tercih edilecek ise, uluslararası ölçütler ve seçim kriterleri göz önüne alınarak ön seçimli yarışma yönteminin tercih edilmesi.

Tez çalışması kapsamında müze mimari proje yarışmalarının sürecine ilişkin ortaya konulan tespitler, mevcut eksiklerin giderilmesi için alınması önerilen tedbirler, dikkat edilmesi gereken hususlar, bu konuda yapılacak çalışmalara yol gösterecek niteliktedir. Müze mimari yarışma projelerinin niteliğinin ve sayısının artması, Türkiye'deki müze yapılarının daha işlevsel ve daha planlı olmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Kitap

- Ambrose, Timothy- Paine, Crispin. 2006. **Museum Basics**. Taylor& Francis Group.
- Akmehmet Tezcan, Kadriye. 2012. Müze Eğitimi: Okul Programları. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 195-207.
- Altınoluk, Ülkü. 1998. **Binaların Yeniden Kullanımı**. İstanbul. YEM Yayınları.
- Artun, Ali. 2012a. **Sanat Müzeleri 1**. İletişim Yayınları. İstanbul.
- _____. 2012b. **Sanat Müzeleri 2**. İletişim Yayınları. İstanbul.
- Aslan, Rüstem. 2010. **101 Soruda Troia**, Çanakkale Valiliği.
- Atagök, Tomur. 2012. Müzelerin Anlaşılır Kılınması: Müze Mimarisi, İç Mekan ve Sergi Tasarımları. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 277-281.
- Aykut, Züleyha. 2017. Müze Sergilemelerinde İzleyici-Sergi Etkileşimi Bağlamında Mekan Tasarımı. **International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art**. c.2, s.2: 219-242.
- Batakoja, Meri. 2015. Conceptual Interaction between Art Content and Museum Architecture in Art Museum Design (Doctoral Dissertation Summary). **University of Zagreb, Journal of Architecture and Urban Planning**. v.2, s.50: 469
- Baraz, Yahşi. 2010. **Sanat Müzeleri**, İstanbul.
- Çalışkan, Ceren. 2016. Sergileme Tasarımının Gelişimi ile Müze ile Sanat Galerilerinin Karşılaştırılması. **Yıldız Journal of Art and Design**. v.3, s.1: 26-42.
- Dean, David. 1996. **Museum Exhibitions, Theory and Practice**. London: Routledge.
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Adına Kuzey Deniz Saha Komutanlığı. 2005. **İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi**. İstanbul.
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Adına Kuzey Deniz Saha Komutanlığı. 2005. **İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi**. Yayınlanmamış Yarışma Dosyası. İstanbul.
- Guggenheim Helsinki Design Competition**. Helsinki. Finland. 2015.
- Hiroşima Barış Anıtı Müzesi Yarışma Şartnamesi**. Hiroşima Belediyesi. 1949.

- Hooper-Greenhill, Eilean. 1994. Museum Education: Past, Present and Future. **Towards the Museum of the Future**. ed. Roger Miles, Lauro Zavala. London: Routledge: 133-146.
- Hooper-Greenhill, Eilean. 1995. Museums and Communication: An Introductory Essay. **Museum, Media, Message**. ed. Eilean Hooper-Greenhill. London: Routledge:1-12
- Hans-Juergen Harras, Dick Drent, Willem Hekman. ICMS. (2015) **Müzeler İçin Acil Durum Prosedürleri El Kitabı**, ed.Willem Hekman, çev.Bingöl Gündaş, İstanbul: Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği.
- ICOFOM. 2010. **Key Concepts of Museology**. ed. André Desvallées, François Mairesse. France: Armand Colin.
- Hiroşima Peace Memorial Museum Brochure. Hiroşima. Japan. 2007
- John, D. 2000, **Critique In Europe, Competitions Help Elevate Young Practices**, Arthitectural Record, No:10, 67-68.
- Kamu İhale Kanunu (4734 S.K.). 2002.**Resmi Gazete**. 24648, Ocak.
- Kandemir, Özge, Özlem Uçar. 2015. Değişen Müze Kavramı ve Çağdaş Müze Mekanlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım Girdileri. **Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**. s.9: 17-46.
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları 161/1. 2014. **Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri: Yeni Müzeler**. Ankara. 2. Baskı
- _____. 161/2. 2014. **Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri: Yenilenen Müzeler**. Ankara. 2. Baskı
- _____. 161/3. 2014. **Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri: Yenilenmesi Devam Eden Müzeler**. Ankara. 2. Baskı
- _____. 161/4. 2014. **Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri: Uygulama ve Proje Çalışmaları Devam Eden Müzeler**. Ankara. 2. Baskı
- Lord, Barry, Gail Dexter Lord. 2001. **The Manual of Museum Exhibitions**. Oxford, Altamira Press.
- Maritime Museum of Denmark Design Competition**. 2007. Helsingør. Denmark.
- Macdonald, Sharon. 2016. **A Companion to Museum Studies**. Blackwell Publishing.
- Meydan, Sinan. 2014. **Akl-ı Kemal: Atatürk'ün Akıllı Projeleri**, İnkılap Yayınevi, İstanbul.
- Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği. **Resmi Gazete**. 25552, Aralık 2004.
- Nasar, J, L. 1999. **Design By Compitition; Making Design Competition Work**, Cambridge University Press, Cambridge.
- New Acropolis Museum The International Competition**. 2002. Athens.
- Özkan, Suha. 2007. **Troya Müzesi Ön Çalışmaları**. Ankara: ODTÜ.
- Prinz, F. 2011. **Competition Architecture**. Berlin: Braun Publishing.
- Rob den Rooijejen, Micheal John, Willem Hekman. ICMS. (2015) **Müzeler İçin Acil Durum Prosedürleri El Kitabı**, ed.Willem Hekman, çev.Bingöl Gündaş, İstanbul: Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği.

Schubert, Karsten.2000. **Küratörün Yumurtası**. çev. Rana Smith.İstanbul:İstanbul Sanat Müzesi Vakfı.

Sirefman, Susanna. 1999. Formed and Forming: Contemporary Museum Architecture. **Daedalus**. c.128. s.3: 297-320.

Spreiregen, P.D. .1979. **Design Compititions**. New York; Mc Graw-Hill.

TBMM Genel Kurul Tutanağı, Dönem XXII, 98. Birleşim, Önerge 19, (8 Haziran 2004)

Tzortzi, Kali. 2007. Museum Building Design and Exhibition Layout: Patterns of Interaction. **6th International Space Syntax Symposium**. ed. E.Kubat et al. 12-15 June 2007, Istanbul: ITU Faculty of Architecture: 1-15.

Uğuryol, Mehmet. 2012. Müzelerde İklim Denetimi. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 97-112.

Uffalen, C, V. .2011. **Contemporary Museums Architecture History Collections**. Braun Publishing.

Makale

Akkurt, Hümeýra Birol. 2010. Atina'da Çağdaş Bir Kültür Tapınağı; Yeni Akropol Müzesi. **Ege Mimarlık Dergisi**. s.74 :28.

Aktüre, Teoman. 1984. Mimari Proje Yarışmaları. **Mimarlık Dergisi**. s.208:20-21.

Arpacioğlu Ümit, Diri Cüneyt, Özgünler Mustafa. 2013. İstanbul Deniz Müzesi Envanterleri Üzerinde Günışığının Olumsuz Etkilerinin Belirlenmesi. **Mimarlık Malzeme Dergisi**. s.24:48-56.

Atasoy, Sümer. 1992. Türkiye'de Müzecilik. **Tasarım Dergisi**.:114-115.

Aygün, Metin. 2004. Tarihsel Dönemekte Proje Yarışmaları. Dosya: Her Daim Gündemde: Yarışmalar. **Mimarlık Dergisi**. s.320 :33

Aykutlar Pelin, Kutucu Seçkin. 2014. Yarışma Sonrası Süreçler: 2005-2013 Yılları Arasında Yerel Yönetimler Tarafından Açılan, Mimari ve Kentsel Tasarım Yarışmalarının Uygulanma Performansları. **II. Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu**. istanbul. s.28

Batur, Afife. 1984. Cumhuriyet Döneminde Türk Mimarlığı. **Cumhuriyet Dönemi Türk Ansiklopedisi**. c.5. s:1380-1420.

Çağlar, Nur. 2013. Mimarlık Yarışmaları İyi Şeyler(mi)dir?. **TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya Dergisi**. s.31:5.

Çetin Ece, Cavrar Canan.2016. Kavramdan Mekana Deniz Müzesi. **Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Ulusal Müzecilik Sempozyumu Bildirileri**. İstanbul. s.57-65

Doksöz Deniz. 2013. Hacılibeyoğlu Ferhat, Ersan Orhan. "Yarışma Hikayeleri: Denetlemeler, Deneyimler" . **I.Yarışmalar ve Mimarlık Sempozyumu**. İstanbul. s.71.

Elmas, Erdoğan. 1993. Neden Yarışıyoruz? Nasıl Yarışmalıyız?. **Mimarlık Dergisi**. s.252:22

Ersin, Nejat. 2001. Proje Yarışmaları Üzerine Düşünceler. **Mimarlık Dergisi**. s.298:8-9.

Erim, Aydan. 1992. Atina'da Bir Akropol ya da Akropolün Etrafında Bir Atina .**Mimarlık Dergisi**. s.92/1 :28.

Madran, Burçak. 2002. Mevcut Müze Sergilemelerinin Çağdaş Müzecilik Kriterlerine Göre Yeniden Düzenlenmesi, **6. Müzecilik Semineri Bildirileri, 25-27 Eylül 2002**, İstanbul.

_____. 2012. Müze Sergileri Tasarlamak. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 283-305.

Özkan, Süha. 1975. Türk Alman Dostluk Yurdu Öneri Yarışması. **ODTÜ Mimarlık Dergisi**. c.1, s.2:177-210.

Sayar, Yasemin . 2002.Türkiye'de Mimari Proje Yarışmalarının Başlangıç Dönemi (1933-1950). **Arredemento Mimarlık**. s.146 : 66-73.

Pfanzelt, Alexander. 2013. Teorik Bir Tartışma Ortamı: Yarışmalar. **TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya Dergisi**. s.31:35.

Tanalı, M.Ziya. 2001. Yarışmalar Hakkında. **Mimarlık Dergisi**. s.298):9-10.

Tekeli, Doğan. 1994.Projeler Yapılar 1954-1994. **YEM Yayınları**. s:25

Tschumi, Bernard. 2009. Yeni Akropol Müzesi. **YEM Yayınları**. s. 335,: 78–85.

Velioğlu, Selim. Jüri Üyesinin Sorumluluğudur. **Mimarlık Dergisi**. s.298:12-13.

Yakut, Bilal. 2007. Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu, Tuba Çakıroğlu (Ed). **İzmir. TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi**. İzmir

Tez

Akansel, Merve. 2002. **Türkiye'de Mimari Proje Yarışmalarında Elde Edilen Ürün ile Ön Proje Arasındaki Uyumsuzlukların Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri**. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Atasoy, Sümer. 1993. Müzecilik Y. Lisans Yayınlanmamış Ders Notları. Y.T.Ü. İstanbul

Ay, Pınar. 2010. **1980 Sonrası Türk Mimarlığı'nda Yaşanan Dönüşümlerin Yarışma Projeleri Üzerinden İrdelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Baykan, Umut. 2015. **Architectural Competitions and Post-Competition Problems in Turkey after 2000**. Yüksek Lisans Tezi. ODTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Boyras, Burak. 2011. **Müzelerde Sergileme Yöntemleri Bağlamında Teknoloji Kullanımı**. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Deniz, Melike. 2008. **Müze Sergileme Mekanlarında Güncel Gösterim Teknikleri ile Mimari Tasarım İlişkisi Üzerine Bir İnceleme**. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Gencal, Osamn Ali. 2011. **Ulusal Mimari Proje Yarışmalarının İzinden Türkiye'de Mimarlık**. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kanat, Rabia Görkem. 2014. **Dialog Tabanlı Yarışmalara Yeni Bir model Önerisi**. Yüksek Lisans Tezi. İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Liu, Kegeng. 2013. **Designing Visitor Experience for Open-Ended Creative Engagement in Art Museums: A Conceptual Multi-Touch Prototype Design**. Yüksek Lisans Tezi. Iowa State University.

Meltem, İlhan Aydın. 2010. **1930-2010 Yılları Arasında Bir Proje Elde Etme Yöntemi Olarak Türkiye'deki Mimari Tasarım Yarışmalarının İrdelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, Onur Aziz. 2014. **Müze Kavramı ve Müze Yapılarının İç Mekanlarının İstanbul'dan Örneklerle İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Sade, Fatma.2005. **Türkiye'de Tasarlanmış Müze Yapıları**. Yüksek Lisans Tezi. İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Suda, B. 1996. **Bonatz, Holzmeister, Taut ve Eğli'nin Mimarlık Çizgileri, Türk Mimarlık Üzerine Etkileri**. Yüksek Lisans Tezi. İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Toprak, Gizem Kuçak. 2013. **1930 Yılından Günümüze Yarışma projeleri İçinde Konut Mimarisine Yönelik Projelerin Yeri ve Değerlendirilmesi**. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Uzun T. 1999. **1916-1998 Türkiye'de Düzenlenmiş Uluslararası Mimarlık Yarışmaları Üzerine Bir Değerlendirme**. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yıldız, Engin. 2001. **Türkiye'de Müze Yapılarında Uygulanmış Tip Projelerin Koleksiyonlar ve Coğrafi Farklılıklar Açısından İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Zahra, Noushin Rashedi. 2009. **2000-2008 Yılları Arası Ulusal ve Bölgesel Mimarlık Yarışmalarına Yönelik Bir Profil Belirleme Denemesi**. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

İnternet Kaynağı

A Practical Guide for Exhibitions. [24.02.2019].

https://www.britishcouncil.in/sites/default/files/guidelines_for_museumdisplay.pdf

Adana İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, [18.02.2018]. Yeni Müze Kompleksi Yapım İşleri.

<http://www.adanakulturturizm.gov.tr/TR,91661/yeni-muze-kompleksi-yapim-isleri.html>.

Acropolis Museum. [23.07.2018]. Museum History.

<http://www.theacropolismuseum.gr/en/content/museum-history>

Aktüel Arkeoloji. [21.11.2018]. Alanya Arkeoloji Müzesi.

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:5RqsafvKhDUJ:www.aktuelarkeoloji.com.tr/alanya-arkeoloji-muzesi+&cd=4&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>

Alectia. [24.09.2018]. Overview.

<https://archello.com/brand/alectia>

Anadolu Medeniyetleri Müzesi. [18.02.2018]. Duyurular.

<http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/TR,94319/muzemizin-teshir-tanzim-calismalari-tamamlandi.html>

Ankara Mimarlar Odası. [28.09.2018]. Mimari Proje Çizim ve Sunuş Standartları.

www.mimarlarodasiankara.org/download/cizimsunusstandartlari.doc

Anonim. [04.01.2017].**Sergi Binası Müsabakası**.Arkitekt Mimarlık, Turizm Degisi. s.29(1933/5):131.

http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2&sayi_id=92.

ArchDaily, Yenikapi Transfer Point and Archaeo-Park Area Proposal, [20.09.2018].

<https://www.archdaily.com/226820/yenikapi-transfer-point-and-archaeo-park-area-proposal-insula-architettura-e-ingegneria-atelye-70>

Arkitera, Yenikapi Müzesi Kağıt Üzerinde Kaldı,[20.09.2018].

<http://www.arkitera.com/haber/25695/yenikapi-muzesi-kagit-uzerinde-kaldi>

Arık, İrem. [20.06.2018].

<http://www.arkitera.com/soylesi/214/yarisma-surecleri-kadar-sonrasindaki-uygulama-surecleri->

Basma, Ragab - Hamid Abdel Omer, [09.04.2017]. The Grand Egyptian Museum: an exclusive tour by Daily News Egypt

<http://www.dailynewsegypt.com/2016/07/28/grand-egyptian-museum-exclusive-tour-daily-news-egypt/>

Bravo, David. [07.09.2018].Danish Maritime Museum.

<https://www.publicspace.org/works/-/project/h011-danish-maritime-museum>

Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. [18.02.2018]. Bursa Arkeoloji Müzesi,

<http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR,94260/bursa-arkeoloji-muzesi.html>

CURBED. [2.11.2016].

<http://www.curbed.com/2015/7/2/9947496/moreau-kusunoki-architectes-guggenheim-helsinki-design-competition>

Design Building. [10.09.2018].

<https://www.designbuild-network.com/projects/danish-maritime-muse/>

Docplayer. [04.04.2017]. Beşiktaş Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Toplantı Tutanakları ve Jüri Raporu

<http://docplayer.biz.tr/11804996-Besiktas-deniz-muzesi-ulusal-mimari-proje-yarismasi-toplanti-tutanaklari-ve-juri-raporu.html>

Doğu'nun En Büyük Arkeoloji Müzesi Erzurum'da Yapılıyor. [21.11.2018].Milliyet.com.tr.

<http://www.milliyet.com.tr/dogu-nun-en-buyuk-arkeoloji-muzesi-erzurum-erzurum-yerelhaber-2848243/>

Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. [22.11.2018]. Edirne Arkeoloji Müzesi,

<http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/TR-147987/edirne-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi-yenileniyor.html>

Erzurum İl Kültür Müdürlüğü. [21.11.2018]. Erzurum Arkeoloji Müzesi,

<http://www.erzurumkulturturizm.gov.tr/TR-183447/erzurum-arkeoloji-muzesi.html>

Gaziantep İl ve Kültür Turizm Müdürlüğü. [18.02.2018]. Gaziantep Arkeoloji Müzesi,

<http://www.gaziantepturizm.gov.tr/TR,174048/gaziantep-arkeoloji-muzesi.html>

Genim, Sinan. [10.05.2018].

<http://www.sinangenim.com/tr/projects.asp?ID=4&Y=2000&PID=10&d=detay>

Guggenheim Helsinki Design Competition. [2.11.2016]. News.

<http://designguggenheimhelsinki.org/en/updates/story/design-by-paris-firm-moreau-kusunoki-architectes-wins-historic-international>

_____. [2.11.2016].

<http://designguggenheimhelsinki.org/stageonegallery/en>

_____. [2.11.2016]

<https://issuu.com/srgf/docs/competition.conditions.lr/1?e=15988582/11913287>

Gayret, Tuğba. [12.05.2018]. Çağdaş Sanat Müzeciliği'nde Bir Şehri Kalkandıran Mimari Örneği: Guggenheim Bilbao Müzesi.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduarte/article/view/5000161178>

Gül, Keskin. [12.05.2018]. Bir Kentin Yeniden Varoluş Öyküsü: Hiroşima.

<http://v3.arkitera.com/h32431-bir-kentin-yeniden-varolus-oykusu-hirosima.html>

Gümüş, Korhan. [31.07.2018].

http://www.arkitera.com/gorus/685/yenikapi-transfer-merkezi-projesi-yarismasi-nasil-yarisma-olmaktan-cikti_

Hasan,Khalid.[12.04.2017]. Al- Monitor. 23 years and millions of dollars later, will the Grand Egyptian Museum ever open?

<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/09/egypt-grand-museum-project-delay.html>

Hernandez, Shrita. [22.09.2018]. National Museum of African American History and Culture Reaches Milestone: 1 Million Visitors

<https://nmaahc.si.edu/about/news/national-museum-african-american-history-and-culture-reaches-milestone-1-million-visitors>

Hiroşima Barış Anıt Müzesi. [12.05.2018].

https://www.jalan.net/kankou/spt_34101cc3290030617/

Hiroshima National Peace Memorial Hall for the Atomic Bomb Victims, [10.09.2018].

<https://www.hiro-tsuitokinenkan.go.jp/english/>

Ian Lee, [20.06.2018]. CNNStyle.

<https://edition.cnn.com/style/article/grand-egyptian-museum/index.html>

ICOM Türkiye, [24.10.2018]. ICOM'a göre müzeciliğin tanımı,

<http://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1>

- International Union of Architects.[9.04.2017]. Competition
<http://www.uia-architectes.org/en/participer/concours/8817#.WOzVldLyjIU>
- Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, [21.11.2018]. Yalvaç Müzesi,
<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR-70959/yalvac-muzesi.html>
- İlan.Gov.Tr, [21.11.2018].
[https://www.ilan.gov.tr/detay-ihale-duyurulari-yapim-isi-ve-insaat- ihaleleri- arkeoloji-muzesi-yaptirilacaktir-408942.html](https://www.ilan.gov.tr/detay-ihale-duyurulari-yapim-isi-ve-insaat-ihaleleri- arkeoloji-muzesi-yaptirilacaktir-408942.html)
- İtez, Özüm. [18.02.2018]. Türk ve İslam Eserleri Müzesi.
<http://www.arkitera.com/proje/4172/turk-ve-islam-eserleri-muzesi---2- avlu>.
- Kamu İhale Merkezi. [18.02.2018].
<https://www.kamuihalemerkezi.com/ihaleler.html?supplier%5B%5D=24314261&case=2&detailed=1&sort1=locations.supplier.txt.m&sort2=ASC>
- Kamu İhale Kanunu. [04.04.2017].
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4734.pdf>
- Karakoç, Nilüfer. [30.07.2018].
<http://www.arkitera.com/haber/25695/yenikapi-muzesi-kagit-uzerinde- kaldi>
- Karpati, Andrea, Tamas Vasarhelyi. [03.12.2018]. Exhibition Communication.
<http://elte.prompt.hu/sites/default/files/tananyagok/ExhibitionComm/ index.html>.
- Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür Ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Şartnamesi. [02.04.2017].
<http://sartname.arkitera.com/Main.php?MagID=175&MagNo=575>
- Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür Ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Birinci Kademesi Değerlendirme Çalışması Tutanakları (24-26 Nisan 2008), [02.04.2017].
<http://sartname.arkitera.com/Main.php?MagID=175&MagNo=577>
- Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür Ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması İkinci Kademesi Değerlendirme Çalışması Tutanakları (12-16 Ekim 2008), [02.04.2017].
<http://sartname.arkitera.com/Main.php?MagID=175&MagNo=578>
- Kenndy, Rendy, [24.07.2018]. Architects Chosen for Black History Museum.
<https://www.nytimes.com/2009/04/15/arts/design/15smit.html>.
- Keyes, Allison. [09.04.2017]. For the First Time, All 5,000 Objects Found Inside King Tut's Tomb Will Be Displayed Together
<http://www.smithsonianmag.com/travel/grand-egyptian-museum-next-bigthing-180961333/>
- KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması Şartnamesi. [12.05.2018].
<http://sartname.arkitera.com/Main.php?MagID=264&MagNo=719>

Kocabaş, Ufuk. [30.07.2018].

<http://yenikapibatiklari.com/hakkimizda>

Kolokyum.com., [31.07.2018].

http://kolokyum.com/yazi/yenikapi_transfer_noktasi_ve_arkeopark_alani_uluslararasi_mimari_avan_projesi_davetli_hizmet_alimi

Kreiner Kristian. [06.09.2018]. The Competition Between Creativity and Legitimacy.

https://issuu.com/education.egovn/docs/architecture_competition

Krossmann.Dejong. [24.09.2018]. bureau.

<http://www.kossmanndejong.nl/>

Kuruluoğlu, Fehim. [24.11.2018]. Türkiye'de Planlı Döneme Geçişte Turizme Bakışlar (1960-1965).

http://www.academia.edu/20314416/T%C3%9CRK%C4%B0YE_DE_PLANLI_D%C3%96NEME_GE%C3%87%C4%B0%C5%9ETE_TUR%C4%B0ZME_BAKI%C5%9ELAR_1960965_OVERVIEWS_ON_TOURISM_IN_THE_PLANNE_D_PERIOD_IN_TURKEY_1960-1965_

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, [27.03.2017]. Bakanlığımıza Bağlı Müzeler.

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43253/bakanligimiza-bagli-muzeler.html>

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. [02.04.2017]. Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi.

<http://kolokyum.com/files/osfiles/8/201101/1296033189troyasartname.pdf>

_____. [02.04.2017]. Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi İhtiyaç Programı.

http://kolokyum.com/files/osfiles/756/201101/1296045365troya_muzeihtiyac_programi.pdf

_____. [18.02.2018]. Açılışa Hazır Hale Getirilen Yeni Müzeler,

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,144224/acilisa-hazir-hale-getirilen-yeni-muzeler.html>.

_____. [18.02.2018]. Açılışı Yapılan Yeni Müzeler.

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,144219/acilisi-yapilan-yeni-muzeler.html>.

_____. [18.02.2018]. Aksaray Müze Müdürlüğü,

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44057/aksaray-muze-mudurlugu.html>

_____. [18.02.2018]. Arşiv,

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,51989/troya-muzesinin-yapimina-baslandi.html>.

_____. [19.02.2018] Arşiv.

- <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,51260/diyarbakir-cahit-sitki-taranci-muzesi-ziya-gokalp-muzes-.html>.
- _____. [18.02.2018]. 2014 Yılı Duyuruları, Hatay Arkeoloji Müzesi,
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,120432/hatay-arkeoloji-muzesi-acildi.html>.
- _____. [18.02.2018]. 2014 Yılı Duyuruları, Topkapı Sarayı Müzesi Saray Mutfakları Sergi Salonu Açılış Töreni.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,107522/topkapi-sarayi-muzesi-saray-mutfaklari-sergi-salonu-aci-.html>
- _____. [18.02.2018]. 2016 Yılı Duyuruları.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,162357/antalya-demre-likya-uygarliklari-muzesi-bakanimiz-sayin-.html>.
- _____. [18.02.2018]. Müzecilik Faaliyetleri.
www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,46782/gecici-sureyle-kapali-olan-muzeler-ve-bagli-birimler.html.
- _____. [18.02.2018]. Açılış Yapılan Yeni Müzeler.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,144219/acilisi-yapilan-yeni-muzeler.html>.
- _____. [21.02.2018]. Yenilenerek Açılışı Yapılan Müzeler 2013-2014.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,144221/2013---2014.html>.
- _____. [18.02.2018].
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,108408/ziyarete-acilan-yenilenen-muzelerseksiyonlarturbelerore-.html>
- _____. [21.11.2018]. Geçici Süreyle Kapalı Olan Müzeler.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-46782/gecici-sureyle-kapali-olan-muzeler-ve-bagli-birimler.html>
- _____. [21.11.2018]. 2016-2018 Yılları Arasında Yeni-Yenilenen Müzeler/Türebeler/Örenyerleri.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-108408/2016-2018-yillari-arasinda-yeni-yenilenen-muzelerturbel-.html> .
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. [5.01.2017]. Ankara Etnografya Müzesi.
<https://www.kultur.gov.tr/TR,96354/ankara---etnografya-muzesi.html>
- _____. [18.02.2018]. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği,
<http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR,182191/amasra-muzesi-ziyarete-acildi.html>
- _____. [19.02.2018]. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği,
<http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR,52287/ataturkun-selanikteki-evi-yenilendi.html>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü. [02.04.2017]. Troya Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Şartnamesi.
<http://sartname.arkitera.com/Main.php?MagID=231&MagNo=678>

Lomholt, Isabelle. [06.09.2018]. Danish Maritime Museum in Helsingør

<https://www.e-architect.co.uk/denmark/danish-maritime-museum-building>

Maritime Museum of Denmark. [07.09.2018].

<https://mfs.dk/en/>

Merdim, Emine. [04.04.2017]. Troya Müzesi Serbest Katılımlı Tek Kademeli Ulusal Mimari Proje Yarışması."

<http://www.mimarlikforumu.com/showthread.php?t=26286>

Mersin Müze Müdürlüğü. [18.02.2018]. Müze Hakkında.

<http://www.mersinmuzesi.gov.tr/TR,102580/muze-hakkinda.html>.

24 Aralık 2002 tarih ve 24973 Sayılı "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği mimdap.org. [02.04.2017].

<http://www.mimdap.org/?p=10314>

Mimarlık, Mart- Nisan 2003, [12.05.2018].

<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=9&RecID=670>

National Museum of African American History & Culture. [19.07.2018].

<https://nmaahc.si.edu/explore/building>

National Museum of African American History & Culture, About Museum. [19.07.2018].

<https://nmaahc.si.edu/about/museum>

Ntaflou, Christina. [19.11.2018]. The New Acropolis Museum and the Dynamics of National Museum Development in Greece

<http://www.ep.liu.se/ecp/078/009/ecp12078009.pdf>

Öztürk, Serap Durmuş. Yazıcı Melis. [04.06.2018].Yeni Akropol Müzesi İçin Bir Okuma Önerisi.

<https://www.researchgate.net/publication/322082060>

Pihl, [24.09.2018].

<http://pihl-as.dk/>

Proposal for the establishment of a Guggenheim Helsinki Museum. [2.11.2016].

<http://www.guggenheimhki.fi/wp-content/uploads/2016/11/Proposal-for-the-establishment-of-a-Guggenheim-Helsinki-Museum-1.pdf>

Public Law 108–184—DEC. 16, 2003, [19.07.2018]. National Museum of African American History and Culture Act .

<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-108publ184/pdf/PLAW-108publ184.pdf>

Ramboll, Who we are. [24.09.2018].

<http://www.ramboll.com/who-we-are>

Roboski Müzesi ve Anma yeri Mimari Tasarım Yarışması Şartnamesi. [12.05.2018].

[http://kolokyum.com/files/osfiles/14995/2014-04/1397732430roboski_sartname_\(dusuk\).pdf](http://kolokyum.com/files/osfiles/14995/2014-04/1397732430roboski_sartname_(dusuk).pdf)

Rijksmuseum, [10.09.2018].

https://tr.wikipedia.org/wiki/Rijksmuseum_Amsterdam

Saatchi Gallery, [13.09.2017].

http://www.saatchigallery.com/museums/full-museum-details.php/profile/ac_id/720&usg=ALkJrhjR6gPbzRW2GMeAty22inxNwOL6xA

Sayar, Yasemin. [04.01.2017]. Türkiye'de Mimari Proje yarışmaları 1930-2000. Bir Değerlendirme.

<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=38&RecID=838>.

Siegal, Nina. [3.12.2016]. Guggenheim Helsinki Museum Plans Are Rejected.

<https://www.nytimes.com/2016/11/30/arts/design/guggenheim-helsinki-museum-plans-are-rejected.html>

Sinop İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. [21.11.2018]. Sinop Arkeoloji Müzesi.

<http://www.sinopkulturturizm.gov.tr/TR-74869/sinop-arkeoloji-muzesi.html>

Spanish Steps. [29.01.2018].

https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:klKxXTtD1TQJ:https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_Steps+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr

The Art Newspaper. [3.12.2016].

[http://theartnewspaper.com/news/news/guggenheim-helsinki-plans-definitively-rejected-by-city-councilors-/](http://theartnewspaper.com/news/news/guggenheim-helsinki-plans-definitively-rejected-by-city-councilors/)

The Egyptian Museum. [09.04.2017]. Impact of GEM on Development in Egypt,

http://www.gem.gov.eg/index/AboutGEM%20-Vision&Mission_Impact%20of%20GEM%20on%20Development%20in%20Egypt.htm

The Grand Egyptian Museum. [09.04.2017]. Project Funding.

http://www.gem.gov.eg/index/Project_Project%20Funding.htm

_____. [09.04.2017]. Overview.

<http://www.gem.gov.eg/index/AboutGEM.htm>

_____. [9.04.2017]. Investment.

<http://www.gem.gov.eg/index/Investment.htm>

_____. [9.04.2017]. Winning Design

http://www.gem.gov.eg/index/Project_Design_Winning_Design.htm

The Guardian, 2016, [3.12.2016]

https://www.theguardian.com/world/2016/dec/01/guggenheim-helsinki-nixed-by-city-councillors?CMP=share_btn_tw

_____. [9.04.2017]. Design Competition.

http://www.gem.gov.eg/index/Project_Design%20_Design%20Competition.hm

The Grand Museum of Egypt International Architecture Competition, [09.04.2017]

https://books.google.com.tr/books?id=JZMcVil11T8C&pg=PA638&lpg=PA638&dq=the+grand+museum+of+egypt+international+architecture+competition&source=bl&ots=tXjmuAjdQ_&sig=bl3NvohHNxjqM35li0K1Aycyag&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwivfDLppjTAhWMDpoKHeVXAe8Q6AEIJDAB#v=onepage&q=the%20grand%20museum%20of%20egypt%20international%20architecture%20competition&f=false

The Handbook of Architectural Design Competition, 2010, [05.06.2018].

<https://network.aia.org/HigherLogic/System/DownloadDocumentFile.ashx?DocumentFileKey=a808a388-14e2-430d-beb5-8d6ad49b56f1>

thejapantimes news,[10.04.2017].Construction begins of Japan-backed Egyptian museum.

<http://www.japantimes.co.jp/news/2012/03/15/news/construction-begins-of-japan-backed-egyptian-museum/#.WOuMldLyjIV>

The United States Strategic Bombing Survey, Chairman's Office, 19 June 1946, [10.09.2018].The Effects of The Atomic Bombing of Hiroshima and Nakasaki.

<https://info.publicintelligence.net/USBS-NagasakiHiroshima.pdf>

TMMOB Yarışmalar Yönetmeliği, [04.04.2017].

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi. [28.12.2016].Yarışmalar Dizini 1930-2004.

<http://www.mimarlarodasiankara.org/yarismalardizini/>

Trescott, Jacqueline, [20.07.2018]. Designer Sought for African American Museum.

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/10/AR2008071002623.html>

_____. [22.07.2018]. 6 Finalists Vie to Design Black History Museum.

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/story/2009/01/29/ST2009012904303.html>

_____, [24.07.2018]. Architectural Firms Compete to Design African American History Museum.

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/27/AR2009032703481.html>

Troya Kazısı,Türkiye Kültür Portalı. [18.11.2018]

<https://www.kulturportali.gov.tr/portal/troyakazisi>

Troya Müzesi, Türkiye Kültür Portalı. [06.02.2019]

<https://www.kulturportali.gov.tr/portal/troyamuzesi>

Türk Dil Kurumu. [24.10.2018].

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=173715

Türkmen, Muhlis. Göral İnal [04.01.2017]. Resim ve Heykel Müzesi İzmir. Arkitekt Mimarlık Turizm Dergisi. s.366 (1977/2):53, 92.

http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2&sayi_id=185

UIA Yönetmeliği, 1988, Instructions and Recommendations to Promoters, UIA (Union Internationale des Architectes), Paris

<https://www.uia-architectes.org/webApi/en/>

UIA competition guide Archived, [29.01.2018].

<http://www.uia-architectes.org/texte/england/Menu-7/UIAguideIC.html>

Uçankuş, Hasan Tahsin, [14.02.2018]. Türkiye'de Bölge Müzeleri'nin Kuruluşu Üzerine Bir Deneme.

<http://www.ttk.gov.tr/yayinlarimiz/vii-turk-tarih-kongresi-25-29-eylul-1970-ankara-ii-cilt/>

Van Valiliği, [18.02.2018].

<http://www.van.gov.tr/vali-zorluoglu-urartu-muzesi-ile-van-kalesi-etrafındaki-tarihi-meknlari-inceledi>

Wilkins, Robert, L, [19.07.2018]. A Museum Much Delayed.

https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/2003/03/23/a-museum-much-delayed/0e9a028a-6822-4512-9bfa-85c574ee52b1/?utm_term=.ca7bf8efc543

World Architecture News, [23.07.2018], Freelon Adjaye Bond/SmithGroup win National Museum of African American History and Culture competition.

<http://www.worldarchitecturenews.com/project/2009/11430/wan-editorial/national-museum-of-african-american-history-and-culture-in-washington-d-c.html>

Yahr, Emily, [19.07.2018]. 'We did it': Read John Lewis's emotional speech at the African American Museum opening.

https://www.washingtonpost.com/news/arts-and-entertainment/wp/2016/09/24/we-did-it-read-john-lewiss-emotional-speech-at-the-african-american-museum-opening/?noredirect=on&utm_term=.ce114669bf40

Yarışmayla Yap 2014 Yarışma Raporu. [12.05.2018].

https://issuu.com/arkitera/docs/yy_raporu

Yaşayan Müze. [28.02.2018].

<https://xxi.com.tr/i/yasayan-muze>

Yazman, Derya. [31.07.2018].

<http://www.arkitera.com/haber/8211/yenikapi-projesinin-final-degerlendirme-raporu-yayinlandi>

Yazman, Derya. [30.07.2018].

<http://www.arkitera.com/yarisma/65/yenikapi-transfer-noktasi-ve-arkeopark-alani-uluslararası-mimari-avan-projesi-davetli-hizmet-alim>

130 years of Finnish Architectural Competitions, [29.01.2018].

http://www.safa.fi/archive/327_130years-publication.pdf

EKLER

Ek 1. Proje Müelliflerine Sorulan Sorular

1. Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri yarışmaları yönetmeliği çerçevesinde mimari proje yarışma süreci ve sonrasını nasıl değerlendirirsiniz?
2. Mimari proje yarışmasında hazırlık ve tasarım aşamasındaki öncelikleriniz nelerdir? Lütfen açıklayınız (ziyaretçi, koleksiyon, fiziksel veya çevresel koşullar)?
3. Proje sahibi ve uygulamacının farklı olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Tasarımın yaptığınız müze özelinde bu süreci değerlendirir misiniz?
4. Bir müze yarışma Projesinin başarılı sayılabilmesi için kriterler sizce nedir? Siz müze projenizi başarılı buluyor musunuz?
5. Türkiye'de 1923-2018 yılları arasında düzenlenmiş 745 mimari proje yarışmasının sadece dokuzu müze projesidir. Müze yarışma projelerinin dinamiği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ek 2. 25552 Sayılı Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği

RESMÎ GAZETE SAYISI: 24973 RESMÎ GAZETE TARİHİ: 24.12.2002

RESMÎ GAZETE SAYISI: 25552 RESMÎ GAZETE TARİHİ: 13.08.2004

**MİMARLIK, PEYZAJ MİMARLIĞI, MÜHENDİSLİK, KENTSEL TASARIM
PROJELERİ, ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA VE GÜZEL SANAT
ESERLERİ YARIŞMALARI YÖNETMELİĞİ**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yaptıracakları yarışmalara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2 — Bu Yönetmelik, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 23 ve 53 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 — Bu Yönetmeliğin uygulanmasında,

Yarışma: Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir konunun gerçekleştirilmesi için gerekli fikrin, tasarımın, projenin, planın veya eserin bu Yönetmelik kurallarına göre çoklu katılıma açık ve oluşturulacak bir jüri tarafından seçilmesi amacıyla yapılacak organizasyonu,

Eşik değeri: Yarışma şekillerine ilişkin hükümlerin uygulanmasında kullanılmak üzere, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet alımları için belirlenen ve aynı Kanunun 67 nci maddesi uyarınca güncellenen parasal limiti,

Kolokyum: Yarışmayla ilgili sonuçların tartışıldığı bilimsel toplantıyı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yarışmaların Hedefleri, Şekilleri ve Türleri

Yarışmaların hedefleri

Madde 4 Yarışmaların hedefi, kamu yararı esas alınarak:

- a) Ait olduğu konu özelinde; kültür, sanat, bilim ve çevre değerlerinin rekabet yoluyla geliştirilmesine, çok sayıda seçenekten en ekonomik, en işlevsel ve yenilikçi çözümlerin seçilmesine, müelliflerinin saptanmasına ve güzel sanatların teşvikine,
- b) Bu Yönetmelik kapsamına giren mesleklerin gelişmesine, etik değerlerin yerleşmesine, uluslararası rekabet gücü kazanmalarına, uygun ortamı sağlamaktır.

Yarışmaların değerinin belirlenmesi

Madde 5 — Tasarım yarışmalarının değerlerinin belirlenmesinde:

- a) Bir hizmet sözleşmesinin yapılmasıyla sonuçlanacak usul kapsamında yapılan yarışmalarda; sözleşme konusu hizmetin yaklaşık maliyeti,
- b) Bir hizmet sözleşmesinin yapılmasıyla sonuçlanmayacak usul kapsamında yapılacak ödüllü tasarım yarışmalarında; tüm yarışma ödülleri ve tasarım yarışmasına katılan katılımcılara ödenebilecek diğer giderler, esas alınır.

Yarışma şekilleri

Madde 6 — Yarışmalar, uluslararası, ulusal ve bölgesel olmak üzere üç şekilde yapılır.

- a) Uluslararası Yarışmalar: Uluslararası yarışmalar, yabancı ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalardır.

Yarışma değeri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet alımları için belirlenen eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmalar, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenir. Yarışma değeri, anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalar, idarelerce gerekli görüldüğü takdirde uluslararası düzenlenebilir.

- b) Ulusal Yarışmalar: Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinde sayılan şartlara sahip olanların girebileceği şekilde serbest veya ön seçimli ve tek kademeli veya iki kademeli olarak yapılır.

1) Serbest Ulusal Yarışmalar: Bu Yönetmelik ve yarışma şartnamesinde öngörülen koşulları yerine getirmek kaydıyla tüm katılımcılara açık olan yarışmalardır.

2) Ön Seçimli Ulusal Yarışmalar: İdarenin önerisi ve jürinin gerekli bulması durumunda, çok özel uzmanlık veya deneyim gerektiren konularda, ilanla duyurulacak ön seçim ölçütlerine göre yapılacak değerlendirmede seçileceklerin katılabileceği yarışmalardır.

c) Bölgesel Yarışmalar: Üye sayıları en az ikiyüz (200) kişi olmak koşuluyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği şekilde yapılan mimari proje, peyzaj mimarlığı, şehir planlama ve kentsel tasarım yarışmalarıdır. Bir şubenin üyelerinin bu sayıyı sağlayamadığı durumlarda komşu şube üyelerinin de katılımıyla bölgesel yarışma açılabilir.

Bölgesel yarışmaya katılan bir üye, başka şube bölgesinde faaliyet gösteren bir üye ile ortaklık yapabilir.

Bölgesel yarışmalar serbest ve tek kademeli olarak açılır, bölgesel yarışmaya açılması amacıyla ihtiyaç programında küçültme yapılamaz.

Yarışma türleri

Madde 7 — Bu Yönetmelik kapsamına giren yarışmalar aşağıda tanımlanmıştır.

a) Mimarlık yarışmaları: İnsanların yaşamını kolaylaştırmak ve çeşitli eylemlerini sürdürebilmeleri için gerekli yapı veya yapı topluluklarının, iç ve dış mekanların estetik ve işlevsel gereksinimlerini teknik ve yönetsel zorunluluklarla bağdaştırarak, bilim, çevre, kültür ve sanat değerlerini geliştiren ve en ekonomik çözümleri içeren tasarım yarışmalarıdır.

b) Mühendislik proje yarışmaları: Mimari tasarım gerektirmeyen veya mimari tasarımın ikinci planda olduğu hallerde, mühendislik tasarımlarını gerçekleştirmede; ileri teknolojinin en ekonomik şekilde kullanılacağı, kullanılacak malzemenin insan sağlığına zarar vermeyeceği, uygulanacak teknik ile çevre sorunları yaratmayacak yöntemlerin geliştirilmesi için minimum materyal kullanımı ile maksimum verimi hedefleyen işletme ekonomisi yönünden en verimli çözümü içeren yarışmalardır.

c) Şehir ve bölge planlama yarışmaları: İmar mevzuatı ile belirlenen tanım kapsamında, bölgenin sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyellerini, sektörel hedeflerini, faaliyetlerin ve alt yapılarının dağılımını belirleyen, nüfusun ve ekonomik yapının projeksiyonlara dayandırıldığı, yapılaşmanın, yoğunluğun, ulaşım ve altyapı sisteminin belirlendiği, tarihi kültürel ve doğal çevreyi koruyan ve geliştiren fiziksel planlama alanındaki yarışmalardır.

d) Peyzaj mimarlığı proje yarışmaları: Doğal ve kültürel süreçlerin ve kaynakların yanında, bu dinamiklerin arazi üzerinde tanımladığı yaşam ortamlarının (peyzajların)

korunup-geliştirilmesi, kentsel, kırsal, endüstriyel, turistik ve benzeri kullanımlarında mevcut ve olası çevre sorunlarının önlenmesi ve giderilmesi temelinde; toplum yararını gözeterek açık ve yeşil mekanların oluşturulmasında, koruma, onarım, yenileme, restorasyon ve yönetim organizasyonu içeren her ölçekteki planlama ve tasarım yarışmalarıdır.

e) Kentsel tasarım proje yarışmaları: Stratejik planlarla uygulama önceliği belirlenmiş kamusal alanlarda, kent kimliğini belirleyici, kentin doğal, kültürel, tarihi ve sosyal özellikleri ile kullanımları açısından önem taşıyan kesimleri için özel uygulama ayrıntıları içerecek biçimde hazırlanan plan ve projeler ile üst ölçekte kimlik-imaj çalışması, orta ölçekte yapı ve çevresinin bütüncül bir anlayışla tasarlanmasını amaçlayan kitle-açık alan düzenleme çalışması, alt ölçeklerde ise kitlelerarası boşlukların çevresel tasarımını içeren yarışmalardır. Ayrıca bu yarışmalar, olabilirlik, yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik, maliyet analizi konularında da stratejiler geliştirmelidir.

f) Güzel sanat eserleri yarışmaları: Yapılarda ve kentsel mekanlarda yer alacak güzel sanat eserlerini elde edebilmek amacıyla açılan yarışmalardır. Şekil ve/veya algısal, kavramsal sanat değerleri, yapının iç ve/veya dış mekanlarının ve kentsel mekanların mimari ve peyzaj değerleri ile bütünleşebilen, her türlü teknik ve/veya teknolojik uygulamaları ile, resim, heykel, seramik, özgün baskı, vitray, mozaik ve su/ışık/ses efektleri ve benzeri eserler bu yarışma kapsamına girer.

g) Fikir yarışmaları: Sorun çözmeye yönelik yenilikçi buluşlar, yöntemler, yeni araştırma, planlama, tasarım yaklaşımlarını özendirmek amacı ile mühendislik, mimarlık, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım alanlarında, daha sonraki plan ve proje kademelerine temel olacak fikir, kavram ve yaklaşımların ortaya konulması, temel veri ve programların belirlenmesi amacı ile açılan yarışmalardır. Bu yarışmalar, daha sonra açılacak başka bir yarışmaya veya uygulamaya yönelik plan, proje çalışmalarına hazırlık niteliğinde de olabilir.

h) Ortakçıl yarışmalar: Birden fazla meslek disiplininin ve/veya sanat dalının birbirine yakın ağırlıkta katkısını gerektirecek türden konularda yapılacak yarışmalardır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yarışmaların Düzenlenmesindeki Esaslar

Yarışmaların açılmasında uyulacak esaslar

Madde 8 — Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri konusunda açılacak yarışmalarda:

a) Yarışma şeklinin, türünün ve konusunun belirlenmiş olması,

- b) Jürinin tespit edilmiş olmas
- c) Yarışmaya katılım koşullarının belirlenmiş olması,
- d) Yarışma konusuna ilişkin verilerin ve ihtiyaç programının hazırlanmış olması,
- e) Yarışma takviminin belirlenmiş olması,
- f) Ödüllerin tespit edilmiş olması,
- g) Yarışma giderlerine ve proje hizmetlerine ilişkin ödeneğin bulunması,
- h) Şartname ve eklerinin jüriye kesinleştirilerek imzalanmış olması,
- i) Bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesine uygun olarak ilan edilmesi şarttır.

Yarışma şartnamesi

Madde 9 — İdarelerce, düzenlenecek yarışma için yarışma şartnamesi hazırlanır ve jüri tarafından kesinleştirilerek imzalanır. Yarışma şartnamesi, idarenin ilanlarda belirtilen adresinde bedelsiz olarak görülebilir. Ancak yarışmaya katılacak olanların yarışma şartnamelerini satın almaları zorunludur. Şartname ve ekleri, başvuracak yarışmacılara muntazam bir dosya veya ambalaj içinde ve eksiksiz verilmek zorundadır. Şartnameler hazırlanma maliyetini aşmayacak ve yarışmaya katılımı engellemeyecek bir bedelle satılır. İdareler, şartnamelerin satışına ilişkin olarak bağış, yardım veya başka her ne ad altında olursa olsun ek bir ücret talep edemez, satıştan elde edilen gelir, bütçeye kaydedilir.

Ön seçimli yarışmalarda, yarışma şartnamesi, yarışmaya davet edilen yarışmacılara yarışmaya davet mektubu ile birlikte gönderilir.

Hazırlanacak olan şartnamelerde:

- a) Yarışmanın amacı,
- b) Yarışmanın türü ve şekli,
- c) Yarışmanın konusu ve yeri,
- d) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,
- e) Yarışmaya katılım koşulları,
- f) Jüri üyeleri (danışman, asli ve yedek) ve raportörlerin isimleri,
- g) Yarışmacılara verilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu,
- h) Yarışmacılardan isteneceklerin (çizim, rapor ve model gibi) neler olduğu, ölçekleri, miktarları ve sunuş biçimleri,
- i) Yer görme zorunluluğunun olup olmadığı, zorunluluk durumunda belgenin nereden ve nasıl alınacağı, ödenecek ücret ve ödenme koşulları,
- j) Yarışmacıların uymakla zorunlu olduğu esaslar,
- k) Yarışmaya katılacakların kimlik zarflarının ve istenmişse eklerinin nasıl düzenleneceği,

- l) Yarışma takvimi (tasarımların kabul edilmeye başlanacağı tarih, tasarımların son teslim tarihi, soru sorma ve yanıtların gönderilme tarihleri, varsa yer görme tarihi, sergi ve kolokyum tarihi, jüri toplantı tarihleri),
- m) Tasarımların teslim yeri ve şartları,
- n) Tasarımların sergilenme yeri ve zamanı,
- ö) Projelerin geri verilme şekli,
- p) Rumuzlar ve ambalaj esasları,
- r) Yarışma sonuçlarının ilan şekli,
- s) Ödüllerin (Derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- t) Kolokyumun yapılacağı yer,
- ü) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri,
- v) Birincilik ödülü kazanana uygulama projesinin yapımı işinin verilip verilmeyeceği, verilecekse nasıl verileceği,
- y) Şartname eklerinin nelerden ibaret olduğu, belirtilir.

İdarelerce gerekli görülmesi durumunda, şartnamelere yukarıda belirtilen hükümlerin dışında bu Yönetmelik ve ilgili mevzuata aykırı olmamak kaydıyla hüküm konulabilir.

Ön seçim şartnamesi

Madde 10 — Jürinin önerisi ve idarenin onayı ile veya doğrudan idare tarafından yarışmanın ön seçimli olarak yapılmasına karar verilmesi durumunda; Yarışma Şartnamesi ile birlikte bir Ön Seçim Şartnamesi hazırlanır ve 14 üncü madde esaslarına uygun ön seçim ilanı verilir. Ön seçime katılacakların ön seçim şartnamesini satın almaları zorunludur.

Ön seçim şartnamesinde:

- a) Yarışmanın amacı,
- b) Yarışmanın türü ve şekli,
- c) Yarışmanın konusu ve yeri,
- d) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,
- e) Ön seçime katılacaklardan istenecek belgeler,
- f) Son başvuru tarihi,
- g) Değerlendirme kriterleri,
- h) Yarışmacıların uymakla zorunlu olduğu esaslar,
- i) Ödüllerin (Derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- j) Birincilik ödülü kazanana işin verilip verilmeyeceği, verilecekse nasıl verileceği,
- k) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri belirtilir.

Yarışma şartnamesi ekinde verilecek bilgi ve belgeler

Madde 11 — Yarışmanın konusuna ve niteliğine göre aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerden gerekli olanlar yarışmacılara yarışma şartnamesi ekinde verilir.

a) Mimari proje yarışmalarında;

- 1) İmar planı: Yarışma konusu alanın kent içindeki konumunu gösterir 1/5000 ölçekli ve yakın çevresini gösterir 1/1000 ölçekli uygulama imar planı, plan notlarıyla birlikte verilecektir,
- 2) İmar durumu: Arsa veya yapı alanında inşaat yapılmasına izin verilen saha, gerektiğinde komşu alanlardaki ve çevredeki yapım şekilleri ve imar durumu belgesi/çapı,
- 3) İmar bilgileri: Kent belediyesinin imar yönetmeliği, varsa özel yapılanma koşulları (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Özel Çevre Koruma Bölgeleri Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Kıyı Kanunu gibi kanunlarla getirilen koşullar),
- 4) Plankote: 1/500 ölçeğinde yarışma konusu arsayla ilgili karolajlı kotları, ölçüleri, korunacak yapı ve/veya ağaçların yerleri, ölçüleri ile altyapıya ait hatların yerleri, kotları ve ölçülerini kapsayacaktır. Ayrıca, üzerinde maket ve vaziyet planı sınıрыyla hakim rüzgar ile ilgili tüm parametreler, manzara ve kuzey yönü ile ilgili işaretler ve bilgiler verilecektir,
- 5) Zemin raporu: Yapı alanı zemin cinsi (Temel sistemi seçimine tesir edecek özellikleri), çevresindeki yapıların temel sistemleri ve derinlikleri, yeraltı su seviyesi hakkında yeterli bilgi, varsa yapı alanı çevresindeki yerüstü su kaynakları (göl, akarsu) ile işletmede veya yapımı süren veya planlanan baraj, regülatör ve benzeri maksimum su kotları hakkında bilgi,
- 6) Altyapı raporu: Su, elektrik, kanalizasyon, gaz, telefon, kablolu televizyon ve diğer altyapıya ait hatların yerleri, derinlik, yükseklik, eğim, çaplarına dair ölçüleri, kapasiteleri, bağlantı yerlerine ait özellikler içeren bir rapordur. Arsa veya yapı alanı çevresinin ulaşım olanaklarına ilişkin bilgiler de bu raporda yer alır,
- 7) Rölemler: Yarışma konusu yapının inşa edileceği sahada birlikte kullanılması istenilen yapılar, varsa o yapıların rölemleri (Plan, kesit, görünüş ve fotoğraflar),
- 8) Malzeme raporu: Jürinin gerekli görmesi durumunda çevrede mevcut olan veya kullanılması özellikle istenilen belli başlı yapı malzemelerinin cinsleri ve nitelikleri nasıl temin edileceğine ilişkin bilgileri içerecektir,
- 9) Fotoğraflar: Gerekli görüldüğü takdirde arsa veya yapı alanını ve çevresini gösterir yeterli sayıda fotoğraf,
- 10) Konu ile ilgili olarak jürinin uygun göreceği diğer bilgiler.

b) Mühendislik proje yarışmalarında; Yarışmanın konusu ve niteliğine göre jüri tarafından verilmesi gerekli görülen bilgiler ile birlikte konu üzerinde hazırlanmış ve jüri tarafından tespit edilmiş değerlendirme esasları,

c) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

- 1) Planlanacak alanın büyüklüğü ve özellikleri,
- 2) Yarışmanın konusu ve ölçeğine göre gerekli olabilecek fiziksel, sosyal, ekonomik ve benzeri bilgiler,
- 3) Yarışmacılara gerekli olan her türlü harita, istatistiksel veri, yazılı çizili Şekil dokümanlar ve ilgili mevzuat ve benzeri.

d) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

- 1) İmar planı: Yarışma konusu alanın kent içindeki konumunu gösterir 1/5.000 ölçekli ve yakın çevresini gösterir 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı, plan notlarıyla birlikte verilecektir.
- 2) İmar durumu: Açık ve yeşil mekan kullanımında, varsa inşaat yapımı istenen saha ve inşaat yoğunluğu, gerektiğinde yarışma alanının komşu parsellerdeki kullanımları ve yapı yoğunluğu, ulaşım dahil kurulan ilişkilerin yorumlanması için kesin parselasyon planına göre imar durumu/çapı,
- 3) İmar bilgileri: Kent belediyesinin imar yönetmeliği, varsa özel yapılanma koşullarına ilişkin açık ve yeşil alan koşulları (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Özel Çevre Koruma Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Kıyı Kanunu gibi kanunlarla getirilen koşullar),
- 4) Plankote: 1/500 ölçeğinde yarışma konusu arsayla ilgili karolajlı kotları, ölçüleri, korunacak yapı ve/veya ağaçların yerleri, ölçüleri ile altyapıya ait hatların güzergahlarını ve üst yapıya yansıyan çıkış noktalarını ve bunlara ilişkin kotları kapsayacaktır. Ayrıca, üzerinde maket ve vaziyet planı sınırıyla hakim rüzgar, manzara ve kuzey yönü ile ilgili işaretler ve bilgiler verilecektir.
- 5) Rölemler: Korunması istenen yapısal ve bitkisel materyalin yerini, ölçülerini ve özelliklerini gösterir rölemler (Plan, kesit, görünüş ve fotoğraflar),
- 6) Malzeme raporu: Jürinin gerekli görmesi durumunda çevrede mevcut olan veya kullanılması özellikle istenilen belli başlı yapı malzemelerinin cinsleri ve nitelikleri nasıl temin edileceğine ilişkin bilgileri içerecektir.
- 7) Alana ait toprak yapısı ve sınıflarını gösterir arazi kullanım planı, yoksa kroki, yer altı su seviyesi ve varsa arazide dere, akarsu, göl, deniz kıyısı, sazlık ve benzeri ıslak alanlarla ilgili kotlar, taşkın alanı sınırları ve benzeri bilgiler yer alacaktır.
- 8) İstenilen ünitelerin sayısı, büyüklükleri, konulmaları istenilen yerleri, diğer kısımlarla olan bağlantıları ve kullanıma şekilleri hakkında jüri talepleri (uyulması zorunlu olanlarla, isteğe bağlı olanlar belirtilmelidir),
- 9) Yarışma konusu alanın büyüklüğü ve kullanımının etki çapı,
- 10) Yarışma alanında ve yakın çevresinde varsa endemik fauna ve flora ile ilgili cins-tür çeşitliliği ve benzeri bilgileri,

11) Gerekli görüldüğü takdirde arsa veya yapı alanını ve çevresini gösterir yeterli sayıda fotoğraf,

12) Meteorolojik bilgiler,

13) Konu ile ilgili olarak jürinin uygun göreceği diğer bilgiler.

e) Kentsel tasarım yarışmalarında; Mimari, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı yarışmalarında verilen belgelerden jürice gerekli görülenler.

f) Güzel sanat eserleri yarışmasında; Güzel sanat eserinin özelliğine göre jüri tarafından tespit edilen belgeler ve kriterler.

g) Fikir yarışmalarında; İdarenin konu ile ilgili istek ve amacı, düşünceleri ve görüşünü içeren, jürice saptanacak veya hazırlanacak bilgi ve belgeler, yarışmanın konusuna göre yarışmacılara verilecektir.

İhtiyaç programı

Madde 12 — İhtiyaç programı yarışma konusu için ayrıntılarıyla tanımlandığı bir belgedir. Yarışma şartnamesinin ekleri arasında 11 inci maddede öngörülen bilgi ve belgelerle birlikte yarışmacılara verilir.

İhtiyaç programında:

a) Yarışmanın konusu, yapı veya objenin işlevsel amacı, kullanım ve işletme özelliklerinin neler olduğu,

b) Çözümlemesi istenilen teknik ve işlevsel sorunlar,

c) İhtiyaç programının çeşitli birimlerinin ya da yarışmaya konu olan mekanda yer alacak kullanım birimlerinin alan ve gereken durumlarda hacim büyüklükleri, özellikleri ve birbirleriyle ilişkileri,

d) Yarışmacıların ihtiyaç programının yorumunda uymaya zorunlu olduğu hususlar,

e) Yarışmaya konu yapı ve/veya alan ve/veya çevresi hakkında teknik bilgiler,

f) Gerekli görülürse uygulama etapları, maliyet tavanı, maliyet hesabına ilişkin ölçütler ve hesap yöntemi belirtilir.

Jürinin gerekli görmesi durumunda, ihtiyaç programı eki olarak yarışmacılara, sorunların çözümüne ilişkin idarenin istek ve düşüncelerini ve yarışmacıların ufkunu açabilecek nitelikte makale ve araştırma çalışmalarını, uyulması gereken standartlar vb. bilgileri içeren bir doküman dosyası verilir.

Yarışmacılardan istenenler

Madde 13 — Yarışmanın konusu ve niteliğine göre, yarışmacılardan aşağıdaki bilgi, belge, rapor ve projelerden hangilerinin ne şekilde istendiği yarışma şartnamesinde belirtilir.

a) Tüm proje yarışmalarında;

- 1) Tasarım ve projelerin niteliği (istenen ölçek, çizim standartları ve sunum şekilleri),
- 2) Jüri tarafından istenmiş ise iş deneyim belgesi,

İş deneyim belgesi gerekli olan hallerde, jüri yarışmacıların yarışma konusu işin

gerektirdiği deneyime sahip olduklarına dair belgeleri isteyebilir. Bu durumda jüri ne tür bilgileri istediğini şartnamede açıkça belirtmek zorundadır. Bu belgeler kimlik zarfına konulur,

- 3) İstenmiş ise yer görme belgesi,

Jüri yarışma konusu yerin görülmesinde zorunluluk görür ve bunu yarışmacılardan isterse yarışmacılar bu zorunluluğu yerine getirdiklerine dair bir belgeyi üzerinde rumuz ve (Yarışması Yer Görme Belgesi Zarfı) ibaresi yazılı bir zarfın içine koyarak proje ve kimlik zarfıyla birlikte yarışma raportörlüğüne teslim etmek zorundadırlar. Bu belgenin nereden ve nasıl alınacağı, yer görme karşılığında şartnameye uygun proje teslim eden yarışmacılara ödenecek miktar ve nasıl ödeneceği şartnamede belirtilir,

- 4) Kimlik zarfı; yarışmacıların, projelerin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde; daktilo veya yazıcı ile "..... yarışması kimlik zarfı" ibaresi yazılmış bir zarfın içine,

– Yarışma şartlarını aynen kabul ettiklerini belirten, adı, ve soyadını, mezun oldukları okulu ve diploma numaralarını, üyesi oldukları oda sicil numaralarını ve adreslerini bildirir imzalı bir belgeyi,

– İlgili meslek odasınca yarışmanın ilan edildiği yıl içinde düzenlenmiş, yarışmacıya ilişkin oda belgesini,

– İstenmiş ise, niteliği şartnamede belirtilen iş deneyim belgesini, koymaları gereklidir.

Ekip olarak katılım halinde, bu belgeler ekip ortaklarının her biri tarafından verilecektir.

Yarışmacılardan istenen diğer meslek disiplinlerine ilişkin rapor, hesap ve çizimleri yapanlara ait, yukarıda belirtilen belgeler de bu zarfın içine konulur.

Ambalaj içinde kimlik zarfı bulunmayan projeler jüri kararıyla ve tutanağa kaydedilerek yarışmaya kabul edilmez.

Yarışmaya katılan proje sahiplerinden yarışmada derece ve mansiyon kazanmadıkları halde kimliğinin açıklanmasını dileyenler, kimlik zarflarının üzerine ayrıca "açılabilir" ibaresini yazarlar. Üzerinde "açılabilir" kaydı bulunan kimlik zarfları derece ve mansiyon kazanmamış olsalar dahi jüri tarafından açılır ve bu husus bir tutanakta belirtilir.

- 5) Açıklama notları (jürinin gerekli gördüğü diğer çizim, rapor, belge ve hesapların açıklamaları),

- 6) Maket ve/veya bilgisayar destekli sunum isteniyorsa buna ait şartlar,

7) Jüri gerekli görürse, maliyet tavanının tesbitinde uygulanan usuller ile bulunacak maliyet hesabı,

b) Fikir yarışmalarında;

Yukarıda istenenlerden jürice gerekli görülenler ile, proje amacının, yaratıcılık ve yenilik yönünden varsa bir sonraki kademeye kazandırdıklarını açıklayan rapor,

c) Mimari proje yarışmalarında;

1) Mimari açıklama raporu: Bu raporda verilen kesin ihtiyaç programı ve arsa verilerinin, konunun projelendirilmesinde ele alınışı ve değerlendirilişi belirtilir. Yapı ekonomisi, işletme ve geleceğe dönük devamlılığı açısından işlevine en uygun inşaat sistemi, malzeme ve genel mimari planlama ile çözüm hakkında geniş bilgi verilir.

2) Maliyet raporu: Bu raporda ilk yapım ve işletme maliyetleriyle ilgili açıklamalar yapılır. Maliyet ve tasarım ilişkileri açıklanır.

3) İnşaat mühendisliği raporu: Bu raporda, yapının inşaat mühendisliği yönünden tanımı yapılır. Taşıyıcı sistemi ile kullanılacak malzemenin mühendislik özellikleri verilir. Taşıyıcı sistemin düşey ve yatay elemanları açık olarak belirtilmek ve sistem şemaları verilmek suretiyle gösterilir. Temel yükleri hesaplanarak zemin bilgilerine göre temel sistemi (Münferit, mütemadi, radye, kazık, ve benzeri) belirlenir. Saha tanzimi ile yol, su, kanalizasyon ve drenaj projeleri söz konusu ise bu hususta yarışmacıya idarece verilecek bilgilere göre rapor tanzim edilir. Bu raporda su ihtiyacının ne şekilde sağlanacağı, kanalizasyon tipi, deşarj imkanları, drenajın gerekli olup olmadığı ve ne şekilde yapılacağı belirtilir ve yol tipi hakkında bilgi verilir. Gerekli hallerde rapora krokiler eklenir.

4) Makine tesisat raporu: Bu raporda makine mühendisliği hizmetleri ile ilgili tesisat sistemleri hakkında gerekli bilgi verilecektir. Mimari projeler üzerinde müellifin teklif edeceği sistemlerin cihaz yerleşimleri şematik olarak gösterilecektir.

5) Elektrik tesisat raporu: Bu raporda, elektrik mühendisliği hizmetleri ile ilgili elektrik sistemleri hakkında gerekli bilgi verilecektir. I/200 mimari projeler üzerinde, trafo, jeneratör, pano ve tablo yerleri ile enerji besleme güzergahı ile müellifin teklif edeceği cihaz yerleşimleri şematik olarak gösterilecektir.

6) Peyzaj mimarlığı raporu: Mimari projeden yansıyan veriler ile diğer arsa ve çevre verileri değerlendirilerek hazırlanır.

7) Diğer disiplin dallarında (altyapı, kültür-teknik, akustik, ulaşım, sahne mekaniği, yangın güvenlik ve benzeri) danışman raporu niteliğinde jüri gerekli gördüğü takdirde rapor isteyebilir. Gerektiğinde bu raporlar mimari raporun ekinde yer alabilir. Gereğinde istenilen raporların içeriği jüri tarafından belirlenir.

d) Mühendislik proje yarışmalarında; Yarışmaya çıkarılan mühendislik hizmetinin jürice verilmiş bulunan verilerin ışığında; maliyet, verimlilik, işletme ömrü açısından

karşılaştırmaya olanak verecek ayrıntılı hesap, resim ve ön projeye ilişkin çözüm önerilerini kapsayan rapor,

e) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

1) Plan açıklama raporu, planlaması yapılacak alanın ele alınışı, değerlendirilmesi ve imar programları ile etaplamaya esas önerileri ve planın gerçekleştirilmesini içeren rapor,

2) Gerekliğinde sosyal ve teknik altyapıya ilişkin raporlar.

f) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

1) Peyzaj mimarlığı açıklama raporu: Bu raporda, açık ve yeşil alan peyzaj projeleri ile ilgili ihtiyaç programı, alanın yakın çevresi ile nasıl ilişkilendirildiği, alana ait verilerin ve konunun ele alınışı ile değerlendirilişi açıklanır. Önerilen yapısal malzeme ile özellikleri, bitki türlerinin nitelik ve niceliği korunması istenen mevcut yapısal ve bitkisel öğelerin ele alınışı ile çözüm önerileri, uygulama ve bakıma yönelik teknik bilgiler ve yöntemler ile uygulama yaklaşık maliyeti belirtilir.

2) Gerekli hallerde krokiler, şemalar ve perspektif görünüşler,

3) Diğer meslek disiplin dallarına ait (mimari, inşaat, makina, elektrik, altyapı, ulaşım, kültür, teknik ve benzeri) danışman raporları. (gerekliğinde peyzaj mimarlığı açıklama raporu ekinde yer alabilir)

g) Kentsel tasarım yarışmalarında; Mimari şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı yarışmalarında istenen rapor ve belgelerden jüriye gerekli görülenler.

h) Güzel sanat eseri yarışmalarında; Eserin konusunu, sanatçının konuyu ele alışını, önerilen malzemeyi, malzemeye bağlı olarak yaklaşık maliyeti içeren rapor,

Yarışmacılarca sunulacak projeler bu Yönetmelikte anılan sergi ve yayına elverişli olacak şekilde, gerekli sayıda kopyası ile teslim edilmelidir.

Yarışmanın ilanı

Madde 14 — İdare tarafından hazırlanan şartname ve ekleri, jüri ön çalışmaları sonucunda kesinleştirilip imzalandıktan sonra yarışma ilan edilir.

Ulusal ve bölgesel yarışmalar Resmî Gazete’de ve varsa ilgili meslek oda ve kuruluşların yayın organlarında, tasarımların son teslim tarihinden en az altmış (60) gün önce ve en az bir defa yayımlanmak suretiyle ilan edilir.

Bunun yanında idarelerce gerekli görüldüğü takdirde; ulusal yarışmalar, tüm ülkede dağıtımı yapılan günlük gazetede veya gazetelerde, bölgesel yarışmalar ise bölgede yayınlanan gazetede veya gazetelerde ilan edilebilir.

İdareler yukarıda belirtilen zorunlu ilanların dışında yarışmaları İnternet ortamında da duyurabilir.

Yapılacak ilanlarda:

- a) Yarışmanın türü ve şekli,
- b) Yarışmanın yeri ve konusu,
- c) Yarışmaya katılma koşulları,
- d) Yarışma takvimi,
- e) Danışman, asli ve yedek jüri üyeleri ile raportörlerin isimleri,
- f) Verilecek ödüllerin sayısı ve tutarları,
- g) Şartname ve eklerinin nereden ve nasıl temin edileceği, satın alma bedeli,
- h) Yer görme zorunluluğu varsa şartları,
- i) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,

ile, jürinin ilanda bulunmasını uygun göreceği diğer bilgiler belirtilir.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara başvurularını hazırlayabilmeleri için yirmibeş (25) günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Ön seçimli yarışmaların ilanlarında yukarıda belirtilenlere ilave olarak,

- a) Ön seçime katılacaklardan istenen belgeler,
- b) Ön seçim değerlendirme ölçütleri,
- c) Son başvuru tarih ve saati belirtilir.

Uluslararası ilan yapılması halinde, yukarıda belirtilen asgari ilan sürelerine oniki gün eklenir.

Yarışmaya katılma esasları

Madde 15 — Yarışmaya katılacak yarışmacıların aşağıdaki hususları yerine getirmesi şarttır. Ekip olarak katılanların her birinin, bu maddenin (f) bendi dışında, diğer koşulların tamamına uymaları zorunludur. Ekip olarak katılanların, idareyle ilişkilerin yürütülmesiyle sınırlı olmak üzere, ekipten birini ekip temsilcisi olarak belirtmesi gerekir. Yarışmaya ekip olarak katılan ortakların her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludurlar.

Yarışmaya katılacaklarda aranacak koşullar;

- a) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin, yarışmanın türüyle ilgili odası üyesi olmak ve meslekten men cezalısı durumunda olmamak, Fikir yarışmalarına katılacaklarda meslek odası üyesi olma koşulu aranmayabilir. Güzel sanat eseri yarışmalarında jüri kararıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre yetkilendirilmiş meslek kuruluşlarına üye olunması koşulu aranabilir,
- b) Jüri üyelerini ve raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,
- c) Jüri üyeleri (danışman, asli, yedek) ve raportörlerle bunların 1. dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanları arasında olmamak,
- d) Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamak,
- e) Yarışma Şartnamesinde öngörülen özel koşullara uymak,

- f) Şartname alıp isim ve adreslerini yarışma raportörlüğüne kaydettirmek (Ekip olarak katılanlardan bir kişinin bu şartı yerine getirmesi yeterlidir),
- g) Yarışmayı açan idarede, yarışma ile ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,
- h) Yarışmayı açan idare adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamak.

Bu şartlara uymayanlar yarışmaya katılmış olsalar da tasarımları yarışmaya katılmamış sayılır ve isimleri yarışmaya kabul edilmeme gerekçeleriyle birlikte üyesi oldukları meslek odalarına bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yarışma Takvimi, Soru Sorma Hakkı

Yarışma süresi ve takvimi

Madde 16 — Serbest yarışmalar, yarışmanın ilk ilan tarihi ile, ön seçimli yarışmalar ise ön seçim sonucu yarışmaya davet mektubunun gönderildiği tarihte başlar ve tasarımların son teslim edileceği tarihte sona erer. Yarışma süresi, tek kademeli yarışmalarda en az altmış (60) gün, iki kademeli yarışmalarda ise en az doksan (90) gün olmak üzere jüri tarafından tespit edilir. Yarışma takvimi aşağıdaki sırayla ve kesin tarihleriyle şartnamede yer alır.

- a) Ön seçimli yarışmalarda ön seçim için son başvuru tarihi,
- b) Son soru sorma tarihi ve yanıtların gönderilme tarihi, varsa son yer görme tarihi,
- c) Tasarımların kabul edilmeye başlanacağı tarih, tasarımların son teslim tarih ve saati (İki kademeli yarışmalarda her iki kademe için),
- d) Jürinin değerlendirme için toplanacağı tarih (İki kademeli yarışmalarda her iki kademe için),
- e) Sergileme tarihleri ve yeri,
- f) Kolokyum tarihi, saati ve yeri.

Soru sorma hakkı

Madde 17 — Yarışmacılar, tek kademeli yarışmalarda yarışma süresinin, iki kademeli yarışmalarda o kademe için verilen sürenin ilk 1/3'ü içinde jürinin yanıtlaması isteğiyle şartname ve ekleri hakkında soru sorup açıklayıcı bilgi isteyebilirler. Sorulacak sorular yarışma şartnamesi ve ekleriyle sınırlıdır. Bunun dışına çıkan sorular jüri tarafından yanıtlanmaz. Bu tür soruları jüri gerekli görürse görüşüyle birlikte idareye iletebilir.

Sorulara verilen yanıtlar, tasarımların son teslim tarihinden,

- a) tek kademeli yarışmalarda en az yarışma süresinin 1/3 ünden,
- b) iki kademeli yarışmalarda o kademe için belirlenen sürenin 1/3 ünden,

önce bilgi sahibi olmalarını temin edecek şekilde ve soru soranın kimliği belirtilmeksizin yarışma şartnamesi olarak kaydını yaptıran tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir.

Sorulara verilen yanıtlardan önce tasarımlarını vermiş olan yarışmacılara istekleri halinde tasarımlarını geri çekerek yeniden tasarım verme imkanı sağlanır.

Soruların kesin ve açık bir anlatımla yanıtlanması şarttır.

Gelen sorulara verilecek yanıtlar, yarışma prensiplerini etkileyecek değişiklikleri gerektiriyorsa; yarışma jürisi, esas sürenin 1/3'ünü geçmemek kaydıyla, yarışma süresini uzatabilir. Yarışma süresinin uzatılması durumunda yarışma takviminin geri kalan tüm tarihleri değiştirilerek şartname alan ve alacak bütün yarışmacılara bildirilir.

İki kademeli yarışmalarda süre uzatımında, içinde bulunulan kademenin süresinin 1/3'ü kadar süre verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yarışma Jürisi

Jüri seçimine ilişkin esaslar

Madde 18 — Jüri heyeti, asli, yedek ve danışman üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının kurulur. Asli, yedek ve danışman jüri üyelerinin, ihtisas alanlarında yarışma konusu işlerle ilgili bulunması ve bu kimselerin mesleklerinde seçkin kişiler olması şarttır. Ortakçıl yarışmaların jüri teşkilinde, meslek disiplinlerinin yarışmadaki ağırlığına uygun bir dağılım sağlanmalıdır.

Jüri üyeleri (asli, yedek, danışman), raportörler ve raportör yardımcıları (teknik ressam, daktilo ve benzeri) yarışmayı açan idare tarafından seçilir.

Asli jüri üyelerinin; beş (5) kişilik jürilerde en az biri, yedi (7) kişilik jürilerde en az ikisi, yedek jüri üyelerinin ise en az biri Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin ilgili meslek odasından istenecek iki katı aday listesinden idarelerce seçilerek atanır.

Fikir ve güzel sanat eseri yarışmalarında jüri oluşumu özel koşullara göre idarelerce belirlenir.

Asli ve yedek jüri üyeleri

Madde 19 — Asli ve Yedek Jüri üyelerinin;

Mesleklerinde en az on (10) yıl benzer tasarım konusunun tanzim veya tasdik işlerinde fiilen çalışmış olması ile birlikte;

a) Benzeri tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon kazanmış olması veya projesi satın alınmış olması,

- b) İlgili ihtisas konusunda seçkin, özgün ve örnek gösterilebilecek bir tasarımın müellifi olması,
 - c) İlgili ihtisas konusunda, bir tasarımın tüm projelerini, uygulama proje ve detaylarını hazırlayarak yetkili mercilere tasdik ettirmiş olması,
 - d) İlgili ihtisas konusunda akademik bir çalışma yaparak, yetkili mercilere kabul ettirmiş ve o konudaki bir araştırmayı yayınlamış olması,
- şartlarından en az birine sahip olması zorunludur.

Yarışmalarda jüri asli üyelerinin sayısı, konunun önem ve özelliğine göre ilgili meslek disiplinlerinden beş (5) veya yedi (7) kişi olarak idarece tespit edilir.

Yedek jüri üyeleri, beş (5) kişilik jürilerde üç (3), yedi (7) kişilik jürilerde ise dört (4) kişi olmak üzere, idare tarafından seçilir.

Özelliği olan konularda, konuyla ikinci derecede ilgili meslek mensupları arasında bir kişi jüri asli üyesi olarak idarece seçilir.

Mimari proje yarışmalarında, asli ve yedek jüri üyeleri arasında birer inşaat mühendisi bulundurulur.

Kentsel tasarım yarışmalarında, yarışma konusunun özelliğine göre asli ve yedek jüri üyeleri arasında mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarı bulundurulur.

Güzel Sanat Eserleri Yarışmalarında;

- a) Asli ve yedek jüri üyeleri, yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar ile Güzel Sanatlar Fakültelerinde güzel sanat alanında yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar arasından seçilir,
- b) Asli ve yedek jüri üyeleri arasında konunun içeriğine göre mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarından biri bulundurulur,
- c) Mevcut yapı ve /veya planlı alanla ilgili bir konunun yarışmaya çıkarılması halinde konunun müellifi yarışma jürisinde asli üye olarak yer alır.

Asli jüri üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 20 — Asli jüri üyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) İdarece kendilerine verilen yarışma şartnamesi ve ihtiyaç programını ve maliyet tavanını inceleyerek mutabakatını bildirmek, yarışmaya konu yeri görmek,
- b) İdarece tespit edilen danışmanların dışında gerekli gördüğü uzmanlık dallarında danışman üyeleri, yarışmayı çıkaran kuruluştan talep etmek,
- c) Yarışmacıların sorularını tereddüde mahal bırakmayacak şekilde açık ve seçik olarak yanıtlamak,
- d) Raportör raporunda, program ve şartnameye aykırılığı belirtilen hususlara göre projelerin yarışma dışı bırakılıp bırakılmayacağı hususunda karar vermek,

- e) Yarışma konusunun önemi ölçüsünde gerekirse yarışmacılardan "iş deneyim belgeleri" istemek, yarışma sonuçlarının ilanından önce birinci seçilen proje ile ilgili belgeleri tetkik etmek, belgeler yetersiz bulunursa, birinci seçilen proje müellif ya da müelliflerinin danışman ya da danışmanlarla çalışmasını istemek, müellifçe teklif edilecek danışmanları onaylamak,
- f) Yarışma şartnamesinde uyulması zorunluluğu olduğu tespit edilmiş hususlara ve bilhassa verilen maliyet tavanına uymayan projeleri yarışma dışı bırakmak,
- g) Yarışmaya girmiş eserler arasında programın şartlarına, sanat, ekonomi, teknik, emniyet ve işletme bakımından en iyi şekilde uyanları seçmek ve bu eserler arasında ödülleri (derece ve mansiyonları) tespit etmek,
- h) Ödül ve mansiyon alamayan ancak yarışma şartnamesinde öngörülmüşse satın alınmaya değer bulunan projelerin satın alınmasına karar vermek,
- i) Danışman üye raporlarına uyma ve uymama nedenlerini jüri raporunda belirtmek,
- j) Ön ve değerlendirme çalışmalarını tutanaklarla tespit etmek,
- k) Yarışma tasarımlarının inceleme ve değerlendirme süreci sonucunda; yarışma konusunun bundan sonraki işleniş ve uygulanış süreci için edindiği izlenim ve düşünceleri, yarışmayı çıkaran idareye "jüri önerileri" başlığı altında vermek. Eğer jüri öneride bulunmuyorsa, bunun nedenlerini de açıklamakla yükümlüdür. Öneriler, kimlik zarfları açılıp gizlilik durumu ortadan kalktıktan sonra yazılır.

Yedek jüri üyelerinin görev sorumlulukları

Madde 21 — Yedek jüri üyeleri, jürinin program ve şartname için yapacağı ön çalışmalar ve soruların yanıtlandırılması için yapacağı soru-yanıt toplantılarına mutlaka katılmak zorundadırlar.

Yedek jüri üyeleri, değerlendirme çalışmalarına katılırlar ancak oy kullanamazlar.

Jüri danışman üyeleri

Madde 22 — Danışman jüri üyeleri, yarışma konusuyla ilgili konularda ihtisas sahibi, mesleklerinde seçkin uzmanlardan oluşur. Danışman üyelerin sayısı asli üyelerin sayısını geçemez.

Danışman jüri üyeleri arasında, yarışmayı açan kuruluşu temsilen idareden bir kişi, yatırımcı kuruluşu temsilen yarışma konusunda ihtisas sahibi bir kişi, danışman jüri üyesi olarak görev alır.

Danışman jüri üyeleri arasında konu ile ikinci derecede ilgili meslek mensupları bulundurulabilir.

Uzmanlık gerektiren yarışma konularıyla ilgili ihtisas sahibi meslek mensubunun bulunamaması veya yetersiz olması durumunda, idare yurt dışından konusunda uzman kişileri danışmanlık yapmak üzere getirebilir.

Şehir planlama, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım ağırlıklı proje yarışmalarında danışman üyelerden en az bir kişinin yarışma konusu yerin belde idaresinden olması şarttır.

Jüri danışman üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 23 — Danışman üyeler kendi ihtisas alanlarında yarışma konusu ile ilgili sorunlarda jüriyi aydınlatmakla görevlidir. Danışman üyeler bu görevlerini aşağıdaki şekilde yaparlar:

Jüri danışman üyeler, jüri ön hazırlık çalışmalarına katılarak, kendi ihtisas alanları ile ilgili açıklama ve önerileri, yazılı veya sözlü olarak yaparlar.

Jüri danışman üyeleri, çalışmaları sırasında jüri asli üyelerince kendilerine yöneltilecek soruları açıklayarak gerekli açıklamaları yapar ve bu açıklamaları jüri çalışmaları sonunda verecekleri bir raporda belirtirler. Jüri danışman üyeler, derece ve mansiyona layık görülen projelerin her biri için kendi meslek disiplinlerine ilişkin rapor verirler.

Jüri asli üyelerince sorulmamış olsa da, önemli gördükleri hususları jüri kararlarının alınmasına başlamadan evvel kişisel bir raporla jüri başkanlığına bildirerek bu raporun kapsamı üzerinde jüriyi aydınlatırlar.

Danışman üyeler yaptıkları yazılı ve sözlü açıklamaların jüri çalışma tutanağı içinde yer almasını isteyebilirler. Bu istek jüri heyetince yerine getirilir.

Danışman üyeler yaptıkları açıklamalara ilişkin jürinin düşüncesinin tesbitini ve bu düşüncenin tutanağa geçirilmesini isteyebilirler. Bu istek jüri heyetince yerine getirilir.

Danışman üyeler karar alınmasında oy kullanamazlar ve uzmanlık konuları dışında görüş bildiremezler.

Raportörlerin seçimi

Madde 24 — Raportörlerin, yarışma konusuyla ilgili meslek mensubu olması ve mesleklerinde en az beş (5) yıllık deneyimlerinin bulunması şarttır.

Raportör sayısı konunun önemi ve özelliğine göre iki (2) veya üç (3) olarak tespit edilir.

Yarışmayı açan idare, yarışma süresince raportörlere yardımcı olmak üzere yeterli sayıda yardımcı personeli (daktilograf, teknik ressam, hizmetli ve benzeri) görevlendirir.

Raportörlerin görev ve sorumlulukları

Madde 25 — Raportörler, ihtiyaç programı, şartname ve eklerinin hazırlanmasında idare elemanı olarak görev alır ve jüri ön toplantısı için şartname, ihtiyaç programı taslakları ve konu ile ilgili gerekli bilgileri hazırlar ve dosya halinde sunar. Jüri ön toplantısında yarışma jürisi tarafından incelenerek kesin hale getirilen şartname, ihtiyaç

programı ve diğer bilgileri jürinin istekleri doğrultusunda yeniden düzenleyerek jürinin onayına sunar.

Yarışmacıların sorularını, bu sorulara jürice verilen yanıtları, ayrıca ilgililere duyurulması gereken hususları yarışma sonucu ve jüri değerlendirme raporlarının tamamını şartname alarak adres bırakmış yarışmacılara iletir. Ayrıca:

- a) Raportör, proje teslimini müteakip bir liste (A listesi) düzenleyerek gelen eserlerin açılış sıra numaralarını yazar. Her paftanın, açıklama raporlarının ve maketin üzerindeki rumuzu kapatarak kimlik ve varsa yer görme belgesi zarfları ile birlikte değerlendirme bitimine kadar gizli olarak muhafaza eder,
- b) Projeleri sunuma hazır hale getirerek, yarışma şartlarına, ihtiyaç programına, alan sınırlarına uygunluğunu kontrol eder. Proje ve maketlerin ölçülerinin, kimlik zarflarının, bütün raporların ve istenmiş ise yer görme belgesi zarflarının bulunup bulunmadığını tahkik eder. Her proje için ayrı ayrı rapor tutarak jürinin değerlendirme çalışmaları için toplandığı gün jüri başkanına sunar. Jürinin ayrıca isteyeceği bütün kontrolleri yapar, gerekli belgeleri verir,
- c) Raportör A listesinden başka, Jürinin değerlendirme kriterlerine uygun bir B listesi yaparak bütün projeleri yalnız açılış sıra numaraları ile bu listeye yazar,
- d) Değerlendirme çalışmalarını müteakip yarışmaya katılan bütün yarışmacılara jüri değerlendirme tutanaklarını ve jüri raporlarını gönderir,
- e) Raportör jüri çalışmalarını izler ve jüri çalışmaları esnasında jüri tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirir.

ALTINCI BÖLÜM

Jüri Çalışmaları ve Yarışmanın Sonuçlandırılması

Jürinin çalışma yöntemi

Madde 26 — Jüri, hazırlık, soru-yanıt ve değerlendirme kademelerinden oluşan çalışmalarını aşağıdaki yöntemlerle yürütür.

- a) Jüri tam sayıyla toplanarak çalışır.
- b) Jüri ilk toplantısında asli üyeler arasından bir başkan seçer.
- c) Başkanın seçilmesiyle hazırlık çalışmaları başlamış olur.
- d) Hazırlık çalışmaları başlamadan önce jüri heyetinden ayrılanların yerine aynı niteliklere sahip yenileri atanır. Hazırlık çalışmaları sırasında asli jüri üyelerinin herhangi bir sebeple çalışmalara katılamaması halinde, yedek jüri üyeleri ilk sıradaki üyeden başlamak üzere asli jüri üyesi yerine geçer. Boşalan yedek üyeliğe yeni atama yapılır.
- e) Yarışma ilan edildikten sonra, ön seçimli yarışmalarda ise yarışmaya davet mektubu gönderildikten sonra, asli üyelikten ayrılma durumunda yerine yedek üye geçer ancak

boşalan yedek üyeliğe atama yapılmaz. Çalışmalar, kalan üye sayısı ile yürütülür. Ancak, yedeklerin katılmasına karşın asli üyelerin sayısının; beş (5) kişilik jürilerde üç (3), yedi (7) kişilik jürilerde dört (4) kişinin altına düşmesi durumunda idare yeni asli jüri üyesi atar.

f) Hangi kademede olursa olsun danışman üyelerden ve raportörlerden ayrılanlar olması durumunda jüri isterse yerlerine aynı niteliklere sahip başka üyeler atanır.

g) Başkanın ayrılması durumunda, yerine asli üyeler arasından yenisi seçilir.

h) Jüri üyeleri, (asli, yedek, danışman) yarışmacılarla sonuçların ilanına kadar yarışma konusunda hiç bir şekilde görüşemezler. Yarışma sonuçlanmadan, herhangi bir kademede kamuoyuna ve yarışmada görevli olmayan kişilere çalışmalar hakkında açıklama yapamazlar, tahminde bulunamazlar.

i) Raportörler ve yardımcıları da görevlerinin gerektirdiği ilişkinin ötesinde bu kurala uymak zorundadırlar.

j) Jürinin çalışmaları gizlilik ve tarafsızlık temelinde yürütülür. Yarışmada görevli olmayanlar sıfatları ne olursa olsun jüri çalışmalarının yapıldığı yerlere giremezler, çalışmalarına katılamaz ve kararlarına müdahale edemezler.

k) Jüri çalışmalarının her kademesi tutanaklara geçirilir ve tüm üyeler ve raportörlerce imzalanır.

l) Jüri kararları, yalnız asli üyelerin oylarıyla alınır. Oylamalar açık yapılır ve çekimser oy kullanılamaz. Karşı oy sahiplerinin isimleri ve gerekçeleri mutlaka tutanaklara geçirilir.

m) Danışman, yedek üyeler ve raportörler hazırlık soru-yanıt ve değerlendirme çalışmalarına katılırlar, ancak oy kullanamazlar.

n) Oyların eşitliği durumunda, başkanın olduğu taraf çoğunluk kabul edilir.

o) Danışman üyelerin her toplantıya bizzat katılmaları şarttır. Toplantılara katılmayan veya katıldığı halde jüriyi yeterince aydınlatamayan danışmanların yerine jüri, idareden yenilerinin atanmasını isteyebilir.

Jüri hazırlık çalışmaları

Madde 27 — Jüri üyeleri konunun gerektirdiği program etüdünü, gerek gördüğü takdirde yarışmayı çıkartan kurum ve konuyla ilgili her türlü meslek elamanlarından yararlanarak yapar ve yarışma koşullarını kesinleştirir.

Jürinin hazırlık çalışmaları ve tartışmaları bir tutanakla saptanır. Yarışma dokümanlarının her sayfası jüri üyelerince paraf edilmeden yarışma ilan edilemez.

Soru-yanıt çalışmaları

Madde 28 — Jüri, son soru sorulma tarihini izleyen üç (3) gün içinde toplanarak yarışmacıların sordukları soruları yanıtlar. Yanıtlar, yönetmeliğin 17 nci maddesinde belirtilen süreler içersinde tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir.

Jüri değerlendirme çalışmaları

Madde 29 — Jüri değerlendirme çalışmaları için tasarımların son teslim tarihinden itibaren en geç on beşinci günü izleyen günde tam sayı ile toplanır.

Bütün jüri üyeleri, değerlendirme çalışmalarının başlangıcında, imzalı dürüstlük taahhütnamesi verirler. Bu taahhütnamede yarışmaya katılan projeleri daha önce görmediklerini belirtirler.

Jüri değerlendirme çalışmaları esnasında şartname ve programda değişiklik yapmaya ve seçim sırasında şartname ve programdan ayrılmaya yetkili değildir.

Jüri, raportör tarafından hazırlanan raporda, program ve şartnameye aykırılığı belirtilen hususlara göre projenin yarışma dışı bırakılıp bırakılmayacağı hususunda karar vermek ve Yarışma şartnamesinde uyulması zorunluluğu olduğu tespit edilmiş hususlara ve bilhassa verilen maliyet tavanına uymayan projeleri yarışma dışı bırakıp bırakmamak konularında yetkilidir.

Asli jüri üyeleri, projeler üzerinde ilk inceleme çalışmalarını yaptıktan sonra değerlendirme yöntemini tespit eder.

Jüri başkanı, seçimlerin bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılmasını teminden sorumludur.

Jüri sonuç alıncaya kadar sürekli olarak çalışır. Jüri, kararlarını asli üyelerin oyları ile ve çoğunlukla alır. Jüri çalışmalarında bütün üyeler olumlu veya olumsuz oylarını kullanırlar, çekimser kalamazlar. Oylamada çift sayıda üyeden ötürü eşit oy çıkarsa, başkanın olduğu taraf çoğunluk sayılır.

Jüri yaptığı tüm çalışmaları tutanağa bağlar. Hazırlanan tutanak asli ve danışman üyelerce imzalanır, varsa karışit görüşler eklenir.

Yarışmadan çıkarma

Madde 30 — Aşağıda belirtilen hususlara uymayan projeler jüri kararı ile tutanağa geçirilmek şartıyla yarışmadan çıkarılır:

- a) Kimlik zarfı bulunmayan projeler,
- b) Şartnamede uyulması zorunlu olduğu belirtilen hususlara uymayan projeler,
- c) Herhangi bir yerinde eserin sahibini tanıtan ve işaret bulunan eserler. (Yazanın kimliğini belli edecek tarzda el yazısı ile yazılmış açıklama notları bu işaretlerden sayılır)

Seçme usulü

Madde 31 — Yarışmada kalan bütün projeler daha önce jürice belirlenmiş değerlendirme yöntemine göre incelenir. Her elemenin sonucu tutanağa geçilir. Seçim aşağıdaki şekilde yapılır.

a) Birinci eleme: Projeler üzerinde görüşme açılmadan oylama yapılır. Birinci eleminin oybirliği ile yapılması şarttır.

b) İkinci eleme: Projeler üzerinde toplu görüşme açılır. Üyelerin yarısından fazlasının olumsuz oyunu alan eserler elenir. Elenen projelerin eleme nedenleri ve karşı oy sahipleri raporda belirtilir.

c) Üçüncü eleme: Üçüncü elemeye kalan projeler üzerinde jüri üyelerinin (asli ve danışman) her biri olumlu ve olumsuz görüşlerini söyledikten sonra, derece ve mansiyon grubuna kalacak projeler veya eserler seçilir, elenenler hakkında jüri üyelerince ayrı ayrı rapor düzenlenir ve tutanağa eklenir.

d) Dördüncü eleme: Üçüncü elemenden sonra kalan projeler derece ve mansiyon sayısından fazla ise, üçüncü eleme gibi bir eleme daha yapılır ve kalan proje sayısı ödül ve mansiyon sayısına indirilir. Bu eleme sonunda elenen proje veya eserler hakkında da jüri üyeleri rapor düzenlerler.

e) Sıralama: Elemeler sonucunda ödül ve mansiyon sayısı kadar proje ayrıldıktan sonra bunlar arasında sıralama yapılır. Jüri şartnamede öngörülen ödül ve mansiyonları vermek zorundadır. Ödül ve mansiyon kazanan ve satın alınan tüm projeler hakkında asli jüri üyeleri ayrı ayrı rapor düzenler ve tutanağa eklenir.

Gerekli görülmesi durumunda; jüri, birinci seçilen projeye tavsiyelerde bulunabilir. Jüri tavsiyeleri yazılı olarak tutanağa eklenir ve yarışmacıya bu tavsiyelerin yerine getirilmesi için yarışma süresinin 1/3'ünü aşmayacak bir süre verilir. Jüri verdiği sürenin sonunda tekrar toplanarak tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediğine karar verir ve sonucu idareye bildirir. Birinciliği kazanan yarışmacılar jüri tavsiyelerine uymak zorundadır.

Satın almaların adetleri jüri tarafından tespit edilir ve yarışmaya ilginç yaklaşım getiren projelerin seçilmesi amacıyla kullanılır. Herhangi bir elemelerde elenmiş bir proje satın alınabilir.

Mühendislik, fikir proje ve güzel sanat eserleri yarışmalarında, değerlendirme, eleme ve seçme şekli konunun özelliğine göre jüri tarafından yarışmadan önce tespit ve ilan edilir.

Eser sahiplerinin tesbiti

Madde 32 — Ödül alacak eserlerle, jürice satın alınması tavsiye edilenler tespit edilip sıra numaralarına göre tutanağa geçtikten ve jüri raporu tanzim edilerek imza edildikten sonra bu eserlerin kimlik zarfları açılır ve eser sahiplerinin adları tutanağa geçirilir. Jüri başkanı tarafından kimlik belgesine kazanılan ödül yazılarak imzalanır.

Zarfların açılmasından sonra, ödül alan yarışmacılardan herhangi birinin yarışmaya girmeye hakkı olmadığı anlaşılırsa kazandığı derece sayılmaz ve o ödül sıralamaya göre ondan sonra gelene verilmek suretiyle diğerleri bir üst sıraya çıkartılır.

Yarışmada, bir kişi bir kere ödül alır, başkasıyla birlikte olsa dahi ikinci bir ödül almışsa bu ödül hükümsüz sayılır.

"İş deneyim belgesi" gerekli olan hallerde; Jüri yarışmacılardan "İş deneyim belgesi" istemiş ise; birinci seçilen yarışmacı ile ilgili "İş deneyim belgeleri" yarışma sonuçlarının ilanından önce jürice tetkik edilir. Bu belgeler yetersiz bulunursa, birinci seçilen proje müellifinin danışman ya da danışmanlarla çalışması istenir. Birinci seçilen müellifçe teklif edilen danışman ya da danışmanlar jürice onaylanır. Bu konudaki danışman ile müellif arasındaki ilişkiler ilgili ihtisas odalarınca düzenlenir.

Jüri tarafından verilen kararlar kesindir.

Yarışmanın sonuçlanması ve ilanı

Madde 33 — Değerlendirme çalışmalarının bitiminde orijinal imzalı tutanak ve raporlar jüri başkanı tarafından yarışmayı açan idarenin yetkilisine teslim edilir. İdare, yarışmanın sonucunu en geç onbeş (15) gün içinde 14 üncü maddede belirtilen yayım araçları ile ilan eder.

Jüri değerlendirme toplantılarının tüm tutanaklarıyla, jürinin raporları ve üyelerin bireysel raporları yarışmanın sonuçlandığının idareye bildirilmesini izleyen bir hafta içinde yarışmaya katılan tüm yarışmacılara gönderilir.

Kolokyum

Madde 34 — Her yarışmanın sonuçlanmasından sonra o yarışmayla ilgili sonuçların tartışılacağı bir kolokyum düzenlenir. Kolokyuma katılmaya hiç bir kısıtlama getirilemez.

Kolokyuma tüm jüri üyelerinin (Danışman, asli, yedek) ve raportörlerin katılımı zorunludur. Kolokyum, katılanların oylarıyla seçilecek bir meslek odası üyesince yönetilir. Kolokyumun tarihi ve yeri yarışma şartnamesinde belirtilir.

Kolokyumda sorular sözlü veya yazılı olarak sorulur. Sorular, jürinin bütününe olduğu gibi ayrı ayrı jüri üyelerinin her birine de yöneltilebilir.

Yarışmaya katılan tasarımların sergilenmesi

Madde 35 — Yarışmanın sonuçlarının ilanından sonra en geç otuz (30) gün içinde, Jüri tarafından yarışma dışı bırakılan da dahil, bütün projeler, imzalı jüri raporunun bir kopyası ile birlikte en az bir hafta boyunca sergilenir. Sergi, ücretsiz olarak halka açık yapılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ön Seçimli ve İki Kademeli Yarışmalar

Ön seçimli yarışmalar

Madde 36 — Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimin amacı, konunun gerektirdiği uzmanlık ve deneyime sahip olanların seçimidir. Ön seçimde herhangi bir etüd, proje, çizim, rapor ve benzeri çalışma istenmez.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara son başvuru için yirmibeş (25) günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Son başvuru tarihine kadar yapılan başvurular jüriye değerlendirilerek; ön seçim şartnamesinde ve ön seçim ilanında belirtilen kriterlere göre en az beş

(5) yarışmacı seçilir. Seçilen yarışmacılara, tasarımlarını hazırlayabilmeleri için en az altmış (60) gün süre verilerek yarışma şartnamesi ile birlikte yarışmaya davet mektubu gönderilir. Yarışmaya davet edilebilecek yarışmacı sayısının beşten az olması veya yapılan davet sonucunda yarışmaya üçten az yarışmacının katılması halinde yarışma iptal edilir.

Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimden sonra serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanır.

İki kademeli yarışmalar

Madde 37 — Yarışmalar konularının önem ve özelliklerine göre jürinin teklifi ve idarenin onayıyla iki kademeli olarak düzenlenebilir.

Yarışmanın birinci kademesinde, fikri niteliği öne çıkaracak ölçekte ve özellikte teklif istenir. Yarışmanın birinci kademesinin sonunda şartnamede gösterilen derece, mansiyon, varsa satın

alma sayısı kadar proje seçilir. Bunlar kendi aralarında sıralanmaz. Seçilen projelerin her birine eşit miktarda ödeme yapılır.

İlk kademedede seçilen proje sahiplerine, jüri raporunda yalnız kendi projelerine ait olan eleştiriler ve programlarda meydana gelebilecek değişiklikler, ilk kademenin sona ermesinden en geç onbeş gün sonra bildirilir. Ancak, projeleri ve kimlik zarfları ikinci kademenin sonuna kadar raportörlükte saklı tutulur.

İlk kademedeki tutanaklar ve elenen projeler ile ilgili raporlar ikinci kademenin sonunda proje sahiplerine gönderilir.

İki kademeli yarışmaların birinci kademesinde seçilmiş projeler ikinci kademenin sonuna kadar gizli tutulur.

Yarışmanın ikinci kademesine yalnız birinci kademedede seçilmiş olan projelerin sahipleri katılabilirler.

Her iki kademedeki yarışmayı aynı jüri değerlendirir. İkinci kademedede, birinci kademedeki teklif aynen verilemez. Ödül alabilmek için, yarışmacının yarışma şartları dışına çıkmamış ve projesini geliştirmiş olması şarttır.

İkinci kademenin sonunda tespit edilen derece ve mansiyonlar ile varsa satın almalar ödenir. Yarışmanın her iki kademesi için, diğer hususlarda serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanır.

Her iki kademeye ait projelerin tümü, ikinci kademenin sonuçlanmasından sonra sergilenir. Mühendislik, fikir proje ve güzel sanat eserleri yarışmalarında; iki kademeli yarışma yapılmasını gerektiren hallerde izlenecek yol, jürinin teklifi ve idarenin onayı ile yapılır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ücretlerin ve Ödüllerin Tesbiti ve Ödeme Biçimleri

Jüri ücretlerinin tesbiti

Madde 38 — (Değişik: 13/08/2004 – 25552 R.G. / 1 md.) Yarışmalarda görev alan danışman ve asli jüri üyeleri ile raportörlerin her birine, yarışmacılara verilecek ödüllerin toplam tutarının % 4 ünü geçmemek üzere idarece belirlenecek miktarda ücret ödenir.

Hazırlık çalışmalarına katılıp soru-yanıt ve değerlendirme çalışmalarına katılmayan jüri üyelerine ücretin 1/3'ü,

Hazırlık ve soru-yanıt toplantılarına katılıp değerlendirme toplantılarına katılmayan veya değerlendirme toplantılarına katılıp önceki toplantılara katılmayan jüri üyelerine ücretin 1/2'si,

Yedek jüri üyelerine, danışman ve asli jüri üyelerine ödenen miktarın 1/2'si,

Raportör yardımcılara (Teknik ressam, daktilo ve benzeri) raportör ücretlerinin 1/5'i, hizmetlilere ise 1/10'u,

ödenir.

Diğer ücretler

Madde 39 — (Değişik: 13/08/2004 – 25552 R.G. / 2 md.) Danışman, asli ve yedek jüri üyeleri ile raportörlerin yer görmeye ilişkin yollukları (gündelik, yol ve konaklama giderleri) yarışmayı açan idare tarafından karşılanır. Kamu görevlisi olmayanların gündeliklerinin ödenmesinde, en yüksek Devlet memurunun gündeliği esas alınır. Kamu görevlisi olanların yollukları ise kendi tabi oldukları mevzuata göre ödenir.

Yarışmacıların yer görme zorunluluğunun olduğu durumlarda; şartnameye uygun olmak kaydıyla yarışmaya konu yeri gören yarışmacıların yer görmeye ilişkin yollukları da idare tarafından ödenir. Yapılacak ödemede, en yüksek Devlet memurunun gündeliği esas alınır.

Ödüllerin tesbiti

Madde 40 — Tasarım yarışmalarında verilecek ödüllerin (derece ve mansiyonlar) toplam tutarı, yarışmanın konusuna göre aşağıdaki gibi tespit edilir:

a) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında;

- 1) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında ödenecek ödüllerin tutarı Tablo-1’de verilmiştir.
- 2) 10.000 m2’den küçük yapılar için verilecek ödüller toplamına 10.000 m2 için saptanan değerler uygulanır.
- 3) 200.000 m2’yi aşan yapılar için verilecek ödüller toplamına 200.000 m2 için saptanan değerler uygulanır.
- 4) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında, aynı yarışma kapsamında farklı kullanımların veya farklı hizmet sınıfındaki yapıların olması halinde, her yapı için ayrı ayrı hesaplanan değerler üzerinden toplam ödül tutarı belirlenir.
- 5) Ödülün proje alanına bağlı olarak tesbitinin uygun olmadığı yarışmalarda ödül tutarları, konunun önemi ve özelliği ile kapsadığı iş ve yarışmacıların masrafları ile orantılı olarak idarenin onayıyla jüri tarafından takdiren tespit edilir.

b) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

- 1) Şehir ve bölge planlaması yarışmalarında ödül tutarları, planlanacak alanın büyüklüğüne ve planın niteliğine göre, aşağıda belirtilen alt ve üst limit değerleri gözönünde bulundurulmak suretiyle, yarışmayı düzenleyen idare tarafından belirlenir.
- 2) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında verilecek ödüller toplamı belirlenirken, planlanacak alan daha küçük olsa bile; uygulama imar planı yarışmaları için en az 200 hektar, nazım imar planı yarışmaları için en az 1.500 hektar, çevre düzeni ve bölge planı yarışmaları için en az 10.000 hektar değeri esas alınır.
- 3) Uygulama imar planı ve nazım imar planı yarışmalarında 30.000 hektarı, çevre düzeni ve bölge planı yarışmalarında 400.000 hektarı aşan alanlar için verilecek ödüller toplamına, uygulama imar planı ve nazım imar planı yarışmalarında 30.000 hektar, çevre düzeni ve bölge planı yarışmalarında 400.000 hektar için saptanan değerler uygulanır.
- 4) Yarışmanın birden fazla farklı ölçek ve nitelikte planlama işini kapsamaması durumunda, planlanacak alanın büyüklüğüne göre her bir iş ayrı ayrı hesaplanıp toplamaları üzerinden toplam ödül tutarı tespit edilir.

c) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

- 1) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında ödenecek ödüllerin tutarı Tablo-2 de verilmiştir.
- 2) 10.000 m2’den küçük proje alanı için verilecek ödüller toplamına 10.000 m2 için saptanan değerler uygulanır.

3) 2.000.000 m2'yi aşan proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 2.000.000 m2 için saptanan değerler uygulanır.

d) Kentsel tasarım yarışmalarında;

1) Kentsel tasarım yarışmalarında toplam ödül tutarı Tablo-3'de verilmiştir.

2) 100.000 m2'den küçük proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 100.000 m2 için,

3) 2.000.000 m2'den büyük proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 2.000.000 m2 için, saptanan değerler uygulanır.

e) Güzel sanat eseri ve fikir yarışmalarında; Konunun önemi ve özelliği ile kapsadığı iş ve yarışmacıların masrafları ile orantılı olarak idarenin onayı alınarak jüri tarafından takdiren tespit edilir.

f) Ortakçıl yarışmalarda; Meslek disiplinlerinin yarışma konusu içerisindeki ağırlık oranları dikkate alınarak, yukarıda belirtilen esaslar dahilinde, idarenin onayı alınarak jüri tarafından belirlenir.

Ödemelerle ilgili kurallar

Madde 41 — Yarışmada görev alacak asli, danışman, yedek jüri üyeleri, raportör, raportör yardımcıları ve hizmetliler ile yarışmacılara ödenecek ücret, ödül, mansiyon, satın alma bedelleri ve yer görme bedelleri, en geç yarışma sonucunun ilanını izleyen otuz (30) gün içinde sahiplerine veya yasal vekillerine ödenir.

Toplam ödül tutarlarının tesbitinde tablolarda yer almayan ara değerler doğrusal orantı yoluyla bulunur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Tarafların Hak ve Sorumlulukları

Hak ve sorumluluklar

Madde 42 — Derece, mansiyon ve satın alma kazanan tasarım ve projelere ait her türlü fikri haklar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri uyarınca, aksi idare tarafından yarışma şartnamesinde belirtilmedikçe idareye ait olur. Şartname alan yarışmacılar bu hükmü kabul etmiş sayılır.

İdare, yukarıda belirtilen hüküm uyarınca, sözkonusu tasarım ve projelere ilişkin fikri haklardan hangilerine sahip olmak istediğini yarışma şartnamesinde belirtir.

İdare, yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama projelerinin yapılmasını, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle doğrudan temin yolu ile yaptırabilir. Yapılan görüşme sonucunda, anlaşma sağlanamaması halinde, idare uygun gördüğü takdirde ikinciliği

kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapmak suretiyle ikinci seçilen tasarımın uygulama projelerini aynı usulle yaptırabilir.

Jürice "İş deneyim belgeleri" istenmiş ve birinci seçilen tasarım veya proje sahibinin belgeleri yetersiz bulunmuşsa, müellif, kendi tarafından teklif edilen ve jürice onaylanan danışman ya da danışmanlarla çalışmak zorundadır.

Uygulanması kararlaştırılan tasarımın sahibi/sahipleri, uygulama ve detay projelerini yapmak istemezse hakkından vazgeçmiş sayılır ve bu durumda idare uygulamayı ikinciliği kazanan tasarım sahibi/sahiplerine yaptırabilir. Eğer ikinciliği kazanan tasarım sahibi de işi yapmaktan vazgeçerse, idare işi yaptırıp yaptırmamakta serbest kalır.

Ortakçıl yarışmalarda, yarışmayı kazanan ekipteki farklı meslek disiplinlerine ait taraflardan biri veya birkaçı kendi disiplinine ait uygulama projesini yapmaktan vazgeçtiği takdirde, sözkonusu disipline ait hizmetler "Danışmanlık Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği"ne göre ihale edilerek alınabilir.

Yarışmalara ekip olarak katılım halinde, tarafların her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludur.

Uygulama projesinin ikinci derecede ilgili meslek hizmetleri projelerinin düzenlenmesinde, öncelik hakkı yarışmayı kazanan veya seçilen projenin kimlik zarflarında isimleri bildirilen ikinci derecede ilgili meslek uzmanlarına tanınır. Anılan meslek mensuplarından birinin ölümü, işi bırakması veya bu işi yapmaktan vazgeçmesi durumlarında proje sahibi, idarenin uygun göreceği başka bir meslek mensubu ile çalışabilir.

Uygulanacak projenin mesleki kontrollük hizmetleri "Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği" ne göre ihale edilerek alınabilir.

Eser sahibi yarışmaya katılmakla eserinin sergide sergilenmesini ve yarışma dolayısıyla yapılacak yayında eserinin yer almasını önceden kabul etmiş sayılır.

ONUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Rumuz ve ambalaj esasları

Madde 43 — Tasarım, proje veya eserler, raportörlüğe dış etkenlerden zarar görmeyecek şekilde teslim edilir. Proje veya eserin tüm paftalarının, raporların her sayfasının sağ üst köşesine, model ve benzeri nesnelerin uygun yerlerine ve ambalajların sağ üst köşesine beş (5) karakterli bir rumuz yazılır. Rumuzda kullanılan karakterler tekrarlanmamalı ve sıralı olmamalıdır.

Projelerde oluşacak hasarlar

Madde 44 — Yarışmacı tarafından makbuz karşılığı raportörlüğe teslim edilen tasarım, proje veya eserler idarenin sorumluluğu altındadır. İdarenin kusuru nedeniyle kaybı veya zarar görmeleri durumunda yarışmacıların tazminat hakları saklıdır.

Projelerin geri verilmesi

Madde 45 — Yarışmadan sonra derece almayan tasarım sahipleri, serginin bitimini müteakip bir (1) ay içerisinde yarışmayı çıkartan idareden tasarımlarını bizzat veya yasal vekilleri tarafından alırlar. İdare, bu süre içinde alınmayan projelerden sorumlu değildir.

Ödülsüz yarışmalar

Madde 46 — Deprem, sel gibi büyük doğal afetler sonrasında ihtiyaç duyulan yeniden yapılanma projeleri kapsamında meslek odalarının da olumlu görüşleri alınarak ödülsüz yarışmalar düzenlenebilir. Bu tür yarışmalarda, jüri ücretleri ve ödüller hariç bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Yarışmanın iptali

Madde 47 — İdare, yarışma sonucunun ilan edilmesinden önceki herhangi bir aşamada yarışmayı iptal etme hakkına sahiptir. Yarışmanın iptal edilmesi durumunda, yarışmacılarca idareye teslim edilen hiçbir tasarım idarece kullanılamaz.

Uygulanmayacak hükümler

Madde 48 — Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerce yapılacak olan tasarım yarışmalarında 19/8/1970 tarihli ve 13584 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışmalarına ait Yönetmelik" hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 49 — Bu Yönetmelik 1/1/2003 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 50 — Bu Yönetmelik hükümlerini Kamu İhale Kurumu Başkanı yürütür

Ek 3. Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartnamesi

ANTALYA ALTIN PORTAKAL FİLM MÜZESİ YARIŞMA ŞARTNAMESİ

1. YARIŞMANIN KONUSU VE AMACI:

Antalya kent merkezi içinde, Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Altın Portakal Film Müzesi proje yarışması, şartnamenin konusunu oluşturmaktadır. Festivalin temeli, 1950'li yıllarda, tarihi Aspendos Tiyatrosu'nda düzenlenen gösterilere dayanmaktadır. 1 Ekim 2002 yılında otuz dokuzuncusunun düzenleneceği Festivalin misyonu, "Türkiye'de sinema sektörünün gelişmesi, nitelikli yapıtların üretiminin desteklenmesi ve Türk sinemasının uluslararası platforma taşınması için gerekli koşulların sağlanması" olarak, 1964 yılında belirlenmiştir. 1989-1994 yılları arasında, Belediye Meclis Üyeleri, turizm kuruluşları ve Antalya Ticaret Odası temsilcilerinden oluşan Festival Yürütme Kurulu adlı platform tarafından düzenlenen festival, 1995 yılında, Antalya Büyükşehir Belediyesi liderliğinde kurulan, Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı ile kurumsal bir yapıya kavuşmuştur.

Altın Portakal Film Festivali arşivi, Türkiye'nin Cumhuriyet sonrası modernleşme, sosyal tarih ve kültürel dönüşümlerinin incelenmesi açısından eşsiz bir belge niteliği taşımaktadır. Kültürel bir dışa vurum olduğu kadar sosyal bir olgu ve yadsınamaz bir eğitim aracı olan sinema, sanat biçimleri içinde en geniş kitleye yayılanıdır.

Dünyada, özellikle 1930'lu yıllarda Avrupa'da kurulan ve daha sonra Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu (FIAF) adı altında toplanan ilk film arşivlerinin ve müzelerinin ortak amacı, filmlerin ve sinematografik malzemenin toplanması, korunması, araştırmacıların ve ziyaretçilerin kullanımına açılması olarak belirlenmiştir. 1933 yılında halka açılan Stockholm film kütüphanesi, 1934 yılında kurulan Berlin Film Arşivi ve daha sonra Londra, New York, Roma, Paris, Belçika ve Moskova'da kurulan film müzeleri, AAP Film Müzesi'ne model oluşturacak kurumlardır.

Mimarlar Odası Antalya Şubesi, kent kimliğine katkıda bulunacak yapıların, Türk mimarlarının mesleki birikimlerinin ışığında daha duyarlı olarak tasarlanacağı inancındadır.

Bu nedenle çalışmanın ulusal olması amaçlanmıştır. Kentin hızla gelişen bir bölgesinde, kullanımı yoğun olan “Fuar Alanı” içinde yer alacak olan yapı, önemli bir işlevi üstlenecektir. Antalya şehir merkezine 4 km., havaalanına 15 km. mesafede bulunan ve yaklaşık 700.000 m² büyüklüğündeki Antalya Fuar Alanı ve Kültürpark'ın 1. Kısım proje alanı olarak belirlenen bu bölüm yaklaşık 400.000m²'dir. Bu alan sanat, kültür ve ticari tanıtım amaçlı kullanımların yanında, dinlenme, eğlence ve spor etkinliklerine ayrılmıştır. Kültür Park'da, 1. Kısım tesis ve peyzaj çalışmalarına 1992 yılında başlanmıştır. Seçilen müze arazisinin yakın çevresinde, Antalya Kültür Merkezi, çok amaçlı kullanımlara açık Cam Primit, yarı açık sergi mekanları, gölet, açık hava amfileri gibi farklı ölçeklerde mimari ürünler yer almaktadır.

Kentin önemli ulaşım aksları ve sahil şeridi arasında yer alan arazi, Antalya'nın karakteristik yapısı olan falezler ve onları süsleyen, başta makiler olmak üzere, çeşitli endemik Akdeniz bitkisi ile donanmış doğal koruma alanı sınırındadır.

Yakın çevresi ile birlikte ele alındığında, güçlü bir mimari yoruma gereksinim duyan AAP Film Müzesi, Antalya kenti ile birlikte anılan ve kent tarihinde önemli bir yeri olan Antalya Altın Portakal Film Festivalinin geçmişine ışık tutacak ve kültür yaşamının gelişmesine katkıda bulunacaktır. Yapının barındırdığı özgün koleksiyon kadar, mimari yorumun kendisi de kent kültürünün parçası olacaktır. Elde edilecek ürünle güzel sanatların teşvik-edilmesi amaçlanmıştır.

2.YARIŞMANIN BİÇİMİ :

Yarışma, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca; “Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışmaları Yönetmeliği” çerçevesinde serbest, ulusal ve tek kademeli olarak çıkarılmıştır.

3.YARIŞMAYA KATILMA KOŞULLARI :

Yarışmacıların; Şartname alarak adres ve varsa e-posta adresi bırakmış olmaları ve T.M.M.O.B. Mimarlar Odasına kayıtlı olmaları zorunludur.

4.JÜRİ ÜYELERİNİN ve RAPORTÖRLERİN İSİM VE KİMLİKLERİ :

Danışman jüri üyeleri :

Dr. Bekir Kumbul (Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı)

Prof. Dr. Yüksel Bingöl (Akdeniz Üniv. Güzel San. Fak.Dekani)

Orhan Atvur (Arkeolog)

Hasan Özgen (Belgesel Film Yapımcısı)
Kenan Işık (Sinema ve Tiyatro Sanatçısı)

Asli Jüri üyeleri :

Mimar Affan Yatman

Dr. Ayşen Savaş (Mimar, O.D.T.Ü. Mim.Fak. Öğr. Üyesi)

Mimar Mücella Uyar

Mimar Erdem Armen

Mimar Han Tümertekin

Yedek jüri Üyeleri :

Mimar İlhan Kesmez

Mimar Şükrü Uçak

Raportörler :

Mimar Meral Yalçın-tepe

Mimar Berna Başarır

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ :

Önerilerde, “Antalya Altın Portakal Film Müzesi” başlığı altında, görmekten görselliğe kadar geniş bir alanda tartışılan temaların yeniden gözden geçirilmesi ve yorumlanması beklenmektedir. Müze, Kent kültür yaşamının doğal bir parçası olmanın ötesinde, bir buluşma mekanı olacaktır. Kültür Park girişinde yer alan ve Antalya Kültür Merkezi ile başlayan çizgisel yaya dolaşım aksının çevre düzenlemesi ve bu aks üzerinde, içinde Cam Prami't'in de yer aldığı, yapılaşmanın mimari özelliklerinin yanı sıra, önerilen yarışma alanından görülebilen vista da, tasarım kararlarını ve kütle biçimlenmesini etkileyecektir.

Müze yapısının, simgesel temsil özelliğinin yanında, mimari sadeliği ve yalınlığı da yansıtması beklenmektedir. Yapı denizden görünen silueti zedelememeli, yaya aksı ile deniz arasında görsel ilişkiyi kesmemelidir.

Sıfır kotu yaya aksı üzerinden alınan inşaat alanında, maksimum +8.00 . -8.00 kotları arasına yerleştirilebilecek yapının, üçüncü boyutta sağlayacağı mekansal ilişkilerin kalitesi ve yapının zeminle kurduğu ilişki, önemli değerlendirme kriterlerini oluşturacaktır. Yapının zemin üzerinde yer alan bölümü maksimum (dolaşım dahil)1000m2 olabilecektir (bkz. Vaziyet planı)

Hareket, ışık ve mekansal kurgu, film için olduğu kadar mimarlık için de öne çıkan tasarım girdileri olacaktır.

Özellikle gece kullanımlarında, yapının görsel ifadesinin yorumlanması beklenmektedir. Filmin üç boyutlu mekanı, iki boyutta temsil edebilme özelliği ortaya çıkarılmalı; bir başka deyişle, filmin mimarlığı yeniden üretme becerisi vurgulanmalıdır. Metrekare olarak sınırlı büyüklükteki yapının mekan hiyerarşisinin, Antalya'nın parlak gün ışığından film ortamının gerektirdiği karanlığa geçişi ve geri dönüşü kurgulaması gerekmektedir.

Engellilerin kullanımını kolaylaştıracak tüm mimari detayların düşünüleceği yapıda, işletme maliyetlerini düşürecek tasarım kararlarının önceden verilmiş olması önem kazanacaktır.

Bir müzenin içermesi beklenen, geçici ve kalıcı sergi alanları, koruma ve araştırmaya ayrılmış mekanlar, yönetim ve servis birimleri, yapının ölçeği düşünülerek yeniden yorumlanacaktır. Bir mekanın birden fazla kullanımının olması desteklenmektedir; ancak, dönüşebilirliğin alt yapısı sağlanacak, öneriler netleştirilecek, bir başka deyişle, Modern mimarlığın önerdiği “esnek” mekan tasarımı sorgulanacaktır.

İHTİYAÇ PROGRAMI

GİRİŞ

Giriş mekanının, kuzeydoğu-güneybatı yönünde denize 100 uzanan ana yaya aksı ve film kültürünün sergilenmesine adanmış açık hava parkı ile birlikte yorumlanması beklenmektedir. Halihazırda, Altın Portakal Film ödülünün heykelini barındıran bu parkın, müzenin parçası olarak yorumlanması ve yapıya bu yönden de yaklaşımının sağlanması beklenmektedir. Girişte Kafe'nin yorumu önem kazanmaktadır; ve bu mekanın karşılama, bilgilendirme ve satışa yönelik olması amaçlanmıştır. Bilet Gişesi ve Güvenlik odası giriş mekanıyla ilişkilendirilecek; işletme giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunacak satışa yönelik işlevlere olanak tanınacaktır.

SERGİ SALONLARI

Kalıcı Sergi Mekanlarında : Altın Portakal Film Festivalinin kronolojik tarihi sergilenecektir. Sinemanın ilk günlerinde, gelişmesine, estetik seçimlerine ve sosyal rolüne dair yorumları içeren paralel tarihlerin sergilenmesine olanak tanınacak ve sinematografi sanatı tanıtılacaktır.

Geçici Sergi Mekanlarında : Genelde film teknolojisi ve kültürü sergilenirken, özelde Festival'in farklı detaylarda, tematik analizine yer verilecektir. Antalya Atatürk Kültür

Merkezi'nde korunmakta ve sergilenmekte olan “Behlül Dal Koleksiyonu” geçici sergilerin sürekli malzemesini oluşturacaktır. (scriptler, dioalog listeleri, posterler, film gösterme makinaları, kameralar, spotlar, mikrofonlar gibi basılı ve sinematografik malzemeler)

Müzenin fiziksel kısıtları elektronik ortamda sergileme olanakları araştırılarak srgulanmalıdır.

FİLM LABORATUARI :

Müzenin eğitime, üretime ve araştırmaya yönelik işlevleri 10425425 düşünülerek, üretim sonrası (post-production) çalışmaları — için, birbiri ile doğrudan ilişkili mekanlar tasarlanmalı, bu amaçla tasarlanan mekanlarda, kontrol ve kurgu odalarının görsel ilişkileri ve kablo bağlantıları göz önüne alınmalıdır.

Çocukların yeteneklerini sergileyebilecekleri ve gelecek 30 nesillerin sinemaya ilgisini arttırmanın olanaklarının araştırılacağı bir mekanın tasarlanması beklenmektedir.

VİDEO SALONLARI :

Antalya Altın Portakal Film Festivaline katılmış olan 100 30 filmlerin araştırmacılar tarafından izlenebileceği bir mekan | olması amaçlanmalıdır.

Ziyaretçilerin de kullanabileceği, sanal ortamda ve 120 50 interaktif araştırmalara olanak sağlayan bir salon olarak tasarlanacaktır.

SİNEMA SALONU :

Haftalık belli bir program dahilinde farklı filmlerin 100 50 izlenebileceği yaklaşık 50 kişilik bir sinema salonu düşünülecektir.

KÜTÜPHANE :

Antalya Altın Portakal Film Festivali ile ilgili yazılı bilgilere ulaşılabilir ve film kültürünü tanıtan basılı malzemelere 150 yer verilecek, ziyaretçilerin kullanımına açık bir okuma mekanı olarak düşünülecektir.

ARŞİV :

Üretildikleri malzemeye göre dayanıklılıkları farklılaşan film, fotoğraf ve basılı malzemenin korunması için uygun ortamın hazırlanması ve depo dışındaki alanlarda sergilenen teknik malzemenin uygun nem koşullarında iklimlendirilmiş ortamlarda

korunması beklenmektedir. (inflammable nitrocellulose bazlı, 1950 öncesi filmler yok olmakta, 1960 sonrası filmlerse “vinegar syndrome” la solmaktadır. Siyah “ beyaz filmler : 4129C, bağıl nem :96 50-60, renkli filmler - 5*C, bağıl nem : 963040)

KAFE:

Giriş mekanıyla doğrudan ilişkisi sağlanacak ve fuar 80 alanı ziyaretçilerini yapıya çekecek şekilde açık mekan kullanımı ile birlikte düşünülecektir.

Teknik Servisler

Jeneratör Odası

Teknik Merkez

Güvenlik Ve Otomasyon Odası

H.Depo ve Sığınak

Servis Mekanları

YARIŞMACILARDAN İSTENEN BELGELER :

7.A. ÇİZİMLER:

Vaziyet planı :Ölçek: 1/500 olacaktır.

Tasarımcılar yapıya yaklaşımları, giriş çıkışları ve çevre düzenleme kararlarını bu planda gösterecektir.

Yarışma projesine ait toplam inşaat alanını paftanın sol alt köşesinde belirtecektir.

Mimari açıklama raporu ve şemalar bu pafta üzerinde bulunacaktır.

İki adet silüet vaziyet planında belirtilen yerlerden çizilecektir.

Planlar :

Bütün kat planları 1/200 ölçeğinde çizilecektir.

Her kat planının sol alt köşesine, plandaki inşaat alanı yazılacaktır. Planlarda aks ve ölçüler belirtilmelidir.

Kesitler :

1/200 ölçeğinde çizilecektir.

Projeyi anlatan en az iki tane kesit çizilecektir. Kesitlerde kat ölçüleri ve kotları belirtilecektir.

Görünüşler :

Bütün görünüşler, 1/200 ölçeğinde çizilecektir.

Yapının yakın çevresi ve özellikle, Cam Piramitle olan ilişkisini gösteren görünüşler çizilecektir. Görünüşlerde kotlar belirtilecektir.

Kısmi Plan ve Kesit :

Sergileme mekanlarındaki aydınlatma, havalandırma ve güvenlik gibi sergilemeyi etkileyen, teknik çözümleri ve sayısal sergilemeye ait önerileri gösteren 1/50 ölçeğinde plan ve kesitler sunulacaktır. Ayrıca yarışmacılar sunumlarında binayı ifade etmek üzere kendilerince önemli gördükleri açıklayıcı şemalara yer verebilirler.

Perspektif : Vaziyet planında işaretlenen noktalardan ve insan göz seviyesinden bakılarak hazırlanmış iki adet perspektif hazırlanacaktır. (Çizim tekniği serbesttir.)

Serbesi ve açıklayıcı çizimler : Yarışmacılar, sunumlarında binayı ifade edecek ya da kendilerince önemli gördükleri açıklayıcı çizimlere yer verebilirler.

7.B. MİMARİ AÇIKLAMA RAPORU:

Yarışmacılar, konunun bütününe ait mimari yaklaşımlara ilişkin açıklamaları, tasarım kararlarını oluşturan nedenleri, park alanı içinde inşa edilecek yapının üretimi süresince park alanı kullanımını engellemeyecek şekilde şantiyenin devam etmesine yönelik önerilerini içeren mimari açıklama raporunu vaziyet planı üzerinde jüriye sunacaklardır.

Sunulan raporda, yapının müzyolojik standartlara uygunluğu ile ilgili bilgilere ve yorumlara yer verilecektir.

7.C. PROJENİN SUNUMU:

Pafta ebatlarının A1 boyutlarında ve maksimum 4 pafta olması istenmektedir. Projeler sayısal ortamda verilen çizimler kullanılarak hazırlanılacaktır.

Sergileme kolaylığı bakımından bütün paftalarda, paftanın asılma şekli paftanın sağ alt köşesine küçük bir şema çizilerek gösterilecek, sağ üst köşesinde 5 rakamlı 1x4 cm. boyutlarında rumuz yer alacaktır.

7.D. PROJELERE EKLENECEK ZARFLAR :

7.D.1. KİMLİK ZARFI :

Proje ile aynı rumuzu taşıyan, “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Kimlik Zarfı” ibaresi yazılı bir zarfın içine :

Yarışma şartlarını aynen kabul ettiklerini, adını, soyadını, mezun oldukları okul ve diploma numaralarını, mimarlar odası sicil numaralarını ve adreslerini bildirir, kendi imzalarını taşıyan bir belge konulacaktır.

7.D.2. YAZIŞMA ZARFI:

Proje ile aynı rumuzu taşıyan zarfın üzerine “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Yazışma Zarfı” yazılacak,
Zari içerisine kişi ve firma adı belirtmeksizin yalnızca yarışmacılara ait adres konulacaktır.

8. ÖDÜLLER VE ÖDEME ŞEKLİ :

Jüri yarışmaya katılan projelerin değerlendirilmesi sonucunda üç derece ve beş mansiyon olmak üzere sekiz proje seçecektir.

ÖDÜLLER: birinci ödül 7.000.000.000 TL. ikinci ödül 5.000.000.000 TL. üçüncü ödül 3.500.000.000 TL. MANSİYONLAR : 5 x 2.500.000.000 TL. - 12.500.000.000TL.

Ödüllerin sonuçları gazete ilanından sonra, Antalya Büyükşehir Belediyesi adına Mimarlar Odası Antalya Şubesi tarafından, en geç 15 gün içinde yarışmacılara oda payları kesildikten sonra kalanı net olarak ödenecektir.

9. YARIŞMA DIŞI BIRAKILMA:

Aşağıda belirtilen şartlara uymayan projeler, jüri kararı ile tutanağa geçilerek, yarışma dışı bırakılacaktır;

Yarışma şartnamesinin 3. maddesinde belirtilen şartlara uymayan,
Şartname 7.D.1 maddesinde belirtilen şartlara uymayan,
Eserin herhangi bir yerinde sahibini belirten bir işaret bulunan projeler (el yazısı ile yazılmış açıklama notları bu işaretlerden sayılır)

10. YARIŞMACILARA VERİLECEK BELGELER:

Yarışma şartnamesi

Sözleşme Örneği

1/500 Vaziyet planı

Hava fotoğrafı

Yarışma için belirlenen alana ait fotoğraflar

Alanla ilgili fotoğrafların nereden çekildiğini gösterir pafta

“Behlül Dal Koleksiyonu” içinde sergilenen elemanlara ait fotoğraflar Fuar Alanı içersinde yer alan proje arazisine yakın olan yapılara ait fotoğraf ve çizimler

11. PROJENİN TESLİM GÜNÜ, YERİ ve ŞARTLARI:

Yarışma 09 / 09 / 2002 Pazartesi günü saat 20.00'de sona erecek ve bu süre kesin olarak uzatılmayacaktır.

Yarışma projeleri, bu süre sonunda tek ambalaj içinde “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü : Mimarlar Odası Antalya Şubesi/ Meltem mah. 3808 sok. No:16 Antalya” adresine imza karşılığında elden veya 09/09/2002 Pazartesi günü, saat 20.00'den sonra olmamak koşuluyla kargo ile gönderebileceklerdir. Kargoyla gelen projelerden 11 / 09 / 2002 Çarşamba günü saat 20.00'den sonra gelenler değerlendirmeye alınmayacaktır. Ambalajların üzerine 5 rakamlı rumuz, adres ve “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması” başlığı konulacak bunun dışında bir yazı ve işaret konulmayacaktır.

12. RUMUZ VE AMBALAJ ESASLARI :

Rumuz beş rakamlı, 1x4 cm. ebadında, her paftanın, raporların, zarfların ve ambalajın sağ üst köşesine yazılacaktır.

Ambalaj üzerine projenin rumuzu ile “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü : Mimarlar Odası Antalya Şubesi / Meltem mah. 3808. sok. No:16 Antalya” ibaresi yazılacaktır.

Projeler, raporlar ve kimlik zarflarının kıvrılmadan bir ambalaj içinde teslimi tercih edilmektedir.

13. SORU VE CEVAPLAR :

Yarışmacılar en geç 25/07/2002 Perşembe günü saat 18.00'e kadar ele geçecek şekilde konu ile ilgili sorularını, yarışma raportörlüğü kanalı ile jüriden posta, mail veya faks ile sorabilirler. Bu amaçla gönderilecek zarfın üzerine ; “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü: Mimarlar Odası Antalya Şubesi / Meltem mah. 3808. sok. No:16 Antalya”, faks da “Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü” ibaresi yazılacaktır.

E-posta : muzeyarisma © antmimod.org.tr Faks no: 0242237 5820

JÜRİNİN DEĞERLENDİRMESİ :

Jüri, 16 / 09 / 2002 Pazartesi günü saat : 9.30'da Antalya Mimarlar Odası'nda toplanacak ve yarışma esaslarına uygun olarak çalışmalarına başlayacaktır. Jüri

alışmaları sonunda hazırlayacağı raporu Mimarlar Odası Antalya şubesine verecek, Mimarlar Odası sonucun yayın organlarında ilan edilmesinden sonra meslek bülten ve dergilerinde bu raporu çoğaltarak bütün yarışmacılara kolokyumda iletecektir.

15. PROJELERİN SERGİLENMESİ VE KOLOKYUM :

Yarışmaya gönderilen tüm projeler, 02/10/2002 günü Antalya Kültür Merkezi 'nde sergilenecek ve aynı gün saat 14:00'da Kolokyum yapılacaktır. Yarışmaya katılan projelerin sergilenmesine, 03/10/2002 tarihinden itibaren 10 gün süresince Mimarlar Odası Antalya şubesi Toplantı Salonunda devam edilecektir.

16. PROJELERİN GERİ VERİLMESİ :

Ödül ve mansiyon kazanan projeler belediyenin malı olacaktır. Bunların dışında kalan projeler, kolokyum ve sergi bitiş tarihinden itibaren bir ay içersinde Mimarlar Odası Antalya şubesinden elden alınabilecektir. Alınmayan projelerden Belediye ve Mimarlar Odası sorumlu olmayacaktır.

17. ANLAşMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ:

Yarışma, sonuçlarının ilanından, sözleşmenin imzasına kadar geçecek sürede, Belediye ile yarışmacılar arasında doğabilecek anlaşmazlıklar jüri hakemliğinde çözülecektir. Bu şekilde sonuç alınamayan anlaşmazlıklarda ise; Antalya mahkemeleri yetkilidir.

18. İşİN NASIL VERİLECEĞİ:

Belediye, Mimarlık ve Mühendislik Uygulama Projelerini ve Mimari Mesleki Kontrollük Hizmetlerini şartname eki olarak verilen sözleşme rneği çerçevesinde birinciliği kazanan proje sahibine yaptıracaktır.

Birinci seçilen projenin, proje ve kontrollük hizmetleri bedelleri; Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı Mimarlık, Mühendislik Hizmetleri şartnamesi uyarınca sözleşme yapıldığı yıldıki yapı birim maliyetine göre ve yapının ilgili yapı sınıfı belirlenerek hesaplanacaktır.

Ek 4. Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Şartnamesi

“KAYSERİ İÇ KALESİ'NİN KORUNARAK KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ İÇİN İKİ KADEMELİ ULUSAL MİMARLIK YARIŞMASI” ŞARTNAMESİ

1. YARIŞMANIN AMACI

Tarihi kentlerde kent mekânını kurgulayan en önemli kültürel varlıklardan biri kalelerdir. Özellikle Orta Çağ kentlerinde kaleler siyasal ve kültürel anlamda kent bütünlüğünü simgeleyen mekânlardır.

Birçok tarihi kentte kaleler özgün karakterleri korunarak çağdaş yaşama uygun hale getirilmiştir. Bu gibi örneklerde geliştirilen tasarımlar sıra dışı mekânsal deneyimler yaşanmasına fırsat vermektedir.

Bu yarışmada Kayseri İç Kalesi'nin de benzer bir şekilde korunarak günümüzün kamusal mekân anlayışlarına uygun tasarımlarla farklı sosyal ve kültürel kullanımlara açılması istenmektedir.

2. YARIŞMANIN KONUSU

“Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması” başlıklı bu yarışmada, kent yaşamına yeni dinamikler katabilecek görüş ve öneriler beklenmektedir.

Yarışmacılardan Cumhuriyet Türkiye'sinin planlı ilk kentlerinden olan Kayseri'de, İç Kale ve yakın çevresini “yapılı çevre”, “ulaşım” ve “kentsel odaklar” açısından irdelemesi ve geleceğe yönelik yeni yorumlar, yeni açılımlar getirilmesi istenmektedir.

Tarihi İç Kale kent merkezindedir. Çevresinde anıt değeri olan yapılar vardır. Yarışmacıların; yüzyıllardır kentin sosyo kültürel yaşamına katkı sağlayan bu yapıları gözardı etmeden, çağdaş kent yaşamını zenginleştirecek yeni ve yaratıcı kullanım önerileri geliştirmesi beklenmektedir.

3. YARIŞMA ALANININ TANIMI VE KONUMU

Yarışma alanı; Kayseri kent merkezinde yer alan ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan İç Kale ve içindeki alandır. İç Kale; Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı izlerini taşımakta olup, Dış Kale'nin surlarıyla kuzeyde

birleşmektedir. İç Kale, kent merkezinde yer alan anıtsal tarihi yapıların en büyüğüdür. İç Kale'nin brüt alanı 13.200 m'dir, Kale İçi'nin (beden duvarları hariç) net alanı 11.000 m"dir. Kale'de taban alanları farklı büyüklüklerde 18 adet burç bulunmaktadır.Yarışma alanı olan İç Kale, kentin yönetim ve ulaşım merkezi konumundaki Cumhuriyet Meydanı ve Kapalıçarşı ile merkezi iş ve ticaret bölgesi arasında yer almaktadır. İç Kalenin doğusunda ve güneyinde özgün iki kapısı bulunmaktadır. 1980'li yıllarda Cumhuriyet Meydanı'na bir kapı daha açılmıştır.Son yıllarda yarışma alanının kuzeyindeki bu meydan ve buradaki taşıt trafiği yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca yapılmakta olan raylı ulaşım sisteminin merkez istasyonu buraya yerleştirilmiştir. İç Kale ve yakın çevresindeki bazı yapılar korunması gerekli tescilli kültür varlıklarıdır.

4. YARIŞMA PROGRAMI VE TASARIM İLKELERİ

Yarışmanın birinci kademesi farklı fikirlerin ele alınması ve değerlendirilmesi aşamasıdır. Bu kademede, yarışmanın amacı ve konusu başlıklarında belirtilen niteliklere uygun olarak, bir çerçeve program/tasarım/koruma önerisi sunulması beklenmektedir. Önerilerin kentin ve ülkemizin ulusal ve uluslararası kültürel yaşamına katkı sağlayacak kültürel ve sanatsal etkinlikleri barındıran mekânlar içermesi beklenmektedir. İç Kale'de çağdaş, işlevsel ve mekânsal yorumlarla farklı işlevselliklerde günümüzün ve geleceğin mekânları yaratılmalıdır.

Yarışma çerçevesinde yapılacak tasarımın avlunun bütünlüğünü, İç Kale'nin görkemini, taş yapının gücünü ve genel olarak çevresi ile beraber algılanan görünüşlerini bozmaması amaçlanmalıdır.

5. YARIŞMANIN BİÇİMİ VE YARIŞMAYA KATILMA KOŞULLARI

Yarışma; 13.08.2004 tarih ve 25552 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile değişik, 24.12.2002 tarih ve 24973 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları en Yönetmeliği" uyarınca düzenlenmektedir.

5.1.Yarışmanın Biçimi

Yarışmanın biçimi; serbest, ulusal ve iki kademeli mimarlık yarışmasıdır.

5.2. Yarışmaya Katılma Koşulları

Yarışmaya katılacak ekip temsilcisinin mimar olması ve ekipte yer alan tüm yarışmacıların;

- » İlgili meslek odalarına kayıtlı olmaları ve disiplin cezası almamış olmaları,
- » Jüri üyelerini ve raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamaları,
- » Jüri üyeleri (danışman, asıl, yedek) ve raportörle bunların birinci dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanı olmamaları, Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamaları,
- » Yarışmayı açan idarede yarışmayla ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamaları,
- » Yarışmayı açan idare adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamaları gerekmektedir.
- » Yarışmanın birinci kademesinde önerilen tasarımın uygulanması süreçlerine ilişkin olarak ekibin danışmanlık hizmetlerini almış olması beklenmektedir. Bu danışmanlık hizmetlerinde mimari restorasyon uzmanı veya uzmanlık ekibinin kimlik belgesi ve/veya yeterlik belgeleri ile grupta yer alması zorunludur. İkinci kademe için jürinin öngöreceği diğer uzmanlık konularında gereken danışmanlardan hizmet alınması zorunludur.
- » İç Kale birinci grup korunması gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillidir. Bu nedenle, yarışmanın her iki kademesinde de, yarışma alanına, Uluslararası Koruma İlkeleri ve Ulusal koruma mevzuatı (2863/3386/5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, ilgili tüzük ve yönetmelikler, Yüksek Kurul İlke Kararları) doğrultusunda yaklaşılmalıdır.
- » Yarışmada yer görme belgesi alınması ve belgelenmesi gereklidir. Yer görme belgesinin Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yarışma Raportörlüğünden onanmış olarak teslim sırasında sunulacak kapalı zarfın içinde yer alması gerekmektedir.
- » Yarışmacıların şartname alarak isim ve adreslerini yarışma raportörlüğüne kaydettirmeleri gerekmektedir. Şartname; Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin <http://www.kayseri-bid.gov.tr> ve Mimarlar Odası Kayseri (Şubesi'nin <http://www.kaymimod.org.tr> internet sayfasında yayınlanacaktır.

7. JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLERİN İSİM VE KİMLİKLERİ

7.1. DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ

Mehmet ÖZHASEKİ

Mehmet ÇAYIRDAĞ

Yrd. Doç. Dr. Yaşar Bahri ERGEN

Prof. Dr. Vacit İMAMOĞLU

Hakan MAHİROĞLU

Kemalettin C. TEKİNSOY

7.2. ASIL JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr. Sevgi LÖKÇE (Jüri Bşk.)

Prof. Dr. Nuran ZEREN GÜLERSOY

Doç. Dr. Yegan KAHYA

Prof. Dr. Haluk PAMİR

Seyit Mehmet POLAT

Prof. Dr. Ali İhsan ÜNAY

Prof. Dr. Yıldırım YAVUZ

Avukat (İÜ) Tarihçi (İÜ) Mimar (İDMMA)

Mimar (ODTÜ) Mimar (İTÜ) Mimar (ADMMA)

Mimar (ADMMA) Mimar (İTÜ) Mimar (İTÜ) Mimar (ODTÜ) Mimar (YTU)

İnş. Müh. (ODTÜ) Mimar (ODTU)

7.3. YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

A. Serdar ALTUNTUĞ

Yrd. Doç. Dr. Deniz MAZLUM

Yrd. Doç. Dr. Sencer ERKMAN

Yener TORUNOĞLU

7.4. RAPORTÖRLER

Ayşe ÖNDER (Y. Mimar, KTÜ)

Sultan ŞİMŞEK (Y. Mimar, EU)

Belma KİLO, (Mimar, EU)

7.5. RAPORTÖR YARDIMCILARI

Hadi KUVULMAZ, (Şeh. Pin., SÜ)

Şerife TAŞKIN, (Şeh. Pin., EÜ)

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

Kayseri Büyükşehir Bld. Başkan Danışmanı Kayseri KKTV Koruma Kurulu Başkanı

Bozok Üniversitesi Müh.-Mim. Fak. Öğr. Üyesi ODTÜ Mimarlık Fak. Öğretim Üyesi

Mimarlar Odası Kayseri Şube Başkanı Kayseri Büyükşehir Bld. Genel Sekreter Yrd.

Erciyes Üniversitesi Mim. Fak. Öğretim Üyesi İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi
İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi

ODTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi Mimar/Serbest . Gazi Ü. Teknik Eğitim
Fakültesi Öğretim Üyesi ODTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi
Mimar/Serbest

İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi Erciyes Ü. Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi
İnşaat Mühendisi/ Serbest

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Erciyes U. Mimarlık Fakültesi Mimarlar Odası Kayseri
Şubesi

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kayseri Büyükşehir Belediyesi

8. YARIŞMACILARA VERİLECEK BİLGİ VE BELGELER

Yarışma Şartnamesi (basılı ve sayısal ortamda),

İç Kale'nin Rölövesi (2007), (basılı ve sayısal ortamda)

01.06.2006 tarih ve 552 sayılı Kayseri KTVKK kararı ile onanan Cumhuriyet
Meydanı Düzenlenmesi Projesi Vaziyet Planı, 1/1000 Ölçek (basılı ortamda)

1/5000 Ölçekte Kayseri İç Kale ve Civarını gösterir 2007 Yılı Uydu Görüntüsü
(sayısal ortamda),

Kayseri İç Kalesi'nin Tarihi Bilgileri (özet olarak basılı, kaynaklar pdf formatında
sayısal ortamda),

Kayseri İç Kalesi İle ilgili Yasal ve İdari Kararlar (özet olarak basılı ve pdf. formatında
sayısal ortamda),

Kayseri İli Kentsel Nüfus Yapısı (sayısal ortamda)

Kayseri İklim Verileri (sayısal ortamda)

1/1000 Ölçekli Kayseri İç Kale ve Civarı Halihazır Haritası (basılı ortamda)

10.11.04.2003 tarih ve 3286 sayılı Kayseri KTVKK kararı ile onanan 1/1000 ölçekli

İmar Planında işaretli Koruma Alanlarını Gösterir Pafta (basılı ortamda), 11. İç Kale
Fotoğrafları (sayısal ortamda)

Şartname almak için yarışmacılar ad ve açık adreslerini belirterek;

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ “Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve
Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması
Raportörlüğü”

Mustafa Kemalpaşa Bulvarı No:15 38010 Kocasinan-KAYSERİ Tel: (0 352) 222
8960

adresine şahsen başvurabilirler. Şartname bedeli 100 YTL.'dir.

Yarışmacılar, bu tutarı Kayseri Büyükşehir Belediyesi Veznesine veya Ziraat Bankası Kayseri Kiçikapı Şubesi (Şube Kodu:1098) 32431413-5003 Numaralı hesabına (Açıklama Notu: "Kayseri Büyükşehir Belediyesi Mimarlık Yarışması") yatırdıklarına ilişkin belgeyi yarışma raportörlüğüne elden ya da faks (0 352 222 89 55) ile sunduklarında şariname kendilerine verilecek ya da taahhütlü olarak postalanacaktır.

9. YARIŞMACILARDAN İSTENENLER

1. Birinci Kademedeki İstenenler

» Önerilen tasarımın tematik açılımını ve kavramsal çerçevesini krokilerle destekleyen açıklama raporu,

» Kentsel odaklarla ilişkileri gösteren 1/1000 ölçekli, vaziyet planı ve silüetler,

» 1/500 ölçekli vaziyet planı ve özellikli bölgeleri içeren yatay ve düşey kesitler, silüet ve görünüşler (yarışma alanındaki konsepti ve tasarlanması beklenen açık/yarı açık/kapalı mekânları gösterir) ,

1/200 ölçekte karakteristik plan, kesit ve görünüşler,

Alanın bütünü ve farklı bölgelerini gösteren 3 boyutlu anlatımlar,

1/500 ölçekli maket,

Teslim edilen projelerin yarışma sonrasında yayımlanabilmesi için sayısal ortamda sunumu (CD/DVD olarak)

2. İkinci Kademedeki İstenenler

» Birinci kademe sonunda, ilk kademedeki seçilen proje sahiplerine jüri raporunda yalnız kendi projelerine ait olan eleştiriler ve programda meydana gelebilecek değişikliklere yönelik jüri raporunda belirtilen görüşler doğrultusunda gerekli çalışmalar,

» Mimari açıklama raporu ve ek olarak (şartnamenin 5. maddesinde belirtilen) danışmanlık hizmet raporları,

» Birinci kademedeki istenenlere ek olarak 1/50 ölçekte karakteristik plan, kesit, görünüşler verilecektir.

» Bunların dışında, yarışmacı projesini anlatmak üzere ek çizimler verebilir.

2. Farklı ölçeklerde farklı bilgilerin verilmesine özen gösterilmelidir (Her ölçeğin farklı soyutlama ve ayrıntı düzeyi içerdiği göz önüne alınmalıdır).

3. Paftaların sağ alt köşesinde asılma şeması verilecektir.

4. YARIŞMACILARDAN İSTENEN DİĞER BELGELER

Kimlik Zarfı

Yarışmaya katılanlar, projenin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan üzerinde; “Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması” yazısı ile yalnızca beş (5) karakterli rumuz bulunan ve içi görünmeyen cinsten, kapalı bir zarfın içine:

- » Yarışma ve sözleşme koşullarını aynen kabul ettiklerini, Yarışmacının/ekip temsilcisi ve diğer üyelerin isim, soyad ve adreslerini, ,
- » Mezun oldukları okulu, diploma veya mezuniyet belgelerinin tarih ve numaralarını,
- » Üyesi oldukları meslek odası ve sicil numarasını içeren imzalı bir belgeyi,
- » Yergörme belgesini ve şartname alındı belgesini, koyacaklardır. Yarışma sonucunda, herhangi bir ödül almasa da projesinin, adı açıklanarak sergilenmesini isteyen yarışmacılar, kimlik zarfı üzerindeki rumuzun altına “açılabilir” sözcüğünü yazacaklardır. Bilgi ve değerlendirme için verilecek her türlü belge üzerinde el yazısı kullanılmayacaktır.

Rumuz ve Ambalaj Koşulları

Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği'nin “Rumuz ve Ambalaj Esasları” başlıklı 43. Maddesi'ne göre; “Tasarım, proje veya eserler, raportörlüğe dış etkenlerden zarar görmeyecek şekilde teslim edilir. Proje veya eserin tüm paftalarının, raporların her sayfasının sağ üst köşesine, model ve benzeri nesnelerin uygun yerlerine ve ambalajların sağ üst köşesine beş (5) karakterli bir rumuz yazılır. Rumuzda kullanılan karakterler tekrarlanmamalı ve sıralı olmamalıdır.”

Ambalajın üzerinde;

Beş (5) karakterli bir rumuz ve KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ “Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Raportörlüğü” Mustafa Kemalpaşa Bulvarı No:15 38010 Kocasinan-KAYSERİ

yazılacak, bunun dışında hiçbir yazı ve işaret konulmayacaktır.

SÜRELER, TESLİM VE DİĞER KONULAR

Yarışmanın İlanı : 17 Ocak 2008

Kayıtların Başlaması : 17 Ocak 2008

Yer Görme Belgesi Almak İçin Son Gün

Yer görme belgesi 17 Nisan 2008 tarihine kadar yarışma raportörlüğünden alınmalıdır.

4. Soru ve Yanıtlar için Son Gün » Birinci Kademe İçin: 15 Şubat 2008 (sorular için)- 17 Mart 2008 (yanıtlar için) » İkinci Kademe İçin : İkinci kademeye devam hakkı kazanan yarışmacılara jüri tarafından duyurulacaktır.

Sorular İçin Son Gün

Yarışma ve yarışma şartnamesi ile ilgili konularda soru sormak isteyen yarışmacılar bu başvurularını yazılı olarak 15 Şubat 2008 gün saat 17.00'a kadar,

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ | "Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Raportörlüğü"ne ileteceklerdir.

Sorular faks veya E-Posta ile de iletilebilecektir. Faks numarası; 0 352 2228955 E-Posta: kayserikaleyarismasi@hotmail.com

Yanıtlar İçin Son Gün

Birinci Kademe İçin: Yanıtlar, tüm yarışmacılara en geç 17 Mart 2008 gününe kadar postalanacaktır.

5. Proje Teslimi İçin Son Gün

Yarışmanın birinci kademesi için proje teslimi, 18 Nisan 2008 günü saat 17.00'de sona erecek ve bu süre kesin olarak uzatılmayacaktır.

Yarışma projeleri bu süre sonunda tek ambalaj içinde;

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ | "Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması Raportörlüğü" Mustafa Kemalpaşa Bulvarı No:15 38010 Kocasinan-KAYSERİ

adresine imza karşılığı elden, Kayseri dışından katılanlar, 18 Nisan 2008 günü saat 17.00'ye kadar kargo veya posta yoluyla gönderebileceklerdir.

Posta veya kargo ile gelen projelerde, verildiği tarih esas alınacak olup (18 Nisan 2008 günü saat 17.00), 21 Nisan 2008 günü saat 17.00'dan sonra gelen projeler değerlendirmeye alınmayacaktır.

6. Jüri Değerlendirme Çalışması

» Birinci kademe için : 3 Mayıs 2008

» İkinci kademe için : 17 Ekim 2008

Jüri, 25 Nisan 2008 günü saat 10'da toplanacak ve yarışma esaslarına uygun olarak çalışmalarına başlayacaktır.

Jüri, çalışmaları sonucunda hazırlayacağı raporunu Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na verecek, idare sonucun yayın organlarında ilan edilmesinden sonra, meslek bülten ve dergilerinde bu raporun yayınlanmasını, çoğaltılarak bütün yarışmacılara gönderilmesini sağlayacaktır.

11.7. Projelerin Sergilenmesi

Eser sahibi, yarışmaya katılmakla eserinin sergilenmesini ve yarışma dolayısıyla yapılacak yayında eserinin yer almasını kabullenmiş sayılır. Yarışma ikinci kademe sonucunun duyurulmasından sonra, projeler iki hafta süre ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nde sergilenecektir. Serginin açılış ve kapanış tarihleri ayrıca duyurulacaktır.

11.8. Kolokyum

Projelerin, Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nde sergilenmesinin ardından bir kolokyum düzenlenecektir. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda yapılacak kolokyumun tarihi ayrıca duyurulacaktır.

11.9. Projelerin Geri Alınması

Ödül kazanamayan projeler kolokyumdan sonra sahipleri tarafından 30 (otuz) gün içerisinde Madde 7'de belirtilen yarışma raportörlüğü adresinden teslim tutanağı karşılığı geri alınacaktır. 30 (otuz) gün içinde geri alınmayan projelerden Kayseri Büyükşehir Belediyesi sorumlu değildir.

Ödül ve mansiyon kazanan projeler ve ekleri Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne ait olacaktır.

12. ÖDÜLLER

Belirlenen yarışma niteliğine uygun olan ve jüri tarafından yeterli görülen altı (6) proje ikinci kademe için değerlendirmeye alınacaktır. Bu kademedeki ödül olarak 6 x 30.000 YTL 180.000 YTL, yarışmacılara eşit olarak verilecektir.

İkinci kademedeki verilecek ödüller;

5. ÖDÜL : 50.000 YTL

6. ÖDÜL : 40.000 YTL

7. ÖDÜL:30.000 YTL

8. MANSİYON : 20.000 YTL

9. MANSİYON : 20.000 YTL

10.MANSİYON : 20.000 YTL

Jüri değerlendirme sonuçlarının ilanından sonra yukarıda yazılı ödül ve mansiyon tutarları 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 29. Maddesi'ne göre yarışmacılara net olarak ödenecektir. Ödemeler banka hesabına yapılacaktır.

Sözleşmenin Yapılması ve İşin Nasıl Verileceği

e Proje Bedeli, projenin son durumuna göre taraflar arasında ilgili yönetmelikler çerçevesinde belirlenecektir.

» Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği'nin "Tarafların Hak ve Sorumlulukları" başlıklı 42. Maddesi'nde belirlenen ilkeler doğrultusunda yarışma sonucunda uygulanması kararlaştırılan proje sahibinin Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun onayını alması söz konusudur.

13. YARIŞMADAN ÇIKARMA

» Şartnamenin 5., 9. ve 10. maddelerinde istenilenlerden herhangi birinin verilmemesi, eksik verilmesi veya maddelerde belirtilen koşullara uyulmaması,

» Projelerin ve/veya maketin herhangi bir yerinde, proje sahibini tanıtan bir işaret (sahibini belli edecek el yazısı ile yazılmış açıklama notları vb.) bulunması,halinde proje yarışma dışı bırakılır.

14. ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Yarışmanın sonucundan sözleşmenin imzalanmasına kadar geçecek sürede, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile Yarışmacı arasında doğabilecek anlaşmazlıklarda önce jürinin hakemliği aranır, sonuca ulaşamadığı takdirde anlaşmazlıkların çözümünde Kayseri Mahkemeleri yetkili olacaktır.

Ek 5. KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Proje Yarışması

KKTC KURUCU CUMHURBAŞKANI RAUF RAİF DENKTAŞ ANIT MEZARI VE MÜZESİ ULUSLARARASI PROJE YARIŞMASI

Eylül 2012

İngiliz döneminde de tarihi doku özelliklerini sürdüren ve İngiliz Dönemi yapılarla ve mimari detaylarla zenginleşen Lefkoşa kentinin bugünkü yapısının oluşumundaki bütün bu ilişkili ve birbirini takip eden değişiklikler, Surlariçi'nin bugünkü tarihi dokusunu oluşturmuş ve kenti bir tarihi merkez haline getirmiştir. Suriçinin tarihi, kültürel ve mimari değerleri, Doğu ve Batı kültürlerinin etkileşimlerini yansıtan, uluslararası mirasın önemli ve nadir örneklerinden birini oluşturmaktadır. Surlar dışında bulunan tek tek binalar ile bu tür binaların neoklasik ve koloni dönemi binaları da belirli tarihi dönemlerdeki mimari mirası yansıtmaları açısından önemlidirler. Günümüzde halen varlığını sürdüren ve koruma altına alınan en önemli tarihi eserleri arasında bu dönemleri simgeleyen Dikilitaş/Venedik sütunu, Arabahmet Camii, Selimiye Camii, Kumarcılar Han, Büyük Han, Derviş Paşa Konağı, Bedesten, Büyük Hamam, Mevlevi Tekke, taş eserler müzesi ve Haydarpaşa Cami (St. Catherine Katedrali) yer almaktadır.

Lefkoşa kentinin sur dışı gelişim alanları ise, yer yer modern dönem mimarlığının özelliklerini taşımaktadır.

1. YARIŞMANIN TÜRÜ ve DİLİ:

Yarışma uluslararası, açık ve tek aşamalıdır ; Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dildedir.

2.YARIŞMANIN AMACI, YERİ ve KAPSAMI:

Yarışma, Kıbrıs Türk Halkının özgürlük mücadelesinin en önemli temel taşlarından olan ve 40 yılı aşkın bir süre halkının siyasi liderliğini yapan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ın defin yerinin bulunduğu yere bir anıt mezar ve müze tasarlanması amacıyla açılmıştır.

Yarışmanın yeri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin başkenti olan Lefkoşa'nın, kuzey batısında, Lefkoşa

– Girne ana arteri üzerinde, servis yoluna cephesi olan ve Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi karşısında bulunan Lefkoşa-Gönyeli arakesitindeki bölgede -

Pafta/Harita: XXI/29W1, Köy: Gönyeli, Blok: G ve Parsel: 68,69,70,90 - bulunan Cumhuriyet Parkı Alanı olarak belirlenmiştir.

Söz konusu park alanı, konumu itibarı ile kent içinde büyük önem arzetmekte ve içerisinde Türk Mukavemet Teşkilatı Anıtı'nı da barındırmaktadır. Cumhuriyet Parkı'na esas anlam katan ise KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ın ebedi istirahatgahının bu parkta yer almasıdır.

Yarışma, Cumhuriyet Parkı Alanı içinde belirlenen alana, **Kurucu Cumhurbaşkanı'nın defin yeri değiştirilmemek üzere**, bir anıt mezar ile Kurucu Cumhurbaşkanı'nın hayatı ile bütünleşen objelerin ve şahsi eşyalarının çağdaş müzecilik anlayışına uygun olarak sergilenmesine olanak sağlayacak bir müze binasının, kapalı, yarı-açık, açık alan hiyerarşisi içinde bir kompleks olarak, verilen ihtiyaç programına uygun şekilde tasarlanmasını kapsamaktadır.

Yeni tasarlanacak yapı veya yapıların mevcut Türk Mukavemet Teşkilatı Anıtı ve Cumhuriyet Parkı ile ilişkilendirilmesi ve bütünleştirilmesi; günümüzün mimarlık anlayışı doğrultusunda ülkenin ve Lefkoşa kentinin yerel, iklimsel, sosyal ve teknolojik koşullarına uygun olarak en tutarlı çözümlerin üretilmesi; ekonomik, işlevsel ve yenilikçi çözümlerin ortaya konulduğu, çağdaş müzecilik anlayışının özgün bir tasarımla bütünleştirildiği bir mimari eserin ortaya çıkarılması, bu yarışmanın ana ilkesini oluşturmaktadır.

3.YARIŞMAYA KATILMA KOŞULLARI:

Yarışmaya katılacak yarışmacıların aşağıdaki hususları yerine getirmesi şarttır. Ekip olarak katılanların, idareyle ilişkilerin yürütülmesiyle sınırlı olmak üzere, ekipten bir mimarı kimlik zarfı bilgisinde "ekip başı" olarak belirtmesi gerekir. Yarışmaya ekip olarak katılan ortakların her biri idareye karşı bireysel ve ortak olarak sorumludurlar.

Yarışmaya katılacaklarda aranacak koşullar;

- i) KKTC'den katılacak yarışmacılar için Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin, ilgili meslek odası üyesi olmak; yurt dışından katılacak yarışmacılar için ise kendi ülke mevzuatlarına uygun olarak yetkilendirilmiş mimarlık, mühendislik, peyzaj mimarlığı, şehircilik dallarındaki meslek oda ve kuruluşlarına üye olmak; ve meslekten men cezası durumunda olmamak,
- j) Jüri üyelerini ve raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,

- k) Jüri üyeleri (danışman, asli, yedek) ve raportörlerle bunların 1. dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanları arasında olmamak,
- l) Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamak,
- m) Yarışma Şartnamesinde öngörülen 25. maddedeki özel koşullara uymak,
- n) Şartnameyi ücretsiz olarak www.denktascompetition.com web adresinden edinerek "kayıt formu"nu (Ek:1) doldurmak ve info@denktascompetition.com e-mail adresine göndermek (Ekip olarak katılanlardan bir kişinin bu şartı yerine getirmesi yeterlidir. Kayıt yaptıranlar Şartname koşullarını aynen kabul etmiş sayılırlar).
- o) Yarışmayı açan idarede, yarışma ile ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,
- p) Yarışmayı açan idare adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamak.

Bu şartlara uymayanlar yarışmaya katılmış olsalar da tasarımları yarışmaya katılmamış sayılır ve isimleri yarışmaya kabul edilmeme gerekçeleriyle birlikte kendilerine bildirilir.

4.YARIŞMA ŞARTNAMESİNİN ELDE EDİLMESİ:

Yarışmacılar, yarışma şartnamesini 'KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması' na ait "www.denktascompetition.com" adresinden bedelsiz olarak edinebilir. Yarışmaya katılacak olanlar Ek:1'deki yarışma kayıt formunu doldurarak info@denktascompetition.com e-posta adresine göndereceklerdir.

5. JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLER :

Danışman Jüri Üyeleri

Süleyman DEMİREL	Türkiye Cumhuriyeti 9. Cumhurbaşkanı
H. Ersan SANER	KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı
Serdar DENKTAŞ	Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş'ın oğlu DP Parti Başkanı
Nazmiye Çelebi	KKTC İçişleri ve Yerel Yönetimler Plan Proje Müdürü

Teknik Danışman Jüri Üyeleri

Hakkı ATUN

Mimar / Şehirci

Hilmi ÖZEN

Tiyatro Sanatçısı

Vamık VOLKAN

Prof.Dr.Psikiyatrist

Burçak Madran

Tasarımcı / Müzeolog

Asli Jüri Üyeleri

Alper ÜNLÜ

Prof.Dr.Mimar (İTÜ) – Mimarlık Fakültesi
Öğretim Üyesi

Jack PRINGLE

Mimar - BA (Hons), Dip Arch, PPRIBA, FRSA,
Hon AIA

Şebnem HOŞKARA

Prof.Dr.Mimar(İTÜ)–DAÜ Mimarlık Fakültesi
Dekani

Azmi ÖGE

Mimar (İTÜ) – KTMMOB Mimarlar
OdasıBaşkanı

Özgün AKCAN

İnş Müh. (UÜ) – KTMMOB İnşaat Mühendisleri
Odası Başkanı

Ekrem Z.

Mimar (ADMMA) – Serbest Mimar Jüri
Başkanı

BODAMYALIZAD

Yücel KÖKEN

Y.Mimar Müh. (İTÜ) – Serbest Mimar

Yedek Jüri Üyeleri

Senal SARPER

Y. Mimar (KTÜ) - Planlama ve İnşaat Dairesi

Nazife YILMAZ

İnş Müh. (DAÜ) – Planlama ve İnşaat Dairesi

Raportörler

Pınar Uluçay

Y. Mimar - University of Strathclyde/DAÜ

UKÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim
Görevlisi

Özge Yücesoy

Mimar (YDÜ) / İçmimar (M.Ü)

Planlama ve İnşaat Dairesi

Bahar Uluçay

Y. Mimar - DEÜ/DAÜ

7. YARIŞMACILARA VERİLECEK BİLGİ VE BELGELER:

1) İmar Belgeleri

1a. 1/5000 kent planı (Ek:2)

1b. İmar sınırları ve imar izni: Yarışma konusu alanın kent içindeki konumunu gösterir 1/ 2500 ölçekli

ön imar izni (Ek: 3 ve 4).

q) Plankote: 1/1000 ve 1/500 ölçeklerinde yarışma konusu arsayla ilgili yakın çevreyi, ölçüleri, korunacak TMT Anıtı ve defin yeri ve/veya ağaçların yerlerini, kotları ve ölçülerini kapsamaktadır. (Ek:6)

r) Zemin ve Jeolojik Etüd Raporu: Ekipteki inşaat mühendisinin ihtiyaç duyacağı zemin ve jeolojik etüd raporu verilmiştir. Jeofizik kesit sonrası yapılacak sondaj ve deneylerle, raporlar oluşturularak, mevcut yerel zeminin fiziksel ve mekanik özellikleri ile jeolojik koşullara ait verilere ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Ön Tasarım için seçilen zemin parametreleri; sıvılaşma, oturma, şişme-büzülme, göçebilme, şev duyarlılığı, temel çukurunda stabilite, yer altı su seviyesi ve nemlilik sınırı gibi değerleri içerecektir (Ek:7).

4) Rölöveler: Yarışma konusu yapının inşa edileceği sahada birlikte kullanılması istenilen Türk Mukavemet Teşkilatı Anıtı'nın rölövesi (plan, kesit, görünüş ve fotoğraflar - Ek:7)

5) Fotoğraflar: Arsa veya yapı alanı ve çevresini gösterir yeterli sayıda fotoğraf (Ek:8)

6) İklimsel bilgiler: Pekçok diğer Akdeniz ülkelerinde görüldüğü gibi, Kıbrıs'da iklim sıcak ve kuru yaz ile ılık yağışlı geçen kışlardan oluşur. Batıdan ve zaman zaman da doğudan esen rüzgarlar, yazın sıcaklık etkisini azaltır ve Kuzey'deki şerit hariç nem genellikle çok yüksek değildir. Bazı kıyı bölgeleri yılın 340 günü güneş ışığı almaktadır. Yağmur mevsimi Aralık ve Mart ayları arasındadır. Yağış adadaki yükseklik farkına göre değişir. Trodos dağlarına 100cm yağmur ve kar düşer. Hatta bu dağların yüksek kesimlerinde de iki ay süreli kar kalmaktadır. Ancak, ciddi kuraklıklara bakılarak son 30 yılda adada giderek yağışın azaldığını söylemek olasıdır. Yüksek ısı ve kuraklık adanın içme ve sulama suyunu ciddi şekilde tehdit etmektedir. Lefkoşa'da ortalama yaz ısı 30 C, ancak bu bazen 38 C'a kadar da çıkmaktadır. Kışın ise aynı bölgelerde ortalama ısı 20 C'dır ve çok ender olarak donma derecesine gelir. Daha fazla bilgi www.kktcmeteor.org adresinden edinilebilir.

t) Rauf Raif Denktaş'ın hayatını anlatan kitap, *Tarihe Damgasını Vuran Lider* (EK:11)

u) Statik Hesaplarda Kullanılacak Deprem Esasları, KTMMOB/İMO (EK:12 -JPEG Formatı)

8. İHTİYAÇ PROGRAMI ÖZETİ

MEKAN / İŞLEV	Toplam Alan / m ²
A. ANIT MEZAR BÖLÜMÜ	230m ²
B. MÜZE BİNASI	866m ²
ANIT MEZAR VE MÜZE BİNASI TOPLAM ALANI	1096 m ²
C. BİNA DOLAŞIM ALANI	410m ²
TOPLAM ANIT MEZAR VE MÜZE BİNALARI ALANI	1534 m ²

Ek 6. Roboski Müzesi ve Anma yeri Mimari Tasarım Yarışması Şartnamesi

2.1. BÖLÜM: İHTİYAÇ PROGRAMI

Roboskî Müzesî toplam kapalı inşaat alanı en fazla 300 m2 olacaktır.

Yarışma sonucu elde edilecek tasarımın sınırlı finansal olanaklarla ve gönüllü işgücü katılımı ile hayata geçirileceği dikkate alınarak, tasarım sürecinde müzenin inşaat alanı kadar yapım maaliyetinin düşüklüğü ve inşa kolaylığı da esas alınmalıdır.

Verili mekan ihtiyaçlarının ötesinde, Roboskî Müzesi'nin birincil "işlev"inin şartnamenin başında aktarılan yoğun duygusal beklentileri karşılamak ve buna karşılık gelen anlam katmanını mekansal ilişkiler açısından kurmak olduğu gözönünde bulundurulmalıdır. Yarışmacılardan, aşağıda dökümü yapılmış ihtiyaç programını bu doğrultuda yorumlamaları beklenmektedir.

Hedeflenen projede yer alacak işlevler:

2.1.1. SERGİLEME:

Giriş: Danışma, Bekleme, Vestiyer.

Sergileme:

Ana Sergileme: Kalıcı ve geçici sergileme imkanı düşünülmelidir.

Özel Sergileme: Roboskî'de katledilenlerin hatırasını yaşatacak eşyalar, nesneler, fotoğralar

Depo: Sergi araç gereçlerinin depolanması için

2.1.2. SOSYAL MEKÂNLAR:

Toplanma: 50 kişilik çok amaçlı salon

Okuma: Açık erişimli, bilgisayar/internet olanaklı

İşlik: Çocukların okul dışında çeşitli faaliyetlerde bulunmasına olanak sağlayacak şekilde

2.1.3. YARDIMCI MEKÂNLAR:

Ofis: 2 Kişilik

Çay Ocağı: Tüm yapıya hizmet verecek şekilde

İbadethane: Kadın ve erkekler için küçük birer mescit

Teknik Hacimler: Kalorifer dairesi, kömür deposu, su deposu, elektrik pano odası

2.1.4. AÇIK ALAN DÜZENLEMESİ

Anma Yeri: Müzenin giriş avlusu anma töreni de yapılabilecek şekilde düzenlenecek.

Mezarlık: Halihazırda işaretlenmiş anıt yeri de dikkate alınarak, mezarlık alanı düzenle-mesi yapılacaktır.

Yollar: Müze ile mezarlık arasındaki yolların düzenlenmesi

2.2. YARIŞMANIN TÜRÜ VE ŞEKLİ:

Yarışma, ulusal, serbest ve iki aşamalıdır.

Seçici kurul ilk aşamada teslim edilen projelerden en az beş adedini sıralamasız olarak seçecek ve bunu yarışmacılara duyuracaktır.

İkinci aşama, seçilen projelerin hazırlanmasında yer alanlar, danışman, asıl ve yedek seçici kurul üyeleri ve Roboskîli ailelerin katılımı ile yapılacak bir çalıştaydan oluşacaktır. Bu çalıştayda, proje ekipleri sunuşlarını yapacak ve her bir proje üzerinde genel tartışma açılacaktır.

Bu çalıştayın amacı, boyutlarının küçüklüğüne rağmen, toplumsal açıdan karmaşıklığı ve gerektirdiği özel hassasiyet açısından ağırlığı sebebiyle Roboskî Müzesi mimari projesinin, ilgili tüm tarafların katılımı ile etraflıca tartışılabilmesi ve Roboskî Müzesi'nin gerçekleştirilmesine katkı koyacak tarafların iletişiminin güçlendirilmesidir.

Uygulanacak proje, bu çalıştay sonrasında, sunulan projelerin içerisinde seçici kurul tarafından belirlenecektir. Seçici kurul raporu, ikinci aşama sonunda, her iki aşamayı da kapsayacak şekilde yayınlanacaktır. Seçici kurul raporu ayrıca, gerekirse uygulanmak üzere seçilen proje hakkında, ayrıntılı önerileri de içerecektir.

2.3. YARIŞMAYA KATILMA KOŞULLARI:

2.3.1. Yarışmaya, müellif ile sözleşme imzalanmasının öngörüldüğü 1 Temmuz 2014 tarihinde TMMOB Mimarlar Odası üyesi olan en az bir mimar bulunan ekipler katılabilirler.

Seçici kurul farklı disiplinlerden meslek insanlarının, sanatçıların, aydınların katılımı ile oluşacak karma ekiplerin katılımını teşvik etmektedir. Yarışma ekiplerinde en az bir mimarın varlığı şart ise de yeterli olmayacağı düşünülmektedir.

2.3.2. Yarışmaya kayıt ve katılım ücretsizdir.

2.3.3. Yarışmaya kayıt için aşağıdaki işlemleri yapmış olmak gerekmektedir:

2.3.4. Yarışma katılmak isteyenlerin Yarışma Şartnamesini www.roboskimuzesi.org adresin-den indirmeleri gerekmektedir.

2.3.5. Yarışmaya katılmak isteyenlerin www.roboskimuzesi.org adresinde bulunan “Başvuru Kayıt Formu”nu doldurmaları gerekmektedir. Kayıt başvuru formunda aşağıdaki bilgilerin eksiksiz ve doğru olarak verilmesi gerekmektedir:

Ekip başı yarışmacıların adı, soyadı

Açık adres

Telefon ve faks numaraları

E-posta adresleri

2.3.6. Ekip olarak katılanlardan, ekip başı mimar yarışmacının kayıt yaptırması yeterlidir.

Ekip olarak katılanlar için ayrı ayrı kayıt yaptırmış olması şartı aranmayacaktır.

2.3.7. Yarışmaya katılmak için aşağıdaki şartlar aranır:

Seçici Kurul Üyelerini ve Raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,

Seçici Kurul Üyeleri (danışman, asıl veya yedek) ve Raportörlerden birinin ortağı, yardımcısı, çalışanı veya birinci dereceden akrabası olmamak,

Seçici kurul çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamış olmak,

Yarışmayı açan Roboskî Müzesi Derneği adına yarışma ile ilgili herhangi bir işlemi hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,

Yarışmayı açan Roboskî Müzesi Derneği adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamak.

2.4. YARIŞMACILARIN UYMAK ZORUNDA OLDUĞU ESASLAR:

Aşağıda belirtilen şartlara uymayan projeler, seçici kurul kararı ile tutanağa geçirilerek yarışma dışı bırakılacaktır.

2.4.1. Yarışma Şartnamesinin yarışmaya katılma koşullarındaki maddelerde belirtilen şartlar-dan herhangi birine uymayan projeler,

2.4.2. Kimlik zarfı ve anılan zarf içinde iletilmesi istenen belgeler yarışma projesi ile tam ve eksiksiz teslim edilmemiş projeler,

2.4.3. Herhangi bir yerinde sahibini belirten bir işaret bulunan projeler (el yazısı ile yazılmış açıklama notları bu işaretlerden sayılır)

2.5. YARIŞMACILARA SAĞLANAN DOKÜMANLAR:

2.5.1. Şartname

Roboskî Müzesi ve Anma Yeri Tasarım Yarışması Şartnamesi (pdf)

2.5.2. Arsa

Yarışma alanı ve arsa sınırlarını gösteren hali hazır çizimler (dwg, dxf)

Yarışma alanı harita (jpeg)

2.5.3. Fotoğraflar

Yarışma alanını gösteren Google Earth fotoğrafları (jpeg, kmz)

Yarışma alanın ve arsanın fotoğrafları (jpeg)

Yakın çevreye ait fotoğraflar (jpeg)

Mezarlık içindeki “Roboskî Anıtı” maket fotoğrafları (jpeg)

2.7. YARIŞMACILARDAN İSTENEN BELGELER:

1/500 ölçekli proje alanının yollar ve mezarlık ile yaklaşım ve ilişkilerini gösteren yerleşim planı.

1/200 ölçekli proje alanının yakın çevresini gösteren vaziyet planı (mezarlık alanını içerecek şekilde).

1/100 ölçekli müze alanı plan, kesit ve görünüşler.

1/50 ölçekli malzeme ve yapı tektoniğine dair bilgi içerecek kısmi plan, sistem kesiti ve görünüşleri.

Yarışmacı ekip tarafından gerekli görülen kavramsal, grafik ve perspektif anlatımlar.

Mimari Açıklama Raporu: Çizim ve grafik anlatımlarla birlikte paftalarda yer alacaktır.

Projenin üç boyutlu anlatımı için, perspektif ve/veya maket beklenmektedir.

2.8. PROJELERİN ÇİZİM VE SUNUMU:

Her türlü çizim tekniği ve renk serbesttir.

Çizimler ölçeğinin gerektirdiği ayrıntıda ve anlaşılabilir olmalıdır.

Sunum panoları A0 boyutunda toplam 2 adet olmak üzere, fotoblok altlık malzemedен hazırlanacaktır.

Pafta sunumları kuzey yönü yukarı olacak şekilde yapılmalıdır.

Sunum panolarının 300 dpi çözünürlüklü PDF, JPEG ve TIFF formatındaki kopyaları CD'ye kaydedilecek ve zarf içine konulmuş olarak kimlik zarfı içinde teslim edilecektir.

2.9. YER GÖRME:

Yarışmacıların yer görmesi zorunlu değildir. Seçici Kurul yarışmaya katılacaklara yer görmeyi tavsiye etmektedir.

Yer görmek isteyen yarışmacı ekipler yarışma raportörlüğü (yarisma@roboskimuzesi.org) ile irtibata geçtikleri takdirde olanaklar ölçüsünde Roboskî'de konaklama imkanı sağlanmaya çalışılacaktır. Sağlanacak konaklama olanaklarla sınırlıdır.

2.10. KİMLİK ZARFLARI İLE İLGİLİ ESASLAR:

Yarışmacılar, projelerin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üze-rinde, yazıcı ile “ROBOSKÎ MÜZESİ VE ANMA YERİ MİMARİ TASARIM YARIŞMASI YAZIŞMA ZARFI” ibaresi yazılmış bir zarfın içine;

Ekip başı (mimar) mezun oldukları okul ve diploma numaraları, üyesi oldukları oda sicil numaraları ile birlikte diğer ekip üyeleri, danışmanlar ve yardımcıları ad-soyad, ve iletişim bilgilerini (telefon-faks, posta adresi, e-mail) bildirir imzalı bir belge de dolduracaklardır.

Yarışmaya katılan proje sahiplerinden yarışmada dereceye girmedikleri durumda kimliği-nin açıklanmasını dileyenler, kimlik zarflarının üzerine ayrıca “açılabilir” ibaresini yazarlar. Üzerinde “açılabilir” kaydı bulunan kimlik zarfları dereceye girmemiş olsalar dahi seçici kurul tarafından açılır ve bu husus bir tutanakta belirtilir. Yarışmaya katılmak aynı zamanda yarışma şartlarını kabul etmek anlamına gelecektir.

2.11. RUMUZ VE AMBALAJA İLİŞKİN ESASLAR:

Projeler raportörlüğe dış etkenlerden zarar görmeyecek şekilde teslim edilir. Tüm proje pafta-larının sağ üst köşesine ve ambalajların sağ üst köşesine beş (5)

rakamdan oluşan bir rumuz yazılacaktır. Rumuzda kullanılan rakamlar tekrarlanmamalı ve sıralı olmamalıdır.

Ambalajlar üzerine projenin rumuzu ile birlikte; “Roboskî Müzesi ve Anma Yeri Mimari Tasarım Yarışması” ibaresi ve “Meşrutiyet Mahallesi, Selanik Caddesi No:82/32 Çankaya / Ankara” adresi yazılacaktır.

2.12. PROJELERİN TESLİM YERİ, ZAMANI VE ŞARTLARI:

Proje ve ekleri yarışma raportörlüğünün

ROBOSKÎ MÜZESİ DERNEĞİ

Meşrutiyet Mahallesi Selanik Caddesi No: 82/32

Çankaya / ANKARA

adresine 11.06.2014 Cuma günü en geç saat 17.00'ye kadar elden imza karşılığı teslim edi-lebilir ya da PTT, APS veya özel kargo ile adrese teslim olarak gönderilebilir. Gönderilen kargoların en geç 12.06.2014 Pazartesi saat 17.00'ye kadar yarışma raportörlüğüne ulaşması gerekmektedir.

2.13. ÖDÜLLER VE SEÇİCİ KURUL ÜCRETLERİ

Yarışmada para ödülü verilmeyecektir.

Yarışmacılar, yarışmaya katılarak, TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliğince verilmesi gereken maddi ödülleri Roboskî Müzesi yararına bağışlamayı kabul etmiş sayılırlar.

Tüm katılımcılara “Roboskî Müzesi Derneği” tarafından birer “Katılım Belgesi” verilecektir.

Yarışmada ilk turu geçen tüm ekiplere Roboskîlilerin el emeği ile üretilecek anı nesneleri ödül olarak verilecektir.

Seçici kurulun tüm üyeleri gönüllü olarak hiçbir ücret almaksızın görev almaktadırlar.

2.15. YARIŞMA SONUÇLARININ İLAN ŞEKLİ:

Yarışmanın sonucu Roboskî Müzesi Derneği tarafından, jüri tutanağı ve raporlarının teslim tarihini takip eden 15 iş günü içerisinde www.roboskimuzesi.org web sitesinden duyurulacaktır.

2.16. SERGİLENME YERİ, ZAMANI VE KOLLOKYUM:

Kollokyum ve Sergi tarihi ve yerleri yarışma bitiminde www.roboskimuzesi.org adresinden duyurulacaktır.

2.17. PROJELERİN GERİ VERİLMESİ:

Dereceye giren projeler Roboskî Müzesi Derneği'ne ait olacaktır. Bunların dışında kalan projeler, kolokyum ve sergi bitiş tarihinden itibaren 15 gün içinde ROBOSKÎ MÜZESİ DERNEĞİ, Meşrutiyet Mahallesi, Selanik Caddesi, No: 82/32 Çankaya / Ankara adresinden elden alınabilecektir. 15 gün içinde alınmayan projelerden Roboskî Müzesi Derneği sorumlu olmayacaktır.

2.18. SEÇİLEN PROJE SAHİBİNE İŞİN NASIL VERİLECEĞİ:

Roboskî Müzesi Derneği, uygulama projelerini ve mesleki kontrollük hizmetlerini bu şartna-me hükümlerine göre yarışmada birinci seçilen proje sahibi ile TMMOB Mimarlar Odası'nın en az bedel hesabı üzerinden, bölge katsayısı 1 (bir) ve 4C sınıfı baz alınarak hesaplanacak ücret üzerinden sözleşme imzalanacaktır.

Sözleşme için yılı yapı yaklaşık birim maliyetleri ve birincilik ödülü kazanan projenin inşaat alanı hesabı esas alınacaktır.

Uygulanması kararlaştırılan proje müellifi/müellifleri, uygulama ve detay projelerini yapmak istemediği takdirde hakkından vazgeçmiş sayılır ve bu durumda idare uygulamayı, ikinciliği kazanan proje müellifi/müellifleri yaptırabilir. Eğer ikinciliği kazanan proje müellifi/müellifle-ri de işi yapmaktan vazgeçerse, idare işi yaptırıp yaptırmamakta serbest kalır.

2.19. ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLME ŞEKLİ VE YERİ:

Yarışmanın sonucunun ilanından sözleşmenin imzasına kadar geçecek sürede Roboskî Müzesi Derneği ve yarışmacı arasında doğacak anlaşmazlıkların çözümünde önce karşılıklı mutabakat aranması veya TMMOB Mimarlar Odası tarafından belirlenecek hakemler ile giderilmesi esastır.

Sonuca ulaşamadığı takdirde anlaşmazlıklar "Ankara Mahkemeleri"nde çözümlenecektir.

SEÇİCİ KURUL ASIL ÜYELERİ

Aydan BALAMİR – Mimar, ODTÜ

Ali CENGİZKAN – Mimar, ODTÜ

H. Sinan OMACAN – Mimar, İTÜ

Zeynep ONUR – Mimar, ADMMYO

M. Ziya TANALI – Mimar, ODTÜ

M. Murat ULUĞ – Mimar, ADMMA

V. Turgay ATEŞ – Şehir Plancısı, ODTÜ / Peyzaj Mimarı, AÜ

SEÇİCİ KURUL YEDEK ÜYELERİ

Erhan AKÇA – Mimar, Gazi Üniversitesi

Bilge İMAMOĞLU – Mimar, ODTÜ

RAPORTÖRLER

Sevinç BAŞKÖY – Mimar, Anadolu Üniversitesi

Mehmet Onur YILMAZ – Mimar, ODTÜ

RAPORTÖR YARDIMCISI

Çağrı ÇAKIR – İç Mimarlık Bölümü Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi

Ek 7. İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Yarışma Şartnamesi

İSTANBUL DENİZ MÜZESİ ULUSAL MİMARİ PROJE YARIŞMASI YARIŞMA ŞARTNAMESİ

1. YARIŞMANIN AMACI :

İstanbul Deniz Müzesi'nde sergilenen eserler Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın olduğu kadar Türk ulusunun ve Türk Denizcilik Tarihinin de kıymet biçilemez mirası olup, bu kültürel birikimin gelecek nesillere aktarılması kutsal bir görevdir.

Dünyada bir örneği daha olmayan, saltanat kayıklarının taşıdıkları tarihsel ve anlamsal değere layık sergileme koşullarını sağlamak amacıyla, İstanbul Deniz Müzesi'nin yeniden inşa edilmesi planlanmıştır. Konu, disiplinlerarası irdelenmesi gereken yapısı nedeniyle, "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği" uyarınca, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından, serbest, ulusal ve tek kademeli olarak yarışmaya çıkarılmıştır.

Yarışmanın amacı, denizcilik kültürümüzün bu eşsiz eserleri için gerek fiziksel koşullar, gerekse algılama koşulları bağlamında optimum sergileme olanağı sunan, ekonomik, çağdaş ve uygulanabilir çözümün ortaya konmasına olanak sağlamaktır.

2. YARIŞMANIN TÜRÜ VE ŞEKLİ : Yarışma, serbest, ulusal ve tek kademeli olarak yapılacaktır.

3. YARIŞMANIN KONUSU VE YERİ :

a. Yarışmanın Konusu :

İstanbul Deniz Müzesinin, tarihi değerlerimizin geçmişimize, ülkemize ve Silahlı Kuvvetlerimize yakışır bir şekilde sergilenmesi ve muhafaza edilmesi, denizcilik kültürümüzün bu eşsiz eserlerini layık oldukları şekilde ulusumuzun ve yabancı Ziyaretçilerin istifadesine sunulması maksadıyla çağdaş bir yapıya dönüştürülmesi tasarısını yaptırmaktır.

b. Yarışmanın Yeri

İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı — Beşiktaş/İSTANBUL

4. İDARE VE RAPORTÖRLÜK BİLGİLERİ : İDARE , Adı : Deniz Kuvvetleri Komutanlığı adına Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Adresi : Kuzey Deniz Saha Komutanlığı — Kasımpaşa/İSTANBUL: TİF, . 0.212.2543150/2054 veya 2095 Faks

0212.2372123 RAPORTÖRLÜK : Adı : İstanbul Bakım Onarım ve İstihkam Komutanlığı

Adresi : İstanbul Bakım Onarım ve İstihkam Komutanlığı — Kasımpaşa/İSTANBUL
raks : 0.212.2366893 E-Mail : denizmuzesi@hotmail.com)

5. YARIŞMAYA KATILMA KOŞULLARI :

Yarışmaya katılacak yarışmacıların aşağıdaki hususları yerine getirmesi şarttır.

Ekip olarak katılanların her birinin, bu maddenin “f”bendi dışında diğer koşulların tamamına uymaları zorunludur. Ekip olarak katılanların, idare ile ilişkilerin yürütülmesi ile sınırlı olmak üzere, ekipten birini ekip temsilcisi olarak belirtmesi gerekir. Yarışmaya ekip olarak katılan her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludur.

Yarışmaya katılacaklarda aranacak koşullar:

b. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası üyesi olmak ve meslekten men cezası durumunda olmamak,

c. Jüri üyeleri ve raportörlerini belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,

d. Jüri üyeleri (Danışman, Asli, Yedek) ve raportörlerde bunların birinci dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanları arasında olmamak, i

e. Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamak,

f. Şartname alıp isim ve adreslerini yarışma raportörlüğüne kaydettirmek (ekip olarak katılanlardan bir kişinin bu şartı yerine getirmesi yeterlidir),

İ. o Yarışmayı açan idarede, yarışmayla ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,

g. Yarışmayı açan idare adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamak.

Bu şartlara uymayanlar yarışmaya katılmış olsalar da tasarımları yarışmaya katılmamış sayılır ve isimleri yarışmaya kabul edilmeme gerekçeleriyle birlikte üyesi oldukları meslek odalarına bildirilir.

6. JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLERİN İSİMLERİ :

g. Danışman Jüri Üyeleri :

(1)Prof.Dr. Tomur ATAGÖK

(2)Dz.Kd.Albay Y.Bülent AKSARAY

(3)Müh.Yarbay Aydın SOĞUKPINAR

(4)Y.Mimar Ayla Ayyıldız POTUR

(5)Mimar Yasemin Tüfekçi UĞUR

c. Asli Jüri Üyeleri:

(6)Prof.Mete ÜNAL (Mimar, Jüri Başkanı)

(7)Prof.Dr. Afife BATUR (Mimar)

(8)Prof.Dr. Mine İNCEOĞLU (Mimar)

(9)Prof.Dr. İhsan MUNGAN (İnşaat Mühendisi)

(10) Yrd.Doç.Dr. Hüseyin KAHVECİOĞLU (Mimar)

c. Yedek Jüri Üyeleri:

(11) Prof.Dr. Kaya ÖZGEN (İnşaat Mühendisi)

(12) Yrd.Doç.Dr. Yıldız SALMAN (Mimar)

(13) Yrd.Doç.Dr. Oğuz ÖZER (Mimar)

d. Raportörler:

(14) Y.Mimar Esin DOKUYUCU

(2) İnş.Müh. Metin KAPLAN

YARIŞMACILARA VERİLECEK BELGELER :

h. Basılı Belgeler :

Yarışma Şartnamesi

1/5000 ölçekli İmar Planı, 1/1000 ölçekli uygulama İmar Planı ve plan

Zemin Durumu

İhlamur Deresi Tonoç Projesi

Plankote Çalışması

Müzecilik Raporu

Sergilenecek objeler, özellikleri ve optimum sergileme koşullarına yönelik bilgi (Jüri, yarışmacıların İstanbul Deniz Müzesi'nde sergilenen objeleri yerlerinde görmelerini tavsiye etmektedir)

d. Sayısal Ortamda Belgeler:

Halihazır Durum Verileri

Kadastral Durum Verileri (Mülkiyet Bilgileri)

Mevcut Tarihi Kayıklar Galerisi, Kayık Yerleşimlerine İlişkin Plan

Mevcut Teşhir Binası Plan Krokisi

Fotoğraflar (Tarihi Kayıklar Galerisi-Ana Teşhir Binası-Açık mekanlar ve Denizden çekilmiş silüet fotoğrafları)

(6)Örnek Kimlik Formu

(7)Maket Sınırı

(8)Tarihi kalıntının konumunu ve yapı yaklaşma sınırlarını gösteren plan

8. YARIŞMACILARDAN İSTENENLER :

i. Çizimler :

(15) Vaziyet Planı :

(a)Vaziyet planı, 1/500 ölçeğinde çizilecektir.

(b)1/500 ölçeğinde, ikisi M.S.G.SÜ. Resim Heykel Müzesi ile Beşiktaş İskelesinin arasını kapsayacak şekilde, deniz ve Dolmabahçe Caddesi tarafından kıyıya paralel olmak üzere, diğeri kıyıya dik, 3 adet silüet verilecektir.

(c) Yarışma projesine ait toplam inşaat alanı paftanın sol alt köşesinde belirtilecektir.

(2) Planlar:

(c) 1/200 ölçeğinde olacaktır.

(d)Zemin kat planı, yakın çevresi ile birlikte çizilecektir.

(e)Planlar, tefrişli olarak gösterilecektir.

(f) Her kat planının sol alt köşesine, o plandaki toplam alan yazılacaktır.

(3)Kesitler:

1/200 ölçeğinde, projeyi anlatan en az biri denize dik olmak üzere asgari 3 kesit çizilecektir.

(4)Görünüşler:

Projeyi anlatan tüm görünüşler 1/200 ölçeğinde çizilecektir.

(5)Detaylar:

(g)Sergileme alanları, çok amaçlı salon gibi mekanlara ilişkin malzeme ve ölçü bilgilerini de içeren kısmi plan-kesit-görünüşler 1/50 ölçeğinde verilmelidir.

(h)Yapı taşıyıcı sistem ve bileşenlerin ifade edilmesi amaçlanmalıdır.

(6) Serbest ve Açıklayıcı Çizimler :

Yarışmacılar, sunul paftalarında, yapıyı ifade etmede önemli gördükleri açıklayıcı gösterim tekniklerine (fotoğraf, maket fotoğrafı, şema vb.) yer verebilirler.

b. Maket :

(16) Ölçek 1/500 olmalıdır.

(17) Yakın çevre gösterilmelidir.

(18) Renk ve teknik serbesttir.

(19) Maketsınırları EK'te verilmiş olan üzerinde gösterilmektedir.

d. Perspektif :

Yapıyı ve sergileme prensiplerini ifade eden iç ve dış mekan perspektifleri verilmelidir.

(4) Projelere Eklenecek Açıklama Raporları :

(20) Mimari Açıklama Raporu :

(a) Tarihi Kayıkların uygulama sürecinde zarar görmemesi ve Tarihi Kadırganın mümkün olduğu kadar az hareket ettirilmesi ana tasarım kriterlerini sağlamak üzere oluşturulan öneriler belirtilmelidir.

(b) Saltanat Kayıklarının uygulama sürecinde alandan uzaklaştırılmadan nasıl korunacağına ilişkin yapısal öneriler getirilmelidir.

(c) Genel tasarım ilkelerinin arsa ve çevre verileri ile ilişkileri, açık mekanların düzenlenmesine ilişkin kararlar belirtilmelidir.

(d) Proje ana kriterlerinden biri olan, ziyaretçinin müzenin her bölümünü ilgi ile gezmesini sağlayabilecek yönelim aksları oluşturmak fikri, krokilerle gösterilmelidir. Müze ziyaretçisinin giriş-çıkış noktaları arasındaki kesintisiz gezi aksı açıklamalarla ifade edilmelidir.

(e)Genel tasarım ilkelerinin arsa ve çevre verileri ile ilişkileri, açık mekanların düzenlenmesine ilişkin kararlar belirtilmelidir.

(f) Çatı örtüsü sistem çözümü ana hatları ile açıklanacaktır.

(2) İnşaat Mühendisliği Raporu :

(i) Yapının statik yönden tanımı yapılacak, taşıyıcı sistem tipi, özellikleri, seçiliş nedenleri belirtilecek, taşıyıcı sistem, gerekli çizim ve krokilerle ifade edilecektir. Kullanılan malzemeler belirtilecektir.

(j) Zemin bilgileri ve. ilgili yönetmelikler kapsamında taban kotu ve ön hesaplara dayalı olarak temel sistemi önerilecektir.

(k) Yer altı suyunu karşı alınması gerekli önlemlere ilişkin ilkeler belirlenecektir.

(6) Tesisat Raporları (Elektrik Makine) :

(l) Sergilenen objelerin özellikleri göz önüne alınarak uluslararası standartlara ve EK'te verilen Müzecilik Raporuna uygun iklimlendirme, havalandırma sistemleri önerisi, |

(m) Objelerin mekan içinde sergilenmesinde etken olan aydınlatma kararları,

(n) Güvenlik sistemleri, yangın ihbar ve önleme sistemleri,

(o) Genel ısıtma sistemleri, seçim nedenleri, uygulanabilirliği,

(p) Altyapı, sıhhi tesisat, atık su tesisatı, elektrik tesisatı çözümleri, krokilerle açıklanacaktır.

(4) Yaklaşık Maliyet Raporu :

Optimum ve ekonomik çözüm önerilerinin getirilmesi amacı ile mimarlık-inşaat-elektrik-makine mühendisliği disiplin alanlarından uzmanların açıklama raporlarında önermiş olduğu tasarımı şekillendiren kararlara yönelik yaklaşık maliyet raporu hazırlanacaktır.

e. (Projelerin Çizim ve Sunum Biçimi : (1) Pafta boyutu A1 olacaktır. (en çok 12 adet)

(2) Mimari açıklama raporu, pafta üzerinde sunulmalıdır, diğer raporlar proje ekinde verilecektir.

(3) Sergileme kolaylığı açısından: paftaların sağ alt köşesinde pafta asılma şeması konacaktır.

9. ANA TASARIM KRİTERLERİ VE İHTİYAÇ PROGRAMI :

Konunun, Beşiktaş meydanı ve çevredeki kültür varlıkları ile birlikte bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. (Yapı, inşa alanı, 363 ada sınırları içinde kalmalıdır. Parsel No : 29, 31, 33, 43, 44 60, 64, 66)

(EK'te jüri tarafından belirlenen yapı yaklaşma mesafeleri verilmiştir)

- Saltanat Kayıklarının zarar görmemesi ana tasarım kriteri olacaktır. Kayıklar ve kadirganın uygulama öncesinde ve uygulama sürecinde alandan uzaklaştırılmayacak, saltanat kayıklarının uygulama sürecinde nasıl korunacağı ve uygulama sonrasında nasıl di sergileneneceği konularına ilişkin sistem önerileri getirilecektir. Saltanat Kayıkları ve Tarihi de Kadirganın inşaat aşamasında nasıl korunacağı ve yeni yerlerine nasıl taşınacağı önemli bir kriterdir. Jüri bu amaçla, inşaat aşamasında mevcut sergileme binasının . aynehni” korunmasını, inşaatın birinci etabı bittikten sonra kayıkların yeni binanın içine kaydırılarak güvenliklerinin sağlanmasını, sonra mevcut binanın yıkılmasını ve inşaatın diğer / etaplara geçilmesini önermektedir. Yarışmacılar inşaat sürecinde bu koruma işleminin nasıl yapılacağı, varsa bu konudaki farklı önerilerini yarışmacılardan istenenler bölümünde çizimler ve krokiler yardımı ile açıklamalıdır. ;
- Tarihi Kadirganın konumunun mümkün olduğunca değiştirilmemesi istenmektedir. Ancak çok gerekli ise kayığın konumu kaydırma yolu ile aynı düzlem üzerinde asgari düzeyde değiştirilebilir.
- Tarihi Kadirganın sergilenmesinde, diğer objelerden belirgin bir şekilde ayrılarak algılanmasının sağlanması önerilmektedir. |
- Müzecilik raporunda sergilemeye yönelik oluşturulan kriterlerin göz önünde bulundurulması tavsiye edilmektedir.
- ihlamur Deresi ve zeminin yapısal durumu göz önünde bulundurulacaktır.
- Ziyaretçinin alan içindeki açık-kapalı tüm sergileme alanlarını kapsayan belli bir gezi aksı üzerinde yönelimi sağlanacaktır. Öneri yapı ile mevcut teşhir binası arasında kapalı geçiş sağlanacaktır.
- Mevcut Teşhir binası korunarak, mevcut sergileme düzeni değiştirilmeden sergileme amacı ile kullanılacaktır.
- EK'te yeri gösterilmiş olan tarihi kalıntının konumu. açık mekanların sergileme amacı ile düzenlenmesinde dikkate alınmalıdır.
- Uzaklar teknesinin yerinin değiştirilebileceği kabul edilecektir.
- Müzenin konulmadığı alanın Boğaz Öngörünüm Silüetinin devamı olduğu dikkate alınmalıdır.

- Objelerin sergilenmesinde etken olan sergileme tipi (sistematik, tematik, kronolojik vb.) mimari tasarıma temel oluşturmaktadır.
- Tasarımda özörlü etmeni düşünölecektir.
- Gerek müze objeleri için, gerekse arsanın askeri alan niteliğı nedeniyle güvenlik kontrolü dikkate alınmalıdır.
- Açık mekanlar teşhir alanı olarak sergileme amacı ile düzenlenecek, kapalı ve açık mekanlarda çocuklara yönelik eğlenme yolu ile bilgilendirme amaçlı, simölasyon odaları, çocuk oyun parkları gibi alanlar düşünölecektir.
- Acil durumlar ve servis ihtiyaçları için araç girişı planlanmalıdır.

SERGİLEME ALANLARI

Saltanat Kayıkları Sergileme	6.000 m ²
Geçici Sergileme Alanları	1.000 m ²
KÜLTÜREL ALANLAR	7.000 m ²
SERVİS ALANLARI	482 m ²
ATÖLYELER	270 m ²
OFİSLER	282 m ²
YAŞAM ALANLARI	568 m ²
ORTAK KULLANIM ALANLARI	102 m ²
AÇIK MEKANLAR	1.050 m ²
Toplam alan en çok 11.000 m ² olacaktır.	

YER GÖRME DURUMU

Bu yarışta yer görme zorunluluğı bulunmamaktadır.

11. YARIŞMADA UYULMASI GEREKEN YÖNETMELİK VE STANDARTLAR :

j. oTürkiye'de yürürlükte olan konuyla ilgili çıkartılmış olan EE Şİ ve belirlenmiş standartlara uyulması gerekir.

k. Müelliflerin 3 ncü Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararlarına uyum sağlaması esastır,

12. KİMLİK ZARFI DÜZENLEME SEKLİ :

Yarışmacılar tarafından, projelerin teslim edildiği ambalajın içerisine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde; daktilo veya yazıcı ile “İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Kimlik Zarfı” ibaresi yazılmış bir zarfın içerisine,

l. Yarışma şartlarını aynen kabul ettiklerini belirten adı ve soyadını, mezun oldukları okulu ve diploma numaralarını, üyesi oldukları oda sicil numaralarını, adres ve telefon numaralarını bildirir imzalı bir belgeyi,

m. Mimarlar Odası'na yarışmanın ilan edildiği yıl içinde düzenlenmiş, yarışmacıya ilişkin oda belgesini (Ekip olarak katılım halinde, bu belgeler ekip ortaklarının her biri tarafından düzenlenecek ve ekip başı belirtilecektir),

n. Yarışmacılardan istenen diğer meslek disiplinlerine ilişkin rapor, hesap ve çizimleri yapanlara ait yukarıda belirtilen belgeler de bu zarfın içerisine konulur.

Ambalaj içine kimlik zarfı bulunmayan projeler jüri kararıyla ve tutanağa kaydedilerek yarışmaya kabul edilmez.

Yarışmaya katılan proje sahiplerinden yarışmada derece ve mansiyon kazanmadıkları halde kimliğini açıklanmasını dileyenler, kimlik zarflarının üzerine

ayrıca “açılabilir” ibaresini yazarlar. Üzerinde “açılabilir” kaydı bulunan kimlik zarfları derece ve mansiyon kazanmamış olsalar dahi jüri tarafından açılır ve bu husus bir tutanakta belirtilir (Örnek Kimlik Formu EK'tedir).

13. YARIŞMA TAKVİMİ :

Proje yarışması, ilk ilan tarihi ile başlayarak 09 Ağustos 2005 günü saat : 17.30'da sona erecektir.

14. TASARIMLARIN TESLİM YERİ VE ŞARTLARI :

Proje ve ekleri, 08-09 Ağustos 2005 tarihlerinde mesai saatleri dahilinde, “İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü Beşiktaş/İSTANBUL” adresine elden teslim edilmesi gerekmektedir. 09 Ağustos 2005 Salı günü saat : 17.30'a kadar teslim edilmeyen projeler yarışmaya alınmayacaktır.

15. SORU VE CEVAPLAR :

Yarışmacılar yarışmaya ilişkin sorularını en geç 23 Haziran 2005 günü saat : 17.30'a kadar yarışma raportörlüğüne iletebilirler. Sorulacak sorular yarışma şartnamesi ve ekleriyle sınırlıdır. Bunun dışından çıkan sorular jüri tarafından yanıtlanmaz. Sorulara verilen yanıtlar en geç 29 Haziran 2005 gününe kadar soru soranın kimliği belirtilmeksizin yarışma şartnamesi alarak kaydını yaptıran tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir.

16. JÜRİ TOPLANTI GÜNLERİ VE ÇALIŞMA YÖNTENİ :

Jüri 12-19 Ağustos 2005 tarihleri arasında toplanarak değerlendirmesini yapacaktır.

17. TASARIMLARIN SERGİLENMESİ VE KOLOKYUN :

Yarışmaya katılan tüm projeler, 19-29 Ağustos 2005 tarihleri arasında sergilenecek, 22 Ağustos 2005 günü ödül töreni yapılacaktır. Sergi, Deniz Müzesi Sanat Galerisinde yapılacak olup, kolokyum 23 Ağustos 2005 tarihinde yine aynı yerde gerçekleştirilecektir.

18. PROJELERİN GERİ VERİLMESİ :

Derece-mansiyon kazanan projeler ve maketler Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın malı olacaktır. Bunlar dışında kalan projeler, maketleri ile birlikte kolokyum bitiş tarihinden itibaren 1 (bir) ay içinde elden alınabilecektir. İdare, bu süre içinde alınmayan projelerden sorumlu değildir.

19. RUMUZ VE AMBALAJ ESASLARI :

Projeler, dış etkenlerden zarar görmeyecek şekilde teslim edilmelidir. Projenin tüm paftalarının, raporların her sayfasının, maketin, zarfların ve ambalajların sağ üst köşesine -5 (beş) rakamlı bir rumuz yazılacaktır. Rumuzda kullanılan karakterler tekrarlanmamalı ve sıralı olmamalıdır. Projeler, raporlar ve kimlik zarflarının katlanmadan, düz olarak bir ambalaj içerisinde, maketin ise ikinci bir ambalaj içerisinde teslimi tercih edilmelidir.

Ambalaj üzerine projenin rumuzu ile "İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü : Beşiktaş/İSTANBUL" ibaresi yazılacaktır.

20. YARIŞMA DIŞI BIRAKILMA :

Aşağıda belirtilen durumlarda, jüri kararı ile tutanağa geçirilmek koşuluyla, proje yarışmadan çıkarılır.

o. Yarışmacıların, şartnamenin, yarışmaya katılım şartları hükmünde (Madde 5) belirtilen koşulları sağlamamış olması,

p. Şartnamenin, yarışmacılardan istenen diğer belgeler bölümünde yer aldığı şekilde, kimlik zarfını yarışma projesi ile teslim etmemesi, içeriğinin eksik olması,

q. (Projenin herhangi bir yerinde sahibini belirten bir işaretin bulunması.

21. SONUÇLARINILANI :

Yarışmanın sonucu, 19 Ağustos 2005 tarihinde günlük gazetelerde ilan edilecektir.

22. ÖDÜLLER, TUTARI VE ÖDEME ŞEKLİ :

1.Ödül 25.000 YTL.

2.Ödül 20.000 YTL.

3.Ödül 15.000 YTL.

1.Mansiyon 10.000 YTL.

2.Mansiyon 10.000 YTL.

3.Mansiyon 10.000 YTL.

4.Mansiyon 10.000 YTL.

6.Mansiyon 10.000 YTL.

Ödüller, sonuçların ilanından sonra en geç 30 (otuz) gün içerisinde yarışmacılara net olarak ödenecektir.

23. ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLME ŞEKLİ VE YERİ :

Yarışma sonuçlarının ilanından sözleşmenin imzasına kadar geçecek sürede idare (Dz.K.K.) ile yarışmacılar arasında doğabilecek anlaşmazlıklar jüri hakemliğince çözülecektir. Diğer anlaşmazlıklar İstanbul Mahkemesinde çözümlenecektir.

24. BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ KAZANANA İŞİN VERİLME BİÇİMİ :

r. Derece ve mansiyon kazanan tüm projelere ait her türlü fikri haklar Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na aittir.

s. Şartname alan yarışmacılar 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun sağladığı tüm haklarını idareye devrettiklerini peşinen kabul etmiş sayılırlar. Seçilen proje üzerinde, eserin mahiyet ve özelliklerini bozmayacak şekilde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın değişiklik yapma yetkisi bulunacaktır.

t. İdare tarafından yarışma sonucu elde edilen tasarım uygulama projelerinin yapılması hususunda "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım

Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışma Yönetmeliği (Resmi Gazete 24973 ve değişik Resmi Gazete 25552)” esasları uygulanacaktır.

u. Projenin satın alınması, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı arasında 26 Nisan 2005 tarihinde imzalanan “Kasımpaşa Takas Protokolü” kapsamında gerçekleştirilecektir. Bu nedenle:

(21) Söz konusu protokolün yürürlüğünün ortadan kalkması,

(22) 3 ncü Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından projenin onaylanmaması,

hallerinde idare projeyi satın almaktan tek taraflı vazgeçebilecektir. Bu durumda yarışmacı idareden hak talep etmeyecektir.

TROYA MÜZESİ
MİMARİ PROJE YARIŞMASI
ŞARTNAME

Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
OCAK 2011

Yarışmanın Türü ve Biçimi

Bu yarışma, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na; 13.08.2004 tarih ve 25552 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “ Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği”ne dayandırılarak **ulusal, serbest katılımlı, tek aşamalı mimari proje yarışması** olarak düzenlenmiştir.

Yarışmanın Konusu ve Yeri

Troya Ören Yeri, düş ve gerçekliğin birlikte var olduğu, zaman ve mekân kurgusunun jeomorfolojik dönüşümlere bağlı olarak oluşturduğu çok katmanlı bir kentin bulgu ve öykülerini kapsayan bir alandır. Bir dünya miras alanı olan Troya, arkeolojinin bilim durumuna geldiği yerdir. Troya mitolojisi, Avrupa kültür tarihinin en önemli çıkış noktasıdır.

Troya Müzesi'nin, gerek mimarisi gerekse sergileme tasarımı ile yaklaşık 5000 yıllık geçmişi olan Troya'nın tarihsel, arkeolojik ve kültürel değerlerinin yerli ve yabancı gezginlerce anlaşılmasına ve yorumlanmasına araç olması düşünülmektedir. Sergileme alanları tasarlanırken, Troya söylencesinin belkemiğini oluşturan Troya Savaşı ve kahramanlarının, Troya hazinelerinin ve özellikle de söylencenin izlerini taşıyan güncel kazı bulgularının ve kazı tekniklerinin gezenlere sunumu önem taşımaktadır. Ayrıca Çanakkale Müzesi'nde, 1988–2010 yılları arasındaki kazılardan çıkan 2808 tane eser bulunmaktadır.

Troya Ören Yeri, arkeolojik sit ve dünya miras alanı olması nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığı mevzuatına; tarihi milli park içerisinde kalması nedeniyle de Çevre ve Orman Bakanlığı mevzuatına tabidir. Alanda yapılacak her türlü fiziki uygulama, Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun iznine bağlıdır.

Çevre ve Orman Bakanlığınca Troya Tarihi Milli Parkına yönelik yaptırılan, müze alanını da kapsayan 1/ 25.000 ölçekli “Uzun Devreli Gelişme Revizyon Planı” 14.07.2010 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, Çevre ve Orman Bakanlığınca müze yapılacak alana ilişkin “1/ 1000 Ölçekli, III. Derece Arkeolojik Sit Alanı (Müze Alanı) Koruma Amaçlı İmar Planı” hazırlanmış ve Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 25.03.2009 tarih/ 4210 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Söz konusu Koruma Amaçlı İmar Planı'nın, yarışma sonuçlarına göre değişebileceği düşünülmektedir. Koruma Bölge Kurulunun 25.01.2010 tarih ve 4712 sayılı kararıyla; müze alanında, “Troya Su Kanalı Alanı” ve “Troya Nekropol Uzantısı Alanı” dışında kalan bölümde inşaat yapılmasına izin verilmiştir. Koruma Amaçlı İmar Planı'nda “ müze alanı ” olarak tanımlanmış olan 104.000 m²'lik arazi üzerinde açık - yarı açık - kapalı alanlardan oluşan bir müze

yapılması öngörülmektedir. Müze alan ı, tapuda Maliye Hazinesi adına kayıtlı olup Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsislidir.

Yarışmayı Düzenleyen İdare

Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklar ı ve Müzeler Genel Müdürlü günce ilan edilmiştir. Ödüller, bu kurum tarafından verilecek, ödemeler ise Çanakkale Valiliginde yapılacaktır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür Varlıklar ı ve Müzeler Genel Müdürlüğü

II. TBMM Binası 06100 Ulus/Altındag/ ANKARA

Tel: 0 (312) 310 49 60 (2364/2448)

Faks: 0 (312) 312 30 97

E-posta: troyayarismasi@kulturturizm.gov.tr

Başvuru

Yarışmaya katılmak isteyenler, “ Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Raportörlüğü II. TBMM Binası ı 06100 Ulus/ Alt ındag / ANKARA” adresine başvurarak yarışma şartname ve eklerini alabileceklerdir.

Şartname bedeli 150 TL’dir. Yarışmacılar; şartname bedelini, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlü gü’nün Ziraat Bankası, Heykel Şubesi TR480001001233034831705006 IBAN No’lu hesabına, “Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması Şartname Bedeli” aç ıklaması ve “70.00.01 - kurumsal kodu” ile yatırmaları ve bankadan alacakları belgeyi yarışma raportörlü güne vermeleri karşılığında, yarışma şartnamesi ve eklerini şahsen alabileceklerdir. Yarışmacıların, başvuru esnasında, bir kâğıda bilgisayarla yazılmış ad, soyad, adres, telefon numarası ve elektronik posta adresi bilgilerini yarışma raportörlü güne vermeleri gerekmektedir. Yarışmacılar ın, herhangi bir adres de gişikliği olması durumunda yarışma raportörlü güne bilgi vermeleri gerekmektedir.

Yarışmaya Katılım Koşulları

1. Yarışmaya TMMOB üyesi mimar/ mimarlar veya bir mimarın liderlik ettiğı ekipler katılabilirler. Yarışmaya ekip olarak katılan yarışmacılar, İdare’ye karşı hem ekip olarak hem de birey olarak sorumludurlar.

2. Yarışmacıların; şartname almaları; ad, soyad ve adres bilgilerini yarışma raportörlü güne yazdırmaları ve 'yer görme belgesi' almaları gerekmektedir. Yarışmaya ekip olarak katılım olduğunda, yalnızca bir ekip üyesinin bu koşulu yerine getirmesi yeterlidir.

3. a- Yarışmayı açan İdare'de, yarışma ile ilgili her türlü işlemleri

hazırlayan, yürüten, sonuçlandıran ve onaylayanlar arasında olanların,

b- Yarışmayı açan İdare adına davranan danışman, asli ve yedek Seçici Kurul üyesi, raportör ve Troya Danışma Kurulu üyesi olanların,

c- a ve b maddelerinde belirtilen kişilerin eş, 1. ve 2. derece akraba ve hısımları ile, sürekli iş ortağı, yanlarında çalışanlar, amiri, işvereni, tez öğrencisi olanların, bu kişilerin yöneticiliğini, danışmanlığını, başkanlığını yaptığı kurum/ kuruluş üyesi, ortağı, elemanı olanların bu yarışmaya katılmaları veya gönderilen projeler ile ilişkili olmaları yasaktır.

Danışman Seçici Kurul Üyeleri:

1- Osman Murat SÜSLÜ	Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi,

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel
Müdürü |
| 2- Prof. Dr. Ernst PERNICKA | Troya Kazı Başkanı (Almanya Tübingen
Üniversitesi) |
| 3- Doç. Dr. Rüstem ASLAN | Arkeolog (Çanakkale Onsekiz Mart

Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi.,
Arkeoloji Bölümü) |
| 4- Doç. Dr. Baykan GÜNAY | Şehir Plancısı (Orta Doğu Teknik

Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve
Bölge Planlama Bölümü) |

Asli Seçici Kurul Üyeleri:

1- Cengiz BEKTAŞ	Yüksek Mühendis Mimar
2- Cafer BOZKURT	Yüksek Mühendis Mimar (İstanbul 4
Numaralı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu Üyesi)
3- Han TÜMERTEKİN	Mimar
4- Emine Fatma ÖNÜN	Mimar

5- Doç. Dr. Ayşen SAVAŞ Mimar (ODTÜ,Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü)

6- Murat TABANLIOĞLU Mimar

7- Prof. Dr. Ali İhsan ÜNAY İnşaat Mühendisi (Gazi Ü.
Mimarlık Fakültesi)

Yedek Seçici Kurul Üyeleri:

1- Prof. Dr. Afife BATUR Yüksek Mühendis Mimar (İTÜ,
Mimarlık Fakültesi, Mimarlık
Bölümü)

2- Doç. Dr. Mehmet Halis GÜNEL İnşaat Mühendisi (ODTÜ,
Mimarlık Fakültesi, Mimarlık
Bölümü)

3- Erdal CIVELEK Mimar (Diyarbakır Kültür
ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu
Üyesi)

4- Dr. Hasan Fırat DIKER Mimar (Kültür ve Turizm
Bakanlığı)

Raportörler:

1- Nimet ELMAS Y. Mimar (Kültür Varlıkları ve Müzeler
Genel Müdürlüğü)

2- Sibel YILDIRIM ESEN Y. Mimar (Kültür Varlıkları ve Müzeler
Genel Müdürlüğü)

3- Burcu AYÖZCAN ATALAR Y. Mimar (Kültür Varlıkları ve Müzeler
Genel Müdürlüğü)

Yarışmacılara Verilen Bilgi ve Belgeler

A. Yarışma Şartnamesi

B. Şartname Ekleri (DVD içinde verilmektedir):

1- İhtiyaç Programı

2- Planlar

- 1/ 25.000 Ölçekli Uzun Devreli Gelişme Revizyon Plan ı ve Plan Hükümleri (JPG Format ında)

- 1/ 2.000 Ölçekli Plan

Tübingen Üniversitesince Troya Projesi kapsam ında hazırlanan, müze alanını ve Troya kazı alanını içeren harita (PDF format ında) (2011 Ocak'ta güncellenmiştir)

- 1/ 1.000 Ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı (JPG, NCZ ve DWG formatlarında) ve Açıklama Raporu

3- Halihazır Haritalar

- 1/ 1.000 Ölçekli Tevfikiye Köyü ve Müze Alanı Halihazır Haritaları (JPG, NCZ ve DWG formatlarında)

1/ 1000 ve 1/ 500 Ölçekli Plankoteler (JPG ve DWG formatlarında) (Maket sınırına ilişkin bilgiyi içermektedir.)

(Koruma Bölge Kurulunca inşaat izni verilmeyen Su Kanalı ve Nekropol Alan ı bilgilerini içermektedir.)

Müze Alanı İçindeki Parsellerin Aplikasyon Krokisi (JPG formatında)

(ÇanakkaleKadastro Müdürlüğüne 29 Ekim 2010 tarihinde tamamlanmıştır.)

4- Jeolojik, Jeoteknik Etüd Raporu ve Haritalar

5- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 5.11.1999 tarih, 658 No'lu Arkeolojik Sitler Koruma ve Kullanma Koşullarına Yönelik İlke Kararı

6- Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun Müze Alanına İlişkin Kararlar ı

- 25.03.2009 tarih / 4210 say ılı karar ve eki harita
- 22.01.2010 tarih / 4712 say ılı karar ve eki harita
- 28.04.2010 tarih / 4846 say ılı karar ve eki plan kararlar ı ve harita

7- Fotoğraflar

- Hava Fotoğrafları
- Troya (Troia / Wilusa Gezi Rehberi, Resim 59, s. 70)

8- Çanakkale Arkeoloji Müzesi'ndeki Troya Eserleri Envanter Listesi Yarışmacıların İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Troya eserlerini görmeleri tavsiye edilmektedir.

9- Akademik Çalışmalar

- GÜNAY, B. ve Diğerleri (2007), Troya Müzesi Ön Çalışmaları, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara (Daha önce yapılmış bir çalışma olup bilgi olarak verilmiştir).
- RIORDEN, E. H. (2009), Troy: An Archaeological Site Management Masterplan, Cincinnati Üniversitesi (yayımlanmamış çalışma) (Daha önce yapılmış akademik bir çalışma olup bilgi olarak verilmiştir).

10- Kaynakça

C- Rüstem ASLAN' ın "101 Soruda Troia" adlı kitabı (Yarışmacılara ücretsiz olarak verilecektir.)

Yarışmacılardan İstenenler

1. Çizimler

1.1 1/2.000 Ölçekli Genel Yerleşme Planı ve Siluetler

1.2 1/ 500 Ölçekli Durum Plan ı, Kesitler ve Siluetler

a. Plan paftasının sağ alt köşesinde toplam inşaat alanı belirtilecektir.

b. Kesitler ve siluetler, müze alanının yakın çevre ilişkilerini gösterecektir.

1.3 1/ 200 Ölçekli Planlar

a. Yer katı planı, yakın çevresi ile birlikte çizilecektir.

b. Her kat planının (çizimin sağ alt köşesinde yer alacak biçimde) ve kat planlarındaki alanların metrekaresi yazılacaktır.

1.4 1/ 200 Ölçekli Kesitler

a. Projeyi anlatan enine ve boyuna en az 3 tane kesit çizilecektir.

b. Anahtar plan üzerinde kesit yerleri belirtilecektir.

Projeyi anlatan tüm görünüşler çizilecektir.

1.1. 1/ 50 Ölçekli Açıklayıcı Çizimler

a. Sergileme alanları, taşıyıcı sistemler, kesitler vb. bilgileri içeren, mimari tasarımı açıklayan, yarışmacılarca gerekli görülen sayıda açıklayıcı çizimler çizilecektir.

Sunu paftalarında, mimari tasarımı açıklayan çeşitli gösterim tekniklerine (fotograf, maket fotoğrafı, şema vb.) yer verilebilir.

2. Maket

Maket, 1/ 500 ölçeğinde olacaktır. Renk ve teknik serbesttir. Maket sınırları, DVD’de verilen 1/500 ölçekli plankote üzerinde gösterilmiştir.

3. Perspektif

Yapıyı ve sergileme prensiplerini anlatan iç ve dış alan perspektifleri çizilecektir.

4. Açıklama Raporları

4.1 Mimari Açıklama Raporu

- a. Ana tasarım ölçütleri belirtilecektir.
- b. Genel tasarım ilkelerinin arsa ve çevre verileri ile ilişkileri, açık alanların düzenlenmesine ilişkin kararlar belirtilecektir.
- c. Müzenin her bölümünün ilgi ile gezilmesini sağlamak için oluşturulacak yönelim aksları krokilerle gösterilecektir. Giriş-çıkış noktaları arasındaki kesintisiz gezi aksları, (açık alanlar da dâhil olmak üzere) açıklamalı çizimlerle anlatılacaktır.
- ç. Sergileme ilkelerine ait bilgiler, mimari tasarım kararları ile ilişkilendirilerek açıklayıcı çizimlerle anlatılacaktır.

4.2 İnşaat Mühendisliği Raporu

- c. Yapının taşıyıcı sisteminin tipi, özellikleri ve seçiliş nedenleri belirtilecek; taşıyıcı sistem, çizimlerle tanımlanacak ve kullanılan malzemeler belirtilecektir.

- d. Yarışmacılara verilen ‘Jeolojik, Jeoteknik Etüd Raporu’ ve ilgili mevzuat kapsamında taban kotu ve ön hesaplara dayalı olarak temel sistemi önerilecektir.

- e. Yeraltı suyunu karşı alınması gerekli önlemlere ilişkin ilkeler belirlenecektir.

4.2 Tesisat Raporları (Elektrik - Makine)

- f. Sergilenen objelerin özellikleri göz önüne alınarak uluslararası standartlara ve müzeciliğe uygun iklimlendirme sistemleri önerisi,
- g. Objelerin alan içinde sergilenmesinde etken olan aydınlatma kararları,
- g. Güvenlik düzenekleri, yangın ihbar ve önleme düzenekleri,
- h. Genel ısıtma düzenekleri, seçim nedenleri, uygulanabilirliği,
- ı. Altyapı, sıhhi tesisat, atık su tesisatı, elektrik tesisatı çözümleri, krokilerle açıklanacaktır.

4.3 Yaklaşık Maliyet Raporu

Uygun çözüm önerilerinin getirilmesi amacı ile mimarlık-inşaat-elektrik-makine mühendisliği disiplin alanlarından uzmanların açıklama raporlarında önermiş oldukları, tasarımı şekillendiren kararlara yönelik yaklaşık maliyet raporu hazırlanacaktır. Özel imalat kalemleri tanımlanacak ve bunların maliyetlerine yer verilecektir.

5. Projelerin Çizim ve Sunum Biçimi

- a. 1/ 2000 ölçekli çizimler, şemalar ve açıklama raporları dışındaki çizimlerde siyah-beyaz ve gri tonları kullanılacaktır.
- a. Pafta boyutu A0 olacaktır. Çizimler ayrıca sayısal ortamda (DWG formatında) verilecektir.
- b. Açıklama raporları, A4 baskılar olarak verilecektir.
- c. Sergileme kolaylığı açısından paftaların sağ alt köşesinde pafta dizilim biçimi yer alacaktır.

“Yarışmacılardan istenenler” başlığı altında tanımlanan koşullara uymayan projeler değerlendirme dışı bırakılacaktır.

Yarışma Takvimi

Yarışmanın Duyurulması	24 OCAK
Soru Sorma Süresinin Bitimi	(Saat 17.00) 7 ŞUBAT
Seçici Kurul'un Soru - Yanıt Toplantısı	10 ŞUBAT
Yanıtların Yarışmacılara Gönderilmesi	11 ŞUBAT
Son Yer Görme Belgesi Alma Tarihi	15 NISAN
Projelerin İlk Teslim Tarihi	15 MAYIS
Projelerin Son Teslim Tarihi	(Saat 17.00) 16 MAYIS
Seçici Kurul'un Değerlendirme Toplantısı	20 MAYIS
Sonuçların Duyurulması	23 MAYIS

Kolokyum ve sergiye yönelik ayrıntılar, ödül töreni tarihi ve yeri Kültür ve Turizm Bakanlığı elektronik sayfasından (www.kulturturizm.gov.tr) daha sonra duyurulacaktır.

Ödül Tutarları ve Ödeme Biçimi

- 1.Ödül: 60.000 TL
2. Ödül: 45.000 TL
3. Ödül: 30.000 TL

- 1.Mansiyon: 15.000 TL
- 2.Mansiyon: 15.000 TL
- 3.Mansiyon: 15.000 TL
1. Satınalma: 10.000TL
2. Satınalma: 10.000TL
3. Satınalma: 10.000TL

Seçici Kurul değerlendirmesi sonucunda, yukarıda yazılı dller Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünce verilecek, demeler ise (net olarak) Çanakkale Valiliğince yapılacaktır. dller, idarece, en geç yarışma sonucunun Resmi Gazete’de yayımlanmasını izleyen bir ay içerisinde sahiplerine veya yasal vekillerine ödenecektir.

Ek 8. Troya Müzesi Mimari Proje Yarışması İhtiyaç Programı

TROYA MÜZESİ İHTİYAÇ PROGRAMI

Kapalı Alan	10.500 m ²
Toplam Arazi	104.00 m ²
Karşılama Alanları (Giriş, Rehber Odası, Güvenlik)	750 m ²
Sergileme Alanları	3.000 m ²
Kalıcı Sergi	2.000 m ²
Geçici Sergi	500 m ²
Dolaşım Alanı	500 m ²
Satış ve Etkinlik Alanları	3.000 m ²
Dinlenme ve Servis Alanları	750 m ²
Dinlenme ve Servis Alanları	750 m ²
Yönetim	750 m ²
Araştırma ve Eğitim Merkezi	3.000 m ²
Teknik ve Servis Alanları	750 m ²
Konferans ve Seminer Alanları	500 m ²

ÖZ GEÇMİŞ

Doğum tarihi	15.02.1968	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1982-1985	Plevne Lisesi
Lisans	1985-1989	Deniz Harp Okulu Elektrik/ Elektronik Bölümü
Yüksek Lisans	2014-2019	Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
Çalıştığı kurumlar	1989-2001	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
	2001-2009	İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı Müzecilik Şube Müdürü
	2009-2014	İskenderun Deniz Müzesi Komutanı
	2014- devam	İstanbul Deniz Müzesi Komutanı